DIALOGORUM SACRORUM, LIBRI IV.

Et ad linguam rectè formandam, & ad vitam ſanctè inſtituendam, Chriſtianæ juventuti apprimè utiles.

AUTORE

SEBASTIANO CASTALIONE.

Editio tredecima Superioribus longè correctior.

Protrepticon.

Sive velis promptè voces proferre Latinas;
Hiſtorias ſacras diſcere ſive velis:
En tibi conductum modicâ mercede Magiſtrum!
Caſtalioni *operam des modò, utrumque dabit.*

LONDINI:
Excudebat *J. Matthews*, Sumptibus Stationariorum. 1709.

SEBAST. CASTALIO
Christianis Lectoribus S.

HOS Dialogos, fratres charissimi, composuimus, ut pueri haberent unde eâdem operâ & mores Christianos & orationem Latinam discerent. Itaque eorum ruditate in primo libro servivimus, sermone facillimo, eóque minùs elegante, & tamen Latino, utentes, & pueris quasi præmansum cibum in os ingerentes. In cæteris jam elegantiùs loqui cœpimus. Quòd autem Dei nomen Jehova *Hebræum usurpavimus, quòd nullum Dei proprium nomen Latinè extat, nisi fortè Jupiter; (sed id ut pollutum omittamus) id etsi principio videbatur fortasse durius, tamen usu mollescet, & quod insuetum aures radet, idem usitatum demulcebit.* Valete.

DIA-

DIALOGORUM SACRORUM SEBASTIANI CASTALIONIS

Liber Primus.

ADAMUS Gen. 3.

ARGUMENTUM.

Serpens Evam, & Eva porrò Adamum impellit ad vescendum fructu vetito: Deus verò ipsos tres ad totidem pœnas damnat.

Serpens, Eva, Adamus, Jehovah.

S. CUR vetuit vos Deus vesci ex omnibus arboribus pomarii? *E.* Licet nobis vesci fructibus arborum pomarii: tantùm Deus nobis interdixit eâ arbore, quæ est in medio pomario, ne vesceremur fructu ejus, néve etiam attingeremus, nisi vellemus mori. *S.* Nequaquam moriemini propterea: sed scit Deus, si comederitis de eo, tum oculos vobis apertum iri, atque ita vos fore tanquam Deos, scientes boni atque mali. *E.* Ita planè videtur, & fructus ipse est pulcher sanè visu: Nescio an sit ita dulcis gustatu; veruntamen experiar. Vah, quàm dulcis est! impertiendum est etiam marito. Mi vir, si scires quam sapidus sit hic fructus, jamdudum comedisses. Accipe. *A.* Quando ita vis, faciam. Ah! flagitium fecimus. *E.* Quid est? *A.* Nonne vides, misera, nos esse nudos? *E.* Video & me pudet: sed quid nobis faciendum est? *A.* Texamus nobis subligacula ex foliis, quibus tegamus pudenda. *E.* Bene mones: & est hic ficus foliis magnis & aptis huic rei. *A.* Sed, O nos infelices! videor mihi audire vocem. *E.* Jehova est. Miseram me! vereor ne deprehendat nos nudos. Abdamus nos in hoc densum nemus. *J.* Heus, Heus, Adame, ubi es? *A.* Auditâ voce tuâ in pomario, territus sum; & quia nudus eram, abscondi me. *J.* Unde didicisti te esse nudum! Numnam comedisti de arbore, de quâ præceperam tibi ne comederes? *A.* Comedi quidem, sed præbuit mulier, quam tu adjunxisti mihi. *J.* Quidnam fecisti, mulier? *E.* Decepta à serpente comedi. *J.* Quoniam istud fecisti, serpens, tu eris

deteſtabiliſſima omnium beſtiarum, omniúmque animalium terreſtrium, & incedes in pectus, & vorabis pulverem quamdiu vives. Quinetiam conciliabo tantas inimicitias inter te & mulierem, intérque ſemen tuum & ejus, ut id conterat tibi caput, tu autem ei calcem. Te quoque, fœmina, afficiam plurimis doloribus & ærumnis, ut cum dolore parias; & tota pendeas ex imperio viri tui. Et tu, Adame, quoniam morem gerens uxori tuæ comediſti de arbore, cujus eſu interdixeram tibi, habebis terram infœcundam tuâ culpâ, & ex eâ quæres victum laborioſe dum vives, cùm interim ipſa procreabit tibi carduos & ſentes. Tu veſcêris herbis e terrâ naſcentibus, & cum ſudore vultûs tolerabis victum, donec redeas in terram ex quâ ortus es: nam pulvis es, & in pulverem redibis.

Sent. *Ob unius hominis inobedientiam mors intravit in mundum. Diſce, puer, obedientiam.*

CAINUS. Gen. 4.

ARGUMENTUM.

Deus Cainum damnat ob fratricidium.

Jehova, Cainus.

CAine, ubi eſt Abel, frater tuus? *C.* Neſcio: Nunquid ego ſum cuſtos fratris mei? *J.* Quid feciſti? ipſe ſanguis fratris tui edit ad me clamorem de terrâ. Quamobrem utêris terrâ infeſtâ, ut quæ aperto ore hauſerit ſanguinem fratris tui de tuâ manu, ea non præbeat ampliùs vim ſuam tibi colenti. Tu errabis vagus per orbem terrarum. *C.* Mea culpa eſt major quàm ut poſſit remitti. En ego hodie exterminatus à te, ex ipſo ſolo terrarum, errabo vagus per orbem terrarum, fugiens tuum conſpectum; ita ut qui proximus invenerit me, interficiat. *J.* Imò verò quicunque interfecerit Cainum ſubibit pœnam ſeptuplam. Quare apponam tibi hanc notam, nè, ſi quis inciderit in te, perimat te.

Sent. *Injuſti nequeunt ferre juſtos. Quæ clàm perpetrantur, palàm punientur.*

LOTUS. Gen. 18, & 19.

ARGUMENTUM.

Abrahamus excipit Genios hoſpitio, & Jehova ei prolem promittit,

promittit, consiliumque suum de Sodomæ eversione patefacit : idem facit deinde Lotus ; & à Geniis eripitur ex periculo.

Abrahamus, Jehova, Genii duo, Puer, Sara, Lotus, Uxor Loti, Sodomitani.

VIdeo tres homines adversùm me. Non dubium est quin sint defessi de viâ, præsertim hoc tanto æstu, quare curram eis obviàm, ut retineam eos apud me. Domine, si vis facere mihi gratissimum, noli aliò potiùs divertere, quàm ad me. Lavabitis pedes pauculâ aquâ adhibitâ, deinde requiescetis sub arbore. Ego interea curabo vobis parandum panem, ut recreetis animos vestros, deinde pergatis. Hæc est vobis idonea causa divertendi ad me. *G.* Sic faciemus. *A.* Jam propero in casam. Sara, sume properè tria sata farinæ siliginæ, ex quà depsiticos facias panes subcineritios. Nam adventant nobis hospites, quos ego volo accipere lautè. Itaq; jam curro ad bovile : volo enim mactare vitulum, quo eos tractem opiparè. Tu interea cura ut nihil desit, quod opus sit hospitibus. *S.* Fiet. Propterea Hagar, incendæ ignem, tepefac aquam ad depsendum, dum ego promo farinam. Age jam, dum aqua tepefit, para mactram, subige farinam : expediamus omnia quæ jussit herus. *A.* Macta eum expedite, puer. Heus Sara. *S.* Quid vis mi vir? *A.* Cura nobis luculentum focum. *S.* Jam accensus est. *A.* Impone ahenum. Volo ego hospites meos curari diligentissimè atque humanissimè. Estne adhuc detracta pellis isti vitulo, puer? *P.* Imò jam dissectus est. *A.* Conjiciamus hæc frustra in ahenum. Subjice tu plura ligna, ut coquantur celeriùs. Despuma jus ; Hagar, instrue mensam ; sed foris in umbraculo, sub arbore. Nihil libentiùs quam viatoribus benefacio, & certè eos negligere inhumanum est. Hospites, omnia sunt parata, accumbite & vescimini læto animo ; habetis hìc butyrum, habetis & lac. Boni consulite quod adest, quódque Deus largitur in præsentia. Puer, appone eis vitulinam. *J.* Ubi est Sara uxor tua? Adest in tabernaculo. *J.* Cum revisam te eàdem tempestate, anni quæ nunc est, habebit sane uxor tua filium. *Sa.* Ha, ha, hæ! ridiculum. Ego jam vetus

ſum, & indulgebo voluptati, ſcilicet cùm meus quoque dominus conſenuerit? *J.* Cur tandem ridet Sara, negans ſe poſſe parere, quia conſenuit? éſtne aliquid quod Jehova non poſſit efficere? Cùm reviſam te, inquam, anno vertente habebit Sara filium. *S.* Ego non riſi. *J.* Imò verò riſiſti. *G.* Sed jam pergamus conficere iter reliquum. *A.* Ego comitabor vos, niſi moleſtum eſt. *J.* Ergóne ut celem Abrahamum de eo quod ſum facturus, ex quo profectura ſit gens maxima & potentiſſima, per quem omnes gentes orbis terrarum ſint conſecuturæ felicitatem? Nam certò ſcio eum præcepturum eſſe ſuis liberis, & porrò ſuæ in poſterum ſtirpi, ut vivant ex meo præſcripto, & colant juſtitiam atque jus, ut ego præſtem Abrahamo quæ promiſi ei; profectò non celabo, Abrahame, volo tibi indicare qui ſim, & quò eam. Ego ſum Jehova. Cùm viderim diſſipatos eſſe rumores de tot tantiſque flagitiis Sodomitanorum & Gomorrhæorum, ſtatui devenire huc, & explorare, utrùm ſint planè profligati, quemadmodum accepi famâ & auditione, an non ſint. *G.* Nos quidem antecedamus. *A.* Sed quid? perdéſne etiam bonos unà cum improbis? Si erunt quinquaginta boni viri in urbe, an etiam perdes? neque ignoſces illi loco propter illos quinquaginta bonos qui erunt in eo? Abſit ut tu ſic facias, ut interficias bonos cum malis, ſitque eadem conditio proborum & improborum. Abſit ut tu, qui moderaris totum orbem terrarum, non facias æquum. *J.* Si invenero in urbe Sodoma quinquaginta viros bonos, ignoſcam toti loco propter eos. *A.* Facio fortaſſe audacter, qui audeam alloqui te Dominum meum, ipſe pulvis & cinis: ſed tamen ſi forte defuerint quinque de quinquaginta bonis, an propter quinque exſcindes totam urbem? *J.* Non evertam, ſi invenero ibi quadraginta quinque viros. *A.* Quid ſi quadraginta? *J.* Etiam propter quadraginta abſtinebo. *A.* Quæſo nè ægrè feras, Domine, ſi pergo quærere. Quid ſi triginta? *J.* Etiam ſic abſtinebo. *A.* Poſſum videre audacior, qui alloquar Dominum meum. Quid ſi viginti? *J.* Etiam eorum cauſâ non evertam. *A.* Interrogabo te hoc poſtremùm, ſi tibi gravis non ſum. Quid ſi decem? *J.* Propter decem non evertam. *G.* Jam adveſpe-

raſcit,

raſcit, & nos appropinquamus urbi. *L.* Video huc adventare duos hoſpites. Ibo eis obviam, ut eos deducam ad me. Salvete, viri præſtantiſſimi. *G.* Salve & tu, vir humaniſſime. *L.* Peto à vobis, ut divertamini in meam domum, ut ibi lotis pedibus pernoctetis, cras repetituri veſtrum iter. *G.* Imò pernoctabimus in foro. *L.* At ego non patiar, divertimini ad me; recipiam vos, ſi non lautè, at certè hilarè. *G.* Fortaſſe erimus tibi graves. *L.* Jucundi potiùs; nè veremini. Tam mihi erit gratum vos accipere hoſpitio, quàm eſſet accipi à vobis, ſi iſtic eſſem. *G.* Poſtquam tantopere vis, nolumus eſſe pertinaces. *L.* Ergo ſequimini me. Hîc eſt mea domus: intrate; quod bonum ſit. Uxor, cura calefaciendum aquam ad lavandos pedes horum hoſpitum, & ſimul confice panes coquendos in foco. Vos interea hic requieſcite, dum paratur cœna. Agè jam, uxor, inſtrue menſam: fac ut omnia ſint nitidiſſima, nequid offendat animos horum. Hoſpites, accumbite, utimini lætoanimo his quæ ſuppeditantur nobis in præſentia, divinâ benignitate. Sed quid? Quem tumultum audio, uxor? Quis eſt iſte clamor? quæ turbæ excitantur? *U.* Hei mihi! periimus, mi vir. *L.* Quid tandem eſt mali? *U.* Tota civitas, mi vir, obſidet ædes noſtras, Juvenes, ſenes, deniq; univerſi circumſedent nos. *L.* Valde vereor, quò hæc evaſura ſint. Sed audio clamantes. *So.* Heus, heus, Lote, ubi ſunt homines iſti qui venerunt ad te ſub noctem? Produc eos nobis ut eos cognoſcamus. *L.* O flagitium! ſed ne trepidate hoſpites; exibo ad eos, & obſerabo poſt me Januam. Adſum, quid clamatis? *So.* Volumus videre hoſpites qui diverſantur apud te. *L.* Obſecro vos, fratres mei, nè tantum ſcelus faciatis. Sunt mihi duæ filiæ, adhuc à viris integræ, eas malo dedere veſtræ libidini, quam ſinere ut quid noceatis his hominibus, qui commiſerunt ſe ſub præſidium mei tecti. *S.* Recede pauliſper iſtùc, ut conſultemus de iſtâ re. Quid faciemus populares? accipiemúſne puellas eâ conditione ut dimittamus juvenes? *Alii.* Non eſt opus longâ deliberatione. Iſte unus peregrinatur in noſtra civitate; & nos reget, ſi diis placet. *So.* Jam te, Lote, pejùs mulctabimus quàm ipſos; ne tu putes nos velle ſubjici pere-

grinis. Agite, invadamus eum. *G.* Recipe te confeſtim ad nos, Lote. *L.* O facinus audax! O profligatam & perditam nationem! Obſeremus fores firmiſſimè. *So.* Effringamus fores: occidamus iſtos advenas, qui, cùm nuſquam poſſint habitare, veniunt ad nos. *G.* Ne trepida, hoſpes, nunquam irrumpent nobis invitis. *L.* O inauditam nequitiam! Siccine hic violari hoſpites & peregrinos quorum jus debet eſſe ſanctiſſimum? *G.* Seda teipſum. Jam videbis ultionem præſentem. *S.* Quid eſt hoc, ô cives? Súmne ego cæcus, an obortæ ſunt tenebræ denſiſſimæ? *Al.* Neſcio quid accidat aliis; ſed ego non magis diſpicio oculis, quam calcibus. Ubi eſt Janua? *Al.* Cave, cave ne incidas in me. Hei mihi! fregi frontem ad parietem. *Al.* At ego neſcio terrarum ubi ſim, neq; poſſum invenire exitum ex hoc loco, neque ingreſſum in alium. *G.* Lote, ſi quos habes præterea generos, aut filios, aut filias; deniq; quoſcunq, habes in urbe, educ ex hoc loco; Nam nos quidem jam delebimus hunc locum. Huc enim ad hoc ipſum miſſi ſumus à Jehovâ, apud quem increbuit tanta importunitas horum. *L.* Habeo vobis gratiam, qui habeatis rationem non ſolùm meæ ſalutis, ſed etiam meorum. Jam adeò eos. *Ux.* Valde ſum ſollicita de meo viro, qui eſt egreſſus domo: Ità conſceleratus eſt hic totus populus. Metuo nè quid gravius patiatur, etiam à ſuis. Nam hodie nulla ſancta fides eſt, ne inter fratres quidem. *L.* Jam redeo. *G.* Quid egiſti? *L.* Viſus ſum jocari iis, quorum ſaluti providebam. *G.* Homines ſunt deſperati. Pereant, quoniam nolunt ſervari. Sed jam diluculum eſt, & tempus admonet emigrandum eſſe hinc. Agedum, adjunge tibi uxorem tuam, & duas filias, ne aggregeris ad interitum tam perditæ civitatis. Quid cunctaris? Nunquam poteſt nimis maturè vitari periculum. *L.* Atqui non videtur emigrandum tam manè. *G.* Atqui nos non ſinemus te perire, quin potiùs manu educemus & te & tuam conjugem & filias. Agite, exeamus ex urbe. Sed cave, ſi tuam vitam amas, ne reſpicias poſt tergum, néve uſquam morèris in planitie. Evade in montes, ne pereas. *L.* Peto à te, Domine, ut remittas hoc mihi, poſtquam tu pro tuâ benignitate devincis me tanto beneficio, ut cuſtodias

ſodias mihi vitam. Certè non potero evadere in montes, quin me attingat illud malum, quo moriar. Sed eſt hîc propinquum oppidum ad confugiendum, in quo quæſo ut liceat mihi evadere, & ità conſulere vitæ meæ: eſt ſanè perparvum. *G.* Etiam in hâc re indulgebo tibi, ut non evertam iſtud oppidum. Confer te illò; neq; enim licet mihi facere quicquam, quin tu eò perveneris.

Sent. *Deus verſatur cum piis, eiſq; patefacit arcana ſua, & eos remuneratur & tuetur. Mavult Deus ut innumerabiles impii vivant, quàm ut vel unus pius unà cum illis pereat. Major eſt Dei in unum pium amor, quàm in omnes impios odium; quem quidem ejus amorem debent imitari pii.*

ABRAHAMUS. Gen. 22.

ARGUMENTUM.

Abrahamus juſſu Dei, filium ſuum Iſaacum, vult immolare. Deinde, prohibente Deo, immolat arietem.

Abrahamus, Iſaacus, Genius.

JAm tertium diem iter facimus,& videor videre procul locum deſtinatum ſacrificio. Vos hîc opperimini unà cum aſino, dum ego & puer imus illuc, ut adoremus Deum, poſtea rediturí ad vos. Tu Iſaace, portabis hæc ligna ad comburendam hoſtiam, ego feram ignem & cultrum. Eamus. *I.* Mi pater. *A.* Quid vis, mi fili. *I.* Hîc quidem eſt ignis & ligna, ſed ubi eſt agnus jam immolandus? *A.* Deus providebit ipſe ſibi agnum in ſacrificium, fili; nos interea pergamus! Ecce venimus in locum quem Deus dicebat mihi; conſtruamus hîc aram. Rectè eſt; diſponamus lignum. Nunc, fili mi, oportet ut te colligem mactemq;: quando ita viſum eſt Deo optimo maximo, cujus voluntati reſiſtere nefas eſt. *I.* Mi pater, ſi ità certum eſt Deo, fiat. Nam didici ei tibíq; parêre in rebus omnibus. *A.* Pater omnipotens, cujus eſt imperare, obſequor tuis juſſis, tibíq; macto hanc hoſtiam, hoc cultro, mei ipſius dexterâ. *G.* Abrahame, Abrahame. *A.* Quis me vocat? *G.* Cave nè efferas manum; puero cave nè lædas. Jam enim mihi ſatis perſpecta eſt tua religio & pietas, qui propter me non peperceris filio, eíq; unico. *A.* Hem, quid hoc rei eſt? Sed videóne arietem in dumeto hærentem cornibus? Salva res eſt: vivet Iſaacus; hæc mactabitur gratior Deo victima.

Sent.

Sent. *Nihil tam difficile aut durum est, quin id possit qu credit. Deus suorum pietatem remunerator.*

EPHRON. Gen. 23.

ARGUMENTUM.

Abrahamus mercatur ab Hettæis fundum ad Sepulturam Sar uxoris suæ.

Abrahamus, Hettæ, Ephron.

EGo sum peregrinus & advena inter vos, Hettæi: quare tribuite mihi possessionem sepulturæ inter vestras, ubi sepeliam Saram conjugem meam, quæ mortua est, ut scitis *H.* Attende nos, Domine. Tu es quidem princeps divinus i nobis: tuum est eligere è nostris sepulchretis ubi inhume tuum mortuum. Nemo nostrûm prohibebit te suo sepulchro quò minùs sepelias in eo. *A.* Ago vobis gratias pro vestr tanta humanitate ac liberalitate. Sed si vobis cordi est, u sepeliam meam defunctam,& auferam è conspectu meo, con cedite mihi præterea, ut agatis pro me cum Ephrone fili Sigoris, ut attribuat mihi cavernam duplicem, quam habe in extremo sui agri; & attribuat justo argento, in vestr præsentia, in usum sepulchri. *E.* Ausculta mihi potiùs, Do mine. Ego tibi dono & agrum, & cavernam agri, & qui dem in præsentia meorum popularium; sepeli tuum mortu um. *A.* Imo tu potiùs ausculta mihi. Ego solvam tibi pecu niam pro agro; eam tu accipe à me. *E.* Domine, attende Hic fundus, quo de agitur inter nos, est quadragintis sicli argenti: si vis sepelire tanti. *A.* Accipio tanti. Et jam ap pendam tibi præsentem pecuniam. Vos Hettæi, estote testes ut Ephron addicat mihi in possessionem quadringentis si clis argenti, agrum suum duplici caverna; qui ager est regione Membræ, id est, Hæbronis, una cum ipsa caverna, & omnibus arboribus quæ sunt undique in toto spatio ejus. Addico. *H.* Testes erimus.

Sent. *Justitia commendat hominem apud eos qui non sun omnino perditi.*

REBECCA. Gen. 24.

ARGUMENTUM.

Dispensator Abrahami ducit Rebeccam filiam Bathuel

ſſit qu Meſopotamiâ, in Matrimonium Iſaaco herili filio.
Diſpenſator Abrahami, Rebecca, Laban, Bathuel.

HEus, heus puella, da mihi bibere paululum aquæ ex tuâ urnâ. *R.* Imò verò perlibet, vir optime: hem bibe, quin-
m Sar etiam adaquabo tuos camelos, quantum ſat erit. *D.* At ego pro iſto beneficio, dono hâc inaure, atque his duabus ar-illis. Sed age, fac ſciam cujus ſis filia, & an ſit in ædibus : quare i patris locus ubi poſſimus pernoctare. *R.* Equidem ſum fi-as, ubi a Bathuelis, quem Melca peperit ex Nachore. Staminis t ſcitis atem & pabuli apud nos affatim eſt, nec non locus ad per-inus i noctandum. Sed ego curro in oppidum, ut nuntiem hæc om-humen ia domi, ità ut habent. *D.* Ago tibi gratias, Jehova, quòd ulchron on deſtituiſti tuâ bonitate & fide Abrahamum herum meum, veſtr ltorem tuî; qui me deduxeris per eam viam quâ venirem eſt, u omum cognatorum domini mei. *L.* Ain' tu? *R.* Ita eſt. *L.* eo, con Et dono dedit tibi iſtam inaurem & armillas? *R.* Etiam. *L.* ne filio Ubi reliquiſti? *R.* Ad fontem? ecce eum tibi apud Camelos! habe . Precor tibi Jehovam propitium, homo. *D.* Et ego tibi veſtr iciſſim, vir humaniſſime. *L.* Narravit nobis hæc ſoror mea ùs, Do Rebecca, quinam ſis, & unde venias. Quod cùm primùm & qui udivi, ſtatim curavi parari tibi diverſorium, & tuis camelis mortu abulum, nè foris maneas. Quamobrem ſequere me. *D.* bi pecu Ago tibi gratias pro tanta comitate & diligentia. Sequor. *L.* attende amus hàc. Hîc ſunt ædes noſtræ. Vos curate hos camelos tis ſicli ramine & pabulo. Vos afferte aquam lavandis pedibus hu-am ap us & comitum. Bene eſt, accumbite. *D.* Dabitis mihi ve-e teſtis iam. Non capiam cibum, quin priùs dixero cujus cauſa ntis hi uc venerim. *L.* Dic ergò. *D.* Ego ſum ſervus Abrahami, ger eſt ominis, quem Deus ditavit mirum in modum ove, caprâ, erna, & ove, argento, auro, ſervis, ancillis, camelis, atque aſinis; jus. *E* ui etiam jam ſeni Sara uxor perperit filium, quem ipſe con-ituit hæredem ex aſſe; méque etiam jurejurando aſtrinxit, e locarem ei nuptam quæ eſſet ex Chananæis, in quorum non ſu erra habitarat ipſe: ſed irem domum paternam, ibiq; eli-erem uxorem gentilem. Cui cùm ego dicerem, quid ſi mu-ier nollet me ſequi? Deus, inquit ille, cui ego per omnem athuel itam parui, tecum mittet nuncium ſuum, qui tibi ſecunda-

Me bit

bit hoc iter; ita ſumes filio meo uxorem mihi gentilem, o[illegible]tis. *E.* tamq; ex domo paternâ: hâc re exſolveris te religione juri[illegible]gativam jurandi, quo te aſtringo, ſi fortè non impetraveris ut muli[illegible]ejuranc te ſequatur. Ita perſuaſum eſt mihi ut venirem. Cúmqu[illegible]io jus i hodie veniſſem ad fontem, ità cogitabam mecum. Jehov[illegible]Sent. *E* Deus heri mei Abrahami, ſi tu mihi ades in hoc itiner[illegible]*m uſu* da mihi, ut me nunc hîc ſtante ad fontem, veniat puell[illegible]*unt bon* hauſtura, quæ mihi roganti det aquam ex urnâ bibendam atque etiam aquetur meos camelos, ut intelligam eam eſ[illegible] quam deſtinâſti hero meo. Vix hæc mecum tacitus cogit[illegible]*acobus a* ram, cùm ſubitò ecce egreſſa Rebecca, ferens urnam in hu[illegible] meris, deſcendit ad fontem, atque haurit. Et cum pet[illegible] viſſem potum ex eâ, confeſtim depoſitâ urnâ affert, & dic[illegible]Ater etiam ſeſe adaquaturum camelos. Ego quæſivi ex eâ cuj[illegible]dien eſſet filia. Reſpondet, Bathuelis, filii Nachoris ex Melch[illegible]m ipſe Tum ego accommodavi fronti ejus inaurem, & manibus a[illegible]tur. N millas; & ſummiſſè adorans Jehovam, Deum heri mei A[illegible]dè afferr brahami, gratias egi, quòd deduxiſſet me in rectam viam, a[illegible]i tuo ed conciliandam filiam herilis cognati filiò herili, quam ex hi[illegible]bi benè argumentis intellexi eam eſſe. Nunc ergò, ſi certum eſt vo[illegible]us eſt, bis facere hoc beneficium domino meo, facite ut ſciam: ſi[illegible]tabit ſe minùs, nihilo ſeciùs ut inſiſtam aliam viam. *L.* Hæc res pla[illegible]ecabitu nè ex Deo orta eſt, neque nos omnino poſſumus repugnar[illegible]odo ger tibi. *B.* Ità habet. Proinde habe tibi Rebeccam tuo ar[illegible]o. *R.* M bitratu, eámque ducito nupturam filio heri tui, ſicut viſum[illegible]llidè & eſt Jehovæ. *D.* Gratiam habeo Deo primùm, qui ità vo[illegible]am, ut luerit; deinde vobis, qui non repugnaveritis. Tu verò[illegible]net Jac Rebecca, & vos, non recuſabitis hæc quantulacunque dona[illegible]no, & ſt quæ attuli juſſu mei Domini.[illegible]nt patr

Sent. *Deus dirigit pios in viam, eorúmque actiones ſecundat*[illegible]ater, a[illegible]am pat[illegible], para[illegible]etioſa

IDUMUS. Gen. 25.

ARGUMENTUM.

Eſavus vendit Jacobo fratri prærogativam ætatis.

Eſavus, Jacobus.

IMperti mihi de rubro iſto; nam redeo rure exanimatus laſ[illegible]Quid[illegible]lle hæd ſitudine. *J.* Vende mihi in præſentia prærogativam tu[illegible]nc pan[illegible] Dabo

ætatis

lem, o tis. *E.* En ego jam jámque morior : quò mihi iſtam præ-
ne juri gativam ? *J.* Ergò confirma mihi jam nunc venditionem
t muli ejurando. *E.* Confirmo ; quid vis ? Juro, addico, nihili
Cúmqu io jus iſtud ætatis præ edulio.
Jehov Sent. *Breviſſima voluptas hominem privat perpetuis bonis.*
itiner *m uſu venit impiis, qui amore carnalium voluptatum pro-*
t puell *ſunt bona cœleſtia.*

VENATOR. Gen. 27.

ARGUMENTUM.

cogit *acobus arte maternâ prævertit à patre felicitatem Eſavi,*
n in hu *Eſavus ſeriùs veniens fruſtrà lacrymatur.*
m pet *Rebecca, Jacobus, Iſaacus, Eſavus.*
& dic DAter tuus miſit venatum fratrem tuum Eſavum, me au-
eâ cuj diente, ut afferat ferinam, ex quâ confectum pulpamen-
Melch m ipſe edat, eíque benè precetur à Jehovâ, antequam mo-
ibus a tur. Nunc audi, fili mi, quid velim à te fieri. Adi pecus &
mei A dè afferto mihi duos hœdosoptimos, ex quibus conficiam pa-
iam, a tuo edulium quali maximè delectatur, quod offeres ei, ut
n ex hi i benè precetur priuſquam excedat vitâ. *J.* Sed frater vil-
n eſt vo us eſt, ego depilis. Quòd ſi fortè pater me attrectaverit,
am : ſi tabit ſe mihi eſſe ludibrio. Itaque mihi malè, non bene
res pla ecabitur. *R.* Iſtam Imprecationem ego præſtabo, nate : tu
pugnar odo gere mihi morem. *J.* Si ità jubes, certum eſt obſequi:
tuo ar o. *R.* Mihi magnopere curandum eſt, ut agam honorem
t viſun llidè & prudenter, nè meus maritus apprehendat fallaciam.
ità vo am, ut amat ruſticum illum Eſavum, nunquam eum poſt-
u ver net Jacobo, niſi fraude inductus. Ego verò Jacobum plùs
e dona no, & ſtudeo eum obrepere in fælicitatem ; quam conciliа-
nt patris preces ei, cui bene ominatus fuerit. *J.* Redeo,
ecunda ater, affero hœdos. *R.* Factum benè, agedum, parem cupe-
am patri tuo, cujuſmodi ſcio ſuavem eſſe ejus palato. Rectè
, parata ſunt omnia. Nunc, age, induam te veſtimenta
etioſa Eſavi, quæ habeo penès me. Hic ornatus te condecet.
. Quid manus & collum, quod pilis carent ? *R.* Veſtientur
lle hœdorum. Benè habet : accipe nunc hanc eſcam, atq;
atus la nc panem quem confeci. Abi ; vide ut agas prudenter.
am tu Dabo operam. Pater. *I.* Quis tu es, fili ? *J.* Eſavus primo-
ætatis genitus

genitus tuus; executus sum mandatum tuum. Surge, age
vescere ferinâ, ut mihi bene preceris. *Is.* Quid sibi vult, quo
tam citò nactus es, fili? *Ja.* Jehova, Deus ille quem colis, ob
jecit mihi. *Is.* Accede huc, ut te attrectem, fili, sciamque
utrùm sis ipse Esavus necne. Quid hoc? vox quidem Jacob
est, sed manus Esavi. Túne ergo es ipse natus meus Esavus
Ja. Planissimè. *Is.* Accede ad me, ut vescar tuâ ferinâ, fili
tibíque bene precer. Suavis esca sanè: funde vinum. *Ja.* E
tibi! *Is.* Nunc age, amplectere me. Quam suavis odor veni
ad nares meas! Fragras, fili mi, non aliter quàm solet age
lætus munere Jehovæ. Faxit Deus ut terra pinguis, irrigat
rore cœlesti, effundat tibi magnâ copiâ segetes & uvas. Tib
serviant Nationes, te colant populi, dominus sis fratrum tu
orum, teq; revereantur ex eàdem matre nati. Qui tibi im
precabitur, esto execrabilis & infelix: qui tibi bene volet &
optabit, esto fortunatus. *Ja.* Bene gessi meum negotium, mate
Non agnovit me; & ex attrectatione putavit me esse Esavum
R. Bene est, sed Esavus jam reversus parat ferinam quam o
ferat patri. Videamus quid agat: nam multùm fallet eum
spes. *E.* Attolle te, mi pater, & vescere meâ ferinâ, ut mih
bene preceris? *Is.* Numquis tu es? *E.* Rogas? Primogenitu
tuus Esavus. *Is.* Totus obstupesco, horreóque. Quis ergo e
is, qui modò attulit mihi ferinam? Nam ex eâ prorsus c
medi ante tuum adventum, eique fausta omnia sum preca
tus, quæ res rata erit. *E.* Hei mihi! nunquid causæ es
quin ego perpetuò perirem? Attamen mihi quoq; bene pre
care pater. *Is.* Frater tuus rem astu tractavit, abstulitq; fau
stitatem tuam. *E.* Næ ille probè respondet suo nomini, q
me jam bis circumvenerit. Primùm enim fraudavit me pr
rogativâ ætatis: deinde nunc intercepit bonam precatione
mihi debitam. Sed nihilne tibi reliquum fecisti, quo mih
faustum aliquid precere? *Is.* Profectò feci eum dominu
tuum; statuíque ut fratres ei servirent; eúmque munivi fr
mento & vino. Quid vis tibi jam faciam, fili? *E.* Solúm
id habebas? Imperti etiam me aliquâ felicitate. Heu; qui
agam miser? *Is.* habebis quidem domicilium minùs bonu
& à pinguedine soli, & à superò rore cœli; & vivens gl
di

io ſervies fratri; veruntamen erit tempus illud, cùm vi-ſſim vinces, excutiéſque jugum ejus de collo tuo. *E.* Non rocul abeſt luctus à patre meo, nam certum eſt mihi inter-cere Jacobum fratrem.

Sent. *Properandum eſt, & arripienda occaſio: Serò plorat avus. Serò venitur ad colligendum* Manna *poſt ortum ſolem, t die Sabbati. Serò pulſant fores fatuæ virgines. Serò abantur intrare pigri per portam jam clauſam.*

JACOBUS PROFUGUS. Gen. 29.

ARGUMENTUM.

Jacobi profugi congreſſio cum Rachele ſobrinâ ſuâ.

Jacobus, Paſtores, Rachel.

FRatres, unde eſtis? *P.* Ex Charriâ. *J.* Ecquid nôſtis Labanem filium Nachoris? *P.* Maximé. *J.* Valétne? Valet; atque ecce tibi Rachelem filiam ejus huc venien-m cum pecudibus! *J.* Hem! diei multum adhuc eſt, ner-um tempus eſt cogendi pecoris: quin adaquatis pecudes, einde ituri paſtum? *P.* Non poſſumus, donec convenerint mnes greges, quò avolvamus ſaxum ab ore putei, atque a adaquemus. *J.* Sed venit Rachel agens pecus: Quid ſſo avolvere ſaxum ut hauriam ei aquam, atq; hanc primùm eâ ineam gratiam? O mea Rachel, amplectere me. *R.* bſtine tu manum, quis tu es? *J.* Ego ſum Jacobus patrue-s tuus, filius Rebeccæ; non contineo lacrymas præ gaudio. O felicem adventum! Sed ego ceſſo ire in urbem, ut an-untiem hæc meo patri.

Sent. *Gaudent mutuo congreſſu conſanguinei. Sunt autem i omnes inter ſeſe divinâ conſanguinitate conjuncti.*

LABAN. Gen. 13.

ARGUMENTUM.

Laban fugientem Jacobum aſſecutus, cum eo jurgatur: de-de fit inter eos fœdus.

Laban, Jacobus, Rachel.

Quæ

QUæ ratio impulit te, ut, inscio me, abduceres meas filias tanquam ferro partas? cur clàm & nesciente me aufugisti, neque fecisti me certiorem; ut prosequerer te voluptatibus carminum, tympanorum, citharārum; neque permisisti me osculari meos natos & natas? Stultè sanè fecisti, erat mihi in manu nocere vobis. Sed Deus vester patrius heri monuit me, ut caverem nè te offenderem ullà re. Verùm est Profectus sis sanè præ desiderio, quod capiebas è domo patris nâ: deos verò meos cur furatus es? J. Illud feci adductus metu, veritus nè tu eriperes mihi tuas filias. Quod autem attinet ad tuos deos, siquem penès inveneris eos per me quidem plectatur capite, Noscito, præsentibus necessariis nostris, quid tui apud me est. L. Rectè dicis. Perscrutabor vestra tabernacula. J. Non recuso quò minùs vestiges omnia. R. Video me esse in magno periculo. Nam Laban pater meus conquirit per omnia tentoria suos deos penates, quos ego furatus sum, meo viro nesciente. Quod si factum deprehendetur, concitavero magnas turbas. Comminiscenda aliqua fallacia est, & quidem subitò; nam meus pater jam aderit hîc. Probè inveni viam, obruam eos in hoc stercore camelino, deinde sedebo super; facilè eum fallam. L. Rimatus sum acerrimè tabernaculum Jacobi, tum Liæ, tum duarum ancillarum. Nusquam inveni. Restat tabernaculum Racheles, in quo si non erunt, mirabor; hæc omnia sunt mihi perscrutanda. Hîc quidem non sunt, neq; hîc. Quid sub hâc cubitrà? Tantundem. At in hoc angulo erunt. At non sunt. R. Noli ægrè ferre, Domine, quod non possum assurgere tibi, nam sum in menstruis. L. Perquisivi omnia diligentissimè; sed nusquam comperi meos deos penetrales. J. Quod nam concepi tantum scelus, aut quod facinus admisi in te, ut tu me sic persequerere? scrutatus es omnia mea utensilia, ecquid inveneris de ullà supellectile tuæ domûs; Prome huc coram necessariis utriusq; nostrûm, ut ipsi judicent de utroque nostrûm. Jam viginti annos egi apud te; tuæ oves & capræ nunquam fuerunt infœcundæ; non comedi arietes tuos oviariæ; nihil ad te retuli ereptum à feris? ipse semper præstiti damnum; tu mihi semper imputâsti; Si qui

per

ieas filia… er furtum amiſſum eſt tam interdiu quam noctu, meo pe-
e aufug… culo amiſſum eſt. Denique, ea fuit mea conditio, ut & de
roluptat… ie conficerer æſtu, & de noctu gelu ; & interea ſomnus ab-
iſiſti m… ſet ab oculis meis. Jam hîc mihi vigeſſimus annus agi-
eciſti, … r cùm ſum domi tuæ : Servivi tibi quatuordecim annos
rius he… ro tuis duabus filiabus, ſex autem pro ovibus & capris, cùm
ùm eſt… interea mutàſti mihi mercedem decies. Quòd niſi De-
no pate… s patrius, videlicet Deus Abrahami, & terror Iſaaci, aſſuiſ-
adduct… ſet, tu quidem dimiſiſſes me vacuum. Sed reſpexit ille mi-
utem a… rias & labores quibus ſum perfunctus : id quod herì ſatis
quide… ſtendit. *L.* Meæ ſunt hæ filiæ, mei filii, meum pecus ; deni-
oſtris, … que, quicquid hîc vides, meum eſt. Et nunc quo pacto opti-
or veſtr… mè conſulam meis his filiabus & filiis, quos pepererunt ?
omni… Opinor ſi ego & tu feriemus fœdus, quod ſit teſtimonio
ter meu… utrique noſtrûm. *Ja.* Optimè. Ego hic erigam cippum ex
s ego fu… hoc ſaxo : vos mei propinqui accumulate lapides : capiamus
ehende… ibum ſuper hoc tumulo. *L.* Hic hodie tumulus erit medius
iqua fa… teſtis inter me & te. *Ja.* Perplacet. Atque ex hac re vocetur
erit hîc… Galaadus. *L.* Aut etiam Miſpa ; ut ſignificet Deum a-
melino… ſpecturum quid fiet à me & te, cùm diſceſſerimus alter ab al-
tus ſtu… tero. Quòd ſi tu eris durus meis filiabus, aut ſi duces alias
m anci… in matrimonium præter eas ; tum hæc pacta perinde ſunto
achelis… atque ſi nulla facta ſint. Atque hujus quidem rei, teſtis eſto
perſcru… Deus utrique. Vides hunc tumulum ? vides & hunc cippum,
hâc cu… quem extruxi inter me & te ? Hic tumulus & hic cippus
on ſunt… teſtes ſunto, neque me adverſùm te, neque te adverſùm me
gere t… tranſiturum eos ad nocendum. Deus Abrahami, & Deus
igenti… Nachoris, utriuſque patrius, ſunto noſtri vindices. *Ja.* Ego
. Quod… conjuro per terrorem mei patris Iſaaci. Atque, ut hæc ſint
i in te… ratiſſima, faciam hodie ſacrificium in hoc monte, ad cujus
enſilia… epulas vos omnes invito. *L.* Concedimus.

Sent. *Deus ſuos tuetur ad adverſariis.*

JACOBUS REDUX.

ARGUMENTUM.

Jacobus, ex Meſopotamia rediens, Eſauum fratrem dono placat.

Eſauus, Jacobus.

O Salve multùm mi frater chariſſime. *J.* Salve & tu plurimùm, Germane mihi optatiſſime. *E.* Et te libenter amplector poſt longum ſpatium temporis! *Ja.* Et mihi profectò jam diu nihil fuit jucundius, quàm nunc videre te incolumem. Itaque præ gaudio non teneo lacrymas. *E.* Nec ego poſſum non flere, ita totus lætitiâ geſtio. Sed quid ſibi vult iſte grex mulierum & puerorum, quos tecum ducis? *Ja.* Uxores ſunt & liberi; quibus me Deus, quæ ſua eſt liberalitas, ditavit. *E.* Quid autem ſibi vult totus ille grex quem offendi veniens? *Ja.* Volui te eo dono mihi placare. *E.* Satis multa habeo, frater; habe tibi tua. *Ja.* Ne repudia me, quæſo; ſi te mihi propitium habeo, accipe à me munuſculum. Nam quòd vidi faciem tuam, videor mihi vidiſſe Numen quoddam: nec mirum, qui mihi tam facilis fueris. Itaque quæſo ut accipias à me munuſculum quod ad te adductum eſt; poſtquam Deus pro ſua benignitate tam multis bonis me accumulavit, ut nullâ re caream. *E.* Quando urges tantopere, accipio, etſi nihil opus erat: age eamus; ego ibo una tecum. *Ja.* Scis pueros eſſe teneros, oveſque & capras & boves prægnantes: quòd ſi fatigentur vel unum diem actum eſt de ovibus & capris omnibus, interibunt. Sed amabo, ſiquæ ego pergam clementer & placidè, prout poſtulant ea quæ præ me duco, ipſique pueri, donec veniam ad te in *Seir*. *E.* Saltem relinquam tibi aliquot ex meis comitibus. *Ja.* Quid opus? Gere, obſecro, mihi morem.

Sent. *Potentiorum ira, comitate & ſubmiſſione lenienda eſt.*

JOSEPHUS VENDITUS. Gen. 37.

ARGUMENTUM.

Joſephum ob invidiam vendunt fratres mercatoribus Iſmaelitis.

Simeon, Levi, Reuben, Joſephus, Judas, Mercatores.

ECce vobis Somniator ille! Agite, occidamus eum, dejiciamúſque corpus ejus in aliquam ſpecum. *L.* Sed quid renunciabimus patri de eo? *S.* Devoratum eſſe ab aliqua fera. Videbimus quorſum evadant ejus ſomnia. *R.* Impium ſit maculare manus ſanguine pueri, idque fratris. Deducimini

mini ab istâ mente. Nihil potestis gravius consulere in nos, ut in patrem nostrum. *S.* Unde tibi incessit ista nova religio ? Vis ergo sinamus eum vivere, qui suis insomniis portendit, nos omnes, ipsósque adeò parentes, fore sibi supplices ? An non dignus est, qui eat somniatum apud inferos? *K.* frater, si ita futurum est, quin caveas? sin minùs, quid times ? sque adeóne indignum tibi videtur, si puer imperitus somniavit ? quid potest esse culpæ in somniis? Postremò, si adeò obfirmâstis animum, neque potestis avocari ab isto consilio ; st hìc puteus sine aqua : saltem abstinete manus, demittite n puteum ; culpa erit aliquantò minor. *S.* Reuben, tu videris. Nobis certum est perdere puerum. *Jo.* Plurimâ salute os impertio, fratres amantissimi. *L.* At nos te malo maximo mpertimus, qui somnias te coli à fratribus, quos nunc salutas tam blandé. Agite, discindamus vestem hanc versicolorem, quâ pater eum ornavit, delicatulum puellum. *Jo.* Hei mihi ! quid cogitatis mihi facere ? *L.* Necabimus. *Jo.* Ah ! ne facite. *S.* Stat sententia. *Jo.* O fratres charissimi, per Deum optimum maximum, per communem nostrum parentem qui conficietur mœrore, obsecro, obtestor ; quid feci ? quid est meum scelus ? quæ mala mens vos agit ? *S.* Frustrà rogas. *Jo.* Fratrem vestrum ? *S.* Certum est. *Jo.* Ah ! vester sum, vester sum frater. *S.* Surdo canis : demittite. *R.* At ego subduco me hinc, non sustineo adesse in tam tristi spectaculo. *Jo.* Heu me miserum ! quò detrudor ? Nimirum ad manes. O pater, pater, quàm tristem nuncium accipies de filio ! In quanto luctu trahes vitam ! *Juda*, obsecro tuam fidem, miserere mei, miserere parentum. *L.* Sedeamus hìc meditaturi. *J.* Video mercatores quosdam venientes : vultis auscultare mihi ? Quid profuerit nobis cruenta cædes fratris nostri ? Vendamus eum potius *Ismaelitis*, quos videtis venientes. Ne afferamus hostiles manus fratri : abstineamus à sanguine. Nam certè frater noster est, procreatus eodem semine. Agitè, finite vos exorari. *L.* Rectè ait. *S.* Sed ne forte— *Ju.* Frater, ne metue, amittes eum venditione, non minùs quàm nece. *L.* Ita est : accidit etiam quæstus ex venditione, quem quæstum amittemus, si eum necaverimus

mus. *S.* Sino, fiat. *Ju.* Heus mercatores, vultísne emere puerum quendam elegantem? *M.* Fortaſſe, fac videamus. *Ju.* Extrahite eum è puteo: empturi ſunt. *Jo.* Nunc quidem mihi pereundum eſt, video; extrahor ad cædem. *Ju.* Ne trepida: non necaberis, ſed vendêris. En vobis puerum lepidâ formâ! *M.* Hercle bellum & ingenuum! Quanti eum indicatis? *Ju.* Triginta argenteis. *M.* Accipimus. Accipite pecuniam.

Sent. *Invidia impellit homines ad quodvis facinus. Et Deus quidem ſuos non deſerit: ſed, ut exploret, in extremos angores venire patitur.*

JOSEPHUS CAPTIVUS. Gen. 40.

ARGUMENTUM.

Joſephus captivus, interpretatur ſomnia præguſtatoris & piſtoris Pharaonis.

Joſephus, Præguſtator Pharaonis, Piſtor.

QUid accidit, ut hodie vultu ſitis adeò mœſto? *Pr.* Somniavimus uterque; & caremus conjectore. *Jo.* At habet Deus conjectores. Agitè, narrate mihi. *Pr.* Videbar mihi in ſomnis videre ob oculos Vitem, ex qua tres palmites orirentur: quæ deinde, quaſi germinaret, produxit florem, unde uvæ plenæ racemis matureſcebant. Erat autem mihi in manu poculum *Pharaonis*; itaque cepi uvas, eáſque in id expreſſi, deinde tradidi ei in manum. *Jo.* Hæc eſt interpretatio: Tres palmites tres dies ſunt. Hinc ad triduum *Pharao* jubebit te produci è carcere, reſtituétque in locum muneris priſtinum; ſtabíſque ei ad cyathos, ut antè. Quamobrem ubi adeptus fueris hoc tantum bonum, facito quæſo ut memineris mei, præſtéſque mihi hoc beneficium, ut facias mentionem mei apud *Pharaonem*, méque extrahas ex hac domo. Nam ſurreptus ſum clam ex terra Hebræorum, neque hîc quicquam feci quamobrem compingerer in carcerem. *Pi.* Rectè ſane interpretatus es. Sed audi meum quoque ſomnium. Tria alba caniſtra erant ſuper capite meo, in quorum ſummo inerant *Pharaonis* omnis generis cibi piſtorii, quo inde aves comedebant. *Jo.* Accipe conjecturam. Tria caniſtra, tres dies ſunt. Ab hinc tres dies juſſu *Pharaonis* ſecur-

ferieri

ferieris, atque in crucem tolleris, ubi alites vorabunt tuum cadaver.

Sent. *Deus piis arcana retegit, idémque viam ad eorum salutem sæpe longè antè præparat.*

JOSEPHUS CONJECTOR. Gen. 41.

ARGUMENTUM.

Josephus interpretatur Pharaoni duo somnia, ob eámque causam Pharao præficit eum toti Ægypto.

Pharao, Josephus.

SOmniavi quiddam quod nemo mihi potest interpretatione explicare: Te autem audio esse conjectorem somniorum, ideóque te accersivi. *J.* Equidem is sum, per quem Deus interpretetur somnium tuum, Pharao. Itaque narra. *P.* Videbar mihi astare ripæ fluminis; atq; ex eo exierunt septem vaccæ bene habitæ, & pulchræ visu, quæ pascebantur in caricto. Ecce autem deinde septem aliæ graciles, & deformes supra modum, & tenui corpore, quales nunquam vidi in Ægypto; quæ devoraverunt priores: quas cum demisissent in sua viscera, tamen id non apparebat; adeò semper macie deformes erant, ut priùs. Ego somno solutus sum. Deinde rursum oppressus somno, videbar videre septem spicas crescentes in uno calamo, opimas, & formosas; secundùm quas succrescebant totidem aliæ graciles & tenues, & exesæ uredine, quæ devoraverunt septem illas generosas. Hæc ego indicavi conjectoribus, sed nemo est qui possit mihi explicare. *Jo.* Somnium tuum unum est. Pharao. Deus præmonet te eorum quæ facturus est. Septem vaccæ generosæ, sunt septem anni: septem spicæ opimæ idem volunt, unum idémq; somnium est. Septem verò vaccæ & spicæ tenues, septem alii sunt anni quibus fames vigebit. Hoc idipsum est quod dixi; Deus quod facturus est, tibi indicat. Sic habeto; Septem annos proximos futuros esse fertilissimos frugum terræ, præsertim in *Ægypto*; quos sequentur alteri ita infesti penuriâ omnis cibi, ut læta illa ubertas priorum sit omnino consumenda fame. Tantâ, inquam, laborabitur penuriâ ut tantæ rerum abundantiæ ne vestigium quidem ullum supersit. Nam quod bis somniâsti, id ideo factum est; ut intelli-

gas omnino decretum esse Deo ita facere, idque brevi. Quare dispice Pharao, virum aliquem scientem & peritum, quem præficias *Ægypto*. Præterea, curatores & ædiles annonæ, qui legant quintas in *Ægypto*, cogántque quàm maximum numerum frumenti his proximis septem annis uberibus, quòd condant nomine tuo in urbes. Ita fiet, ut proximo septennio duplas consequaris annonas : Quibus *Ægyptus* defendatur à fame & pernicie altero septennio. *Ph.* O salutare consilium, & dignum homine sapientissimo ! An quisquam hodie est, qui æquè spiret numen, atque hic ! Ergo cùm Deus indicet tibi, *Josephe*, tantas res ; non est dubium quin tu sis prudentissimus & sapentissimus omnium. Itaque jam nunc volo, tu sis gubernator domus meæ, útque omnis meus populus pareat imperio tuo. Major ero te, solio tantùm. En trado tibi curam & gubernationem totius *Ægypti* ; atque ad confirmationem hujus rei hunc annulum detractum meis digitis, induo tuis : téque dono hâc veste byssinâ, & hoc torque aureo : jubeóque te vehi curru primo secundùm meum ; & volo proclamari ante te, Congenulate. Ne vivam Pharao, nisi tu unus es in tota *Ægypto*, cujus injussu non audebit quisquam vel mutire. Deinceps jam non vocaberis *Josephus*, sed *Saphnathopaneas*, ut nomine ipso pollicearis interpretationem obscurorum. Atque ego tibi despondeo *Asnatam*, filiam *Potiferæ* pontificis *Heliopolitani*. *Jo.* At ego tibi, Rex, pro tantis beneficiis habeo gratiam quantam maximam possum ; dabóque operam, Deo volente, ut nec te mandati, nec me recepti muneris pœniteat.

Sent. *Deus pios, post dolores & infamiam, mirâ arte evehit ad voluptates & honores. Quod si non omnibus piis accidit in hac vita ; at in futura accidet : nam prima pars vitæ* Josephi, *quæ calamitosa fuit, umbra est hujus vitæ piorum ; altera verò, futuræ. Atque idem dico de Jacobo & Davide. Ad gaudia veniunt per dolores ; ad honores per infamiam ; ad dulcedinem, per amaritudinem ; ad altitudinem, per humilitatem ; per mortem, ad vitam.*

JOSEPHUS AGNITUS Gen. 44. & 45.

ARGUMENTUM.

Filii

Filii Iſraelis revocati de via juſſu Joſephi, *furti ſimulatè accuſantur: tandem* Joſephus *ſe eis aperit.*

Præfectus domûs Joſephi, *Filii Iſraelis, Reuben, Judas, Joſeph.*

REſtate, viri. Heus, vos appello; ſiſtite greſſum. Hoccine eſt humanum factum, aut dignum hoſpitibus penſare bonum malo? An neſciebatis eam eſſe, quâ herus eſt ſolitus potare? An etiam ſperabatis eum ignoraturum qui eſt divinus? Malè omninò à vobis factum. *Fi.* Quid tibi vis, homo, cum tua iſta iracundia? Aut qui nos accuſas? *P.* Ità vos Deus amet, ut neſcitis. *Fi.* Nam quî ſciamus? *P.* Suffurati eſtis pateram heri mei. Scitis nunc? At etiam ut fingunt vultum! *Fi.* Pace tuâ dixerimus, vir optime, abſit procula nobis iſtud facinus. Tute ſcis ut reportaverimus ad te, uſque è finibus Cananæorum, argentum repertum in ore ſaccorum noſtrorum: tantum abeſt, ut ſuſtulerimus è domo domini tui aurum, aut argentum. Ita tecum agemus. Si quem penès deprehenſa fuerit patera, ipſe moriatur; nos omnes perpetuæ ſervituti addicamur. *P.* Imò agemus mitiùs. Qui fuerit convictus furit, mihi ſervus eſto, cæteri liberi diſcedunto. *Fi.* Placet, deponamus ſarcinas ocyùs. Hem ſcrutare ut libet. *P.* Placet conquirere à maximi ſarcinâ ad minimi. Hîc quidem non eſt, neque hîc, ſed profectò invenietur. Ubi, ubi eſt, diu celari non poteſt. Euge manifeſtum furtum! hîc eſt in ſacco minimi natu. An etiam nunc poteſtis negare? Deprehendine ego furem manifeſtarium? *F.* Aperta res eſt; periimus funditùs. Heu rem miſeram & luctuoſam! An ulli unquam mortales fuerunt æquè infortunati atque nos ſumus? *Ju.* Equidem nequeo ſatis mirari. Atat, data nobis ſunt verba: redeamus properè omnes ad Saphnothapaneam, ſi ulla ſupereſt ſpes ſalutis. Ah pater, quàm metuo malè ne tibi accidat quod metuebas tantopere! *Jo.* Quod facinus feciſtis, hoſpites? An ignoratis me unum eorum eſſe qui divinant? *Ju.* Quid dicemus, domine? Quid loquemur? quam cauſam afferemus? Deus patefecit peccatum noſtrum; ecce nos tibi ſervos, unà cum eo apud quem inventa eſt patera! *Jo.* Bona verba. Imo ipſe unus mihi ſerviet; vos redite ſalvi ad patrem veſtrum. *Ju.* Quæſo ut lice-

at mihi pauca loqui apud te cum bonâ venià: nam tu quidem es alter *Pharao*. Cum primùm huc venimus, ut tute scis frumentandi gratiâ, rogâsti numnam esset nobis pater aut frater. Nos respondimus, patrem esse nobis senem; fratrem natum jam annoso patre, cujus item germanus alter excessisset vitâ, illum tum solum restare domi cum matre, patríq; esse charissimum: & tu jussisti fratrem illum adduci ad te quòd diceres velle te videre. Nos respondimus, patrem non posse carere eo, quin moreretur præ mœrore. Tum tu interdixisti nobis aditum ad te, nisi minimus natu frater compareret nobiscum. Nos retulimus omnem rem patri. Cúmque juberet nos redire huc eadem de causa, negavimus venturos sine fratre. Pater dicebat, ex duobus filiis quos sustuliisset ex uxore, alterum à feris devoratum esse, nec postea visum sibi; alterum supersesse, qui si abduceretur à se, & aliquid humanitùs accideret ei, nos fore in causa ut senex miserè interiret. Nunc si revertar ad eum, neque reducam puerum, quem unicè amat, simul atq; viderit me, morietur: atque ita fuerimus autores miserrimæ mortis patris nostri, ejúsque senis. Atqui ego eram vas factus pueri sistendi. Quare obsecro te, ut ego potiùs serviam servitutem apud te pro puero, ipse redeat domum cum fratribus. Neque enim sustineo redire ad patrem sine puero, ne videam mala quibus afflictabitur. *J.* Enimvero jam non contineo me, nec possum ampliùs dissimulare. Vos exite omnes foràs. O fratres mei! Ego sum Josephus. Obsecro, éstne superstes pater? quid obstupuistis? Amplectimini me. Oh! non contineo lacrymas. Ego sum Josephus germanus vester, quem vendidistis mercatoribus euntibus in Ægyptum. Proinde ne angimini, néve doleatis quod me vendideritis. Nam hoc totum profectum est a providentia Dei, qui voluit ut huc antè venirem. Etenim duo anni fame infesti elapsi sunt: supersunt adhuc quinquennium, quo neq; sementis fiet, neq; messis. Quamobrem Deus præmisit me in hæc loca, quò sciebat vos esse venturos, ut esset qui servaret vos paternamq; domum; itaq; non vos, sed Deus misit me, qui effecit ut essem Pharaoni pater, toti ejus familiæ dominus, universis Ægyptiis princeps. Quocirca proficiscimini

continuò

continuò ad patrem,& narratote ei,me esse vivum,&magnum atq; gratiosum : Proinde, ne cunctetur commigrare ad me una cum tota domo & pecoribus. Supellectilem ne moretur : plurimum enim hîc esse. Nam alam vos in terra quadam feraci non procul hinc:ecce,vos videtis oculis vestris,videt charissimus frater Benjamin,ut colloquar vobiscum meo ipsius ore: libet agnoscatis, & omnia renuncietis patri. O mi Benjamin! teneóne ego te ? ut libenter amplector charissimum mihi capitulum! Agite,amplectar vos omnes. Salvete fratres, redditi mihi post longum tempus. *F.* Salve,& tu frater mitissime.

Sent. *Deus est mirificus : etiam peccata suorum convertit ad ipsorum salutem.*

MOSES EXPOSITUS. Exod. 2.

ARGUMENTUM.

Moses infans à matre expositus, reperitur à filia Pharaonis, & matri ignoranter traditur alendus.

Jacobeda mater Mosis, Maria soror, Thermutbis filia Pharaonis, Ancilla.

HUcusq; evasimus clanculum, & jam pervenimus ad flumen. Nunc exponendus est hîc infans puer, ne Pharao resciscat eum esse servatum à nobis contra suum mandatum atq; voluntatem. Nam quod servavimus eum jam tres menses, fecimus cum magno periculo. Sed melius erat venire in discrimen etiam de vita, quam sinere necari tam formosum puerum. O crudelem Regem, qui jusserit interfci omnes partûs mares! Quam multi sunt perempti jussu ejus, in ipso ingressu vitæ ; Quæ est unquam audita tanta immanitas ! Infantes jugulari in ipso limine & ingressu vitæ ? O mi filiole ! ego mater misera cogar exponere te, hîc in papyro ? Te, quem tuli utero, quem peperi, quem per tres menses occultavi,& occultarem adhuc si possem ? O rem acerbam ! méne separari à te sine ulla spe tui unquam videndi? Quid me futurum est ? quid te autem, fili, quem hîc desero ? Verùm cum non possimus quod volumus, velimus quod possumus. Quod meum fuit, feci ut te occultum haberem. Nunc commendo te clementiæ & providentiæ divinæ. Vale, meæ deliciæ, vale, mi filiole. *M.* Mater, ego hîc manebo in occulto, si tu

permittes,

permittes, ut videam quid futurum sit. *J.* Permitto, & do mum redeo. *T.* Hîc est flumen, quò venimus ad lavandum Vos pediſſequæ hîc inambulabitis ſecundùm flumen. Eg cum ancilla concedam in hunc receſſum amœnum & occul tum. Sed quid video in papyro? Ancilla, viſe quid ſit videtur mihi eſſe ciſta. *A.* Et rectè videtur, hera. Equidem eſt oblita bitumine & pice. *T.* Adfer eam huc. Aperiamus Ah miſelle! Puer eſt vagiens, miſeret me ejus. Ex pueri Hebræorum eſt. *M.* Venio in ſummam ſpem conſervand pueri. Accedam: Salve domina. *T.* Quid tu ais? *M.* Viſn ut accerſam tibi nutricem ex Hebræis, quæ nutriat tibi pu erum? *T.* Bene dicis, accerſe. *M.* Jam hîc aderit. *T.* Boni auſpiciis huc deſcendi. Habeo puerum, quem curabo edu candum pro meo. Nihil potuit accidere mihi optatius Neque vereor offendere meum patrem in re tam pia & hu mana. Ah! ſcelus eſt jugulare partus recentes. At quam ele gans eſt, quam bene natus! Nonne flagitium eſt necare ta les pueros? *M.* Hîc tibi adduco nutricem, Domina. *S.* Mu lier, tu educabis mihi & enutries hunc puerum? Ego tib ſolvam mercedem. *J.* Faciam.

Sent. *Quos Deus ſervare vult, eos quidem in ſumma pe ricula venire patitur, at non perire.*

DUMUS. Exod. 3.

ARGUMENTUM.

Jehova de dumo ardente alloquitur Moſen, eúmque mitti in Ægyptum, ad liberandos Iſraelitas ex ſervitute.

Moſes, Jehova.

DEum immortalem! Quid monſtri video? Dumum ita ardentem, ut tamen non conſumatur? Libet videre quid hoc ſit rei. *J. Moſes, Moſes.* *M.* Quis eſt? *Je.* Locus hic ſacer eſt; noli accedere huc. Detrahe tibi calceos de pe dibus. Ego ſum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Iſaaci, Deus Jacobi. Vidi anguſtias populi mei qui eſt in Ægypto, gemitúmque audivi, quem exprimit violen tia exactorum operis. Novi labores meorum. Itaque de ſcendi ut eripiam eos è manibus Ægyptiorum, adducámqu ex illa terra, in terram bonam & amplam, abundantem

lacte

lacte & melle: quam incolunt Chananæi, Hettæi, Amorrhæi, Pherezæi, Hevæi, & Jebuſæi. Et nunc volo mittere te ad Pharaonem, qui educas populum meum, poſteros Iſraelis, ex *Ægypto*. *M.* Nam quis ego ſum, ut adeam Pharaonem, educamque Iſraelitas ex *Ægypto*? *J.* Adero ego tibi, atque hoc ſigno intelliges te eſſe à me miſſum. Cum eduxeris eos ex *Ægypto*, coletis Deum in hoc monte. *M.* Age ſanè, adivero Iſraelitas, dixero me miſſum à Deo patrum ipſorum: quod eſt, inquient, nomen ejus? Hîc quid reſpondeam? *J. Sum qui ſum*, Dices Iſraelitis, SUM miſit me ad vos: dices, inquam, miſſum te à Jehova Deo patrum ipſorum, Abrahami, Iſaaci & Jacobi; atque hoc eſſe nomen meum immortale, quo nomine volo notus eſſe in ſempiternum. I modò, convocatiſque ſenioribus Iſraelitis, dicito, te à me eſſe miſſum, qui tibi apparuerim, quique ſtatuerim eos reſpicere, liberaréque calamitate, quâ opprimuntur per *Ægyptios*; atque avehere in regionem longe omnium feraciſſimam. Ubi te audierint (audient enim) adibis tu unà cum ſenioribus regem *Ægypti*, quem admonebitis nomine Dei Hebræorum, ut ſinat vos procedere iter tridui per deſerta, veſtróque Deo ſacrificare. Nec verò me latet, non permiſſurum niſi vi coactum. Quare afflictabo *Ægyptum* miris modis, ut tandem amittat vos libens. Quinetiam ne abeatis vos vacui, ponam populum in gratiam cum *Ægyptiis*, perficiámq; ut mulieres egreſſuræ exorent vicinas & hoſpitas vaſa aurea & argentea, & veſtem: quæ deinde impoſita veſtris liberis exportabitis, atque ita compilabitis *Ægyptum*. *M.* At enim non habebunt fidem dictis meis, negabúntque viſum mihi Jehovam. *J.* Quid iſtud eſt quod tenes in manu? *M.* Virga eſt. *J.* Abjice humi: quid nunc? quid eſt? *M.* Perii: ſerpens eſt. *J.* Ne fuge, ſed prehende manu caudam ejus. Vides rurſum virgam factam, ut credant tibi viſum eſſe Jehovam. Age, rurſum immitte manum in ſinum tuum. Educ. Vides tam albam leprâ, quàm eſt nix. Nunc refer in ſinum. Educ. Vides ſanam eſſe iterum, ut eſt cæterum corpus. Quod ſi primo ſigno non adducentur ut fidem habeant tibi; at altero. Sin

ne duobus quidem prodigiis perſuaſum eis fuerit, ſum de aqua fluvii; quam ubi fuderis in terram, fiet ſanguis. M. Quæſo te, Domine: neque antea eram diſertus, neque nun ſum poſt tuum colloquium; nam laboro titubantiâ oris & tarditate linguæ. J. Quis dedit os homini? Aut qui facit mutum aut ſurdum? Quis videntem, aut cæcum? Annon ego is ſum? I modò. Ego moderabor tuæ linguæ tibíque ſuggeram quid ſis dicturus. M. Obſecro, mitte idone um aliquem. J. Enim vero odioſus es. Eſt tibi frater Aaro Levita: is bene diſertus eſt ſcio. Quin procedet tibi obviàm téque viſo, lætabitur animo. Ei tu præibis verbis, quò vole Ego verò moderabor tuo ori, & ejus: præmoniſtrabóque quid ſit vobis faciendum. Ipſe alloquetur populum pro t eritque tibi pro ore; tu illi pro Deo. Feres etiam manu iſtam virgam, quâ edes portenta. Abi ſanè.

Sent. *Deus voce balborum dejicit hoſtes ſuos. Debet eloquentia ſervire pietati.*

VITULUS. Exod. 32.

ARGUMENTUM.

Moſes pacat Jehovam iratum Iſraelitis, ob aureum vitulum: ipſe pœnas illis irrogat.

Jehova, Moſes, Joſua, Aaron, Levitæ.

ABi, deſcende. Jam enim depravati ſunt populares tui, quos eduxiſti ex Ægppto. Deflexerunt citò de via quam docueram, duxerúntq; ſibi ex auro vitulum, quem adorant, cui ſacrificant, dicuntq; Deum eſſe, a quo ſint educti ex Ægypto. Video ſanè populum eſſe intractabilem & refractarium. Quamobrem ſine me ut iraſcar, conficiámque eos, deducámque ex te gentem magnam. M. Cur exardeas irà in tuos, quos eduxiſti ex Ægypto, magnâ vi manúq; valida? An ut jactent Ægyptii eductos à te malitioſe, ut deleres eos in montibus ad internecionem, prorſúſq; tolleres è medio? Quin omitte iſtam tuam iracundiam, atque ita ut decet, remitte hanc noxam populo. Memineris Abrahami, Iſaaci, & Iſraelis, cultorum tuorum, quorum poſteritatem jurâſti te multiplicaturum ad numerum ſtellarum, daturúmq; illam terram, quam poſſideat in æternum. J. Jus oras: hem remitto,

nitto. *M.* Facis verò ut te dignum eſt. Ego verò deſcendo de
nonte, cum his duabus Tabulis. *Jo.* Quem clamorem audio ?
ugnatur in caſtris. *M.* Non eſt iſte clamor urgentium
i, aut terga vertentium : ſonum audio cantantium. Sed
ccedamus. Hei mihi ! quod flagitium video ? Totus totus
racundiâ ardeo ; valeant Tabulæ. Ah frater, frater, quid
ibi fecit hic popul s, ut eum obligares tanto ſcelere ? *A.* Ne
raſcere Domine. Tute nôſti hunc populum, quàm ſit per-
erſus. Cum flagitarent à me, ut facerem ſibi deos, qui præ-
rent eis (ſeſe enim neſcire quid accidiſſet iſti Moſi, à quo
eſſent educti ex Ægypto) juſſi, ut quod quiſque haberet or-
namenti aurei, detraheret ſibi, & afferret ad me; quod etiam
ecerunt : id ego miſi in ignem; unde effectus eſt hic vitulus.
taque vides eos nudatos ornamentis : id quod ideo feci, ut
os notarem ignominiâ apud hoſtes. *M.* Video. Nunc ſi quis
Jehova ſtat, huc ad me. Bene habet, convenerunt omnes Le-
vitæ. Agite nunc viri fortes, accommodate ſuum quiſque
enſem lateri, ite per tota caſtra : perimite ſuum quiſque
fratrem, amicum, proximum; nemini parcite : nam ita jubet
Jehova, Deus Iſraelitarum. *L.* Ita fiet.

Sent. *Populus, ſi abſint boni Magiſtri, facillimè labitur in graviſſimos errores. Deus piorum precibus pacari ſe ſinit.*

CONQUERENTES. Num. 11.

ARGUMENTUM.

Populus voluptates Ægyptias deſiderat, faſtidiens cœleſtem cibum. Et Jehova conquerenti Moſi pollicetur, ſeſe illis ſuppeditaturum carnem, ſed ad pœnam.

Populus, Moſes, Jehova.

UTinam nunquam emigràſſemus ex Ægypto. Quid enim agimus in hac vaſta ſolitudine ? Quis dabit hîc nobis
rnem quâ veſcamur? Nam cum venit in mentem piſcium,
ibus immunes veſcebamur in Ægypto, tum autem cucume-
m, peponum, porrorum, ceparum, alliorúmq; conſeneſcim s,
hil ante oculos habentes præter neſcio quod Manna. *M.*
ei mihi! quas querimonias audio ? O Jehova! cur mihi ita
verſus, ita à me voluntate alienus es, ut mihi impoſueris
s totius hujus populi ? Nunquid ego populum hunc

concepi

concepit? Nunquid peperi? ut quid jubeas eum ferre in sinu meo, quo modo fert nutrix alumnum, in terram quam jurâsti majoribus ejus? Unde mihi carnes ad tantum populum, qui eas à me cum fletu flagitat? Non possum ego solus eum sustinere: est enim gravior quàm pro me. Quòd si isto modo agis mecum: interfice me potiùs, (si quid apud te autoritatis habeo) quàm ut videam perniciem meam. J. Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israelitis, quos scis esse senatores & primarios populi: eósque adducito ad oraculare tabernaculum, tibi adfuturos mecum. Ego descendam, ibi colloquar tecum, demúmque de spiritu quo præditus es, illo eos afflabo, ut ipsi tecum ferant partem oneris populi, ne tu solus sustineas. Populo autem sic dicito: Lustramini in crastinum, & vescemini carne. Fletus enim vester pervenit ad aures Jehovæ, dum flagitatis carnem, quam comedatis; & comedetis non uno die, non duobus, non quinque, non decem, non viginti; sed ad menstruam diem, dum vobis exeat per nares, & faciat nauseam; quoniam contempto Jehovâ, qui versatur inter vos, plorantes apud eum conquerimini vos exiisse ex *Ægypto*. *M.* Sexcenta sunt millia peditum hujus populi, qui adest mecum; & tu dicis te daturum eis carnes, quibus vescantur per mensem. Nunquid eis mactabuntur oves, & capræ, & boves, quæ satis sint? Nunquid universi pisces maris congerentur, qui iis suppetant? J. Nunquid debilitata est Jehovæ manus? Jam videbis, eventurane quæ promiserim, nécne.

Sent. *Cupiditas rerum carnalium parit fastidium spiritualium. Et Deus carnalia petentibus interdum largitur: sed illa brevis voluptas parit longos dolores. Cùm maximè expleburtur carnales voluptatibus, aderit pœna.*

CALEBUS. *Num.* 13. & 14.

ARGUMENTUM.

Populus, deterrentibus exploratoribus, desperat de expugnandâ promissâ terrâ. Quare iratus Jehova jurat non perventuros, exceptis duobus qui confiderent, videlicet Josua & Caleb.

Ex-

Exploratores, Calebus, Populus, Josua, Moses, Jehova.

VEnimus in eam terram, *Moses* & *Aaron* & Israelitæ, ad cujus explorationem missi sumus à vobis: & quidem abundat lacte & melle: atque ecce vobis fructus illius terræ: videtis quanta sit hæc Uva, quæ in palo portetur à duobus. videtis & hæc malogranata & ficus. Sed incolas habet fortes, & urbes maximas, eásque munitissimas. Enaci quoque progenitos illic vidimus. Amalechitæ ad austrum incolunt. Hettæi, Jebusæi, & Amorrhæi in montanis. Chananæi autem accolunt mari & Jordani. *C.* Nè dubitemus eò proficisci, & invadere illos fines. Nam sumus futuri victores. *E.* Minimè verò: est enim populus ille fortior quàm nos, terra infausta, suorum habitatorum consumptrix, in qua non nisi immani staturâ homines vidimus: Quid, quòd vidimus Enacinos de genere gigantium, cum quibus comparati videamur nobis esse locustæ. *P.* Utinam aut in *Ægypto* mortui essemus, aut in hac solitudine moriamur. Cur enim adduxit nos Jehova in hanc terram, ferro trucidandos, mulieribus nostris & parvulis prædæ futuris? Nónne satius nobis est repetere *Ægyptum*? Creemus nobis Imperatorem, quo duce revertamur. *Jos.* Cavete Israelitæ, ne quid faciatis, cujus vos posthac pœniteat. Terra quam explorantes lustravimus, terra est bona imprimis: si nobis faverit Jehova, intromittet nos in eam, eámque nobis dabit, terram scatentem lacte & melle. Cæterùm ne rebellate contra Jehovam, & ne illius terræ incolas timete, quos nos præsidiis destitutos, adjuvante Jehovâ, conficiemus. Deponite metum. *P.* Lapidentur, lapidentur. *Je.* Quousque tandem irritabit me iste populus, Moses? Quousque mihi fidem non habebit, tot miraculis per me editis apud eum? quin eum peste illatâ exscindo, ducturus ex te gentem majorem potentiorémque quàm ista est. *M.* Ergo cum audient *Ægyptii*, (quibus de medio, vi tuâ eripueris hunc populum) cúmque audient incolæ istius terræ, Te, Jehova, qui in hoc populo versatus, ab eo conspectus sis præsens ipsius oculis; Te, cujus nubes supra eum steterit qui præiveris ei interdiu in columnâ nubis, noctu in columnâ ignis; cum, inquam, audiverint hunc populum à te fundi-

tùs

tùs esse deletum; dicent te, quia nequiveris intromittere
in terram quam eis juraveras, trucidàsse eos in deser
Quare utere excellenti istà virtute, Domine, de qua
quens ita dicebas; *Jehova, ad irum tardus, ad clementiam p*
pensus, culpam & peccata condonans : in pœna autem ir
ganda, parentum culpam in natos & nepotes ad tertiam
quartam stirpem persequens : remitte quæso, culpam hu
populo, ut tua benignitas postulat, útque ab Ægypto hu
usq; remisisti. *Je.* Remitto, ut postulas. Veruntamen,
vivam, nisi Jehovæ gloria replebit totum orbem terrarun
Nam eorum qui viderunt meam gloriam, & mirac la qu
feci, tum in Ægypto, tum solitudine, & me tamen tent
ver nt jam decies, neq; mihi obtemperaverunt: eorum, i
quam, qui me irritaverunt, nemo videbit terram, qua
juravi majoribus eorum. Sed Calebum (quoniam, al
animo præditus quam cæteri, mihi obsecutus est) intr
ducam in terram, quam adivit : eámque possidebit e
progenies. Cras revertimini in solitudinem versùs mare r
brum. Etenim quem ad finem tandem audiam istius in
sceleratæ multitudinis Israelitarum maledicta? Renunt
hæc eis. Ne vivam (inquit Jehova) nisi, quemadmodu
locuti estis audiente me, sic faciam vobis. In isto deserto cade
cadavera vestra, & omnis vestrûm numerus, quotquot
censiti supra vigésimum annum murmurâstis in me. N
intrabitis, inquam, in terram in qua promisi me collocat
rum vos. Excipio Calebum Jephunes, & Josuam Nunis
lium. Parvulos quoque vestros, quos dixistis prædæ futuro
introducam in terram quam vos renuistis, eâque potientu
Atque interea, dum vestra cadavera per deserta labuntur
consumuntur, liberi vestri ibidem pœnas dabunt vestri m
retricii per quadraginta annos, quibus vos supplicio affici
mini pro numero dierum per quos dies exploravistis terra
totidem annis ductis pro totidem diebus; sentietisque qu
sit, in me esse contumacem. Ego Jehova, & dico, & si
dubio efficiam, ut hujus perversæ multitudinis homine
qui contra me cierunt, consumantur, & intereant in h
solitudine.

Sen

Sent. *Nihil eſt perniciosius illis qui docent, minora ſperare quàm ferunt promiſſa Dei; quibus tamen maxima pars hominum credit. Deus ignavos & diffidentes averſatur atque deſerit, confidentes verò juvat. Tantum quiſque poteſt quantum ſe divinâ ope poſſe credit, ſi modò ejus fides fundata ſit in Dei promiſſis.*

BALAAMUS. Num. 22.

ARGUMENTUM.

Aſina Balaami ab ipſo, quia reſtiterat, verberata, loquitur: & Genius, qui ei in via obſtabat, Balaamum alloquitur.

Balaamus, Aſina, Genius.

UT te Deus malè perdat, aſina, quæ me invitum de via avehis in agrum! At ego te pro iſtoc maleficio onerabo ictibus, improba. Ary, ary! quin ergo redis in viam? Nunc ſumus inter duas macerias, non licebit tibi ampliùs declinare. Hei mihi! Attrivit mihi pedem ad maceriam. At diſpeream, niſi te malè mulcto plagis! Ary, ary! quid hoc monſtri eſt? Succumbit; at jam faxo te attollas: Alioquì hìc te contundam uſque fuſte. Hem? *A.* Quid in te commiſi, ut me jam tertiùm cæderes? *B.* Rogitas improba, quæ me hìc ludificaris indignè? Atque utinam mihi eſſet gladius præ manu! Nàm te hìc jam confoderem. *A.* Nonne ego ſum aſina tua, cui tu ſemper hactenus inequitàſti? Nunquid tale ſolita ſum facere tibi? *B.* Nihil. *G.* Balaame, cur cæcidiſti aſinam tuam jam tertiò? Ecce, ego ipſe veni tibi adverſatum, quia hoc iter ſuſceptum eſt contra meam ſententiam. Aſina verò, ubi me videt, declinavit me jam ter: Quod niſi feciſſet, profectò jam te interfeciſſem, eam verò ſiviſſem vivere. *B.* Peccavi, fateor: Sed non videram te mihi obviàm in via. Itaque ſi hoc iter tibi diſplicet, revertar. *G.* Imò eas licet cum iſtis: veruntamen vide ut ea demum dicas quæ tibi ſuggeſſero.

Sent. *Falſi vates minus interdum vident quàm jumenta.*

TRANSJORDANINI. Num. 32.

ARGUMENTUM.

Reubenenſes & Gadini impetrant à Moſe ſedem trans Jordanem.

Reubenenſes, Gadini, Moſes.

HÆC regio quam Iſraelitæ ceperunt, cæſis, Jehovâ duce, incolis, regio eſt apta pecori alendo. Nos autem habemus pecus. Quod, niſi tibi moleſtum eſt, Moſes, liceat nobis poſſidere hanc terram, ut non trajiciamus Jordanem. *M.* Scilicet fratres veſtri ibunt in bellum, vos hîc manebitis otioſi? Cur deterretis animos Iſraelitarum, nè perveniant in regionem, quam ipſis Jehova dedit? Ità nimirum fecêre patres veſtri, quando eos miſi à Cadebarne ſpeculatum regionem. Cum enim perveniſſent ad fluvium Eſcolem, vidiſſéntque terram, fregerunt deinde animos Iſraelitarum, nè irent in terram, ſibi à deo datam. Quare iratus Deus, eodem die juravit nullum eorum qui egreſſi eſſent Ægyptum, qui modò exceſſiſſent vigeſimum annum, viſurum terram quam ipſe promiſerat Abrahamo, Iſaaco & Jacobo, eò quod non paruiſſent ſibi; exceptis Calebo & Joſuâ qui paruerunt. Ergo iratus eos ductavit ultrò citróque errantes per deſerta quadraginta annos, donec tandem deſiit totum illud genus hominum qui offenderant Jehovam. Ecce autem, vos extitiſtis pro patribus veſtris, qui augeatis numerum nocentium, ut ira Jehovæ in Iſraelitas incremento augeatur. Nam ſi deſeratis eos, ductabit eos adhuc per deſerta, atque ità perdideritis hunc populum. *R.* Ædificabimus hic caulas pecudibus noſtris, & urbes parvulis & imbellibus: nos verò in armis erimus parati ante Iſraelitas, donec collocaverimus eos ſuo loco. Noſtri autem liberi, & cætera turba ad bellum inepta, manebunt in urbibus muratis, ut ſint tuti ab incolis terræ. Nec revertemur domum quin priùs Iſraelitæ venerint ſuæ quiſque in hæreditatis poſſeſſionem. Neque enim cernemus hæreditatem cum eis trans Jordanem, quibus obvenerit cis Jordanem, orientem verſùs. *M.* Si quidem re præſtabitis quod pollicemini verbis, armatique ad bellum, quotquot poteſtis ferre arma, Jehovâ ſpectante, Jordanem tranſmittetis, non redituri niſi deturbatis à Jehova hoſtibus, terrâque ſubditâ Jehovæ imperio: ſi inquam ita agetis, revenietis poſtea purgati & Jehovæ & Iſraelitis; atque hac quidem

dem lege poſſidetote terram, Jehovâ volente. Sin hæc non feceritis, ſic habetote, vos peccare in Jehovam, veſtrúmq; peccatum in vos recaſurum.

Sent. *Quibus jam proſpectum eſt, ii debent cæteros, quibus nondum proſpectum eſt, adjuvare.*

RACHAB. Joſuæ 2.

ARGUMENTUM.

Rhachaba meretrix abditos apud ſe exploratores Iſraelitarum clam demittit per feneſtram, pacta cum eis de ſalute ſua & ſuorum.

Miniſtri regis Hierichuntis, Rachab, Exploratores Hebræi.

RAchaba, nos ſumus huc miſſi à rege, ut abducamus homines eos qui diverterunt ad te. Venerunt enim gratiâ explorandæ totius regionis: Proinde vide ut eos produceas nobis. *R.* Ad me quidem venerunt homines quidam, qui cujates ſint me latet. Hi, cùm veſpere clauderetur porta, exierunt: nec ſcio quò ſe receperint. Si voletis conſequi velociter, aſſequemini. Salva res eſt; abierunt. Nunc adeo hoſpites, quos occului in tecto ſub faſcibus lini, ut eos ſervem beneficio meo. Heus, heus hoſpites: dormitis? *Ex.* Nondum. *R.* Attendite quæ dicam, Non ignoro Jehovam dediſſe vobis hanc terram, nóſque omnes incolas hujus terræ, perculſos veſtrî terrore, abjeciſſe animos: nimirum audivimus, ut exſiccaverit Jehova mare rubrum, quò vobis pateret iter abeuntibus ex Ægypto; útque tractaveritis duos reges Amorrhæorum, qui trans Jordanem habitant; Sehonem dico & Oggum, quos deleviſtis funditùs. Quæ res ubi audita eſt, concidimus animis, nec jam quiſquam eſt qui audeat vel mutire in vos; propterea quòd Jehova Deus veſter, Deus eſt tam ſuprà in cœlo, quàm infrà in terra. Quocirca jurate nunc mihi per Jehovam, ſi ego vos demerita fuero meo beneficio, vos quoque parem gratiam relaturos domui meæ paternæ? & mihi date certum ſignum, quod conſuletis ſaluti, mei patris, & matris, & fratrum, & ſororum & omnium quæ habent, aſſeretiſque vitam noſtram à morte. *Ex.* Fidem damus,

nec recusamus mortem (modò ne indicetis nos) cum Jehovæ tradiderit nobis hanc regionem, ni vos bonâ fide conservaverimus. R. Ergò hac lege demittam vos per funem per hanc fenestram, quæ prospicit rus. Rectè est, evasistis. Nunc contendite in montes, ne incidatis in eos qui vos persequuntur; & ibi, dum redeunt, latitate triduum, pòst ituri. *Ex.* Attende diligenter quæ dicemus. Cùm ingressi fuerimus hos fines, tu appendes funiculum istum rubrum de hac fenestra, per quam nos demisisti: convocabísque ad te totam vestram familiam. Quòd, si quis è domo tua foràs exierit, suo id periculo fecerit, nos aberimus à culpa. Quæ verò erunt apud te, ea si quis attigerit, nos præstabimus damnum. Quod si hanc rem palam feceris, erimus liberi à jurejurando quo tu nos obstrinxisti. R. Placet conditio. Valete. *Ex.* Et, tu.

Sent. *Pios adversus impiorum injuriam abscondere pium est: & Deus hujusmodi officia remuneratur.*

GABAONITÆ. Josuæ 9.

ARGUMENTUM.

Josua deceptus à Gabaonitis, fœdus pacisceitur cum eis. Gabaonitarum Legati, Josuæ.

ADsumus huc è finibus remotis, Josua & Israelitæ, missi ad faciendum fœdus vobiscum, si vobis ita videtur. *J.* Fortassis habitatis in finibus his; quod si est, non est nobis fas inire fœdus vobiscum. *L.* Nos quidem parati sumus dedere nos in tuam potestatem. *J.* Cujates estis? & unde adestis? *L.* Adsumus ex terra admodum remota hinc, moti nomine Jehovæ Dei vestri. Audivimus enim famam ejus, & quanta facinora ediderit in Ægypto, útque acceperit duos Amorrhæos reges trans-Jordaninos, Sehonem Heseboniorum, & Oggum Basanæ apud Astarota. Hâc de causa mandaverunt nobis nostri senatores, & universi nostrates, ut sumpto viatico veniremus obviam vobis, oblaturi vobis servitium nostrum, & pacturi fœdus vobiscum. Atque ecce panes quos domi sumpsimus in commeatum, cùm sumus profecti ad vos; qui jam marcuerunt, mucuerúntque, ut videtis. Hæ quoque lagenæ, quas replevimus novas, videtis

detis ut ſint laceræ. Veſtimenta etiam, & calcei noſtri, jam detrita ſunt longitudine itineris. Quare nolite putare, nos meditari dolum ullum: bonâ fide agimus, &, ut res eſt, ſic loquimur. ℣. Ergo componemus pacem vobiſcum, vóſque conſervabimus, & id jurejurando confirmabimus.

Sent. *Et pii interdum falluntur. Nam quò minùs ſunt ipſi malitioſi, eò faciliùs credunt aliis, eos exiſtimantes ex ſuo ingenio. Itaque cavenda piis eſt credulitas, & cum columbinâ ſimplicitate conjungenda eſt ſerpentina aſtutia.*

JOSUA. Joſuæ 24.

ARGUMENTUM.

Joſuæ concio ad populum, in qua commemorat Jehova erga ipſos beneficia: & populus ſeſe Jehovæ ſervituram promittit.

Joſua, Populus.

AUdite, univerſi Iſraeiltæ, quamobrem juſſerim vos huc convocari, & quid Jehova Deus Iſraelitarum juſſerit me vobis effari. Majores veſtri olim incoluerunt trans flumen, videlicet, Thara pater Abrahami & Nachoris, coluerúntque Deos peregrinos. Jehova autem illinc evocavit Abrahamum autorem generis veſtri, cúmque perduxit per omnes fines Chananæorum, & auxit progeniem ejus, dedítque ei Iſaacum; Iſaaco autem Jacobum & Eſaum, Eſauo aſſignavit Seir montem poſſidendum: Jacobus ejúsque liberi deſcenderunt in Ægyptum. Ibi cum excreviſſent in gentem magnam, numeroſámque & potentem, divexabantur ab Ægyptiis. Sed Deus Ægyptios mirè infeſtavit, tandémque eductos ex Ægypto Iſraelitas deduxit ad mare rubrum: quo Ægyptiis, & quadrigariis, & equitibus perſequentibus eos, invocaverunt Jehovam, qui illos arcuit à vobis denſâ quâdam caligine: immiſſóque mari, eos demerſit, ſpectantibus oculis veſtris tam inaudita facinora. Cum autem diu manſiſſetis in ſolitudine, introduxit vos in fines Amorrhæorum trans-Jordanæorum: eóſque bellum vobis inferentes, ſubegit vobis: eíſque conciſis, dedit

vobis possessionem eorum agri. Extitit deinde Ballacus, Sephoris filius, Moabitarum Rex, qui vos bello lacesserat: accersivítque Balaamum filium Phegoris, qui vobis imprecaretur diras. Sed noluit Deus audire Balaamum, convertítque imprecationem ejus in fausta precationem, & vos tutatus est à manu illius. Ita, trajecto Jordane, pervenistis ad Hierichuntem: & bello resistentes Hierichuntios, & reliquos populos superavistis auxilio Dei; qui, quasi missis ante vos vespis, egit vobis in fugam duos Reges Amorrhæorum, nullo vestro vel ense vel arcu: vobísque dedit & agrum non vestro labore cultum, & urbes ab aliis quàm à vobis ædificatas, quas incoletis: viníque & olivetis, quæ non sevistis vivetis. Quibus de causis verimini Jehovam, Eúmque verè & sincerè colite: & auferte Deos, quos majores vestri coluerunt trans fluvium, & in Ægypto. Quod si non placet vobis servire Jehovæ, dispicite hodie utrùm servituri sitis diis, quibus servierunt conditores vestri trans flumen; an diis Amorrhæorum, quorum fines habitatis. Nam ego quidem & domus mea serviemus Jehovæ. *P.* Absit, ut omisso Jehovâ, serviamus aliis diis. Nam Jehova Deus noster est. Hic eduxit nos, majoresque nostros ex Ægyptiacâ servitute: idem fecit in oculis nostris mira illa miracula, & nos custodivit in omni itinere quod confecimus, & inter omnes nationes per quas iter fecimus: fugavítque nobis omnes gentes, & Amorrhæos incolas. Nos quoque colemus eum: est enim Deus noster. *J.* Non poteritis colere Jehovam; est enim Deus sacrosanctus, Deus rivalis impatiens; non feret vestra delicta & peccata. Quod si eo relicto coletis deos peregrinos, avertetur; & vos non minùs multis malis conficiet, quàm antè bonis affecit. *P.* At eum colemus. *J.* Ergo testamini vos deligere vobis Jehovam ad colendum. *P.* Testamur. *J.* Itaque tollite Deos istos Peregrinos, & expiate animos vestros Jehovæ Deo Israelitarum. *P.* Jehovam Deum nostrum colemus, & ejus dicto audientes erimus. *J.* Igitur consignabo hæc literis, & erigam hoc ingens saxum sub hac quercu, quod testis erit (utpote quod audiverit omnia Jehovæ ad vos dicta) si forte fregeritis fidem Deo vestro.

Sent.

Sent. *Deo ſervatori, bonorúmque datori, ſervire debet.*

JAEL. Judicum 4.

ARGUMENTUM.

Jael Siſeram Chananæorum ducem dolo occidit.

Jael, Siſera, Baracus.

DIverte ad me, Siſera, : quò fugis? Diverte ad me tutò. *S.* Bene mones. Sed ubi abdes me? *J.* Bono animo eſto: ſub hoc centone, hîc latebis tutiſſimè. *S.* Amabo, da mihi paululum aquæ quod bibam, nam valde ſitio. *J.* Imò lac dabo ex hoc ſino, quod melius eſt aquâ. Hem bibe. Nunc quieſcito, ubi texero te hâc ſtragulâ veſte. *S.* Sed ſta ad januam caſæ, ut ſi quis me quæret, neges me hîc eſſe. *J.* Fiet. Nunc demum facinus edam majus fœmineâ manu. Quid hoc? Geſtit animus, jubétque audere ulciſci hoſtem Dei & bonorum. Periiſti, Siſera: fœmineâ vi, & fœmineâ manu interimeris. *B.* Quis mihi nunc, quis demonſtret quò fugerit hoſtis? Quem ego ſi aſſecutus fuero, diſpeream niſi ei animam eripio malis modis! Sed quò ſe ſurripuit? quò fugit? *J.* O Deum immortalem! Quantum facinus feci? quantam laudem invenit Jael? Sed videône Baracum? Ipſe eſt, ſectatur hoſtem jam jacentem. Barace, huc ſis ad me, ut tibi commonſtrem hominem quem quæris. *B.* Obſecro, éſtne apud te? *J.* Videbis. *B.* Proh ſuperi! Quid video? Siſeram jacentem humi exanimem! Quis hoc fecit? *J.* Mulieris factum vides. *B.* At non muliebre tamen. Sed quæſo, tune hoc feciſti? *J.* Ipſa res indicat. *B.* Video, ſed narra, obſecro, quo pacto egeris. *J.* Vidi fugientem, juſſi ut ad me veniret, eúmque operui centone; deinde, cùm jam quieſceret, cepi clavum, quem malleo adegi in tempus ejus. Ille provolutus ad pedes meos, efflavit animam. *B.* Utinam ſic pereant quotquot adverſantur Deo.

Sent. *Turpi morte digni ſunt, qui Deo aut ejus populo adverſantur. Debilium manu vincet Deus fortes.*

GEDEON TRITURANS. Judicum 6.

ARGUMENTUM.

Genius Gedeonem mittit ad debellandos Madianitas.

ADsit tibi Jehova, vir fortiſſime. *G.* Quæſo te, Domine, ſi adeſt nobis Jehova, cur tam dira patimur? Ubinam ſunt tot ejus mira facinora, quæ nobis narravêre majores noſtri, nos ab eo eſſe eductos ex Ægyptiis; cum nos nunc deſeruit & addixit Madianitis? *Gen.* Vade cum tua iſta virtute, & defende Iſraelitas à Madianitis. Ego ſum tibi autor vadendi. *G.* Amabo te, Domine, quâ tandem re defendam Iſraelitas, qui ſim tenuiſſimus omnium Manaſienſium, & minimus totius paternæ familiæ. *G.* Adjuvante me, concides Madianitas ad unum. *G.* Quæſo te, niſi moleſtum eſt, ut ſigno aliquo mihi confirmes te eum eſſe qui mecum loquare. Noli diſcedere hinc, donec redeam ad te, & expromam dapem, quam faciam apud te. *Gen.* Præſtolabor tibi. *G.* Paravi omnia. *Gen.* Pone carnem & panes non fermentatos ſuper hoc ſaxo, & effunde jus. *G.* Hei mihi! ignis conſumpſit omnia; Jehovæ Genius eſt. Me miſerum, qui viderim Genuim Jehovæ! *G.* Salvus es, pone metum; non ideo moriere.

Sent. *Dei ope quivis quidvis poteſt.*

GEDEON. Judicum 7.

ARGUMENTUM.

Gedeon, delectu habito, dimiſſiſque domum imbellibus, caſtra Madianitarum noctu explorat, deinde cum trecentis militibus aggreſſus, profligat.

Jehova, Gedeon, Præco, Phara Madianita, alter Madianita, Milites.

GEdeon, tu nimis multos habes milites. Quòd ſi cum iſtis copiis vinceretis hoſtes, Iſraelitæ jactarent ſeſe victoriam adeptos ſuo Marte: atque ita non ego laudarer, ſed ipſi, id quod detraheret meæ gloriæ. Proinde cura, ut proclametur in exercitu, ut timidi repetant domum, & diſcedant ex monte Galaado. *G.* Præco, indice timidis & cæteris diſceſſum ſecundùm legem, ut nôſti. *Pr.* Audite, audite milites. Siquis ædificavit novam domum, neque dedicavit, is domum repetito; ne ſi in prælio occubuerit, alius eam dedecit. Item, ſi quis vineam conſevit, neque profanavit,

profanavit, domum repetito; ne si occubuerit in prælio, alius eam profanet. Item, si quis uxorem desponsavit, neque duxit, domum repetito; ne si in prælio occubuerit, alius eam ducat. Item si quis timidus est & molli animo, domum repetito; ne animi sui mollitie effœminet animos aliorum. *G.* Rectè est, restant decem millia: discesserunt viginti millia. *J.* Sed ne sic quidem satis pauci sunt: nam quò pauciores erunt, eò mihi glorioſior erit victoria. Deduc ista decem millia ad aquas: ego eos illic tibi probabo, & ostendam, quosnam velim ire tecum, quos item nolim. *G.* Agite milites, descendite ad aquas. *J.* Da operam ut quicunque lambent aquam linguâ, more canum, hos secernas ab eis qui ad bibendum procubuerint in genua. *G.* Ita factum est. Supersunt trecenti, qui ductâ ad os manu lamberunt aquam: reliqui omnes proni in genua biberunt. *J.* Per istos trecentos dabo tibi victoriam, Gendeo; & Madianitas tibi dedam. Quocirca jube reliquis omnibus, ut domum repetant. *G.* Ite domum Israelitæ, exceptis his trecentis: & nobis relinquite commeatum & tubas. *J.* Gedeon, descende, dum nox est, ad castra Madianitarum, ut intelligas me ea tibi tradere. Quòd si solus descendere vereris, descende unà cum Phara famulo tuo, ut audias quæ dicentur, ut ita confirmeris ad invadenda castra. *G.* Phara, descendamus clanculum in vallem, ut exploremus quid animi habeant hostes. *P.* Placet. *G.* Cave ne strepitum edas; hîc est via. *P.* Tace, tace, here. *G.* Quid est? *P.* Jam non procul absumus à castris. *G.* Sic habet, audio stertentes: hîc sunt extremi armatorum; sed tace, nescio quis loquatur. *M.* Scin' tu quid ego somniaverim? *Al.* Sciam si dixeris. *M.* Panis hordeaceus videbatur mihi volvere se cum strepitu per castra Madianitarum, qui tandem delatus est ad tabernaculum; quod validâ vi impulsum, & labefactatum, à culmine dejecit. *Al.* Vis tibi certò interpreter? Ensis est proculdubio Gedeonis, filii Joæ Israelitæ, cui in manum dedit Deus Madianitas unà cum universis castris. *G.* Audîsti? *P.* Atque equidem libenter. *G.* Satis habeo: nostra est victoria: redeamus ad nostros. Habemus tibi gratiam, Deus immortalis, qui nobis bene fortunes hoc con-

consilium. *P.* Non est dubium quin perierint Madianitæ. O felicem noctem, & quovis etiam die clariorem! *G.* Adeste viri, expergiscimini; vicimus. Deus dat nobis castra hostium. Sed audite diligenter quæ dicam. Distribuam vos in tres classes; feretis singuli singulas tubas manu, testásque vacuas,& in testis tedas: sed videte ut imitemini me. Cùm venero ad extrema castra, facitote ut videritis me facientem; cúmque audieritis meam tubam, & eorum qui erunt mecum, vos quoque repentè colliditote testas; sumptísque manu levâ tedis, dextrâ tubis, clangitote, & magnum strepitum circùm castra editote, simúlque proclamatote, *Gladius Jehovæ & Gedeonis.* Auditísne? *M.* Audimus & meminerimus. Vadamus. Jam ferè media nox est, ventum est ad ultimam partem castrorum: vos ambite castra; sed excitantur custodes, clangamus properè. *M.* Gladius Jehovæ & Gedeonis. *J.* Pæan. *G.* O Deum immortalem! quid video? Deus convertit ipsorum enses in ipsos: confodiunt sese mutuis vulneribus. *M.* Ut cadunt crebri! Jam bona pars interiit, cæteri mandant se fugæ. *G.* Fugiunt, instate viri, urgete, consequimini, sectamini; ut è tanto numero nullus evadat.

Sent. *Christianum bellum (quod in Gedeonico adumbratur) a voluntariis, non coactis, gerundum est: præstat esse paucos alacres, quam multos ignavos. Stulti duces milites numerant, sapientes ponderant.*

JEPTHA. *Judicum* 11.

ARGUMENTUM.

Jephthæ persuadent senatores Israelitarum, ut se militiæ ducem præbeat adversus Madianitas.

Senatores Israelitarum, Jeptha.

MIssi sumus ad te Jeptha, ab Israelitis, ut à te postulemus ut præbeas te nobis ducem ad gerendum bellum contra Ammonitas. Scimus enim te esse eo corporis & animi robore præditum, eâque peritiâ belli, ut nemo hodie possit id præstare meliùs. *J.* Enimvero vos exegistis me domo paternà præ odio: cur nunc venitis ad me, rebus adversis? Cur non potiùs retinuistis me, cùm non egeritis, ut esse vobi

obis copia mei, cum egeritis ? *S.* Noli quæſo, Jeptha, meminiſſe injuriæ. Si nos non rectè facimus, qui te expulerius ; tu rectè facies, ſi maleficium penſabis beneficio, & innocentiam tuam magis commendabis. Quod ſi nobiſcum rofectus fueris, & debellaveris Ammonitas, conſtituemus principem omnium Galaaditarum. Atque ita fiet, ut tibi ngè plus ſit boni, quàm quanta fuit injuria. *J.* Ergo ſi revocaveritis me ad debellandos Ammonitas, & Jehova ſubeeriteos mihi ; obtinebo principatum in vos ? *S.* Conteſtatur Jehovam, nos eſſe facturos iſto modo. *J.* Perſuaſiſtis. amus.

Sent. *Præſtantes viri, licèt eis in præſentia non egeas, retineri debent in caſus futuros.*

RUTHA. Ruth 1.

ARGUMENTUM.

Noemim ex Moabitica diſcedentem in Iſraeliticam terram, quamvis diſſuadentem, comitatur præ ejus amore Rutha ejus quondam nurus.

Noemis, Rutha, & Orpha ejus nurus.

POſtquam Deus cepit miſericordiam ſui populi, (ut accepimus) eúmque levavit fame, quæ coegerat me, & meum virum & liberos, confugere huc ad Moabitas ; jam nihil eſt, quod velim diutiùs agere in regione aliena. Sed vobis, meæ nurus chariſſimæ, cenſeo redeundum, ſuam cuique in domum patriam, poſtquam eſtis privatæ viris. Jam datis me comitatæ eſtis. Ite ſanè, ſecundo Deo, quem precor ut vobis rependat pietatem, quâ uſæ eſtis in mortuos, & in me. Det inquam vobis Jehova, ut nanciſcamini quietem, ſuum utraque apud maritum. Amplectimini me, chariſſimæ conjuges meorum olim filiorum. *R.* Heu nos miſeras ! ſicine disjungemur à te ? Ah non fiet, ſuaviſſima ſocrus : quin ibimus tecum ad tuos populares. *M.* Nihil opus eſt, meæ filiolæ : an putatis me adhuc utero edituram filios, qui futuri ſint vobis viri ? Revertimini potiùs, meæ filiolæ ; Abite. Nam ego quidem grandior ſum, quàm ut ſim apta viro. Sed fingite non abeſſe ſpem, méque tradi viro vel in proximam noctem, filióſque gignere ; an

eſtis

eſtis expectaturæ, donec adoleverint? Poteritiſne tam diu durare ſine viris? Non ita, filiolæ; parendum eſt neceſſitati. Equidem valde angor veſtro diſceſſu, ſed nolo repugnare urgenti Deo. *O.* Vera prædicas: melius eſt reverti. *N.* Si ſapis, amplectere me. Vale mea quondam nurus. *O.* Vale & tu mea quondam ſocrus. *N.* Vides, Rutha, ut tua fratria repetat patriam, & Deos penates; Quid apud me hæres? Revertere unà cum ea. *R.* Ne me urge de te relinquendâ. Nam quo tu cunque ibis, ego ibo: ubi tu commoraberis, ego commorabor. Communis mihi tecum erit populus, communis Deus. Tecum unà morior, tecum unà humabor; ita omnino ſtatui. Atque ita mihi habeam Jehovam propitium, ut una mors eſt me à te ſeparatura. *N.* Poſtquam ita animum obfirmâſti, nolo improbiùs obſiſtere tuo ſtudio. Eamus ſanè, Deo bene fortunante.

Sent. *Beati qui Deum Deíque populum anteponunt & parentibus & patriæ: eos Deus largè remunerabitur.*

BOOZUS. Ruth 2.

ARGUMENTUM.

Boozus comiter alloquitur Rutham ſpicas legentem, ejúſque pietatem collaudat.

Boozus, Meſſores, Curator meſſis, Rutha.

ADſit vobis Deus, meſſores. *M.* Et tibi bene omnia ſecundet. *B.* Quæ eſt iſta puella, Curator, quam hic video ſpicas legere? *C.* Moabitis eſt, quæ huc ſecuta eſt Noëmim, remigrantem ex agro Moabitarum. Ea rogavit, ut liceret ſibi legere ſpicas poſt meſſores: id quod adhuc fecit à mane: tam paulum manet domi. *B.* Audi filia, ne iveris in agrum alium ad colligendas ſpicas, neve hinc abieris: ſed hæreto apud meas ancillas, & videto ut ſequaris eas, in quemcunque agrum ibunt meſſum. Ego vetabo, ne famuli ſint tibi moleſti. Quòd ſi ſities, petes potum ex iiſdem vaſis quibus ipſi hauriunt. *R.* Quidnam eſt in me, quamobrem digneris ita reſpicere me, cum ſim peregrina? *B.* Perlatum eſt ad me, qualem tu te præſtiteris erga tuam ſocrum poſt obitum viri tui; útque relicto utroque parente, terrâque patriâ, contuleris te ad populum tibi ante ignotum

notum. Quod factum Jehova Deus Iſraelitarum repen-
et tibi cumulatiſſimo præmio, ſub cujus quaſi alarum præ-
dium tu te receperis. *R.* Agnoſco tuam gratuitam benig-
tatem & miſericordiam, qui tam comiter confirmes ani-
um meum conſolando, cum tamen indigna ſim, quæ vel
ancillarum tuarum numerum veniam.

Sent. *Pii favent piis; eiſque benefaciunt.*

DISCALCEATUS. Ruthæ 4.

ARGUMENTUM.

*Boozus, recuſante altero propinquo, emit bona Noemis, Ru-
thámque ducit uxorem.*

Boozus, Propinquus Ruthæ, Senatores.

HEus tu qui hâc tranſis, adeſdum, paucis te volo. P. Quidnam id eſt? *B.* Conſiſte hîc pauliſper, dum vocо aliquot de ſenatoribus civitatis, qui tranſeunt per hanc portam, ut adſint nobis in hoc negotio: nam ſeria res eſt, egétque teſtibus. Heus vos ſenatores, quæſo vos ut accommodetis huc nobis aliquantiſper veſtram operam. Non faciemus longiùs. *S.* Adſumus, dic quid velis. *B.* Partem fundi, qui fuit cognati noſtri Elimelechi, venundat Noemis, reverſa ex agro Moabitarum. Hanc rem viſum eſt mihi ut tibi ſignificarem; ut, ſi empturus es, emas in præſentia ſenatûs noſtri: ſin minus, indices mihi. Nemo eſt enim cognatus propinquior te, ſecundùm quem ego ſum. *P.* Ego verò emam. *B.* Sed cùm fundum emes à Noemi & à Rutha Moabitide uxore demortui, emes eà conditione, ut ipſam Rutham ducas in matrimonium, ut ſuſcites nomen illius in ejus hæreditate. *P.* Non licet mihi hâc lege emere, ne corrumpam patrimonium meum. Eme tu, ſi vis meo loco: mihi quidem emere non licet. Atque in hujus rei teſtimonium accipe calceum meum de manu mea. Ego quemadmodum exui me hoc calceo, ita teſtor me cedere tibi meum jus in hac re. *B.* Vos ſenes & populares, hodie, mihi teſtes eritis, ut ego emam omnia bona Elimelechi, & Chilionis, & Mahalonis, à Noemi; ſitque mihi vendicem in matrimonium

Rutham

Rutham Moabitidem conjugem Mahalonis, ut consulam nomini demortui in ejus hæreditate, ne ejus nomen tollatur ex ejus consanguinitate & patria. Vos hodie testes nuncupo. *S.* Testabimur. Faxit Jehova, ut mulier ista, quæ intratura est tuam domum, tam sit fœcunda quam fuerunt Rachel & Lia, quæ duæ prole instruxerunt domum Israeliticam; útque egregium quid facias in Ephrata, & tibi nominis famam compares Bethlehemæ; fiatque domus tua similis domui Pharis, quem Judas sustulit ex Thamare, progenie tibi à Jehova datâ ex puella.

Sent. *Qui vult defuncti possessionem, habeat & viduam. Qui vult quod placet, habeat & quod displicet.*

SAMPSON. Judicum 15.

ARGUMENTUM.

Sampson vinctus, ad Palæstinos deductus, abruptis vinculis occidit maxillâ Asini mille viros.

Judæi, Samson, Palæstini.

AN nescis Palæstinos habere imperium in nos? *S.* Scio. *J.* Cur ergo incendisti segetes eorum, magno nostro malo. *S.* Par pari retuli. *J.* Atque huc venimus, ut te vinctum dedamus eis. *S.* Siquidem jurejurando confirmatis, vos non illaturos mihi manus violentas, vinciatis licèt. *J.* Fidem damus. *S.* Agite, colligate, ducite, abducite quantum potestis. *P.* Euge, adducitur ille hostis noster capitalis, qui immisit sceleratas faces in segetes nostras; nunc nunc ulciscemur. Nunquam hodie effugies, Sampson; hic tibi finis adest vitæ. *S.* Agite verò, siquid animi habetis, aggredimini vinctum: experiar tamen si quid habeo solitarum virium. Euge. *P.* Periimus, abruit vincula; sed in vadamus undique; non evadet. Præstemus nos viros. *S.* Sed unde mihi telum? Ecce autem commodum sese offert hæc maxilla asini; hæc præbebit vicem clavæ. Pugnate viri pro virili. Sentietis qui vir sim. Hem tibi qui primus me lacessis, primus perito. Et vos qui hîc tam densè conglobati estis, sentite quæ sint vires Sampsonis, qui vincti inermis armatos. Heus, cogitatis pugnare pedibus? Quo fugitis

gitis? Hîc adeſt hoſtis, ne perdite victoriam. Tu quidem c jacebis, tu quoq; adjungeris ei comes; dormite. Euge mpſon, quantam cædem feciſti! Maxillâ aſini quantam ragem edidi! Maxillâ aſini proſtravi mille viros.

Sent. *Qui Dei ſpiritu præditus eſt, invictus eſt, fruſtráque nſtringitur. Deus ſæpe viliſſimis telis ulciſcitur hoſtes ſuos.*

DIALOGORUM SACRORUM LIBER SECUNDUS.

ELIS 1 *Sam.* 3.

ARGUMENTUM.

Jehova Samueli prædicit, ſeſe animadverſurum in domum lis ſacerdotis, qui in filios ſuos non animadverterit.

Jehova, Samuel, Elis.

S Amuel. *S.* Quid me vis? Accurram; adſum vocatus à te. E. Non vocavi; redi cubitum. *S.* Fiet. *J.* Samuel. *S.* dſum Eli: nam vocâſti me. *E.* Non te vocavi, fili: redi bitum. *S.* Faciam. *J.* Samuel. *S.* Adſum, nam vocâſti e. *E.* At at, nunc demum intelligo quid fit. Diſcede cubi- um: quod ſi te vocaverit, reſpondeto, *Loquere Jehova, audio.* . Faciam. *J.* Samuel, Samuel. *S.* Loquere Domine, audio. .Ego ſum quiddam facturus in Iſraelitis, quod quiſquis au- iverit, prorſus obſtupeſcet. Sum enim aliquando importatu- us in domum Elis omnia quæ decrevi, & rem ad exitum erducturus; eíque oſtenſurus, me perſecuturum culpam jus in ejus domum in perpetuum: qui, cum ſciret filios uos malè audire, non animadverterit in eos. Quam ob rauſam juro, hanc noxam nullo unquam vel ſacrificio, vel ibamine, Elis poſteritati remiſſum iri.

Sent. *Qui divinæ voci non eſt aſſuetus, eam interdum eſſe putat*

putat hominis. Peccantes natos non punire, grave peccatu
est. Parentum, quamvis bonorum, indulgentia perdit nat
Natos qui verè & sapienter amat, castigat; sed ne quid injus
immodicève fiat.

SAULUS. 1 *Regum* 9.

ARGUMENTUM.

Saulus quærens asinas patris, it consultum Samuelem vate
& ab eo discit se futurum Regem.

Saulus, Puer, Puellæ, Samuel.

ENimvero satis jam diu conquisivimus asinas, neque i
venimus. Revertamur domum, puer; ne pater me
omissis asellis, sit sollicitus de nobis. *Puer.* Non cens
redeundum esse, re infectâ. Aiunt esse divinum quenda
& gravem virum in proximo oppido, qui quicquid dic
futurum, evenit. Conveniamus eum, si forte indicet nob
id cujus causa venimus. *Saul.* Sed quid offeremus homini
Nam etiam pane exhaustæ sunt peræ nostræ, nec habem
quod dono demus ei, & ire vacuos religio est. *Puer.* Tac
Est mihi in præsentia quadrans sicli argentei, que
dabo ei, ut indicet nobis quam viam insistamus. Olim i
ter Israelitas qui ibant consultum Deum, dicebant se i
ad Videntem: nam qui hodie dicitur vates, olim vocabat
Videns. *Saul.* Rectè mones, eamus. Ingrediendum est h
ascensu arduo. Sed video puellas, quæ exeunt aquatum
adeamus eas. Heus puellæ, An non hic est vates quidam
Puel. Est, & quidem incidetis in eum, si pergetis prop
rare modo: nam hodie venit in oppidum, quia popul
facturus est rem divinam in sacello. Simulac introieritis i
oppidum, offendetis eum, antequam ascendat in sacellu
epulaturus: populus enim non inibit epulas ante adventu
ejus; quoniam ejus est consecrare sacrificium: postea epul
buntur invitati. Itaque ascendite; non est dubium, qui
inventuri sitis eum. *S.* Habemus gratiam: ascendamus i
oppidum. *Sam.* Video adolescentem huc venientem u
cum puero. Nimirum hic est, quem heri prædixit mihi D
us venturum ex regione Benjamitarum, ut eum unctio
crearem imperatorem Hebræorum, ut eos vindicet ab inj

ria Palæſtinorum. *S.* Amabò te, indica nobis domum vatis. *Sam.* Ego ſum ille: conſcendite ante me hunc collem: hodie epulabimini mecum; deinde dimittam vos manè, & indicabo vobis quicquid cogitatis in animis veſtris. Quòd attinet ad aſinas perditas tertio abhinc die, tu nè eſto anxius de eis; repertæ ſunt. Sed quorſum de aſellis? Ad te veniamus. Debes æſtimare te eſſe columnam totius noſtræ nationis, omniúmque ſalutem poſitam eſſe in te, tuáque domo paternâ. *S.* Quid ais? In mène, qui genus refero ad Jeminem, ortus ex obſcuriſſimâ familiâ Benjamitarum, quæ tribus eſt minima Iſraelitarum? *Sam.* Concedamus modò in hoſpitium. Deus providebit cætera.

Sent. *Deus opera ſua inopinabilibus occaſionibus ad exitum perducit.*

SAMUEL. 1 *Regum* 12.

ARGUMENTUM.

Samuel jam ſenex innocentiam ſuam, & Dei in Iſraelitas beneficia commemorat: eorúmque peccatum reprehendit, qui regem ſibi depoposcerint, & impetrato divinitùs tonitru eos ad obedientiam cohortatur.

Samuel, Iſraelitæ.

EN ego vobis in omnibus obſecutus, regem creavi, deinceps jam vobis præfuturum. Nam me quidem jam ſenem eſſe, indicio eſt canities. Mei liberi inter vos degunt, & ego vobis jam ab ineunte ætate præfui. Hîc adſum, reſpondete mihi coram Jehovâ, & coram ejus uncto; ſi cujus bovem aut aſinum ſuſtuli; ſi cui injurius, aut violentus fui; ſi a quoquam præmium accepi, ut in ejus culpa conniverem; paratus ſum vobis reddere. *I.* Neque injurius in nos, aut importunus fuiſti, neque quicquam ab ullo accepiſti. *S.* Teſtis eſt hodie apud vos, & Jehova & Jehovæ unctus, nihil habere vos, quod me accuſetis. *I.* Planè. *S.* Adeſte igitur; placet vobiſcum diſputare, quanta Jehova, & Moſis & Aaronis creator, & majorum veſtrorum ex Ægypto reditûs autor, tum in vos, tum in majores veſtros beneficia contulerit. Cùm migràſſet Jacobus in Ægyptum, invocatus à majoribus veſtris Jehova, Moſem miſit &

Aaronem, qui illos ex Ægypto eductos in hoc loco collocà-
runt. Postea ipsius oblitus emancipavit Siseræ duci exerci-
tûs Hasoris, tum Palæstinis, & Moabitarum regi, à qui-
bus bello vexati sunt. Deinde invocantibus eis Jehovam
peccatúmque confitentibus, quòd eo relicto Baalim & Asta-
orotum coluissent ; & auxilium contra hostes orantibus
seque ei servituros pollicentibus: misit Jerobaalem, & Beda-
nem, & Jepthan, & Samuelem ; per quos ita vos ab hosti-
bus vestris undique vindicavit, ut in tuto essetis. Vos verò
cùm videretis vos à Nahasso Ammonitarum rege invadi,
postulastis à me, ut mutato rerum statu, à rege vobis re-
liceret, cum Jehovam Deum vestrum regem haberetis. Igitu
ecce vobis regem, quem delegistis & eflagitastis : regem
vobis præficit Jehova. Si Jehovam Deum vestrum revere-
bimini, eique servietis, & dicta audientes sine contumaci
unà cum rege vestro parebitis, bene vobiscum agetur ; si
nitimus, & vos, & regem vestrum Jehovæ manus impetet. Jam
verò agite, videte quantam rem Jehova jam nunc in oculi
vestris faciat. Tritici messis nunc est, quo tempore tonare
aut pluere in his finibus non solet. Atqui ego jam Jehovam
exorabo, ut tonet atque pluat : ut intelligatis, vos in Jeho-
vam gravem culpam commisisse, qui regem vobis popposce-
ritis. Jehova cœli terrarúmque Deus, emitte nunc toni-
trua & nimbum, ut hic populus suum peccatum agnoscat.
I. Ut tonat ! Ut pluit ! Heu nos miseros ! Supplica pro nobis
Jehovæ Deo tuo, ne pereamus ; qui ad tot superiora nostra
scelera hoc insuper adjecimus, ut regem nobis peteremus.
S. Bono animo este. Vos quidem ista re graviter peccâstis ;
veruntamen nolite à Jehovà deficere, sed eum toto pectore
colite : néve desciscite ad vana ista, quæ neque juvare pos-
sint, neque defendere ; sunt enim vanissima. Neque enim
destituet Jehova populum suum, propter sui nominis ce-
lebritatem, postquam semel cepit vos sibi populum ha-
bere. Ego quoque, absit, ut Jehovam offendam, aut pro
vobis supplicare, vósque decente & rectâ viâ deduce-
re, intermittam. Tantùm Jehovam metuite, eúmq; ve-
re & totâ mente colite ; videte enim quantam rem a-

pud

ud vos fecerit. Quòd ſi peccatis indulgebitis, & vos, & ex veſter peribitis.

Sent. *Juſti homines (qualis fuit Samuel) nemini faciunt injuriam. Magna eſt hominum erga Deum ingratitudo, qui toties tam fideliter à Deo defenſi, tot beneficiis cumulati, tamen hominem regem ſibi depoſcant: digni ſanè qui inclementi regi ſerviant, quando clementem repudiant. Immenſa eſt Dei clementia, qui ſic ingratos tamen non deſerat. Multùm valent apud Deum preces juſtorum, qui etiam alieno tempore vel pluviam poſſint impetrare.*

SORTILEGIUM. 1 *Reg.* 14.

ARGUMENTUM.

Saulus Jonathanem filium ſuum vult occidi, propter guſtatum mel contra votum populi. Sed populus eum prohibet occidi.

Saulus, Populus, Jonathan.

HUc adeſte omnes populi primates, diſpicite & conquirite, cujus hodie culpâ fiat, ut Deus roganti mihi oraculum non reddat. Nam Jehovam ego Opt. Max. Iſraelitarum conſervatorem juro, ſi etiam Jonathan filius meus is fuerit, eum eſſe capite [illegible] daturum. Vos totus populus conſiſtite iſthinc, ego [illegible] Jonathan conſiſtemus altrinſecùs. *P.* Ut libet, facito. *S.* Jehova, Deus Iſraelitarum, age ſevere. Ducantur ſortes. Aut, nos petit ſors: alter noſtrûm ſit oportet. Sortiamur. Ohe Jonathan, ſors indicat te. Indica mihi quidnam feceris. *J.* Guſtavi paululum mellis de capite hujus baculi, quem in manu habebam: quod tu, inſciente me, fieri vetueras. Hoccine mihi capitale eſſe æquum eſt? *S.* Deum ego juro, te moriturum Jonathan. *P.* Ergo morietur Jonathan, qui tam præclaram victoriam peperit Iſraelitis? Nequaquam, per Jehovam immortalem nè pilum quidem amittet, qui hodie Deum ſui facti adjutorem habuerit.

Sent. *In hâc vitâ unius peccatum luunt interdum multi, quia ſunt unum quaſi corpus, cujus membrorum omnium eſt tanta conjunctio atque cognatio, ut ſit eorum conſenſus tum dolorum tum voluptatum. Sed in altera vita, in qua punientur animæ, ſui quiſque, non alieni peccati pœnas dabit.*

OBEDIENTIA. 1 Reg. 15.

ARGUMENTUM.

Samuel Saulum reprehendit, qui Amalechitas clementiùs quàm Jehova præceperat, ultus fuerit.

Saulus, Samuel.

JEhovam tibi propitium precor. Feci jussum Jehovæ. *Sam.* Quem ergo balatum & mugitum audio? *Saul.* Oves sunt, & capræ, & boves, quæ ex Amalechitis abegimus. Nam ab horum pecorum optimis quibusque necandis abstinuêre milites, ut Jehovæ Deo tuo sacrificium fieret. Reliqua funditùs excidimus. *Sam.* Licétne mihi, quod bonâ tuâ veniâ fiat, tibi significare quid mihi Jehova hâc nocte dixerit? *Saul.* Licet. *Sam.* Nonne, cùm vel te judice parvus fueris, nunc Princeps es tribuum Israelitarum, unctus à Jehovâ Rex eorum? A quo cùm in hanc expeditionem missus sis, jussúsque sceleratos Amalechitas exscindere, & bello ad internecionem persequi; cur ei dicto audiens non fuisti? téque ad prædam, vetante Jehovâ, convertisti? *Saul.* Imò Jehovæ parui, expeditionémque, ad quam ab eo sum missus, confeci; & deletis Amalechitis, Agagum eorum regem abduxi. Tantùm, milites de manubiis pecora, bovésque, devotorum primitias, desumpserunt, quæ Jehovæ Deo tuo immolarentur apud Galgala. *Sam.* Quasi verò Jehovæ tam placeant hostiæ & sacrificia, quam ejus dicto audientem esse. Scito obedientiam præstantiorem esse sacrificio, & obtemperationem adipe arietum. Nam non parendi peccatum, perinde est ac magia: & contumacem esse, eâdem in culpâ ponitur, ac simulacri-colam esse: & quia Jehovæ mandatum repudiâsti, ipse te vicissim regno exiget. *Saul.* Peccavi, qui contra Jehovæ jussum, contráq; tua dicta fecerim, milites veritus, eísque obsecutus. Sed da mihi, quæso, hanc veniam, ut mecum revertare; ut Jehovam adorem. *Sam.* Non revertar tecum, qui Jehovæ mandatum aspernatus sis, & idcirco ab eo abdicatus es regno Israelitarum. Vale. *Saul.* At non patiar te abire, ut non me comiteris. *Sam.* Quid me retines? Ah! rupisti meum pallium: & Jehova hodie Israelitarum regnum à te abrumpit, idque alteri

te

te meliori tradit. Neque verò fallet Iſraelitarum triumphator, neque factum mutabit : non enim homo eſt, ut factum mutet. *Saul.* Fateor peccatum à me eſſe. Sed concede mihi nunc honorem apud ſenatores meorum populariùm, apúdque Iſraelitas, ut mecum redeas Jehovam Deum tuum adoraturo. *Sam.* Agè, agè, præi, ſequar.

Sent. *Nihil placet Deo, quod ejus præcepto contrarium eſt, etiamſi bono alioquin animo fiat : debet enim homo Deo (ſicut ſervus hero, aut filius patri) ſervire : non ſuo, ſed illius, arbitrio.*

GOLIATHUS. 1 *Regum* 17.

ARGUMENTUM.

David à Saulo impetrat, ut liceat cum Goliatho pugnare, & illum cum fundâ & pedo aggreſſus occidit.

David, Eliabus, Goliathus, Iſraelita quidam, alius Iſraelita, Nuntius, Saulus.

SAlvete, mei fratres optimi. *E.* Deus det quæ velis, germane lepidiſſime. Ut valet pater? *D.* Optimè, gratia Deo; néque miſit ut viſerem quid ageretis, vobíſque afferrem placentam & decem panes, & teſſeram veſtram acciperem. Dedit etiam mihi decem caſeos, ad centurionem. Sed quam ego vocem audio ? *G.* Quid opus eſt vos exire ad prælio dimicandum nobiſcum ? Ego ſum Palæſtinus, vos eſtis clientes Sauli. Deligite ex vobis aliquem qui conſerat manus mecum : qui ſi ſuperaverit me prælio, & intreemerit, nos ſervietis vobis : ſin ego vicero, vos nobis ſervietis. Quantà ego hodie ignominiâ afficio inſtructos in aciem Iſraelitas ! Date mihi virum quicum contendam ſingulari certamine. *D.* Quis eſt importunus iſte, & turgidus Gygas, qui tantopere deſpicit nos præ ſe ? Cujus vocem & aſpectum contremiſcunt omnes & refugiunt ? *Iſ.* Neſcio quis eſt, natus in noſtram perniciem & dedecus ; cum quo nemo audet conſerere manum : adeo ingens eſt, & terribilis. *D.* Quid ergo præmii feret, qui ſuſtulerit eum de medio, & aboleverit hoc tantum probrum Iſraelitarum ? Nam quis eſt impurus iſte Palæſtinus, qui inuſit tantam notam ignominiæ caſtris Dei immortalis ?

Is. Si quis eum dejecerit, Rex eum valde ditabit, locabítque ei nuptum filiam ſuam; donabítque immunitate perpetu domum ejus paternam. *E.* Cur veniſti huc, improbe p er? Aut cur deſeruiſti pauculas illas oviculas in ſaltu? Eg novi temeritatem, audaciámque tuam. Mirum, ni veni ſpectatum prælium. *D.* Quid ego commiſi? An non er cauſa cur venirem? Sed adibo alios. Heus tu, quo præmi afficiet rex eum, qui occiderit immanem illum Palæſtinum *Is.* Maximo. *D.* Quonam? *Is.* Ornabit eum maximis divi tiis & opibus, committétque ei natam ſuam uxorem, & lib rabit domum ejus paternam in perpetuum. *D.* Condignum ſanè præmium & regale. Equidem auſim aggredi hominem neſcio quomodo geſtit animus, indignatúrque tantum licer cuiquam in populum Dei. Hæccine ut patiar? Impunè erg nefanda illa probra evomuerit in ſacram gentem? Mori m malim. *N.* Adoleſcentule, jubet rex ut venias ad ſe. *D* Nihil eſt quod faciam libentiùs. Eamus. O ſi fiat mihi p teſtas pugnandi cum eo, quantum bellum confecero! vel p tiùs quantum bellum confecerit DEUS, uno occiſo. Adduco tibi hîc adoleſcentulum, Rex, quem juſſiſti accer *Saul.* Quid audio, David? Túne dixiſti te audere in Pa læſtinum illum portentoſum, qui perterrefacit totas noſtra acies? *D.* Bono animo es, O Rex: ne deſpondeat quiſquam animum; vos ſpectabitis; ego ipſe ſubibo hoc certamen & congrediar cum Palæſtino. *S.* Vide quid dicas, David Non poſſis pugnare cum eo, adoleſcentulus & rudis bell cum viro robuſtiſſimo, & in armis exercitatiſſimo jam à puero. *D.* Nihil facio neque vires, neque uſum armo rum ejus, habeo longè aliam rationem certandi. Aud quid dicam. Cum aliquando paſcerem oves patris mei, le una cum urſo invaſit gregem, ovémque corripuit. Eum eg conſecutus cæcidi, eripuique ovem e faucibus ejus. Tum urſus in me irruere; ego verò prehenſum roſtro ad terram affligere, & cædere. Atque ita occidi & leonem & urſum Non dubito quin idem exitus manet nefarium hunc & de terrimum hoſtem, qui audeat proſcindere convitiis exerci tum Dei immortalis. Jehova qui deſendit me à leone & urſo

dem defendet etiam à Palæſtino iſto. *Saul.* Quando tantâ iducia es, per me licet deſcendas in certamen. Adſit tibi Deus. Veruntamen es armandus Volo accommodare tibi mea ipſius arma. *D.* Nunquam equidem arma tuli. Sed faciem periculum, ſi poſſum uti. Hæc lorica valde me gravat, aſſis quoque premit caput, etiam caligæ ſunt duplo majores quàm pro meis pedibus: nec enſis admodum decet meum latus; videórque magis alligatus enſi, quàm enſis mihi. Vah! non poſſum ingredi cum his impedimentis. Apage hæc arma, non ſum aſſuetus his ferendis. Malo ferre nota tela: pedum, dico, & fundum, una cum his quinque levibus ſilicibus, quos geram in ſacculo. Bene ſpera, rex; cernes me hodie victorem redeuntem cum exuviis hominis ferociſſimi. *S.* Ita faxit Deus. *G.* Videóne ego hominem venire ad me? Tandem habeo quicum certem. Sed quæ, malùm, intemperiæ agitant Iſraelitas? Quis miſit nobis hunc pulchellum puſionem rubicundum; Heus puer, méne putas canem, qui cogites pugnare pedo; ut te dii deæque omnes, quantum eſt, perdant. Accede ad me ſodes, ut jam propinem te dilaniandum & comedendum volucribus & beſtiis. *D.* Tu quidem adoriris me, fretus gladio, & haſtali, & ſcuto; ego verò aggredior te, armatus ſolo nomine Jehovæ armipotentis, Dei copiarum Iſraelitarum, in quas tu hodie contuliſti omnia maledicta. Hodie Deus concluſit te in manum meam, ut te dejiciam, abſcindámque tuum caput, & paſcam volucres & feras non tantùm tuo cadavere, ſed etiam omnium qui militant in veſtro exercitu, ut ſciant omnes mortales, eum demum eſſe Deum, quem Iſraelitæ agnoſcunt & reverentur: diſcátque omnis hæc manus ſpectatrix, Jehovam non adhibere enſem aut haſtam in vincendo, cujus ſit unius gerere bella, quíque tradiderit vos nobis in manus. *G.* Proh Jupiter! egóne ut hodie hæc audiverim, ſdque à puero? At me Deus perdat, niſi te jam diſcerpo his unguibus. *D.* Quin agè, ſi quid potes; interim excipe hunc lapidem rectâ in frontem. Ohe Goliathe, corruis qui modò ſtabas tam firme? At ego te contundam uſque hoc pedo. Hem tibi. Nunc iſthic jaces proſtratus manu pueri, qui modò ſolo aſpectu viros

ros & cœlum armis territabas. Hic te puer jugulat tuo ipſius gladio, capútque tuum horrendum præfigit tuæ haſtæ, quod oſtentet exercitui.

Sent. *Nemo vel tam vir eſt, quin facilè vincatur abs quovis, adverſo Deo; vel tam puer, quin facilè vincat quemvis, propitio Deo. Dei eſt victoria: & credenti nihil arduum.*

JONATHAN. 1 Reg. 20.

ARGUMENTUM.

David & Jonathan inter ſeſe rationem ineunt, quâ reſciſcere David queat, quis ſit Sauli ergo ipſum animus: & fœdus inter ſeſe in perpetuum paciſcuntur.

David, Jonathan.

QUodnam eſſe poteſt meum tantum in tuum patrem peccatum, Jonathan, ut me quærat ad necem? *J.* Ad necem vero? Non eſt credibile, nam tanta me res non lateret; quippe, cùm meus pater nullam rem tantam, tantulámve faciat, quam non mecum communicet, nedum ut hoc me celet. Non eſt ita. *D.* At ſcit ut me habeas intimum: ideo hoc te fortaſſe celat, nè ægrè feras. Crede mihi, nil tam certum eſt, quàm me in ſummo vitæ diſcrimine verſari. *J.* Ecquid ergò me tibi hâc in re commodare poſſe arbitraris? *D.* Cras, ut tute ſcis, agitur primus dies menſis, quo ego die ſoleo cum rege accumbere. Rure latebo, te ſciente, uſque ad veſperum tertii abhinc diei. Quòd ſi me requiret, dices, tuo permiſſu, excurriſſe Bethlehemum in meam patriam, ad ſacrificium Gentilium, quod univerſi anniverſarum factitamus. Si laudabit, ſalvus ſum: ſin ſuccenſebit, ſcito eum nunquam ad ſaniorem mentem reverſurum. Sed dabis hanc veniam mihi, quem religioſiſſimo fœdere in familiaritatem recepiſti, ut, ſi commerui, tume interficias potiùs quàm tuo patri dedas. *J.* Deus meliora. Imò ſi ſenſero eum obſtinato animo in tuam ſerri perniciem, admonebo te. *D.* Sed quis mihi referet, utrùm tibi aſperiùs reſponderit. *J.* Exeamus ſub dium. Ita mihi benefaciat Jehova Deus Iſraelitarum, hujus cœli quod vides conditor & habitator, mi David, ut ego cras aut perendie ſcrutabor, quid animi habeat meus pater: quem ſi intellexero bene eſſe in te animatum,

um, mittam qui faciat te certiorem : ſin autem tibi malum ogitare ; id quoque tibi indicabo, ut me autore abeas ſalus, adſitque tibi Jehova, ut adfuit meo patri. Hæc ego me acturum, teſtor Deum. Quòd ſi fallam, tum Jonathani umen iratum ſit. Quòd ſi tum, cùm tui hoſtes omnes Dei utu fuerint è medio ſublati, ego jam non ero in vivis, ut uà miſericordiâ ſalutem meam invicem cuſtodire poſſis ; t certé meæ in poſterum familiæ & generi eam non denega- is. Itaque nunc iterum ineo fœdus, non ſolum tecum eo nomine, ſed etiam cum tuâ domo nomine poſterorum, ibíque juro, mi David, quem amo ex animo, facturum me t dixi. Sed accipe rationem. Cras, quod novilunium cele- ratur, tu deſideraberis : nam tua ſeſſio vacabit. Deſcendes utem ad ſummum ter, tribus diebus, in locum ubi com- odè lateas, quocunque die negotium hoc fiet : eríſque oſt ſaxum Oſelem. Ego, re factâ, veniam eò, & ad lapi- is latus tres ſagittas jaculabor, collimans ad ſcopum. Deinde puerum ad eas petendas mittam : cui ſi dixero eas ſſe citra ipſum, venias licebit, tua res erit in tuto, teſtor Deum immortalem ; ſin autem ultra ; abito ſanè, Deo vo- ente. Ac quos inter nos ſermones contulimus, Jehova eſto orum teſtis certiſſimus.

Sent. *Bonorum indivulſa eſt amicitia : éſtque arctior virtu- is quam ſanguinis conjunctio.*

NOVILUNIUM. 1 *Reg.* 20.

ARGUMENTUM.

Saulus filium ſuum Jonathanem, propter ejus cum Davide micitiam, jaculo transfigere conatur.

Saulus, Jonathan.

CUr non venit Iſæi filius ad cibum capiendum, neque herì, neque hodie? *Jo.* Petiit à me veniam concedendi Bethlehemum : futurum enim ſacrificium Gentilium in o oppido, ad quod adeſſe juſſus eſſet à fratre ſuo, Itaque magnopere oravit, ut ſi ſibi vellem gratiſſimum facere, face- em eò ſe conferendi, fratréſque viſendi poteſtatem. Hæc cauſa eſt quamobrem ad regiam menſam non venerit. *S.* O improbæ & contumacis fœminæ progenies ! quaſi ego neſciam

neſciam te Iſæi natiſpercupidum eſſe, ad tuum quidem tui parentis dedecus atque ignominiam. Nam quamdiu vi in terris Iſæi filius, nunquam tu firmum regnum habe Quare cura ut ad me ſiſtatur; nam morte dignus eſt. Cur ita tandem? Quid commiſit? *S.* Docebo te hoc jac quid commiſerit. *J.* At ego hinc effugiam. O rem indi nam! actum eſt de Davide niſi aufugerit.

Sent. *Impii piorum amicitiam ferre non poſſunt. Injuſtis bil eſt intolerabilius juſtitiâ.*

ACHIMECHUS. 1 *Reg.* 21.

ARGUMENTUM.

David fugiens Saulum, ab Achimelecho ſacerdote pan enſemque impetrat, ſeſe ad regium quoddam negotium ex ſius regis mandato proficiſci ſimulans.

Achimelechus ſacerdos, David.

QUid eſt quòd ſolus ſis, nullo comitatu? *D.* Rex mi quoddam negotium mandavit; quòd negotium ne qu omnio mortalium reſciſceret, néve quò mitteret, præcepi Eam ob rem famuliscertum quendam locum aſſignavi. Qua re ſi habes quinque panes, trade mihi; aut quot habes. *A* Panem profanum non habeo, ſed ſacrum habeo, ſi modò tu famuli à mulieribus abſtinuerint. *D.* Cum mulieribus nih nobis res fuit hunc jam tertium diem, ex quo profectus ſum ſuntque corpora meorum famulorum caſta. Quòd ſi forte tum, cùm profecti ſunt, fuerant cum uxoribus, atque it corpora pura non habeant: aut hodie quidem, antequam ſacris panibus veſcantur, puri erunt; quòniam hic dies ter tius eſt, quod ſpatium luſtrationi tribuitur in noſtra lege. *A.* Igitur accipe panem ſacrum. Nam nullum habeo præter hos appoſititios panes, è conſpectu Jehovæ ſublatos, ſummiſſis ſtatim in eorum locum recentibus. *D.* Habéſne hîc præterea ullam haſtam aut enſem? nam neq; haſtam neque enſem cepi, adeò me regis mandatum urgebat. *A.* Hic eſt enſis Goliathi Palæſtini, à te in valle querçûs occiſi, involutus panno poſt Ephodum, Eum tu ſi vis, capias licet: nam alius nullus eſt. *D.* Nullus eſt iſto melior: trade eum mihi.

ient. *In periculis interdum ſimulârunt ſancti homines.*

Lex

x est facta propter hominem, non homo propter legem; David ente necessitate panes sacros insons comedit, quamvis non esset erdos, & solis sacerdotibus vesci per legem liceret.

DOEGUS. 1 *Regum* 22.

ARGUMENTUM.

Saulus injustè curat occidendos Jehovæ sacerdotes, quia ii Davidem non indicaverint.

Saulus, Achimelechus, Doegus.

AUdi Achitobi nate. *A.* Adsum domine. *S.* Cur in me conjurâsti, cum Isæi nato : cui & cibaria & ensem desisti, & pro quo Deum consuluisti? Quæ insidiæ mihi manifestò parantur. *A.* Ecquis autem est ex tuis omnibus æquè dus atque David ? Regis gener, tuo jussu profectus, & apud te maximâ dignitate habitus? An nunc primùm Dei oraculum ejus nomine sum percontatus ? Absit a me omne celus: cave ne mihi, aut omnino meæ paternæ familiæ, ullum in hâc re crimen imponas : nam istius totius negotii sum plane ignarus. *S.* Morieris, Achimeleche, una cum totâ tuâ paternâ familiâ. Agite mei cursores, circundate, & occidite nos Jehovæ sacerdotes : nam Davidis partes tuentur, sciebántque profugum esse, neque me certiorem fecerunt. Quid dubitatis? Quæ vos religio impedit? Cur & vos mihi non paretis? Age Doege, circumveni eos tu, & interfice. *D.* Fiet.

Sent. *Impius princeps sanguinarius est, & suspicioni iræque suæ magis credit & obsequitur, quàm veritati. Miserum est cum judice negotium habere, qui veram causæ dictionem non admittit.*

DAVID LATITANS. 1 *Regum* 24.

ARGUMENTUM.

David Saulum solum nactus in antro, ejus penulæ oram abscindit : deinde digressus, altâ voce apud eum innocentiam suam testatur, & Saulus suam injustitiam confitetur.

Comites Davidis, David, Saulus.

ATat deflectat Saulus in hoc antrum, ad parendum necessitati. Dies advenit, David, quo die tibi Jehova promisit se tibi traditurum tuum hostem in potestatem, ut eo utaris

utaris ad tuum arbitrium. *D.* Tacete, tacete, obrepam ad eum pedetentim à tergo, dum ventrem exonerat. *C.* Quid facit? non eum interficit? O hominem insanum, qui tantam, tam subitò oblatam occasionem ulciscendi hostis non arripiat! *D.* Ah, toto animo commoveor, posteaquam oram ejus penulæ abscidi. Avertat Jehova, ut hoc ejus uncto Domino meo faciam, & ei manus afferam: vel hoc solo nomine, quòd Jehovæ unctus est. *C.* Tu nimiùm religiosus es. Nos ipsi faciemus non ita cunctanter. *D.* Nolite Dei munus usurpare: regem non feciſtis, regem nè delete. Ejusdem est abolere, qui creavit. Sinite eum. Jam exit, ego eum subsequar. Heus domine rex. *S.* Ecquis me revocat? *D.* Cur fidem habes dictis eorum, qui dicunt Davidem tibi malum moliri? Vides profectò oculis tuis, ut hodie Jehova, in spelunca, tui mihi fecerit potestatem: nec defuit qui me in tuam necem cohortaretur: sed peperci tibi, méque negavi manus allaturum Domino meo, qui esset unctus Jehovæ. Sed vide, pater, vide tuæ penulæ extremum in manu mea: quod cùm abscideriem, neque te interfecerim, cognosce & intellige nullum me scelus commisisse, nullum contra te facinus admisisse, dignum quamobrem meæ vitæ insidias tenderes. Suscipiat hanc Jehova causam, téque mihi sine mea opera ulciscatur. Vetus est Proverbium. A scelerato prodibit scelus. Te quidem meâ manu non ulciscar. Cui tandem instat rex Israelitarum? Quem tu persequeris? Canem mortuum, pulicem. Jehovam precor ut hujus sibi causæ judicium suscipiat, meásq; partes defendens tuas in me injurias persequatur. *S.* Tuámne ego vocem audio, David fili? Hei mihi! tu æquum & bonum habes, qui mihi bonum pro malo rependeris; id quod satis hodie ostendisti, cùm mihi (quem in tuam manum Jehova concluserat) mortem non intuleris. Nam quotuquisque est, qui hostem suum nactus, indemnem dimittat? Sed te pro isto tuo hodierno in me facto, Jehova condigno præmio remuneretur. Ego quidem scio te regem futurum, & regnum in Israelitas obtenturum. Quare jura mihi per Jehovam, te meam stirpem post meum interitum non esse exciſurum, meíque nominis memoriam de meâ familiâ deleturum. *D.* Juro.

Sent.

Sent. *Injuſti calumniatoribus facillimè credunt. Injuſti malum pro bono; juſti contrà, bonum pro malo reddunt: & Deus roſque tandem pro meritis remuneratur.*

ABIGAIL. 1 *Regum* 25.

ARGUMENTUM.

Miſſi ad Nabalem famuli Davidis ad petenda cibaria, repuantur ab eo. Quo audito, uxor Nabalis Abigail munera Dadi obviàm ferre properat, & ei obviàm facta, ejus in Nabalem am pacat.

Famuli Davidis, Nabal, Puer, Abigail, David.

DAvid Iſæi filius te, Nabal, tuámque domum tuáque omnia plurimâ ſalute impertit. Is quia audivit ut tonram ovium facias, miſit nos ad te rogatum, ut (ſi cum tuis ſtoribus non ſolùm ſine ullo maleficio aut injuriâ, verùm iam cum magno beneficio ſumus verſati, ita ut eos ab omni ſtura tutos præſtiterimus quamdiu fuerunt in Carmelo: ujus nobis rei tui famuli teſtes eſſe poſſunt) benignè no- s facias, hoc præſertim tam fauſto die: & quæ commodè teris, des cibaria ad ipſius Davidis, (tui propè diximus ii) ejúſque comitum famem propellendam. *N.* Quis eſt e David? Quis eſt iſte Iſæi filius? Iſne eſt ad quem hodie rvi paſſim à dominis transfugiunt? Scilicet, ego cibum tionémque meam, & quæ mactavi ad alendos meos tonres, dem hominibus mihi prorſus ignotis? *F.* Aliunde bis proſpiciamus: nam hinc quidem nihil auferemus, ut n affectum video. Redeamus ad Davidem. *P.* Meus dominus conſulit ſibi peſſimè. Eo narratum omnem rem rx, ut caveat. Hera, nunc, ſi quando, tuâ eſt opus udentiâ. *A.* Nunquid malum recens ortum eſt? *P.* Et idem maximum. Miſſi à Davide nuntii è deſerto ad hem noſtrum, ut aliquid hinc per humanitatem auferant, pudiati ab eo ſunt; & tamen illos experti ſumus viros ne probos, nullâ unquam contumeliâ aut damno affe- quamdiu ſumus inter eos ruſticati. Quin pro muro bis noctes diéſque fuerunt, donec verſati cum eis ſu- s paſcendo pecudes. Proinde diſpice tu diligenter quid ura ſis; alioquin actum eſt de domino noſtro &

tota

tota ejus familia. Nam ipsum quidem convenire, homi-
nem profligatissimum ac perditissimum, stultitiæ sit. *A.* Fa-
muli, capite properè omnia hæc quæ vobis tradam: quæ im-
posita asinis fetetis ante. Ego jam subsequar. Huc mihi pro-
pera asinum. Quam male metuo, ne mei viri stultitiam
luamus! O hominem insanum, qui pro nihilo habuerit, eum
hominem in se irritare, à quo maximè potest & juvari
amico, & lædi infenso! Sed video ipsum Davidem ad-
verso colle descendentem. Nescio quid iratus loquitur cum
suis. *D.* Næ ego frustra conservavi omnia quæ habet is-
in desertis, ita ut nihil omnino de suo deperdiderit: & red-
didit mihi malum pro bono? At ita perdat Deus hostes
Davidis, ut ei ante crastinum manè nihil prorsum reliqui
faciam. *A.* Obsecro te, Domine, tibi ad pedes suppliciter ja-
cens, ut bonâ me venia audias. Vide, mi David, nè hom-
nem despicatissimum Nabalem dignum judices, in quem
iram vertas: qui sicut nomine, ita re ipsâ stultus est. Nam eg-
quidem, cujus est culpam præstare, missos à te juvenes no-
videram, neque enim scivissem abire vacuos: sed vides pro-
fectò, Vir clarissime, (neque enim dubitari potest) te
Deo immortali absterreri à sanguine faciendo in tuis inimi-
cis per temetipsum persequendis: cùm ipsius Nabalis in-
sania ejusmodi sit ipsa per se supplicium, ut non aliud tui
hostibus & invidis imprecandum esse videatur. Quare a-
quo animo patere hoc munusculum, quod tibi hic aferen-
juvenibus tibi merentibus dari auferendum, & mihi hanc
noxam remitte. Si tuas tibi fortunas, bella divina geren-
in tuto constituat Deus; & te in omni vita omni malo pr-
hibeat. Ac si quis tibi infestus, & tuæ necis cupidus exista
precor Deum ut, te semper incolumi, & fortissimè consistent
tuus hostis variis jactatus procellis dispereat. Jam verò cu-
præclara Dei promissa consecutus, Israelitarum dux fue-
constitutus, tanta tua felicitas, nullâ quasi labefactab-
tur labe conscientiæ, quâ necesse esset tuam lætitiam cont-
minari, recordatione effusi sanguinis & supplicii ob privata
injuriam sumpti. Deus faciet tibi meliora; memineris q
aliquando mei. *D.* Gratias ago Jehovæ, Deo Israelitaru-

ui te mihi hodie miſerit obviàm: nec non tibi, quæ me
ùà oratione à cæde & vindictâ injuriæ in me commiſſæ a-
ocàris. Nam Deum immortalem teſtor, qui me tibi male-
acere prohibet, niſi tu mihi occurrere properaviſſes, Naba-
em ante diluculum fortunis omnibus funditùs evertiſſem.
Verùm ejus culpam tibi condono, tuáque munera grato a-
imo accipio. Abi ſanè domum ſalva.

Sent. *Irritare potentiorem, veſania eſt: bonum malo penſare,*
elus. Iratum potentiorem muneribus verbiſq; pacare, ſapien-
ia eſt.

ABISÆUS. 1 Reg. 26.

ARGUMENTUM.

David noctu clàm in Sauli caſtra digreſſus, ejus dormientis haſtam, matellámque ſurripit. Deinde digreſſus, illinc procul clamore eum excitat, ſuámque innocentiam iterum teſtatur, in calumniatores invehens: & ille iniquitatem ſuam iterum confi-etur.

David, Abiſæus, Abner, Saulus.

UTer veſtrum deſcendet mecum in caſtra ad Saulum? *A.* Ego. *D.* Eamus ſenſim & pedetentim per noctem cum, dormiunt hoſtes. En omnes ſunt oppreſſi altiſſimo ſom-no. *A.* David, David. D. Quid eſt? *A.* Hîc ſtertit Saulus in tentorio, haſtâ humi ad caput ejus defixâ. Abner & reliqui temerè circum eum jacent; nimirum tibi Deus facit tui ho-ſtis poteſtatem. Vis ergo ut eum ego haſtâ configam ad ter-ram uno ictu non repetendâ? *D.* Noli eum perimere. Quis enim adferat manum ei quem Deus unctione creavit re-gem, quin obliget ſe nefario ſcelere? aut Deus eum perdat oportet, aut dies ei fatalis veniat, aut in prælio cadat. Certè meam manum à rege creato divinitùs avertat Deus. Sed cape haſtam ejus & matellam: abeamus. *Abiſ.* De-us bone, ut altè ſopiti ſunt! Nullus omninò expergiſcitur. *D.* Non ſine numine hæc fiunt. Conſcendamus mon-tem. Volo ego de ſummo cacumine clamare Saulum, & ei oſtendere me non minùs fidum, quam quemvis eorum, quibus ſtipatoribus utitur. Satis jam procul abſumus ab eis, ne repentino eorum adventu poſſimus opprimi.

Heus

Heus Saule, heus ſtipatores Sauli, heus Abner; non mi
reſpondes? Heus, te appello, Abner. *Abn.* Quis tu es q
clamas regem? *D.* Næ tu es vir eximius, & dignus q
inter Iſraelitas principatum teneas. Itáne verò regem d
minum cuſtodias, ut ad eum necandum miles quidam m
dò introierit tentorium? Haud egregium ſanè iſtud feciſ
Per Deum immortalem, vos eſtis digni ſupplicio capital
qui tam malè cuſtodiatis dominum veſtrum, regem à De
conſtitutum. Quæſo, vide ubi ſit haſta, & matella regi
quæ erat prope caput ejus. *S.* Eſtne iſta tua vox, fili D
vid? *D.* Mea, O mi Rex, & Domine. Sed cur tandem perſ
queris ſervum tuum? aut quid feci, aut commiſi? Verum
tamen ne gravare pauliſper audire me loquentem. S
Deus te mihi infeſtum reddit, precor eum tibi propitium
ſin homines ſunt, execrabiles ſunt in conſpectu Jehovæ, d
cujus me hodie patrimonio deturbant, quantum eſt i
ipſis, & ad cultum deorum peregrinorum impellunt. Se
non ſinet Jehova terram meo ſanguine funeſtari, quam
vis Iſraelitarum Rex occupatus ſit in perſequendo pulice
(ut ita dicam) ut ſi perdicem per montes perſequatur. S
Peccavi, revertere, David fili. Jam enim tibi non malè
faciam, qui ita abſtinueris te meâ nece. Erravi nimis quàm
imprudenter, fateor. *D.* Hic depono haſtam tuam, eam pe
tito aliquis juvenum: cæterùm Deus remuneretur quemque
ut dignus meritúſque eſt. Te quidem hodie tradit mihi in
manum, ſed continui me à nece regis. Ergo quemadmodum
tuam ego ſalutem charam habui; ſic ille habiturus eſt
meam, méque hoſtili manu liberaturus. *S.* Macte virtute,
David fili, haud dubiè conata perficies.

Sent. *Et juſti juſtè, & injuſti injuſtè, facere perſeverant. Calumniatores, tametſi utriſque nocent, tamen revera pernicioſiores ſunt iis qui eorum calumniis credunt, quàm iis quos calumniantur.*

PHOEBAS. 1 *Regum* 28.

ARGUMENTUM.

Phœbas Saulo Samuelem elicit ab inferis, & ab eo Saulus futurum exitium ſuum cognoſcit.

Saulus

Saulus, Phœbus, Samuel, Famuli.

PHœbas, redde mihi oraculum Phœbi, & excie quem dicam tibi. *P.* At tu ſcis, ut exterminaverit Saulus ex hac terra Phœbadas & divinos; cur me in tantum capitis periculum adducere vis? *Saul.* Jehovam Deum immortalem juro, hanc tibi rem fraudi non futuram. *P.* Ecquem vis tibi excitem? *Saul.* Samuelem. *P.* Fiet: heu me miſeram! diſperii; tu Saulus es, & me indignè decepiſti. *Saul.* Ne formida. Sed quid vides? *P.* Video auguſtam quandam & planè divinam perſonam è terra aſcendentem. *Saul.* Quâ eſt ſpecie? *P.* Vir eſt ſenex, indutus pallium. *Saul.* Samuel eſt, præbebo ei honorem. *Sam.* Quamobrem me eliciendo inquietas, Saule? *Saul.* Magnis premor anguſtiis: Palæſtini me bello petunt; Deus averſatur, nec jam reſpondet, neque per vates, neque per ſomnia: hanc ob causam accivi te, ut me doceas quid mihi ſit faciendum. *Sam.* Cur ergo me conſulis, ſi ipſe Jehova tibi non modò non favet, ſed etiam adverſatur? Faciet ille quidem, quod elocutus eſt voce meâ; tibique extorquebit regnum de manu, quod tradet alteri, videlicet Davidi; quia non obtemperâſti ei in ulciſcendis Amalechitis, quibus infenſus erat; eam ob rem ita ſine dubio te accipiet. Quinetiam addicet tecum Iſraelitas Palæſtinis: & cras tu tuique liberi eritis unà mecum: caſtra etiam Iſraelitarum tradet Palæſtinis. *Saul.* Eheu! *P.* Perii miſera, corruit. Saule, Saule, quæſo te, obſequere mihi, cape cibum. Tu ſcis ut ſim tibi morigerata, & caput meum ſummo periculo objecerim, ut exſequerer tua juſſa. Agedum, præbe te mihi facilem viciſſim, & veſcere cibo, quem tibi apponam, ut recreatis viribus aggrediaris iter. *Saul.* Non edam. *P.* Quare? Imò verò edes. *P.* Jus oramus. *Saul.* Quando tantopere urgetis, fiat. *P.* Agedum, ſurge, & recumbe in hoc lectulo, dum ego vobis macto vitulum altilem quem habeo domi, ſubigóque farinam ex qua conficiam panes ſubcineritios.

Sent. *Qui Deum deſeruerunt, tandem deſeruntur à Deo. Deſerti à Deo confugiunt ad eum, à quo antè abhorruerant, diabolum; à quo nihil nec cogniſcunt, nec conſequuntur,*

niſi ſuum exitium. Et ſanè æquum eſt, ut, qui bonum fugit, incidat in malum.

ACHIS. 1 Reg. 29.

ARGUMENTUM.

Achis, Gethæ rex, admonitu procerum ſuorum, Davidem (qui ad ipſum confugerat) ab exercitu ſuo dimittit.

Proceres Palæſtini, Achis Rex, David.

QUinam ſunt Hebræi iſti, quos habes in noſtro exercitu? *A.* David eſt, Sauli Iſraelitarum regis ſervus, qui mecum egit per hoſce dies, vel potius annos; in quo nihil adhuc reprehenſione dignum deprehendi, ex quo ad nos aufugit. *P.* Remitte hominem in eam provinciam, cui tu eum præfeciſti; ne ſi nobiſcum deſcenderit in certamen, in nos ſe convertat. Nam quâ tandem re meliùs poſſit cum ſuo domino reconciliari, quam horum hominum capitibus? Nonne hic eſt ille David, carmine illo in choreis celebratus? *Saul mille, decem concidit millia, David.* *A.* David, Jehovam ego immortalem teſtor, te mihi tuámque caſtrenſem conſuetudinem probari: neque enim ullum adhuc in te vitium poſteaquam ad me primùm te contuliſti, deprehendi. Sed optimatibus non places. Quamobrem diſcede cum bona pace, ne Palæſtinos proceres offendas. *D.* Nam quid ego commiſi? Aut quid in me adhuc deprehendiſti, ex quo primùm in tuum conſpectum veni, ut in bellum contra hoſtes tuos non proficiſcar? *A.* Scio equidem te mihi tam placere, quàm divinus eſſes Genius. Sed vetant ſatrapæ Palæſtini, te prælium ſecum inire. Quamobrem, mane ubi diluxerit, proficiſcere ſanè unà cum tui domini ſervis, qui tecum venerunt. *D.* Equidem invitis illis militare nolim: parebitur.

Sent. *Non abs re ſuſpectum eſt perfugarum contra ſuos auxilium.*

AMALECHITA. 2 Reg. 1.

ARGUMENTUM.

Amalechita quidam Davidi necem Sauli nunciat, cujus necis autorem ipſe ſe eſſe dicit, eamque ob rem David eum jubet interfici.

David

David, Amalechita.

VIdeo quendam huc venientem ſciſsâ veſte, & capite inſperſo pulvere. Haud temere eſt, nimirum aliquem ſiniſtrum nuntium adfert. Undenam ades tu? *A.* Ex exercitu Iſraelitarum evaſi. D. Quid actum eſt? Eloquere. *A.* Fugerunt milites è prælio, multi è vulgo ceciderunt: Saulus quoque & Jonathan ejus filius occubuerunt. D. Quî ſcis Saulum & Jonathanem occubuiſſe? *A.* Cùm forte veniſſem in Gelboam montem, video Saulum innixum haſtæ, cui currus & equitatus jam jámque imminebant: reſpexit ille, &, me viſo, Huc ades, inquit. Acceſſi. Tum ille; Quis tu es? Amalechita, inquam ego. Aggredere me, inquit, & interfice. Nam magno dolore diſcrucior, nec adhuc poſſum emori. Hîc ego quid agerem? Videbam non victurum poſt tam gravem caſum; itaque interemi, abſtulique coronam de capite ejus & armillam de brachio: quæ tibi affero, ut vides. D. Heu calamitoſa clades! heu lugubre prælium! ô facinus audax! cujas es? *A.* Filius ſum advenæ cujuſdam Amalechitæ. *D.* Téne ergo non eſſe veritum iſtâ impurâ manu perdere unctum Jehovæ? Tu juvenis invade hominem, neca. Meritò morieris, & tuo indicio peris, qui te de rege interfecto jactaveris.

Sent. *Si potentes ſic tractarent eos, qui ipſis mortem aut malum inimicorum, tanquam rem lætam, nuntiant, ut Amalechitam hunc tractavit David; aut ſi ſaltem hujuſmodi nuntios averſarentur, minùs auderent aſſentatores.*

NATHAN. 2 *Regum* 12.

ARGUMENTUM.

Nathan Davidem, juſſu Jehovæ, fictâ ad rem narratione ſimili, ita prudenter adulterii homicidiique arguit, ut ipſe David contra ſemetipſum ferat ſententiam.

Nathan, David.

DAvid, duo homines erant in quadam urbe, alter dives, alter pauper. Dives ovibus & capris bobúſque abundabat; pauper unam omnino habebat oviculam, à ſe emptam & altam, quæ adoleverat unà cum ipſo & liberis ejus; veſcebatur eodem cibo cum eo, bibebat eandem potionem, quiſecebat

in ſinu ejus; breviter erat ei pro filia. Ad illum autem divitem venit quidam hoſpes, quem accepturus, præteritis pecoribus ſuis, oviculam illam pauperis mactavit. *D.* Per Jehovam immortalem dignus eſt morte, qui fecit iſtud: ovémque certè quadruplo penſabit, qui tantum facinus committere non dubitaverit. *N.* Tu ille es, David. Deus creavit te recem Iſraelitarum, réque liberavit ex manu Sauli; tibi tradidit domum domini tui, & uxores quas complecteris; tibi Iſraelitarum, tibi Judæorum familiam dedit; alia atque alia inſuper daturus, ſi ea non ſatis eſſent. Et tu, contempto ejus præcepto, Uriam Hettæum, Ammonitarum telis objectum, indigniſſimè trucidàſti, ejúſque uxorem, nullà Jehovæ habitâ ratione, in matrimonium duxiſti. Ob quæ flagitia, nunquam à tua domo aberit clades. Nam Deus conſtabit tibi malum domeſticum; tuáſque uxores, te vidente, alteri tradet, qui cum eis luce paſam congredietur. Tu quidem occultè feciſti, ſed ipſe id faciet in luce, atque in oculis omnium Iſraelitarum. *D.* Peccavi in Deum. *N.* Deus quoque remittit ille quidem tibi peccatum, neque ob id morieris. Sed quia iſtâ re inimicis Jehovæ occaſionem maledicendi dediſti, filius qui tibi natus eſt, morietur. Hæc me tibi nuntiare, juſſit Deus.

Sent. *Callidè reprehendendi ſunt potentes. Qui alterum damnat, ſeipſum damnat, ſi ſimilia committit. Nihil eſt tam tectum, quin detegatur. Si peccatum reſciſci non vis, peccare noli.*

THECUANA. 2 *Regum* 14.

ARGUMENTUM.

Thecuana fœmina à Joabo ſubornata, oratione tectâ atque guratâ impetrat à Davide revocationem Abſalomi ejus filii, ob fratricidium profugi.

Mulier Thecuana, David, Joabus.

FIdem tuam, O Rex. *D.* Quid mali habes? *M.* Mulier ſum deſerta, & viduata viro, cui ſuperſtites fuerant duo filii: hi cùm ruri fortè inter ſe contenderunt, nec eſſet qui litem dirimeret, cæcidit alter alterum, eúmque morte mulctavit. Nunc univerſa me familia urget, poſcens ad necem eum qui ſupereſt, ob interemptum fratrem, cupiénſque per-

perdere unicum hæredem parentum: & quod mihi miseræ lucis supereſt (quod certè eſt perexiguum) extinguere, meique viri nomen memoriámque prorſus à rerum naturâ tollere. *D.* Recipe te domun tuam: iſta mihi curæ res erit. *M.* Verùm interim periculum eſt, ne, te tuíſque neſcientibus, pœna mihi & meis irrogetur. *D.* Si quis in te mutiat, deferto ad me: ne ille, faxo, nunquam poſtea te tanget. *M.* Sed memineris, per Deum immortalem, multos eſſe occiſi cognatos, & vindices, à quibus omnibus exitium meo filio metuendum ſit. *D.* Eundem tibi ego Deum juro, me proviſurum nè cuus filius ullum pilum amittat. *M.* Dabis mihi veniam, ſi te liberiùs jam alloquar? *D.* Sanè. *M.* Quæ te (malum) ratio inducit, ut cum te mihi mulieri viliſſimæ tam facilem præbeas, populo toti, eíque præſtantiſſimo, ita ſis durus & inexorabilis, ut ei nolis condonare profugum tuum, cujus non minus eſt cupidus quàm ego ſum mei nati? præſertim cùm in eo non minùs fortaſſe tui generis propagandi ſpes poſita ſit, quàm mei in meo. Neque enim potes habere exploratum, te alium regni ſucceſſorem eſſe procreaturum. Nam moriendum certè eſt, ídque incertum an hâc ipsâ horâ: & ita moriendum, ut in hanc vitam reditus non pateat; non magis quàm aqua ſemel effuſa recolligi non poteſt; quò magis nobis habenda ratio eſt, ut in noſtri generis propagatione quodammodo immortales reddamur. Quòd ſi ſupplicii æquitatem prætendis, vidéné non æquitatem, legi parendo, ſed iniquitatem, Deum legis autorem non imitando, ſequi videare. Neque enim ille continuò fontes perdit, id quod tu minimè omnium ignoras; ſed etiam atque etiam cogitat de reconciliandis eis, qui ob ſuum aliquod factum ab eo ſunt alienati. Atque ut jam meam rationem intelligas; equidem non ſine dubitatione feci, ut te hàc de re adirem. Nam quòd videbam populum ipſum tam parùm apud te valere, nè ipſa nihil poſſem valde metuebam. Et eam ob rem, quò callidiùs te inducerem, ſic mecum ipſa cogitavi; Hem, regem adibo, & cum eo, quaſi meum ſit negotium, ſic agam. Quòd ſi obtinuero, ut me contra eorum odium tueri velit, qui me, unà cum filio meo, fortunis omnibus vitâbi ipsâ

evertere properent: tum ab eo contendam, ut, si sibi consta re velit, suam clementiam, quam uni expositam habeat, tam multis clausam esse non patiatur. Quam me rem impretaturum esse, O Rex, non diffidebam. Cum enim præclare scirem te in jure dicendo, & æquitatem ab iniquitate dijudicando, singulari quâdam & plane divinâ semper fuisse prudentiâ præditum; non dubitabam, quin qui tibi nunquam abfuisset Deus, idem nunc esset in hac justissima causa adfuturus. *D.* Ne me cela quod te rogabo. *M.* Roga sanè. *D.* Nonne istud totum feciſti, impulsore Joabo? *M.* Ita tibi secunda omnia opto, O Rex, ut nullius harum rerum quenquam ulla ex parte autorem habeo, præter Joabum: ipse jussit, ipse præmonstravit quæcunque dixi; ejus instinctu rem omnem involucris figurarum texi: quam tu pro tua divina sapientia, quâ omnia quæ in mundo constant tenes, facilè intellexisti. *D.* Impetrâsti, Joabe, I sanè reductum adolescentem Absalomum. *Jo.* Ago tibi gratias immortales, O Rex: nunc demum intelligo, me apud te valere gratiâ, postquam hoc sum à te consecutus.

Sent. *In aliena causa faciliùs judicant homines quàm in sua. Itaque hominem ab aliena ad suam per Similitudinem deducere, prudentia est.*

SEMEIS. 2 *Reg.* 16.

ARGUMENTUM.

Semeis Davidem convitiis proscindit: quæ David fert patienter.

Semeis, Abisæus, David.

PRodi, prodi, homo sanguinarie & scelerose. Expetit à te Jehova omnem sanguinem domûs Sauli, cujus tu regnum occupâsti, quod Jehova Absalomo filio tuo tradidit. Nunc nunc tua te scelera petunt, homicida crudelissime, quem ego jam hîc lapidibus obruam. *A.* Nonne indignum est, canem istum mortuum regi convitiari? Visne ut eum adoriar, eique caput decutiam? *D.* Quid tum postea, fili Serviæ, si convitiatur: & si ei Jehova mandavit, ut Davidi malediceret, quis ab eo facti rationem reposcat? En meus

ipse

ipſe filius, qui ex meis viſceribus ortus eſt, mortem mihi machinatur; quid faciet Jemine natus? Sinite eum maledicere, nam Jehovæ juſſu facit. Fortaſſe reſpiciet Jehova meam miſeriam, mihique bonum rependet pro hodiernis hujus convitiis. *S.* Sceleratiſſime & flagitioſiſſime mortalium omnium, non ſolum bipedum, ſed etiam quadrupedum nequiſſime, qui per nefarias cædes ad regnum perveniſti, qui Sauli domum funditùs extirpâſti, qui hominem optimum, ejus uxore conſtupratâ, crudeliſſimè occidiſti, & ejus neci plurimos te meliores addidiſti, adulteriúmque homicidio cumulâſti; homo perfidiose & impure, quid poteſt in te ſatis graviter dici? Quem ego hîc ſaxis jam mactabo, & unius juſtiſſimâ cæde tot nefarias cædes expiabo.

Sent. *Maledicta conſtanter ferre, magni eſt animi; non ferre effæminati.*

ACHITOPHEL. 2 Regum. 17.

ARGUMENTUM.

Achitophel Abſalomo, prudens, ſed impium conſilium dat, de opprimendo Abſalomi patre Davide. Verum Chuſæus Davidi bene volens, altero conſilio illud reddit irritum.

Achitophel, Abſalomus, Chuſæus.

ABſalome, cenſeo, ut ego nunc lectis duodecim hominum millibus, Davidem hâc nocte perſequar, eúmque perterritum & fatigatum, deſeſſúmque, omnibus qui cum eo ſunt fugâ dilapſis, ſolum interficiam: deinde cæteros omnes ad te ſic reducam, ut ſponſa deduci ſolet ad ſponſum. Ita fiet, ut cum tu unius mortem expetas, cæterorum omnium ſaluti conſultum ſit. *Ab.* Perplacet quidem tuum conſilium: ſed vocetur huc etiam Chuſæus Archita, ut audiamus quid ipſe quoque dicat. Chuſæe, ſuadet Achitophel, ut regem hâc nocte invadamus, territúmque & à ſuis deſtitutum, ſalvis reliquis, opprimamus. Tu quid cenſes? Sequemúrne ejus conſilium, an non ſequemur? *C.* Achitophelis conſilium, hominis alioqui prudentis, hac quidem in re non probo. Tu ſcis, ut pater tuus, & qui eum comitantur, homines ſint ſtrenui, & urſâ agreſti pullis orbatâ

ferociores. *Præterea*, pater tuus vir rei militaris ſcientiſſimus, non eſt cum reliqua turba per noctem acturus. Nunc latet in aliquo antro, aut alio loco. Quòd ſi quis principio de tuis ceciderit, & rumor ſparſus fuerit, factam eſſe cædem Abſalomanorum; illi ipſi qui nunc ſunt leonibus animoſiores, exanimabuntur. Sciunt enim univerſi Iſraelitæ patrem tuum eſſe virum fortiſſimum, nec non ejus milites. Verùm, meum conſilium eſt, ut conveniant ad te omnes Iſraelitæ à Dane ad Berſabam, qui futuri ſunt arenà numeroſiores; útq; tu ipſe inter eos præſens incedas. Tum eum adorti, ubi ubi erit, rore denſiùs invademus; ut neque ipſe, neque ejus comitum vel unus evadat. Quod ſi ſe in aliquod oppidum receperit, id oppidum univerſi vel funibus cinctum in flumen ita everriculabimus, ut nè calculus quidem relictus ſit. *Ab.* Melius eſt iſtud conſilium, quàm Achitophelis: obtemperabitur tibi.

Sent. *Impiorum prudentia bonis pernicioſa eſt, piorum ſalutaris. Impiis favere & conſulere contra pios, impium eſt. Rurſus, impios ad piorum ſalutem recipere, pium eſt, & ipſis etiam impiis utile. Minùs enim graves pœnas Deo dabunt, ſi pios non occiderint.*

ABSALOMUS. 2 *Regum* 18, & 19.

ARGUMENTUM.

Abſalomus ex prælio elapſus, de quercu crinibus pendens, à Joabo necatur. Hujus auditâ nece, David ſeſe afflictat, & à Joabo propterea objurgatur.

Miles, Joabus, Achimas, Chuſis, Speculator, David, Quidam.

CUm perſequerer fugientes & diſſipatos hoſtes, Abſalomum vidi cæſarie pendentem de quercu. *Jo.* Vidiſtiautem? Cur non eum ad terram deturbatum occidiſti? Nam meæ partes fuiſſent, decem te argenteis nummis & baltheo remunerari. *M.* Ego verò, ſi mihi mille nummi in manum annumerentur, non ſim manum filio regis injecturus. Nam audientibus nobis, præcepit rex tibi, Abiſæóque, & Ettæo, ut adoleſcenti Abſalomo caveretis: nedum ut ego tam perfidiosè, tanto cum vitæ meæ periculo, facerem: neque enim res tanta regi ignota eſſe poſſit. Verùm jam ad eum ventum

eſt:

ſt: tu ipſe vide quid tibi agendum putes. *Jo.* Videbis me
on ita cunctantem. Moriere boni parentis perverſa proge-
ies. Accipe hæc tria tela de mea manu, recta in medium
ectus. Vos mei armigeri, circumfuſi eum occidite. Tu præ-
o, confectum bellum eſt, cane receptui, ut à perſequendo re-
ocentur milites. *A.* Viſne igitur ut ad regem curram, eí-
ue renuntiem, Jehovam de ejus hoſtibus ſumpſiſſe ſupplici-
m? *J.* Tu verò nè feceris hodie, aliàs facies. Hodie quidem
on es jucundum allaturus nuntium, propterea que regi-
s filius eſt mortuus. Tu Chuſi, I ad renuntiandum regi
quod vides. *C.* Libenter, & quidem curſim. *A.* Quid ſi ego
quoque Chuſim curſu conſequar? *J.* Cur conſequaris, fili?
Non es obtenturus evangelium. *A.* Sed quid ſi conſequar?
J. Per me licet. *A.* Curro: facile Chuſim antevertam. *J.*
Nos verò hoc Deo hominibúſque inviſum cadaver in hanc
aſtam voraginem in hàc ſylvà detrudamus, & lapides inſu-
per cumulate exaggeremus, ut tam nefarium facinus memo-
riâ ac nomine loci notetur. Nam talibus ſunt digni monu-
mentis, qui mortem eis machinantur, quorum beneficio vi-
tam ſunt adepti. *S.* Heus rex, video hominem huc accurren-
tem ſolum. *D.* Si quidem ſolus eſt, boni aliquid portat. *S.*
Video item quendam alium, currentem etiam ſolum. *D.*
Is quoque lætum nuntium affert. *S.* Excurſu priorem conjicere
videor Achimaam eſſe Sadoci filium. *D.* Virum bonum no-
minas; de nuntio læto venit. *A.* Salve rex: & ſimul agen-
das Jehovæ gratias exiſtima, cujus auſpicio ſubacti ſunt qui
in te arma ſumpſerant. *D.* Salvúſne eſt adoleſcens Abſalo-
mus? *A.* Magnam hominum turbam vidi, cùm me huc
mitteret Joabus: cæterùm quid ſit neſcio. *D.* Recede, con-
ſiſte iſtic. *C.* Regem plurimâ ſalute & lætitiâ impertio, cu-
jus Deus hoſtes omnes hodie ultus eſt. *D.* Salvúſne eſt ado-
leſcens Abſalomus? *C.* Utinam ſic ſint omnes tui hoſtes, O
Rex, & quotquot tibi malum machinantur. *D* Fili mi Ab-
ſalome, fili mi, utinam ego pro te ſim mortuus, Abſalome fili,
fili! heu me miſerum! *C.* Luctum attuli, non lætitiam; nec
ſolum regi, quí, audito interitu filii, ſe conjecit in cæna-
culum portæ, ubi in luctu ſit, & ſe afflictet; ſed etiam

populo

populo universo, cujus lætitiam audita regis tristitia in mœrorem convertet : sed video Joabum huc advenientem ; stomachatur. J. O lepidum regem, & dignum cujus adhuc vivat filius ! ubinam est ? Q. Sursum est. J. Quem ego nisi, sed me comprimam. O turpe spectaculum ! Itane verò David ? Siccine tuos omnes hodie dedecoras ? Et eorum honestissimam victoriam in fœdissimum luctum convertis ; qui te tuósque liberos, & uxores, tum justas, tum concubinas à crudelissima morte vindicaverunt ? At non oportet (quod tu facis) ita amare inimicos, ut oderis amicos. Nunc quidem facile ostendis, te tuos omnes & nobiles & ignobiles pro nihilo habere. Nam equidem compertum habeo, te unius Absalomi salutem nostrâ omnium morte velle redemptam. Verùm age, prodi, & tuos affare leniter ; nam per Deum immortalem, nisi tu prodeas, efficiam ut ante noctem omnes ad unum à te deficiant : quo gravius malum nullum unquam in vita tibi evenit.

Sent. *Honora parentes tuos, si vis vivere diu. Indignus est vitâ, qui in autorem vitæ suæ ingratus est. Dignus est infamiâ morte, qui bonum malo pensat. Ardentem amorem ne summa quidem injuria extinguit.*

BERZELÆUS. 2 *Regum* 19.

ARGUMENTUM.

Berzelæum pro ejus in se meritis vult David in aulam suam recipere. Sed, illo propter senectam recusante, abducit ejus loco Chamaamum.

Berzelæus, David.

SAlve nobis tandem reddite Israelitarum Rex. *D.* O salve multum, Berzelæe, homo de me multùm benè meritus. Trajicies tu mecum Jordanem : ego te apud me alam Hierosolymis. *B.* At quot annos natus, ut cum rege Hierosolymam ascendam? Ago nunc octogesimum annum : Poterò bonum à malo discernere ? Poterónе cibo & potione delectari ? Aut fidicinum fidicinarúmve cantus audire? Quid opus est ut tibi amplius sim oneri ? Liceat mihi tecum paululum trans Jordanem progresso (cur enim tanto me cumulas beneficio?) liceat inquam reverti, & in mea patria finire vitæ

ue meorum parentum ſepulchro humari. Cæterùm hic
hamaamus tecum perget: hoc tu utêris ut tibi viſum erit.
Ergo trajiciat Chamaamus: ego eum omnibus beneficiis
abo, quibus ornandum eſſe judicaveris: tibíque omnia
ſtabo, quæ à me expetiveris.
Sent. *In homines pios & gratos bene conferuntur beneficia.*

BETHSABA. 3 *Regum* 1.

ARGUMENTUM.

Bethſaba, de Nathanis conſilio, à vetulo Davide impetrat ut ex crearetur Solomon.

Nathan, Bethſaba, David.

AN non audiviſti, Bethſaba, Adoniam Hagithæ filium
regem creatum eſſe, inſcio domino noſtro Davide? Age,
bo tibi conſilium, quo tuæ tuique filii Solomonis vitæ con-
las. Conveni regem Davidem, & ex eo quærè quî fiat, ut
n Solomoni filio ſuo regnum poſt ſe, ſoliumque ſuum ſit
liticus, nunc regnet Adonias. Ego, te adhuc cum eo
loquente, ingrediar poſt te, & tuam orationem comple-
. *B.* Bene conſulis, adeo eum. Salve Rex. *D.* Quid vis? *B.*
omine, tu mihi per Jehovam Deum tuum juràſti, Solo-
onem filium meum poſt te regem fore, & in ſolio tuo ſeſ-
rum. Atqui Adonias, te neſciente, regnum invaſit, bovéſq;
altilia, ovéſque & capras magnâ copiâ immolavit, ad
as epulas, cùm regios omnes, Abiatharémque pontificem,
exercitûs ducem Joabum invitaverit, Solomonem tuum
n invitavit. In te autem, domine rex, omnium Iſraelita-
m oculi ſunt intenti, ut eis ſignifices ecquis ſit in ſolio tuo
ſt te ſeſſurus. Te quidem vitâ defuncto, mecum, & cum
eo nato Solomone peſſimè agetur. *N.* Salve Rex Iſraelita-
m: juſſiſtíne Adoniam tibi in regnum ſuccedere? Nam
quidem hodie rus deſcendit, pecoráque multa mactavit, &
regios omnes natos, exercitúſque duces, & Abiatharem
ntificem vocavit, qui nunc apud eum epulantur, Adoni-
nque regem ſalutant: me verò & Sadocum pontificem, &
naiam Joiadæ filium, & Solomonem tuum, non invita-
t. Velim ex te ſcire, an hæc res te autore fiat, neque tu mihi

ſigni-

significaveris, ecquis sit in tuo solio post te sessurus. *D.* Evocetur huc mihi Bethsaba. Audi Bethsaba. Per Jehovam immortalem, qui meam vitam ex tot angustiis eripuit, quemadmodum tibi Jehovam Deum Israelitarum juravi, Solomonem filium tuum post me esse regnaturum, & in solio meo pro me sessurum; sic hodie faciam. *B.* Vitam regi Davidi precor sempiternam. *D.* Convocentur huc Sadocus pontifex, & Nathan vates, & Benaias Joiadæ filius. *N.* Adsumus. *D.* Adhibete vestros conservos, & Solomonem filium meum, mulæ quam habeo impositum, deducite Gehonem eúmque ibi tu, Sadoce, & tu Nathan regem Israelitarum ungitote: tum tubâ clangitote, & Solomonem regem salutate. Deinde vobis sequentibus ipse venito sessum in solio meo pro me regnaturus. Hunc enim tum Israelitarum tum Judæorum Imperatorem esse jubeo. *N.* Faxit Jehova Deus tuus, Domine rex, ut quemadmodum tibi adfuit, sic adsit etiam Solomoni, ejúsque solium etiam supra Davidicum extollat.

Sent. *Sapientioris consilium sequi, sapientia est.*

SOLOMON. 3 *Regum* 3.

ARGUMENTUM.

Duarum meretricum, litem de oppresso per somnum alteri infante contendentium, dirimit Solomon divinâ sapientiâ.

Meretrix, Solomon, Altera Meretrix.

TUam fidem imploro, O Rex: audi me paulisper. *S.* Quid novæ rei est? loquere. *M.* Ego & hæc mulier in eadem domo agimus, & utraque peperimus; sed ea triduò post me: cùmque domi essemus, neque quisquam præterea adesset, mortuus est ejus filius noctu, ut fortè incubuit ei. Itaque mediâ nocte surrexit, & surreptum meum filium, qui meo lateri accubabat, supposuit sibi; suum autem mortuum mihi, me dormiente. Manè, ubi me erexi, mammam infanti daturæ, video mortuum. Hîc ego, cùm jam diluxisset, dum eum diligenter contemplor, animadverti non esse eum quem pepereram. *A.* Non ita est: quin meus est qui vivit, tuus qui interiit. *M.* Imò verò tuus mortuus est, meus vivit. *A.* Mentiris. *M.* Non enim verò mentior, sed dico

o quod res eſt. *S.* Utraque ſuum eſſe affirmat eum qui vi-
t, demortuúmque repudiat. Cedo huc mihi tu cultrum :
rtimini æqualiter puerum viventem, & date utrique di-
dium. *M.* Obſecro te, rex, detur ei potiùs totus, quàm inte-
t. *A.* Nec meus eſto nec tuus, placet dividi medium. *S.*
m adjudico priori, quæ perimi vetat : nam ea mater eſt.
Sent. *Ad pleraſque lites dijudicandas opus eſt divinâ ſapien-*
. Judici multa ſimulanda ſunt, ut ſapienter judicet. Et ve-
m & fictum amorem res ipſa detegit.

ROBOAMUS 3 *Regum* 12.

ARGUMENTUM.

Roboamus, repudiato ſenum ſano conſilio, juvenum inſanum
ſilium ſequitur, de opprimendo majori inſuper ſervitute popu-
quàm ipſius pater Solomon oppreſſerat.

Roboamus, Senes, Juvenes.

DEtiit à me univerſum Iſraelitarum vulgus, ut quoniam
meus pater jugo eos preſſiſſet, ego illius ſervitutis gra-
tatem levarem : ſe enim ita demum mihi obedituros.
unc, ex vobis, ſenes, ſcire velim, qui mihi ſuadeatis ut
s reſpondeam ſuper hac re. *S.* Si hodie populo obſecutus
eris, eique obtemperans humanè reſponderis, habebis
m ſemper obtemperantem. *R.* Audio. Nunc exite
uliſper foràs. Introducantur juvenes, æquales mei, me-
mque educati. Quid mihi autores eſtis, juvenes, ut
opulo reſpondeam, petenti ut ſibi à gravitate ſervitutis
uà ſunt à patre meo oppreſſi, relaxem aliquid ? *J.* Tu
erò reſpondeas, tuorum membrorum minimum craſſius
ſe, quam tui parentis medium corporis truncum : Quòd ſi
e eos gravi jugo preſſit, te preſſurum graviore ; ſi vos ſcu-
cis cecîdit, te eos ſcorpionibus conciſurum. *R.* Probè.
eſtrum mihi conſilium magis probatur, quàm ſenum : ita-
ue id ſequar.

Sent. *Senum propria eſt prudentia, juvenum temeritas. Stulti*
ultorum conſiliis libenter obſequuntur.

SAREPTHANA. 3 *Regum* 17.

ARGUMENTUM.

Elias

Elias missus à Jehovâ, Sarepthanam mulierculam, perpetuam ejus farinâ & oleo, a fame tuetur.

Elias, Sarepthana mulier.

HEus mulier, quæso te ut petas paululum aquæ in aliqu vasculo, quod mihi bibendum des. *S.* Ego verò & per libenter. *E.* Sed heus, afferto tecum & fruſtum panis. *S.* Eg verò (Jehovam Deum tuum immortalem teſtor) coctu non habeo; ſed tantum farinæ pugillum in cado, & olei p ſillum quid, in ampulla. Nunc colligo paululum ligni a id, quod habeo, mihi meiſque liberis parandum: quo co ſumpto ſupereſt ut fame pereamus. *E* Bono es animo. I, f ctum ut dixiſti. Sed mihi prius depſitium inde confectu afferto, deinde tibi tuiſque liberis factura. Nam hoc tibi Jehova Iſraelitarum Deo confirmo, non prius farinæ cadu & olei ampullam exhauſtum iri, quàm Jehova terram pluv irrigaverit. *S.* Faciam, ut jubes.

Sent. *Tenues & famelicos reſpicit Deus. Tenues & fameli multo facilius credunt Deo quam potentes & ſaturi. Primiti debentur Deo & ſuis. Deus eorum laborem fælicitat, qui D primas tribuunt. Fæliciter habet, qui Deo habet quantulu cunque habet.*

ELIAS. 3 *Regum* 18.

ARGUMENTUM.

Elias cùm latuiſſet tres annos, & ſex menſes, quo toto ſpat non pluerat, inventus ab Abdia venit ad Regem Achabum & convocatis Baalis Lucaniſque vatibus, conſtituto inter i ſos & Eliam certamine de litatione, cùm illi litare Baali n potuiſſent, ipſe Jehovæ litat. Deinde vates illos necandi curat. Poſtremò, conſcenſo monte Carmelo, pluviam impetr à Jehovâ.

Abdias, Elias, Achabus, Populus, Vates Baalis, Puer Elia.

MIſit me Rex ad quærendam totâ regione aquam, ſi fo te gramen invenire poſſimus, quo toleremus equos mulos, ne jumentis privemur. Ipſe rex aliâ viâ, ejuſde rei gratiâ, profectus eſt. Jam enim tres annos & ampli nulla fuit pluvia: itaque omnia peraruerunt, nec uſqua viriditas ulla poteſt inveniri. O Elia, tuæ preces nobis i

vexeru

xerunt hanc ſiccitatem, quæ non niſi tuis ejuſdem pre-
bus finiri poteſt, ſicut ipſe minatus es. Quod niſi pateris
nveniri te, actum eſt, periimus. Sed video venientem huc
ominem hirſutum, qui habet latera cincta cingulo pelliceo,
allórne? An is eſt ipſe Elias? Certe videtur. Heus,
ne es dominus Elias? *E.* Sum; I nunciatum domino tuo,
leſſe Eliam. *A.* Nuntiatum verò? Quid peccavi, ut tu
e Achabo necandum objicias? Jehovam ego immortalem
ro Deum tuum, nullam gentem, nullum regnum eſſe,
uò dominus meus non dimiſerit qui te conquirerent. Cúm-
ue negarent adeſſe te, ille regna & gentes obteſtabatur, ut
cerent an tu illic eſſes, quòd te nuſquam invenirent. Et tu
ihi nunc jubes, ut domino meo nuntiatum eam, adeſſe E-
m? Qui poſtquam à te digreſſus fuero, auferet te Jehovæ
iritus neſcio quò. Ego interea qui hoc Achabo nuntiatum
ero, cùm ille te non invenerit, interficiar ab eo. Et ta-
en Jehovæ reverens fui à pueritia: niſi fortè tibi relatum
n eſt, quid ego, Jezabele vates occidente, fecerim; ut eo-
m centum abdiderim in duabus cavernis, videlicet in u-
aque quinquaginta, & eos pane & aquâ aluerim. Et tu
ihi nunc jubes, ut eam ad nuntiandum domino meo, ad-
ſe Eliam, quò me interficiat. *E.* Sic vivat armipotens Je-
ova, cui ego apparere ac miniſtrare ſoleo, ut ego me Acha-
o oſtendam hodie. *Ab.* Poſtquam iſtud mihi ita confirmas,
o. Salve rex; incidi in Eliam. *Ac.* In Eliam autem? *Ab.*
a. *Ac.* Eliam tu inveniſti? *Ab.* Eum ipſum. *Ac.* Quæſo
, adeſt Elias vates? *Ab.* Adeſt Elias vates. *Ac.* Duc me ad
m continuò. *Ab.* Eamus hac, inveniemus. Atque eccum
i obviam. *Ac.* Tune is es qui perturbas Iſraelitas? *E.* Non
go Iſraelitas perturbo, ſed tu tuáque paterna familia; qui
niſſis Jehovæ præceptis, Baalis ſequimini: quæ cauſa fuit,
t Jehova vobis iſtos ardores immiſerit. Verùm cura mihi
nvocandos omnes Iſraelitas in montem Carmelum, Ba-
ſque vates quadringentos quinquaginta, & Lucanos vates
adringentos, Jezabelis convi res. *Ac.* Fiet ita. Adſunt
os juſſiſti, Elia. *E.* Audite v o, Iſraelitæ: Quouſque in
rumque crus claudicatis? Si Jehova Deus eſt, hunc ſequi-

mini:

mini: ſin Baal Deus eſt, Baalem ſequimini. Nihil reſpondetis? Ego unus Jehovæ vates ſuperſum, cum Baalenſes vates ſint quadringenti quinquaginta, lucorúmque vates quadringenti. Dentur nobis duo tauri, quorum unum illi ſibi deligant, diſſecéntque, & lignis imponant neque ignem ſubjiciant: alterum ego immolabo, ſuperque lignis collocabo, nec ignem ſupponam. Tum vos de veſtri nomen appellate: Ego Jehovæ nomen appellabo. Ac qui Deus igne de cœlo demiſſo annuerit, ſéque exoratum oſtenderit, is Deus habeatur. *P.* Placet verò, atque ita fiat. *E.* vos igitur, Baalis vates, deligite vobis taurum alterum, & priores facite, quoniam plures eſtis; deíque veſtro nomen invocate, nullo igne ſubjecto lignis ſacrificalibus. *V.* Accipimus conditionem. Mactemus taurum, imponamus fruſta lignis. O Baal, exaudi nos; O Baal, demitte ignem de cœlo, quo te Deum eſſe oſtendas; Baal, Baal, O Baal, O Baal præpotens deus; Baal, O Baal deus noſter, noli committere, ut unus Jehovæ vates plus poſſit apud Deum ſuum, quam nos octingenti quinquaginta apud te. Effice, Baal, ut quoniam te plures colunt quàm Jehovam, majores etiam vires habere videaris. O Baal, Baal, Baal. O Baal, non audis nos? Non te ritè coluimus hactenus? Quid in te commiſimus? Non vis tuas vires oſtendere? Quò plures habes cultores, nonne æquum eò te magis exorari? O Baal, Baal, niſi nos exaudis, actum eſt te de, déque tuo populo. Unus hic Jehovæ vates tuum cultum abolebit. Quis te colet, O Baal? Quis te deinceps adorare volet, O Baal? Baal, O Baal, quis non contemnet, & pro nihilo ducet, ſi nos in tanto diſcrimine non exaudiveris? In quem vero magis neceſſarium uſum reſervabis tuam potentiam? Nos te invocamus, nos aram tuam prætergredimur, & jam meridies eſt, neque reſpondes, aut exoraris. O Baal, Baal; O Baal, noli perdere nos. *E.* Clamate majore voce. Certè enim Deus eſt: ſi forſitan aliquid altius contemplatur, & animo agitat, quà ut poſſit iſtas tam exiles voces audire: aut occupatus eſt, aut iter habet, niſi fortè dormit, ut ſit expergefaciendus

V. Heus Baal, deus noſter, quid amplius tibi faciemus? O Baal, O Baal, O Baal. *E.* Euge, rectè: ſecate vos iſto modo gladiis & cultellis, ut à vobis ipſis cruentati, miſericordiam Baalis excitetis. Sed nihil reſpondet, nec attendit veſtros clamores. Surdo canitis. Agite, jam omnis populus accedite ad me. Inſtauremus aram Jehovæ quæ diruta eſt, & ſaxa duodecim capiamus, pro numero tribuum filiorum Jacobi. Ex his ſaxis aram Jehovæ nomine conſtruamus, & circùm eam ducamus profundam ſcrobem. Agite, componatur ſtrues lignorum, mactetur taurus & ſuper-imponatur. Rectè eſt. Replete quatuor amphoras aquâ, & etiam in hoſtiam, ínque ſtruem effundite. Iterate idem; tertiate. Bene eſt: Redundat aqua circùm aram, ipſamque ſcrobem replevit; ne quid fraudis ſubeſſe putetis. Nunc, O Jehova, Deus Abrahami, Iſaaci, & Iſraelis, effice ut hodie intelligatur apud Iſraelitas, & te Deum, & me ſervum tuum eſſe, tuóque juſſu hæc omnia feciſſe. Exaudi me, Jehova, exaudi me, ut ſciat hic populus te Jehovam eſſe Deum, qui eorum animos retrò flexeris. *Pb.* O rem miram! Ignis delapſus à Jehova, & hoſtiam, & ligna, & ſaxa, & humum abſumpſit, & ſcrobis aquam lambit. Jehova Deus eſt, Jehova Deus eſt! *E.* Si igitur Jehovam eſſe Deum agnoſcitis, & ad terram proni adoratis, comprehendite Baalenſes vates omnes, qui vos à Jehovæ cultu magno veſtro malo avocârunt. Cavete ne quis omnino evadat. Agite, ducamus eos ad Ciſonem fluvium, jugulentur hîc vates omnes Baalis, ne quem deinceps à veri Dei cultu poſſint avertere. Perite populi deceptores, corruptores, atque peſtes, & dignas præſtigiis veſtris pœnas date: ut deinceps adoretur, & in honore habeatur is unus, cui debentur omnia. Nunc, Achabe, aſcende, & 1 ad capiendum cibum. Sentio enim jam adeſſe murmur pluviæ. Ego aſcendam in verticem Carmeli. Sequere me puer. *Pu.* Faciam, here. *E.* Agè jam puer, dum ego hîc in ſummo Carmeli jugo maneo, iſpectatum mare verſùs: & mihi quod videris, renunciatum venito. *Pu.* Libenter here. Feci, here: neque quicquam vidi. *E.* Revertere eôdem ſepties. *P.* Parebitur. Jam iterum venio, jam tertiò, jam quarto,

jam sextò. Supereſt ut ſeptimò ſpeculatum eam. Here, vidi nubeculam inſtar palmæ hominis ex mari efferri. *E.* Inſtat pluvia: I, Nuntiatum Achabo, ut junctis jugalibus in urbem deſcendat, ne a pluviâ opprimatur. *P.* Eo. *E.* Ego ſuccinctis lateribus ei Jezrael præcurram. *Pu.* Salve Rex. Jubet Elias ut properè jungas equos, & te in urbem recipias, ne te pluvia opprimat. *Ac.* Agite mei, feſtinemus; ingruit pluvia, nigreſcit cœlum nubibus atque vento; properemus; vix evademus, quin madefiamus.

Sent. *Juſtorum preces, incredibile dictu, quantùm polleant apud Deum. Injuſti juſtos accuſant eorum malorum quorum ſunt ipſimet autores. Præſente Eliâ nihil poſſunt Baalenſes. Preſente Jehovâ torpet Baal. Ut nox diei, ſic veritati cedit mendacium. Impiorum plena ſunt omnia; piorum exiguus eſt numerus. Sæpe magis unicredendum quàm mille; nam paucorum eſt ſapientia. O cæcum genus hominum! quando tandem hæc videbitis? aut quæ tandem lux penetrabit iſtos oculos, Nunquàm ne niſi ſerò ſapietis? Utinam adſit aliquis igneo ſpiritu, igneáque oratione Elias, qui charitatis ignem, de cœlo devocet, quo noſtrarum precum ſacrificia exardeſcant, ut deinceps ſolus Jehovae extollatur.*

MICHÆAS. 3 *Regum* 22.

ARGUMENTUM.

Achabo Iſraelitarum regi conſulunt falſi vates, ut Ramotho-Galaaditicam urbem bello adoriatur: fore enim, ut eâ potiatur. At Michæas vates contrarium prædicit, eàmque ob cauſam conjicitur in vincula.

Achabus Iſraelitarum rex, Joſophatus Judæorum rex, Vates, Nuntius, Sedecias, Michæas.

ADſunt hîc vates, Joſophate, plus minùs quadringenti, quos ad explorandam Dei voluntatem cenſuiſti accerſendos. *J.* Video: ſupereſt ut eos interroges. *A.* Quid mihi autores eſtis, vates? Cenſetíſne ut bello Ramotha adoriar, an ab incœpto deſiſtam? *V.* Nos vero cenſemus ut adoriaris, nam victoriam tibi annuit Dominus. *J.* Nunquis præterea hic eſt Jehovæ vates, ex quo ſciſcitemur?

A. Eſt

A. Eſt item unus, ſed quem malè odi: quoniam nihil unquam mihi, niſi ſiniſtrum, vaticinatur. Is eſt Michæas, filius Imlæ. *J.* Non decet regem ita loqui; ſed jube eum acciri. *A.* Tu ſiſte huc nobis properè Michæam. *M.* Ita faciam. *S.* Vidéſne hæc, Achabe, cornua ferrea, quæ ego fero? Hoc tu modo quaſi cornu petes & fundes *Syros* ad internecionem: ita tibi per me futurum pollicetur Deus. *V.* Ita prorſus fiet. Aggredere ſane Ramotha; feliciter pugnabis, eámque Dei beneficio capies. *N.* Cæteri quidem vates omnes, Michæa, regi uno ore felicem ſucceſſum promittunt. Itaque cenſeo ut tu quoque ei bene omineris, quemadmodum ipſi. *M.* At ego Deum immortalem juro, me ea ſolum dicturum, quæ mihi divinitùs inſpirata fuerint. *A.* Michæa, quæ eſt tua ſententia? Armáne in Ramotha inferemus an non? *M.* Quidni inferas? Nam tibi victoriam annuit Jehova. *A.* Quouſque tandem mihi illudes? Te etiam atque etiam obteſtor per nomen Jehovæ, ne mihi quicquam niſi verum dicas. *M.* Nunc verum audies. Vidi omnes Iſraelitas palantes in montibus, ſicut oves ſine paſtore ſolent. Atque Jehova, Non habent iſti dominos, inquit: redeant ſuam quiſque domum cum bona pace. *A.* Dixíne ego tibi, eum nihil mihi niſi infauſtum prædicturum? *M.* Igitur audi certiſſimum oraculum, Vidi Jehovam in ſolio ſuo ſedentem, omni cœleſti exercitu dextrâ lævâque ſtipatum, atque ita dicentem; Ecquis mihi in errorem inducet Achabum, quo Ramotha, ibi caſurus, invadat? Cumque alius aliud diceret, proceſſit quidam ſpiritus, qui ſtans ante eum, Ego, inquit, facturum me recipio. Cui Jehova; Quonam modo? Tum ille; Aſpirabo falſa omnibus ejus vatibus, qui dicant, Probè, inquit Jehova, ſuccedet: aggredere negotium. Nimirum ex his liquet, omnes iſtos tuos vates eſſe falſo ſpiritu afflatos; & Deum tibi malè cogitare. *S.* Accipe colaphum pro iſto tuo mendacio. Nam quá ratione divinum numen, cujus tu inſtinctu te loqui ſimulas, à me emigravit, ut te docuerit? *M.* Tu ſcies cùm trepidus te in intima penetralia penitùs abdes. *A.* Corripe Michæam, & eum deduc ad Amonem prætorem urbanum, & Joam regium filium; & jube meo juſſu

in carcerem concludi, ibi pane atro & aquâ parcè ac duriter paſci, donec ſalvus redeam. *M.* Siquidem ſalvus redibis, nihil cauſæ eſt quo minùs dicar mentitus oraculum: atque equidem hoc clariſſimâ voce omnibus inculcatum volo.

Sent. *Falſi vates (quorum ingens eſt numerus) dicere ſolent quæ placeant hominibus, & imprimis aſſentari principibus. Veri vates (qui pauci eſſe ſolent) aſſentari neſciunt, & improbis ſemper dura dicunt. Et, quoniam improbi in hac vita dominari ſolent, fit plerumque ut veritatis præmium vincula ſint & neces. Nam,* Obſequium amicos, veritas odium parit. *O mundi potentes, utinam hæc in animos veſtros demittatis.*

SUNAMITIS. 4 *Regum* 4.

ARGUMENTUM.

Eliſæus, ab hoſpita ſua Sunamitide oratus, ejus filium revocat in vitam.

Eliſæus, Gehezis, Sunamitis.

ECce Sunamitidem illam hoſpitam noſtram, Gehezi; curre ei obviàm, rogaturus utrùm valeat ipſa, & vir, & puer ejus. *G.* Faciam. Salve mulier, ſatíſne ſalva es? & tuus maritus, & puer, valéntne? *S.* Valent, ſed ſine me pervenire quò volo. *G.* Quonam properas? *S.* Ad tuum herum. *G.* Neſcio quid novi videtur acciſſe huic mulieri. Sed quid iſtud rei eſt? Heus mulier, túne audes pedes vatis complecti? Apage. *E.* Sine eam: animo ejus malè eſt, quod me Jehova celavit. *S.* Petierámne à te filium? An non admonueram, ne mihi imponeres? *E.* Accinge te, Gehezi, & cape meum baculum, atque abi: ſi quem offenderis, nè ſalutato; ſalutatus, nè reſalutato. Ubi eò perveneris, bacillum faciei pueri imponito. *G.* Eò. *S.* At ego profectò nunquam te omittam, quin unà mecum venias. *E.* Age, ſanè tuæ voluntati obſequar: præi, jam te ſequar. *G.* Here, feci ut juſſeras: ſed puer neque vocem edit, neque audit, neque potuit omnino expergefieri. *E.* Nè trepida, mulier, introeamus cubiculum. Hic quidem plane mortuus jacet in meo lectulo. Exite foràs, & me hîc relinquite ſolum cum ſolo, clauſâ januâ. *G.* Neſcio quid magnum exſpecto

ſpecto: non abs re ſeſe concluſit intùs. *S.* Faxit Deus ut natum recipiam. *G.* Hoſpita! *S.* Quid novæ rei eſt? *G.* Salva es: viſus ſum audire ſternutantem puerum. *S.* Revixit, ſi verum prædicas. *E.* Heus Gehezi. *G.* Me vocat: quid eſt, here? *E.* Accerſe huc mihi iſtam fœminam. *G.* Te vocat. *G.* Adeo. *E.* Recipe jam tuum filium incolumem. *S.* O divine vir, quas tibi gratias agam pro tanto munere? *E.* Deo hoc totum acceptum ferendum eſt, mulier; non mihi, qui per me poſſum nihil.

Sent. *Fides eſt omnipotens. Suorum preces, quamvis maxima petentium, exaudit Deus.*

NAAMAN. 4 *Regum* 5.

ARGUMENTUM.

Naaman Syrius ab Eliſæo à lepra ſanatus, ei gratias agit, & donâ offert: ſed quæ Eliſæus non accipit. Deinde digreſſum Naamanem conſecutus Gehezis, Eliſæi famulus, ab eo pecuniam & veſtes aufert per mendacium; eámque ab cauſam ab Eliſæo reprehenſus, fit leproſus.

Naaman, Eliſæus, Gehezis, Miniſtri Naamanis.

REvertor ad te, Eliſæe: & meum tum in Deum, tum in te peccatum confitens, veniam peto. *E.* Quidnam peccàſti? *N.* Cùm tu me per miniſtrum tuum juſſiſſes corpus in Jordane ſepties immergere, ſi à lepra (cujus depellendæ cauſà veneram) ſanus eſſe vellem, primùm indignatus ſanè ſum, & me tibi deſpicatui eſſe ratus, quod tantùm miniſtrum ad me miſſiſſes. Nam ſperaveram teipſum exiturum, & invocato Dei nomine, manum loco admoturum, & ita morbum ſanaturum. Deinde indignum mihi videbatur, tantum tribui veſtris aquis, ut, cùm Abana, aut Parphar, fluvii Damaſci, veſtris nihilo deteriores, eſſent ad me ſanandum inutiles, Jordanis tantam habere vim putaretur. Itaque abibam irà plenus. Quòd niſi mei famuli fuiſſent me ſapientiores, equidem medicinam repudiàſſem. Sed cùm illi dicerent, abſurdum eſſe; me, qui rem quamlibet magnam ſalutis cauſà facturus eſſem, à tam parva refugere; tentavi quid poſſent aquæ Iſraelitarum, & me ſepties in Jordanem immerſi: quo facto ita ſum (ut vides)

fanatus: ut non sit pueri corpus nitidius aut integrius. Quapropter intelligo jam-confiteor, nullum in toto mundo esse Deum, nisi eum quem vos Israelitæ colitis. Itaque pro tam singulari beneficio, quæso te, ut à me munusculum hoc accipias. *E.* Apagesis; ego ut munus accipiam? *N.* at ne me repudiato: non equidem id facio, quo tibi tantum meritum remetiar, quod neque fieri potest: sed ut hoc mei in Deum & in te grati animi pignus apud te relinquam. *E.* Istum gratum animum apud te habeto, dona ne addito. *N.* Atqui. *E.* Ne urge tantopere. Nam (ut tu semel scias) Deum immortalem juro, cui ego appareo atque administro, me nihil à te accepturum. *N.* Si ita decrevisti, nolo improbiùs instare. Cæterùm oro te, ut hinc mihi terræ duorum mulorum onus asportare liceat. Nam statui deinceps nullis diis præterquam uni Jehovæ adolere, aut sacrificare. *E.* Laudo, asportato sanè. *N.* Præterea est aliud, super quo te velim consulere. Solet meus Dominus, quandocunque in ædem Remmonis adorationis gratiâ commeat, meis humeris innititi; ubi, eo inclinante se, non possum quin me quoque inclinem. Eam mihi rem Jehova ignoscet, opinor. *E.* Ita. Abi cum bona pace. *G.* Hem, parsit dominus meus accipere oblata sibi ab isto Syro munera; At mihi ita sit Jehova propitius, nisi eum cursu consequar, aliquid accepturus. Immunis ut abeat tam dives homo, tanto affectus beneficio; Non convenit. *N.* Religioni habeo, nihil ei dedisse. Sed videóne ejus famulum huc cursu contendentem? ipse est, quantùm ex incessu conjicio. *G.* E curru desilit, & mihi procedit obviam. *N.* Salvane omnia, puer? *G.* Pax: te tribus verbis volo. Modò ad herum meum venerunt duo de vatum genere juvenes, è monte Ephraimitarum. Eà de causâ rogabat herus, ut mihi ad eos argenti talentum des, & duas vestes de splendidioribus. *N.* Imò verò duo talenta auferas: atque utinam plura voluisses; libenter dedissem. *G.* Non est opus. *N.* Ne dubita accipere; erit aliquis eorum usus. Vos colligate hoc argentum in duobus fiscis: addite has duas vestes. Vos duo præferte ei hasce sarcinas. Jubeto herum tuum meo nomine salvere plurimùm. *G.* Faciam. Vale.

N. E

N. Et tu. *G.* O me felicem, cui res tam bene ſuccedunt! Ite hàc juvenes; ſequimini me per hoc obſcurum oſtium: deponite hîc ſarcinas; jam mihi nihil opus eſt veſtrâ operâ. Quod reliquum eſt, ipſe facile per me perficiam. Abite. *M.* vale Ergo. *G.* Valete vos quoque. Nunc res mihi bene geſta eſt, abſcondam hîc hunc theſaurum, ubi eum nemo præter me ſciat. Sed jam ne meus herus aliquid ſuſpicetur, ſi nimis diu abſim, offeram me ei. *E.* Unde noſter Gihezis? *G.* Nuſquam equidem ivi. *E.* An etiam audes velle mihi verba dare? Quaſi ego non unà animo adfuerim, cum homo de curru revertit tibi obviám. Hoccine tempus eſt accipiendorum ullorum munerum? Improbè à te factum. Itaque pro iſto tuo peccato, lepra, qua liberatus eſt Naaman, in te & in tua progenie in poſterum hærebit.

Sent. *Bona ſpiritualia plerumque aſpernatur mundus, quia ſplendore carent, & apparatu mundano. Ne famulorum quidem conſilium contemnendum eſt.* Sæpe etiam eſt olitor valde opportuna locutus. *Dona ſpiritualia non emuntur pretio carnali. Avaritia mendaces facit, & homines in miſeriam præcipitat. Dei ſpiritum latere fruſtrà coneris.*

HAZAEL. 4 *Regum* 7.

ARGUMENTUM.

Hazaeli percontanti prædicit Eliſæus mortem Benadadi regis Syriæ, & inſuper ipſius Hazaelis regnum & ſævitiam in Iſraelitas.

Hazael, Eliſæus.

BEnadadus Syriæ Rex, qui nunc æger eſt, miſit me ad te, *Eliſæe*, ad percontandum de ſalute ſua. *E.* Renuntiato ei, eo morbo levatum iri; & tamen Jehova mihi interiturum ſignificavit. Heu! *H.* Quid ſibi volunt iſta ſuſpiria, quæ fixo vultu ita altè trahis? *E.* O Hazael, Hazael, video quantam tu vaſtitatem ſis Iſraelitis illaturus. Tu eorum ædificia incendes, tu juvenes ferro trucidabis, tu pueros illides, tu gravidas mulieres diſcerpes. *H.* Egóne viliſſimus homuncio, tanta facinora potero? Oſtendit mihi Jehova, te fore regem Syrorum.

Sent. *Piis dolet populi Dei calamitas, quamvis meritò & divinitùs illata.*

JEHUS. 4 *Regum* 9.

ARGUMENTUM.

Jehus, ab Eliſæi puero unctus rex Iſraelitarum, Joramum Iſraelitarum, & Ochoziam Judæorum regem, & Jezabelem Jorami matrem occidit.

Puer Eliſæi, Jehus, Duces, Speculator, Joramus, Iſraelitarum rex, Nuntius, alter Nuntius, Jezabel.

HAbeo quoddam ad te mandatum, dux. *Je.* Quem noſtrûm appellas? *P.* Teipſum, dux: ſecedamus intrò. Jehova te, Jehu, Deus Iſraelitarum, hoc oleo per me ungit regem ſuorum Iſraelitarum; jubétque ut Achabi domini tui ſtirpem trucides. Statuit enim ſuorum omnium tum vatum, tum reliquorum ſanguinem à Jezabele expetere, univerſamque Achabi domum perdere, & ejus memoriam genúſque ſtirpitùs ex Iſraelitis tollere; eámque eò redigere, quò redacta domus eſt Jeroboami Nabati filii, & Baaſæ Ahiæ filii: Jezabelem autem comedent canes in agro Jeſraelenſi inſepultam. Sed ego hinc fugâ me proripio. *D.* Quomodo ſe res habet, Jehu? Quorſum venit ad te lymphatus iſte? *Je.* Hominem nôſtis, ejúſque orationem. *M.* Minimè verò. Doce nos quidnam dixerit. *Je.* Unxit me regem Iſraelitarum de Jehovæ mandato, cui certum eſt Achabum Achabíque domum per me ulciſci. *D.* Supponamus properè regi veſtes noſtras, ſocii, eúmque collocemus in editiſſimo graduum. Tu, præco, proclama tubâ, regem eſſe Jehum. *Je.* Nunc, duces, ſi vobis ita videtur, cavete ne quis ex oppido evadat, qui hujus rei nuncium Jeſraelem perferat. Nos conſcendamus equos, & eò feſtinemus ire. Nam illic decumbit Joramus, ſanandorum vulnerum gratiâ, quæ in prælio contra regem Hazaelem à Syris accepit: eodémque venit Ochozias Judææ rex ad eum viſendum. *S.* Video quendam hominum globum. *J.* Tu conſcende equum, & ei curſu profectus obviàm, quære ut valeat. *N.* Fiet. *J.* Accurrit huc eques quidam. *N.* Rogat Rex ut valeas, Jehu. *Je.* Quid ut valeam? recede ponè me. *S.* Pervenit nuntius

ntius ad eos, neque revertitur. *Jo.* Heus tu, conſcende
ium, & eódem curre. *N.* Fiet. *Je.* Accurrit huc alter.
Rogat Rex, Jehu, an valeas? *Je.* Quid, an valeam?
ede ponè me. *S.* Pervenit ad eos nuntius, ſed non rever-
ur. Inceſſûs autem ferocitas declarat eſſe Jehum Namſis
um. *Jo.* Junge currum equis, auriga: exeamus homini
viàm, Ochozia. *Je.* Tandem veniunt ipſi reges oppor-
nè. *Jo.* Valéſne Jehu? *Je.* Quid, valéſne! Durantibus tot
tris tuæ Jezabelis ſtupris, & maleficiis? *Jo.* Fugiamus, O-
ozia: circumvenimur. *Je.* Siquidem poteſtis effugere.
xperiar tamen, an meus arcus poſſit de Regis corpore
nguinem elicere. Hem tibi, hîc moriturus eras. Tu Ba-
car triumvir, abjice eum in fundum Nabothi Jezrae-
ſis. Nam, memini, cùm aliquando ego & tu Achabum
jus patrem in eodem curru ſequeremur, ei oraculo di-
um eſſe, Jehovam ſanguinem Nabothi, ejúſque natorum
idie ejus diei reſpexiſſe: eúmque in agro ejuſdem Nabo-
hi, quem ille judicio per calumniam oppreſſiſſet, in illum
ndicaturum eſſe. Quare ſume hoc cadaver, ídque in fun-
um abjice, ſicuti ferunt Jehovæ dicta. Sed fugit Ochozi-
s: perſequimini eum, occidite, pereat hoc ad flagitia con-
rs hominum genus. Pergamus in oppidum: nondum per-
ta ultio eſt. Supereſt totius mali fons Jezabel, quam
m videre videor de feneſtra proſpicientem; At etiam fu-
ta eſt: nimirum ut morti placeat. *Je.* Nunquid bene ac-
dit Zambri qui dominum ſuum interfecit? *Je.* Ecquis
ic à me eſt? Rectè: vos ejus eunuchi præcipitate eam.
eri fœminarum impuriſſima, & à meis equis conculcare.
Sent. *Etiam ſubditos armat & excitat Deus in principes*
pios. Æquum eſt enim, ut qui adverſùs Deum Dominum
um conſurgit, (id quod faciunt omnes impii) adverſùs eum
haud tamen injuſſu Dei) conſurgant ipſius ſervi.

JOAS. 4 *Regum* 13.

ARGUMENTUM.

Joæ Iſraelitarum regi ſe ægrotum viſenti, prædixit Eliſæus victorias, quas ſit de Syris reportaturus.

Joas Rex Israelitarum, Elisæus.

HEu pater patriæ, heu columen Israelitarum! Tu quide nunc æger jaces. *D.* Non est ejulandi tempus. Cape a cum & sagittas. *J.* En cepi: quorsum? *E.* Impone manu arcui. *J.* Feci. *E.* Aperi fenestram obversam Orienti. Aperui. *E.* Jaculare. *J.* Hem; sic volo. *E.* Collimâs Ista est salutaris nobis, mortifera Syris sagitta, quos tu Apheco, Dei præsidio, occisione occides. Sed perge porr cape sagittas. *J.* Cepi: quid tum? Feri terram. O fact malè? si quinquies percussisses, aut sevies, tum pote Syros delere funditùs. Nunc eos ter tantùm superabis, qu ties videlicet teram pulsavisti.

Sent. *In vate plus est præsidii, quàm in exercitu. Vatis m est & regi deploranda. Fata abstrusa sunt.*

JONAS. Jonæ 1.

ARGUMENTUM.

Vexati tempestate nautæ, invocatis frustra diis, factâque turbâ, Jonam vatem excitant qui in navi dormiebat. Dein sorte jactâ, ut eum sontem & tempestatis causam esse depreh derunt, jaciunt in mare ipsiusmet admonitu: ita pacatur te pestas.

Nauclerus, Nautæ, Jonas.

PRoh Jupiter, quanta sævit tempestas! quanti undar fluctus nostram navem undique verberant! Di Neptunum, & Æolum, omnésque adeò Deos in nostr conjuravisse perniciem. Ne sævi tantopere aquarum p potens Neptune; ne eos perde, qui se tuæ fidei mandâru Túque, ô Æole, cui potestatem in ventos dedit Jupiter, hibe tam effrænatum eorum impetum. *N.* Dii immort les! quid habetis in animo? Huccine venisse nos, ut t miserè periremus? Parcite, quæsumus, parcite nos, vobis cra faciemus; tibi, Neptune, taurum; vobis agnam, te pestates, mactabimus: tantùm liceat hinc salvis evade *Al.* Ledæ proles Castor & Pollux, amica nautis sidera, ob cro vestram fidem, reddite nobis mare tranquillum, redd amicam cœli serenitatem. *Nauc.* Nihil agimus, vid tam surdi sunt dii quàm est ipsum mare. *Naut.* Quid

per

ſt? *Nauc.* Ut jacturam faciamus. *Naut.* Durum. *Nauc.* neceſſarium: extremo autem malo extremum adhiben- eſt remedium: atque utinam vel ſic evadere liceat. Fe- te, ejiciamus has merces. Præſtat rem perdere, ſpem uam retinentes, quam cum re certum exitium expectare. O cœli maríſque potentes dii, eſte ſaltem contenti hâc rà miſeriâ: quid mortem inſuper minanimi? Hei mihi, is magíſque furunt venti, ingraveſcit tempeſtas. Irri- tur ſuperi, non placantur noſtris votis & precibus. Quò ? Quò me vertam? Erat hic neſcio quis peregrinus, ubi c eſt? *Naut.* Dormit ad infimum navis latus. *Nauc.* O nam ſecuritatem! Heus, heus, peregrine; quem tandem miendi modum facies? Potes in tanto periculo indul- e ſomno? Quin tu ſurgis, & tuum in hoc temporis culo Deum invocas? ſi quis forte ſuperûm exiſtat, qui à nobis malum avertat, & præſens auxilium ferat. *Nauc.* ſtrà laboramus: cauſa tanti mali perſcrutanda eſt. O- tet aliquem hîc adeſſe, qui ſe nefario aliquo ſcelere ob- nxerit, propter quem tantopere iraſcuntur dii. Sortien- n eſt quis ſit in cauſa. *N.* Placet; ducantur ſortes. Eu- ſors hunc peregrinum deſignat. Vides te, peregrine, ac- ari. Dic quæſo, unde tantum in nos malum ortum ſit, od vitæ genus ſequaris, unde & quò eas, cujas ſis, & gente natus. *J.* Jam jam nullum ſupereſt effugium; tene- manifeſtò. O inevitabilem Dei potentiam! Ego ſum bræus, Jehovæ cœleſtis Dei cultor, qui & mare & ter- n fabricatus eſt. Is me Ninivem ire juſſerat, ut eum pulum, otio & luxu diffluentem & perditum, meâ ad- nitione ad meliorem frugem & ſaniorem vitæ rationem ducerem. Cujus ego muneris triſtitiam defugiens, ſtatu- m Tarſum in Ciliciam me conferre, & ejus conſpectum itare, cujus oculis omnia ſint ſubjecta. *N.* Periimus nditùs. Inſcitè prorſus, homo, & malè abs te fa- m. Sed poſtquam factum quod eſt, infectum fieri n poteſt; quid tibi nunc cenſes faciamus, ut placa- re mari utamur, quod vehementiùs ſemper agita- vides? *J.* Vos verò me in mare deturbetis, ſi id ſeda-

tum

tum vultis: nam certò scio ego, meâ unius causâ v
hâc tam vehementi tempestate afflictari. *N.* Avertant sup
ri, ut tuâ morte saluti nostræ consulamus. Non faciemu
Agite viri fortes, incumbamus remis, conemur ad terra
appellere. Eia, adhibete summas vires; eia rumpamus h
fluctus. O rem miseram! crescit assiduè malum, nullà r
tione terram possumus attingere. *J.* Frustrà sudatis, invi
Deo. *N.* Quid ergo est? téne nos in mare? *J.* Nisi mavult
mecum una perire. *N.* O desperatissimum perfugium
sed tamen satius est te solum quàm nobiscum interire. Fac
endum est, socii: nulla alia ad evadendum via est, v
deo. Efferatur mare, rumpitur navis, mors nobis vers
tur ob oculos. Demergamus eum. Obsecramus te, Jeh
va, ne pereamus ob hujus viri mortem, nève à nobis p
nas sanguinis ejus expetas. Vides nos necessitate impu
sos facere, & tu omnia tuo arbitratu moderaris: jaciatu
O rem admirabilem! Videtis ut subitò sedata sit tempe
stas, eo dejecto? Videtis mare sic tranquillum, ut nun
quam tranquillius? Agnosco, agnosco ego Jehovæ potes
tem immensam; is nimirum Deus est, cæteri nequicquam
precibus interpellantur. Uni, uni debetur gratia: uni itaq
que sacra votáque faciamus.

Sent. *Frustra implorantur falsa numina, sæviente vero Nu
mine. Deum effugere nec terrâ, nec mari possis. Cum sontibu
navigare, hoc est, versari, noxium est. Manente causâ pœna
manet pœna.*

RABSACES 4 *Reg.* 18.

ARGUMENTUM.

*Rabsaces, ab Assyriæ rege Senacheribo missus, Hierosolymi
tanos qui erant in muris, ipse extra muros jubet deditionem
facere; & in Jehovam ejúsque populum petulantissimè inve
hitur, nemine quicquam respondente.*

Rabsaces, Eliacimus.

VOs hæc nomine regis magni, id est, regis Assyriorum
Ezechiæ nuntiate. Quâ tandem fiduciâ nitatur
Verbísne, an consilio, an viribus dimicare cogitet? Qu
tandem spe fretus ab eo defecerit? an videlicet confid

confracto

fracto iſto culmeo baculo, id eſt, Egyptiis; cui ſi quis
nitatur, ei manum perforabit? Talis eſt Egyptiorum rex
arao in omnes qui ei confidunt. Quod ſi mihi dicetis,
os Jehovæ Deo veſtro confidere: annon is eſt, cujus Eze-
ias ſacella aráſque ſuſtulit, juſſítque Judæis & Hiero-
ymitanis, ut Hieroſolymæ ad certam quandam aram
eo ſupplicarent? Age, Ezechia, vis cum domino meo
ge Aſſyrio ſponſionem facere, ſi tibi dedero duo equo-
m millia, ni tu non poſſis ad eos totidem equites ſuppe-
tare? Túne auſis vultum ſubire vel unius prætoris, mini-
ſervorum domini mei? Et fiduciam tibi collocas in Æ-
ptiorum curribus & equitibus? An porrò ſine Jehova ad
nc locum vaſtandum aſcendi? Jehova ipſe me juſſit in
nc regionem proficiſci, eàmque depopulari. *E.* Quæ-
mus te, ut nos Syriacè (ſcimus enim) alloquaris,
n Judaicè, in auribus hominum qui ſunt in mœnibus. *R.*
uaſi ad dominum tuum, aut ad te miſerit me dominus me-
ad hæc dicenda; ac non ad eos qui ſunt in muris, ut vo-
ſcum & merdam ſuam comedant, & urinam bibant. Audite
dæi, regis magni, regis Aſſyriorum dicta. Nè vobis impo-
t Ezechias; neque enim poterit vos ab ejus manibus de-
ndere: néve ad eo perſuaderi vobis ſinite, ut Jehovæ fi-
tis, quaſi vos defenſuro, neque urbem iſtam in manum
ſſyriorum regis permiſſuro. Nolite Ezechiæ credere, ſed
tiùs Aſſyriæ regi obtemperate, qui vobis mandat ut ſe-
m benevolè agatis, & vos ei dedatis, & ſuis quiſque vi-
is & ficubus & puteis tantiſper utamini, donec veniat
vos in veſtræ ſimilem terram transferendos, in terram
umenti, & vini, & panis, & vinearum, & olivarum, &
ei, & mellis feracem, ut hâc ratione veſtræ ſaluti
roſpiciatur: néve Ezechiæ fidem habeatis; fallit enim vos
ani fiducià defenſionis Jehovæ. An reliquarum gentium
i ſuam quiſque terram ab Aſſyriæ rege defenderunt? Ubi
nt dii Hemathæ & Arphadi? Ubi Sepharvaimi? Ubi
enæ? Ubi Arvæ? Nunquid Samariam ab ejus manu tu-
ti ſunt? Quis tandem eſt ex omnibus omnium terrarum
is, qui ſuam terram ab ejus manu defenderit, ut Je-
hova

hova Hieroſolymam defenſurus eſſe videatur? *E.* Obmu camus, néve ei quicquam reſpondeámus. Ita enim fert gis mandatum. Sed eamus hæc regi nuntiatum.

Sent. *Res ſecundæ inſolentes ſæpe reddunt homines, & ipſum etiam Deum petulantes. Proſperos ſucceſſus ſibi adſc bunt ſuperbi, cum debeant Deo. Cum maledicis & verb rixandum non eſt, ſed Deo committenda cauſa.*

EZECHIAS. Eſaiæ 38.

ARGUMENTUM.

Ægrotus Rex Judæorum Ezechias, cum eſſet ei ab Eſa vate denuntiata mors, precibus à Jehova impetrat vitæ pro gationem.

Eſaias, Ezechias.

IMpera domi, Ezechia: nam iſto tibi morbo morie dum eſt. Hæc eſt Dei voluntas. *Ez.* O durum nuntiu O ſancte Deus, memineris quàm fideliter & integro ani te ſemper coluerim, & ad tuam voluntatem vitam omn direxerim. Hic pietatis honos? Sic religionem remunerar Méne nunc in medio ætatis curſu in ea anguſtia eſſe dactum, ut ſubeundum ſit ſepulchri oſtium, & reliquo vi tempore carendum? Eheu! jam non ego fruar commu hoc cœlo? cœlo ego non fruar, cujus amœnâ luce illuſtra tur qui in terra degunt vitam; jam ego avellor à cha conſpectu & conſuetudine hominum, qui hunc orbem inc lunt. Ex hac vita diſcedo & emigro tanquam è pa turguriolo, fatali ævi ſtamine & filo ante diem amputat Paulatim atteror, & conſumor in horas: neque quicqua propiùs expecto, quàm ut jam jámque abſumptus, a niam agam. Ad mane ſi ventum eſt, membra omn diro cruciatu dilaniari ſentiens, mortem in veſperum e ſpecto. Hirundinis aut gruis ritu ſtridulas voces emitt & columbarum more querulos edo gemitus; cœlúmq ſuſpiciens, conſumptis lacrymis, ipſa oculorum tabe in lerabiles animi teſtor dolores. O rerum Domine omniu aio mihi fieri injuriam, cujus te vindicem eſſe par eſt. Mi rum me! quid jam, quid mihi venire in mentem poſſit, q poſſim tuum animum ad id quod volo flectere? Mex

vi

æ brevitatem miſerabiliter commemorem? O rerum au-
& moderator, longius eſt profecto naturale vivendi
tium quàm quantulum à te mihi conceditur. Haccine
hi ætate tam immaturâ ſpiritus reddendus eſt? An tu
hi videlicet ſempiterno ſomno conſopire paras, ut poſtea
vitam revoces? Aut cujus altiſſimam tranquillitatem a-
biſſimo caſu contaminari paſſus ſis, eum ſcilicet, jam le-
o abſumptum, è putido buſto vindicabis? Et cujus vitam
rotantis tueri neglexeris, eundem morte deletum, amico
is uſu rurſum donabis; peccatis (quorum de fonte mors
tet) quaſi poſt tergum rejectis, & æternà oblivione
literatis? Deinde à quibus gratitudinem, & ex ea ma-
ntem laudationem expectas? A mortuis? Anne ſepulti
celebrabunt, & tuum paratum miſeris præſidium præ-
abunt humati? Vivi, vivi tibi gratias agent, velut ego
die; & parentes liberis commemorabunt tuam gentibus
nibus expoſitam tutelam. Intende meæ ſaluti, Jeho-
; & nos de tuis laudibus carmina, quamdiu vivemus,
æde tua modulabimur. *E.* Ades animo, Rex: jubeor
bi læta nuntiare. Jehova, Deus Davidis autoris generis
i, tuam precationem audivit, tuáſque lacrymas reſpex-
Itaque ſic habeto, te per eum ſanari, & tertio abhinc
e aſcenſurum in fanum. Quinimo addet tuæ vitæ quin-
cim annos, téque eripiet è manibus regis Aſſyriorum, unà
m hàc urbe, cujus ſe defenſorem præbebit, propter ſe-
etipſum, tum etiam propter Davidem ſui cultorem.
d vos famuli ſumite palatham, quam ulceri ejus impone-
, ut convaleſcat. *Eze.* Sed quo ſigno intelligam me in
nitatem reſtitui, & tertio die venturum in ædem? *Eſ.*
ides hoc Achazi ſolarium? *Ez.* Video. *Eſ.* Optio tibi
tur, utrum velis umbram decem gradibus procedere, an
verti. *Ez.* Facile eſt umbram progredi, potiùs retroce-
at. O rem miraculoſam! Nunc, nunc video, volente Deo,
hil eſſe arduum.

Sent. *Piis precibus uſque adeo flectitur Deus, ut interdum*
iam decretum ſuum reſcindat. Quamvis morbos interdum
turalibus remediis incurabiles ſanet Deus, tamen natura-
lia

lia remedia non semper repudiat. Non Medicinæ, sed D tribuenda est sanatio: & tamen utendum est medicinâ.

JEREMIAS. Jer. 26.

ARGUMENTUM.

Jeremias urbis & templi ruinam vaticinatur: eam ob ca sam comprehenditur à sacerdotibus & vatibus ad necandu Sed facto ad tumultum concursu, proceres & senatores & A chamus id prohibent.

Jeremias, Sacerdotes, Vates, Proceres, Senatores, Abichamus.

AUdite omnes omnium Judææ urbium homines, qu quot hoc Templum, in cujus ego sto vestibulo, tratis adorandi numinis gratiâ; audite, quæ Deus meâ vo vobis effatur: Nisi eum audietis, & ex lege quam vo præscripsit, vivetis; tum autem dicta vatum, ejus cul rum, quos ipse ad vos mittit, per quos vos maturè monere nunquam intermittit: ea, inquam, nisi audie hanc ipsam ædem sacram in eum statum rediget, in qu Silonem redegit; & hanc urbem omnium orbis terra gentium ludibrio exponet. *S.* Quid sibi vult clamosus ist Omnibus minatur exitium. S. At sibi non minatur, conflat maximum malum. Quin invadimus hominem? Atque ita opus est. *S.* Comprehendite eum viri; cave nè effugiat: faxo jam scias, Jeremia, quæ mala nobis nuntias, ea te in temetipsum excitavisse. Itane verò huic templo Silonis ruinam, & urbi vastam eversionem solitudinem denuntiaveris, & hæc tam dira impunè pro leris! Mortæ pœnas lues. *V.* Meruit certè. *P.* Unde tan isse tumultus, sacerdotes? Aut quid vult tantus homin concursus? Quid novæ rei accidit? *S.* Hic homo dig est, qui capite det supplicium, qui quidem tam horren clades huic urbi sit vaticinatus, quemadmodum vos audivistis. *J.* Audite me, si placeat, & vos omnes popu res, audite me. Jehovæ ego optimi maximi instinctu veni, ea in fanum & urbem prædicturus, quæ vos audivis Quare corrigite vestram vitam & mores, Deique ve admonitioni obtemperate, ut mutet consilium, malúmq

qu

uod in vos incogitet, avertat. Quod ad me pertinet, equidem video me in veſtra manu eſſe: vos mihi, quod videbitur, faciatis licet. Veruntamen ſic habitote; ſi me interfeceritis, vos, urbémq; & hanc republicam, innocentis ſanguinem ſupplicio luituros. Certè enim Jova miſit me ad vos, ut, vobis audientibus, ea omnia dicerem. *P.* Nos quidem non videmus juſtam cauſam, cur hic capite plectatur: quidem nos nomine Jovæ Dei noſtri, effatus eſt. *Se.* udite nos viciſſim, niſi moleſtum eſt. Michæas, Moraſtita ates fuit tempore Ezechiæ regis Judæorum, qui Jovæ ptimi maximi nomine, omni Judæo populo audiente, aus eſt dicere, Sionem in arvum reductam, aratum iri, Hieroſolymamq; in rudera collapſuram, & montem ſacrum in ſotudinem redigendum. Nunquid in eum morte animadvertit Ezechias, aut ullus Judæorum? Annon Deum reverentiâ & precatione ſibi placaverunt, malúmq; quod ab illo m jamque imminebat, depulerunt? & nos tam immani celere animas noſtras obligabimus? Quid Urias, nihilne os movebit? Is fuit filius Semeiæ, ex Cariathiarimo, qui adem in urbem hanc ab Jova eſt vaticinatus, quæ modò eremias. Quod cùm Joacimus rex audiviſſet, necnon ejus milites & proceres, eum quæſivit ad necem; id ubi reſcivit oſe, territus aufugit in Ægyptum. Sed eò miſit rex Elnathanem, & quoſdam alios, qui illinc extractum ad eum adduxerunt: eúmque ferro crudeliter necavit, & ejus corpus n plebeiorum ſepulcretum projiciendum curavit. Itaque uis fuerit exitus videtis. Nunc deſpicite, utrùm nefarium ujus facinus, an conſideratam illius prudentiam malitis mitari. *Ah.* Profectò nunquam ſinam vos manus Jeremiæ anguine commaculare.

Sent. Veritas odium *periculumque* parit. *Malo vate aut doctore nihil iniquius. Plerumque plus ſapiunt, & plus equitatis habent ineruditi, quàm doctores. Pœnam ſi vis effugere, uge culpam. Mitiora imitanda ſunt exempla, immitiora deſinanda.*

ANANIAS. *Jer.* 28.

ARGUMENTUM.

Ananias Judæis, liberationem ad biennium falso vaticinatur. Jeremias contrà graviorem insuper captivitatem prædicit, & ipsi Ananiæ mortem à Jova denunciat.

Ananias, Jeremias.

AUdi tu, Jeremia, unà cum universo hoc populo, quæ jussu Dei vobis denuncio. Ego (inquit Jova Optimus Maximus, Israelitarum Deus) jam rumpam jugum regis Babyloniorum, & post duos annos referam in hunc locum omnia vasa templi, quæ Nebuchodonosor hinc ablata Babylonem deportavit: Jeconiámque, filium Joacimi Judææ regis, omnesque captivos Judæos, qui sunt abducti Babylonem, huc reducam, fracto Babyloniæ imperio. *J.* Utinam ità faciat Jova, & tua dicta omnia ad rem conferat, atque huc vasa sacra reportet, captivosque omnes è Babylone revocet! Verùm audi, & quæ apud te & omnem populum eloquar, trade memoriæ: Claruerant ante me & te jam olim vates, qui multis nationibus, magnisque regnis bellum, aut famem, aut pestem, præsignificaverunt. Quod si quis aliquando secunda pronunciabat, ejus prædictum aut rei eventus à divino afflatu profectum comprobabat, aut frustratio refellebat. Hoc quia in hac vaticinatione futurum certò scio, malo te rei exitu confutari, quàm meâ oratione irritari. *A.* Cedò mihi istum torquem: audite verò omnes, qui hic estis, quid ferant mea dicta. Quemadmodum hoc ego collare perrumpo, ità Jovam scitote perfracturum dominationem Nebuchodonosoris post biennium. *J.* Nolo tecum amplius rixari. *A.* Abeas licet; ego hoc teneo, & tenebo: ne trepidate Judæi, adventat jam certissimum vobis præsidium & salus. Bono animo este. *J.* Adsum tibi à Deo, Anania, qui tibi me ita renunciare jubet. Vincula lignea, inquit, rupisti, Anania; sed pro eis ferrea feceris. Nam ego ferreum jugum collo imponam omnium istarum gentium, quò serviant Nebuchodonosori Babyloniorum regi, sub cujus ego ditionem etiam agrestes bestias subjunxi. Hæc sunt de quibus te, Anania, Deus meo ministerio præmonitum voluit. Sed non est, crede mihi, Anania, non est, quòd per incitationem & motionem

divinam

ivinam ostentes, & hunc populum spe inani erigas. Neq; nim à Deo missus ades, cujus ego inflatu perniciem tibi proximam denuncio téque hoc anno vitâ defuncturum confirmo; quoniam tuis verbis deficiendi ab eo causa es.

Sent. *Mali doctores solent improbis fausta dicere, & quæ placeant Boni, contrà. Hinc fit, ut boni invisi sint, mali amentur, & autoritate polleant. Veris vatibus rarò creditur, ante eventum; præsertim si adsunt falsi vates, qui veris contraria doceant. Mali vates, dum pœnas improborum verbis lenìunt, eipsa exasperant. Cum pervicacibus rixandum non est. Qui improbis blandiuntur, eos à Deo avocant.*

SEDECHIAS. *Jer.* 38.

ARGUMENTUM.

Jeremias consulentem se Sedechiam Judææ regem monet, ut se dederet Chaldæis; alioquin venturum & ipsum, & urbem, in miseram calamitatem.

Sedechias. Jeremias.

VOlo ego te consulere super rebus meis, Jeremia: sed noli me quicquam celare. *J.* Rem omnem tibi aperiam, sed eâ conditione, nè me interimas, nêve consilium meum repudies. *S.* Per Deum immortalem qui nostras animas creavit, non perimam te, neq; tradam illis hominibus qui tuam necem cupiunt. *J.* Satis habeo: accipe jam quod sit Dei consilium. Si te contuleris ad principes Babylonios; & tuæ tuumq; vitæ consules, & incendium ab urbe depelles. Sin minùs; & urbs Chaldæis dedita igne cremabitur, neque tu eorum manus devitabis. *S.* Etenim valde metuo, nè me Chaldæi Judæis, qui ad ipsos transfugerunt, tradant omni irrisione ludendum. *J.* Non tradent, crede mihi: obtempera Dei monitis, cujus ego voluntatis interpres tibi sum latus; si teipsum amas, tuæque saluti provides. Quod si te dedere renuis, hoc tibi divinitùs denuncio: Omnes mulieres quæ supersunt in regno, eductæ ad principes Chaldæos, & in os indignissimè irridebunt, ut circumventum & proditum à tuis necessariis, & in ipso cœno perfidè destitutum. Tuæ autem uxores omnes, & liberi tradentur Chaldæis, neq; tu eorum manum effugies, quin in manus regis eorum

venies, qui hanc quoque urbem incendet. S. Vide nè qui hæc reſciſcat, ne tu pereas. Quòd ſi proceres audierint noſtram congreſſionem, teque convenerint, rogantes qua de re inter nos actum ſit, & mortem minantes niſi indicaveris dices, te à me precibus petiviſſe nè committam ut domum Jonathanis reducaris ad miſerabilem mortem.

Sent. *Veritas cum periculo dicitur. Imprudentes, dum lavi aliquid malum inevitabile vitant, incurrunt in gravius quo fuerit evitabile. Qui tolerabiles pœnas Deo dare recuſat, eum incitat ad graviores.*

DIALOGORUM SACRORUM LIBER TERTIUS.

TOBIAS. Tob. 4, & 5.

ARGUMENTUM.

Tobæus Tobiam filium ſuum pietatem docet. Deinde jubet ut ducem quærat ad petendam ex Media pecuniam ibi à ſe depoſitam. Tobias Genium, qui ſe hominem ſimulabat, nactus cum eo proficiſcitur.

Tobæus pater, Tobias filius, Raphael genius, Anna mater.

CUM ex hâc vitâ diſceſſero, nate, ſepelito me honorifice. Tum autem matrem tuam honorato, neve eam dum vivet deſerito, neve ei parùm morigerando vitam reddas cerbam. Recordare, fili, quot dolores perpeſſa ſit propter cùm eſſes in ejus utero. Cum igitur vitam finiverit eam cum honeſtè ſepelito in eodem ſepulchro. Ac per omnem tam memento Creatoris tui, néve eum offende, ejúſve præcepta omitte. Quantumcunque tibi Jova largitus erit eo nè parcito liberalitatem exercere. Ad homines inhumanos nè te aggregaveris. A reſpiciendis egentibus Iſraelitis nè abhorrueris, nè Jova viciſſim tuis temporibus adverſis te reſpiciendo abhorreat. Quòd ſi tuæ facultates non ferent ut largè id facias; at pro eo quantum id erit quod ſuppeditabit, nè parce in benignitatem conferre: ut divitias ti

& argenti auriq; thesauros in beneficentia repositos habeas. Nam thesauri nihil impios juvant. At hæc virtus à morte vindicat: ac quisquis beneficentiam exercet, Dei conspectum videbit; quemadmodum habet scriptum illud, Ego, per beneficentiam conspectum tuum videbo; quam qui exercent cœlestes habendi sunt. Tu ergo, nate, corpus tuum ab omnis libidinis obscœnitate tuere, uxorémque de tua cognatione ducito, nequaquam alienigenam, aut alius sanguinis, quam uxorem majorum. Nos enim vatum progenie sumus. Memoriâ repete Abrahamum, Isaacum, Jacobum qui uxores de sua sibi gente asciverunt, extraneorum affinitate repudiatâ; eóq; liberis fortunati fuerunt. Animum intende, fili, ad ea quæ agis. Quod tibi nolis fieri, aliis nè facito. Operarii mercedem nè retineto noctem unam, post eum diem in quem cum eo pactus eris: ut tuo te præmio remuneretur Deus. Corpus tuum ab ebrietate abstineto. In nulla nequitia te oblectaveris. De tuo victu largire esurientibus. De tuo vestitu indue nudos. Quod tibi supererit, id omne in beneficentiam confer, neq; id gravatè: hoc est, verè pane & vino sepulcra justorum perfundere. Audi & attende cuilibet, qui modò verum tibi consilium det. Ab Jova omnibus temporibus pete, ut tuas rationes, consiliáque dirigat: neq; enim homini in manu positum est consilium, sed uni Deo Opt. Max. qui quicquid vult, efficit, alios deprimens, alios efferens. Hæc mea dicta & præcepta omnia conservato, & nunquam non ante oculos habeto, fortiq; & infracto animo esto. Nam Jova tibi auxilio præsidióq; erit, si ei toto animo totóq; pectore studeris. Nunc, fili, illud tibi indicabo de pecunia quam habeo apud Gabelem, mihi cognatione propinquum (ea est decem argenti talenta) Rage in Media: nam incertum est quando sim moriturus. Tu, fili, si Jovam metues, teq; ab omni scelere conservabis, magnas ab eo opes consequeris. *Tob.* Omnia ut præcepisti mihi, pater, sic faciam: sed velim mihi consilium des quâ ratione queam istam à Gabele pecuniam, recuperare. Nam neq; ille me, neq; illum ego agnoscam, neq; quo signo repetam pecuniā scio, neq; qua viâ eatur in Mediam teneo. *Tobæ.* Quod ad signum pertinet

tinet hoc dices; Me, cùm ille mihi marsupium suum tradidisset, dixisse, Accipe de manu mea; atque ex quo ei argentum in manum tradidi, annum hunc esse vigesimum. De via autem, quære tibi jam hominem aliquem fidelem, qui tecum vadat, cui præmium dabimus. Proficiscere, fili, adhuc vivente me, & argentum pete. Jova te Deus Israelitarum in itinere conservet; tibiq; benevolentiam, studium, misericordiam, & illius, & omnium qui te videbunt, conciliet, teq; nobis sospitem & incolumem & ducat, & reducat, ante meum interitum. *Tobi.* Eo igitur ad conquirendum ducem; & fortasse præstò adest qui faciat. Nam video juvenem quendam in via stantem accinctum, & ad iter (ut videtur) paratum. *Raph.* Adolescens, cujas es? *Tobi.* Domine, possesne mecum in Mediam proficisci? *Raph.* Equidem novi vias omnes, sumque aliquando usus hospitio Gabelis gentilis nostri, agentis Rage, in finibus Mediæ, quæ Rages distat ab Ecbatanis itinere duorum dierum, estque montana: Ecbatana autem in campestri loco posita sunt. *Tobi.* Præstolare paulisper, si placet, dum hanc rem patri renunciatum eo: nam magnopere cupio te comitem habere, tibique dabo mercedem pro itinere. *Raph.* Propera. Ego hîc manebo donec redeas: noli diutiùs morari. *Tobi.* Nactus sum virum bonum, pater, nostri generis, qui mecum proficiscatur. *Tobæ.* Evoca eum ad me, ut sciscitet unde terrarum sit, & an satis fidus sit tibi futurus comes. *Tobi.* Faciam. Heus, accerseris à patre meo. *Raph.* Eo, Salve, vir divine. *Tobæ.* Si salveo, cur mihi hæc usu veniunt, aut oculis captus in tenebris cœcus sedeam? *Raph.* Qui tibi oculorum lucem cœcando ademit, idem te, quia vir bonus es, sanabit. *Tobæ.* Ità faxit Jova. Sed ad rem. Meus hic filius Tobias vult ire ad Mediam, frater; poterisne ire cum eo? Et ego tibi mercedem dabo. *Raph.* Potero, quippe qui vias omnes noverim, omnémque illam regionem peragraverim, & montes teneam. *Tobæ.* Cujas es? Cujus generis? & quâ ex civitate? *Raph.* Quid ampliùs quæris? cùm mercenarium habeas, qui tuum filium comitetur ex tui animi sententia. *Tobæ.* Frater, nomen tuum scire velim, & cujus nationis sis. *Raph.* Ego sum Azarias Hananeelis

Filius

Filius de familia Solomithi majoris, tuus gentilis. *Tobæ.* Quod ſalutare fauſtúmque ſit. Sed noli ægrè ferre, frater, quòd voluerim tuæ familiæ genus cognoſcere: meus gentilis es, egregiâ & nobili ortus familiâ. Nimirum duos Solomithi filios, qui mecum habitabant Hieroſolymam, cùm Iſraeliticam terram incolerem, mecúmque ibi adorabant, neque unquam ad deos peregrinos qui in ea regione habebantur, deſciverunt: quod cæteri gentiles noſtri fecerunt. Quare vade, frater, fœliciter cum filio meo, & redite fœliciter, adjuvante Deo. Ego tibi in ſingulos dies drachmam ſolvam, & victum ut filio. Quod ſi vos Deus opt. max. ſalvos reduxerit, iſtud tibi præmium augebo. *R.* Omitte timorem. Nam ego cum filio tuo, ſalvus cum ſalvo, & ibo, & redibo. *Tobæ.* Compara tibi, Tobia fili, quæ ad profectionem ſunt neceſſaria, & proficiſcere cum iſto fratre. Deus omnipotens vos incolumes ducat & reducat, & vobis hoc iter ductu Genii ſui proſperet. *Tobi.* Valete, mei parentes obſervandi. *Tobæ.* Vale, & ambula proſperé. *A.* Oh, oh, oh, oh! *Tobæ* Quid fles? *A.* Rogas? nihilne verebis puerum abs te emittere, qui in oculis noſtris obſervando, noſtram ſenectutem redderet leviorem? Quaſi verò non nos ſine illo argento aliturus eſſet Deus noſter. *Tobæ.* Nè time, ſoror. Nam & proſperè ibit, & incolumem ad nos reverſum tu ipſa tuis oculis aſpicies. Deus ei noſter Genium attribuet, qui ei iter bene fortunet, eúmque ſalvum reducat. *A.* Eheu!

Sent. *Parentum eſt, filios docere pietatem. Piorum curam mandavit Deus geniis ſuis.*

ASMODÆUS. Tob. 6, & 7.

ARGUMENTUM.

Raphael genius agit cum Tobia de ducenda in matrimonium Sara Raguelis filia. Deinde, ubi ad Raguelem pervenerunt, fit matrimonium.

Raphael, Tobias, Raguel, Edna.

IAM tandem pervenimus Ecbatana, Tobia frater: Hâc nocte divertemur ad Raguelem. Is ſenex quidem eſt, qui filiam habet unicam, formâ præſtantem, nomine Saram

Ego cum eo agam ut eam tibi det in matrimonium. Est bonâ indole prædita, & patri dilectissima. Ausculta mihi, & de ea agito. Ubi Rage redierimus, celebrabimus nuptias. Non dubito, quin non sit ille tuis postulatis contradicturus, neq; eam contra legem Mosis alienigenæ traditurus. Nos eam ad patrem tuum ducemus. *T.* At audio, frater, eam jam septem viris esse traditam, qui antequam in ejus complexum venerint mortui sint, ab Asmodæo (ut dicitur) dæmonum rege necati. Quapropter nè me ille interficiat, non mediocriter pertimesco. Quod si fieret, parentibus tristissimi causam exitûs præberem, qui alium nullum neque filium neq; filiam habent, à quo eis vita defunctis parentetur. *Raph.* Verere modo Jovam, ejusque memor esto: tum etiam patris tui præceptum recordare, à quo jussus es uxorem ejusdem tecum familiæ ducere. Tum me autore nihil dæmonem timueris. Satis exploratum habeo, te eam hac nocte in matrimonium esse habiturum. Igitur ubi in cubiculum cum ea introiveris, sumito cor piscis quem tu in Tigri flumine dilacerasti: & ex eo sub ejus pallam suffitum facito. Eo nidore olfacto dæmon puellam fugiet, nunquam eam repetiturus postea. Cùm autem tibi cum ea congredi libebit, surgitote de lecto geniali, Jovámque oratote & obsecratote, ut vobis pro sua clementia opem ferret, puellæq; mederi velit. Tum demum cum ea rem habebis, ex qua liberos mares procreabis. Sed omnem timorem abjice: nam ea tibi destinata est ante orbem conditum, per teque eam Jova à dæmone vindicaturus est. *T.* Quid futurum sit, viderit Deus. Sed certè facit tua oratio, ut à conjugio non abhorream. *Raph.* Jam appropinquamus domo Raguelis: & ecce eum ante suas ædes. Salve. *Ra.* Salvete & vos. Aspice hunc, Edna, quàm hic adolescens formam referrat Tobæum fratrem meum. *E.* Unde estis, fratres? *Raph.* Ex captivis qui sunt Ninevæ ex Nepthalina tribu. *E.* Nostisne Tobæum fratrem nostrum? *Raph.* Novimus. *E.* Valétne? *Raph.* Valet. *T.* Iste Tobæus frater (ut dicitis) vester, pater meus est. *Rag.* O faustum diem! Libet te complecti. Jovam tibi propitium precor, fili; nam ex viro optimo & probissimo

obiſſimo natus es. Age, uxor, ſi quid eſt lautius, appare-
r cœna: placet arietem mactari. Volo ego hos hoſpites ac-
pi liberaliter. Succedite noſtro tecto: præſtemus nos hi-
es. *T.* Jam tempus admonet, Azaria, ut de matrimonio
entionem injicias. *Raph.* Memini. Quoniam filiam habes
m nubilem, Raguel, & hic eſt adoleſcens, & æqualis illi,
tribulis, petebat ut eam ſibi nuptum locares. *Rag.* Non
e præterit, ſatius eſſe eam tibi quam alteri tradi. Sed
rum tibi dicam: Eam jam ſeptem viris locavi (ne neſcias)
i omnes ante ejus congreſſum mortui ſunt. Verùm ede
bibe, & iſtam rem omitte. *T.* Nihil agis: neque cibum
go neque potionem capiam, quin tu eam mihi in matri-
onium conceſſeris. *Rag.* Poſtquam ita infixum in animo
bes, obtineto ſané. Et quia conſanguinei eſtis, ego jam
unc eam tibi in matrimonium trado, ex inſtituto Moſaico,
Iſraelitico. Huc ades, Sara: accipe hanc, Tobia. Jova
eus Cœleſtis vos hâc nocte cuſtodiat incolumes, ſuâque in
os clementia utatur.

Sent. *Piorum opera fiunt, autore & duce Deo. Pii voluptati-
us etiam licitis imperant, non ſerviunt. Pii fugant dæmonia.
n pios poteſtatem non habet dæmon.*

RAGUEL. Tob. 10.

ARGUMENTUM.

*Tobias Ragueli ſocero ſuo valedicit, ſecum adducens illius fi-
iam Saram, uxorem ſuam.*

Tobias, Raguel, Sara.

MI ſocer Raguel, tu à me poſtulaſti, ut manerem apud
te dies quatuordecim & cum filia tua uxore mea Sara
ſuaviter viverem; id quod tibi conceſſi. Nunc finita eſt dies;
itaque peto abs te ut me dimittas. Mei enim parentes ambo,
dies numerant, neq; putant hoc loco rem eſſe. *R.* Doleo me
tam parvum ſpatium à te petiiſſe. Sed nihil obſtat, quò minùs
id fiat longius. Mane apud me diutius: ego mittam ad tuum
patrem nuncium, qui ei totum negotium renunciet, ne ſit
de te ſollicitus. *T.* Quæſo te, noli me remorari: cupio om-
nino ad parentes reverti. *R.* Quando urges, non remorabor
invitum. En trado tibi meam filiam Saram, necnon di-
midium

midium facultatum mearum. Ite fœliciter. Deus Jova Deus majorum noſtrorum, vos fœcundet, mihique ex vobis liberos multos oſtendat, qui divinæ legi dent operam. Agitè, deoſculari vos volo. Vide, mea filia, ut tuum ſocerum & ſocrum (qui nunc tui parentes ſunt) habeas in magno honore, maritum diligas, familiam regas, domum gubernes, & teipſam præſtes inculpatam; &, cum bona pace profecta efficias ut bonam de te famam viventes adhuc læti hilaréque accipiamus. Et tu, Tobia fili, vale. Jova te Deus cœleſtis ſalvum perducat, mihique ex te, & filia mea Sara, liberos Jovæ ſtudioſos, eique probatos oſtendat, antequam moriar. Ecce Saram filiam meam in poteſtate tua, noli eam unquam malè tractare. Ite ſanè incolumes. *S.* Valete parentes chariſſimi: Valete cognati, & amici omnes. *T.* Vale Socer: Vale, ſocrus; valete omnes. Ego Jovæ gratias ago, qui me lætum reddiderit, & tot beneficiis tam mirificè affecerit.

Sent. *Uxoris eſt ſequi virum, & propter eum parentes patriamque relinquere. Eſt enim matrimonii conjunctio arctior quàm naturæ.*

TOBÆUS. Tob. III.

ARGUMENTUM.

Tobias ex Mediâ reverſus venit ad parentes, & felle piſcis oculos patris ſanat à cœcitate. Quâ de re pater Deo gratias agit.

Raphael, Tobias, Anna, Tobæus.

FRater, tu ſcis quam ſollicitum relinqueris utrumq; parentem; quapropter antecedamus ego & tu, uxore tuâ cum famulis, reliquóque noſtro comitatu ſubſequente. *Tobi.* Bene mones. *R.* Præpara fel piſcis. *A.* At, at, ô mi vir, adventat meus Tobias cum comite, Curro ei obviam. *R.* Tui patris, quem video eſſe cœcum, oculi felle iſto aperientur atque ſanabuntur. Itaq; cum ad eum acceſſeris, illinito ejus oculos iſto felle; tum ille, fellis mordacitatem ſentiens, ſibi oculos fricabit; atq; ita, dejecta albugine, & cœlum, & te lætus videbit. *A.* O gnate, jam mortem non deprecor, poſtquam tuum conſpectum cernere licuit. *Tobi.* Salve, mea mater.

Sed

accedit huc pater. Hei mihi! collapsus est. Accurram. mi pater, salve. *Tobæ.* Salve, fili optatissime: ut vales? *T.* Optimè; esto Deo gratia. Sed patere me tibi oculos illere hoc felle. Nam spero hoc tibi fore salutare. *Tobæ.* Linter patiar. *Tobi.* Expectemus paulisper. *Tobæ.* Sentio fellis rdacitatem. *Tobi.* Frica tuos oculos. *Tobæ.* O supra modum raudum miraculum! Nunc te liquidò video, fili, amplere me: gratias ago Jovæ Deo Israelitarum, qui cœcos illuminat, qui mihi oculos aperuerit: cujus nomen nullis quam sæculis satis dignè laudari poterit, qui in me hoc ntum munus contulerit. Hic vulnerat, & sanat; hic occidit, & vitam dat: huic gratias ago, qui te nobis, fœliciter pedito itinere, salvum lætúmque restituerit.

Sent. *Deus suos à miseria tandem liberat. Medicina mortis. Deo gratiæ sunt agendæ de omni bono.*

RAPHAEL. Tob. 12.

ARGUMENTUM.

Raphael, Tobæo & Tobiæ, sibi mercedem solvere volentibus, m indicat, eisque officium præcipit.

Tobæus, Tobias, Raphael.

TObia fili, solvamus isti homini, qui te comitatus est, mercedem; & eam cum corollario. *T.* Pater, demus ei midiam partem pecuniæ, quam illinc attuli. Nam is me columem duxit & reduxit, meámq; uxorem sanavit, & rgentum à Gabele abstulit, & tibi oculos sanavit: pro quibus omnibus quænam ei referri par gratia potest? Huc des, Azaria. Accipe, frater, mercedem tuam, id est, dimidiam pecuniam, quam illinc apportâsti: & vale. *R.* Cante Jovæ carmen novum, eique gratias agite, & ejus nomen celebrate, pro tantis ejus in vos collatis beneficiis; crebrisque precibus, supplicationibus, & beneficentiâ erga gentes cum affectate, quoad viveris: Nam plùs apud eum valet assiduum beneficentiæ officium, quàm argenti auriq; copiosa congeries, utpote cùm beneficentia vindicet à morte. Equidem nihil vos de rei veritate celabo. Quo tempore tu tuaque nurus, Sara, sancti opem multis precibus suppliciter magno cum animi angore implorabaris, vestras

ſtras ego preces (ut vos ſciatis) ad majeſtatis ſolium ſu
vehebam: cúmque tu mortuos ſepeliebas, aderam tibi, t
iſque difficillimis rebus, ab Jova, qui te oculorum cœc
tate tentaverat (ſolet enim hoc pacto periculum facere b
norum) miſſus ſum ad te ſanandum, & Saram, tuam u
rum. Sum autem Raphael genius unus de principibus q
ad gloriæ ſolium famulantur. Nolite timere. Bene vobis
res habet. Agite Jovæ gratias pro tantis miraculis, qu
vobis exhibuit. Nam quod me, quamdiu vobiſcum ver
tus ſum, edere & bibere vidiſtis: ſpecies ille fuit quæ veſtr
oculis obverſabatur, cùm re ipſa neque ederem neque bi
berem. Quare mandate hæc omnia literis, quæ vos veſtr
erga Deum officii per omnem vitam admoneant, atque ha
rem in omnem omnium ætatum æternitatem teſtentur: &
Jovæ gratias agite, ejuſque ſacram memoriam piè retinete
meque jam abſolvite, ut ad Deum me recipiam à quo ſu
miſſus ad vos.

Sent. *Deus piis ſæpe nè cogitantibus quidem proſpicit. Pe
cruces ducit Deus ſuos ad fœlicitatem. Piorum primordia tri
ſtia, exitus læti.*

ACHIOR. Judithæ 5, & 6.

ARGUMENTUM.

*Quærenti Oloferni de Judæorum ſtatu, narrat Achior: &
quoniam eos invictos eſſe dicit, (niſi forte Deum ſuum offende
rint) iratus Olofernes, eum jubet ad Betulienſes Judæos de
duci, ut und cùm illis pereat.*

Olofernes, Achior, Proceres.

NArrate mihi, vos Chananæi, de iſtius nationis homi-
nibus qui in montanis habitant; quas incolant urbes,
quantam habeant copiarum multitudinem, qua re plurimum
valeant & poſſint, quo rege & exercitus duce utantur; &
cur ſoli ex occidentalibus mihi obviam venire neglexerint.
A. Audi, domine, orationem ſervi tui. Enunciabo tibi rem
omnem, ut ſeſe habet de gente iſta montana, quæ finitimos
tibi fines incolit; neq; ullum ex ore meo mendacium excidet.
Homines ſunt prognati à Chaldæis, qui principio Meſopota-
miam incoluerunt. Cum enim deos patrios Chaldæorum de-

trectarent,

rectarent, patriisque moribus relictis unum sibi Deum cœlestem ad adorandum delegissent, ab illis exagitati, in Mesopotamiam aufugerunt. Ibi cùm aliquamdiu commorati essent, jussi à Deo suo in Chananæam commigrare, paruerunt; atque in Chananæa commorati, magnum auri argentique & pecoris numerum comparaverunt. Postea, dominante fame, in Ægyptum devenerunt: ubi tamdiu incoluerunt, donec in innumerabilem hominum multitudinem excreverunt. Deinde cùm à rege Ægypti crudeliùs tractarentur, & lateres conficere indigne & labore servili cogerentur, Deum suum implorárunt, qui totam Ægyptum ineluctabilibus calamitatum ictibus perculit. Quibus malis coacti Ægyptii eos tandem ab sese emiserunt. Sed postea remisso malo, cùm eos fugiens revocare, rursúmq; in servitutem redigere conarentur; Deus illis mare rubrum disclusit, ità ut ab utroq; latere aqua in muri firmitatem concreta staret, quâ illi viâ in sicco per medium maris solum pertransiverunt. Eódem Ægyptius exercitus consecutus, aquâ submersus ita est, ut ex innumerabili multitudine nè nuncius quidem evaserit. Trajecti mare rubrum, in solitudinem montis Sinæ venerunt, ubi mortalium nemo consistere unquam, aut habitare potuerat: ibi dulces ex amaris fontes ad bibendum habuerunt, & victum de cœlo per quadraginta annos acceperunt. Ac quocunq; unquam venerunt, Deus eorum hostes pro eis, nullo arcu, nullâ sagittâ, nullo scuto, nullo gladio debellavit; nec unquam huic genti resisti potuit, nisi siquando à sui Dei cultu deflexit. Nam quoties alium Deum quàm suum coluerunt, direpti sunt & omnes à bello contumelias pertulerunt. Quoties autem Dei sui cultum repetiverunt, Deus eis cœlestis resistendi vires dedit. Ad extremum, Chananæos, Jebusæos, Pherezæos, Hettæos, Hevæos, Amorrhæos & fortissimos quosq, Hesebonios deleverunt, eorumque agros & oppida occuparunt. Ac quamdiu sese à Deo suo offendendo continuerunt, multis bonis fruiti, Deóq; suo (qui improbitatem odit) prosperi fuit: Et ante hæc tempora, cum ab ea vivendi ratione quàm eis Deus tradiderat, declinavissent, diversis diversarum gentium bellis profligati,

gati, & tandem frequentes in extraneas regiones captivi abducti sunt, eorúmque Dei fanum solo æquatum, & oppida capta, & ab hostibus compilata sunt. Sed nunc ad Deum suum conversi, ex dispersione ac dissipatione congregati sunt, desertósque montes occuparunt, & Hierosolymam (in qua eorum sacrarium est) obtinuerunt. Quare disquirendum est, domine, siqua inoffensa sunt apud Deum: Nam si sunt, facilè eos, ipso concedente, superabimus. Quòd si nihil ab eis est commissum, bello superstendum censeo: nè, Deo pro eis propugnante infamiam apud omnes mortales subeamus. *P.* Quis est iste qui tantum tribuit Israelitis, ut eos putet Nebuchodonosori posse resistere? homines imbelles, & rei militaris ignaros, qui mehercle unum tui, Olofornes, exercitûs impetum sustinere non poterunt. Invadamus modò, & Achiori ostendamus, eos posse superari. *O.* Quoniam tu nobis istud oraculum, præclare vates, edidisti, Israelitas à Deo suo defensum iri; ut intelligas unum esse deum Nebuchodonosorem, contra cujus invictam potestatem nè illorum quidem Deus stare possit; nos qui ab eo missi sumus, illos ad unum funditùs ad internecionem ita delebimus, & equitatu proculcabimus, ut eorum montes sanguine redundent, & campi corporibus compleantur; citiúsque illos ad fugam, quàm nos ad perdendum, vires deficient. Hæc est totius orbis domini Nebuchodonosori indeclinabilis sententia. At tu, Ammonitarum mercenarie Achior, qui tam divinum nobis oraculum effatus es, esto sanè tantæ particeps potentiæ, & quos nobis anteponis, ad eos defice, ut cum eis potius, ut dignus es, pereas, & inter eos, à nostra acie contrucidatus des pœnas. Quòd si tantum tuæ superstitioni confidas, ut me, quæ suscipio, præstarè non posse credas; quid metu exalbescis? Hic tibi tuta sunt omnia: non peribis, nisi cum illis quos perire non posse vaticinaris. Vos, mei satellites, abripe hunc Betulium ad suos Israelitas: ut illorum potius exitii, quàm nostræ sit socius victoriæ.

Sent. *Veritas invisa mundo. Etiam de veritate rogantes, verita-*

ritatem audire noluit. Assentatorum plenæ sunt domus, eu-
que potentium. Assentatorem qui amat, ruinam amat. Ca-
m antecedit superbia.

JUDITHA. Judithæ 8.

ARGUMENTUM.

Juditha Betulienſium primates objurgat, quòd de urbis dedi-
one pacti ſunt; & eos conſolata, ſeſe ad eis ſuccurrendum
rat.

Juditha, Ozias, & cæteri Senatores.

ATtendite, primates populi Betulienſis. Promiſiſtis po-
pulo, & quidem interpoſito jurejurando, vos urbem
oſtibus poſt quinque dies eſſe dedituros, niſi Deus vobis
terea tulerit auxilium. Itáne verò tempus Divinæ ſtatui-
s miſericordiæ? Et ei diem veſtro arbitrio dicitis? Hoccine
ndem eſt Deum ad clementiam pellicere? an ad iracundi-
m inſtigare? Dicite mihi vos qui Dei voluntatem in cer-
m quoddam curriculum includitis, poteſtiſne, non di-
m Dei, ſed hominum animus qui ſit, & conſilium perveſti-
re? Quid Dei horum omnium autoris, mentémne ejus
metis? Nihil minùs, fratres. Nolite Dei iram provoca-
: qui ſi nolit intra quinque dies auxiliari nobis at poteſt
tra quot volet; poteſt nos quolibet die vel tutari, vel ho-
ium crudelitati objicere. Vos verò nolite Dei quaſi vadari
onſilium. Neque enim is eſt, qui aut minis, hominum mo-
, terrendus, aut arbitrio cujuſquam ſit coercendus. Qua-
, expectemus ab eo ſalutem, ejuſque auxilium petamus.
pero eum, pro ſua facilitate, noſtras preces auditurum,
aſertim cùm nulla hodie in noſtro genere neque tribus,
tet, neque natio, neque populus, neque civitas, quæ
eos colat fabriles: quæ res ſuperioribus temporibus in cau-
a fuit, ut patres noſtri bello & direptionibus vaſtati, &
b hoſtibus magnâ clade conciſi ſint. At nos alium Deum
on agnoſcimus; unde ſperare debemus, eum non eſſe nos
oſtrumque genus deſpecturum. Quod ſi in hoſtium po-
eſtatem venimus, non tantùm nobis nocuerimus, ſed eti-
m reliquæ Judææ, poſſeaque ſacraria depeculanda re-
querimus: quorum pollutionem & conſanguineorum

strorum metuum, & nationis captivitatem, & nostrarum possessionum vastitatem, Deus temeritati nostræ accepta ferret, & à nobis pœnas repoſcet, ubicunque gentium ſumus ſervituri, ut à noſtris dominis indignitates omnes & contumeliæ nobis ſint perferendæ. Neque enim talis ſervitus nobis Dei gratiam, ſed hominum afferet infamiam. Quamobrem fratres (quandoquidem à vobis aliorum animi pendent, vobis ſacrarium, vobis fanum, vobis ara nititur) demonſtrate conſanguineis noſtris, non eſſe deſperandum, contráque, quicquid acciderit, fortiter eſſe & conſtanter ferendum. Deóque in his omnibus gratias agendas, qui nos tentat, ſicut olim patres noſtros tentavit. Recordamini Abrahamum, Iſaacum, Jacobum, Moſem, denique omnes veros Dei cultores & amicos, quot, quantos, quam varios perpeſſi ſint dolores. Conſtituite nunc altera ex parte eos qui Dei periclitationis impatientes, contemptiùs de eo & gravius, & ſenſerunt, & locuti ſunt; ut fœde perditi, & à ſerpentibus exanimati ſint. Quare nè horum deſperationem ſequamur, ſed illorum ſuperiorem fiduciam imitemur, cogitemúſque nos non ut hoſtes extremo ſupplicio affici, ſed ut ſervos fontes ſalutari verberationis medicina corrigi. *O.* Rectè tu quidem omnia, & quæ nemo negat. Neque nunc primùm tua prudentia, intelligentia, conſilium innoteſcit; quin jam ab ineunte ætate vulgò compertum eſt, iſta eſſe in te ſingularia. Sed & plebem ſitis ad effigitandum, & nos plebs ad jurandum adegit; quod jusjurandum violare nobis nefas eſt. Quocirca precare tu pro nobis Deum, quæ pia & religioſa mulier es, ut pluvia noſtros lacus impleat, nè ſiti deficiamus. *J.* Quemadmodum igitur id, quod dixi, à Deo eſſe ſentitis; ita etiam id, quod facere decrevi, an ab eodem proficiſcatur, periculum facite: Deúmque orate, ut me in conſilium comprobet. Sum enim facinus editura, quod omnis poſteritatis memoria concelebret: Vos hâc nocte ad portam eritis, ego cum ancilla mea exibo: ac ſpero fore, ut Deus, intra dies poſt quos urbis deditionem conceſſiſtis, per me Iſraelitis ſubveniat. Sed nolo vos in meum propoſitum inquirere

, neq; enim vobis, nisi re perfectâ enunciabo, neq; quic-uam aliud nisi Deum pro me, usq; ad meum reditum, orate. . Bene vale, Deo tibi ad hostium ultionem viam præcunte. Sent. *Deo præscribendum non est. Insontibus, etiam in summa de-eratione, de Deo bene sperand. est. Magnum innocentia præsidium.*

OLOFERNES, Judithæ 10. 11, *&* 12.

ARGUMENTUM.

Judithâ ad Olofernem perductâ, ei per dolum promittit de Judæis victoriam.

Excubitores, Juditha, Milites, Olofernes.

CUjas es mulier? Unde, & quò? *J.* Ex Hebræis sum, quos quia exploratum habeo venturos in vestram po-stestatem, ab eis transfugio, méque ad Olofernem Imperato-em recipio, ut ei illorum arcana aperiam, viamque de-onstrem, qua omnibus montanis sine suorum cujuspiam æde, potiatur. *E.* Bene tuæ vitæ prospexisti, quæ ad do-inum nostrum venire, & citò venire decreveris. Nos te nte eum sistemus. Quò cùm perveneris, nolito animo for-idare, quo minus rem omnem ei exponas. Nam hoc tibi onfirmare possumus, te eo beneficio esse usuram. Dedu-amus eam ad Imperatoris tabernaculum. Vos reliqui in-creà excubias nihilominus habete. Nos centum eam duce-mus. *M.* Heus tu, quò tam mane tanto studio & frequentia festinatur? *Al.* Dicitur transfugam quandam Hebræam ad mperatorem duci, quæ sit mirabili pulchritudine. *M.* Ac-uramus. O venustatem incredibilem! Quis Malitiam de-estet adversus Hebræos, qui tales habeant mulieres? ro quibus pugnando occumbere quis dubitet? *J.* Salve, Im-erator maxime. *O.* Allevate eam, mei satellites. Bono animo s mulier, depone animi metum. Nam ego nemini unquam ualefici, qui terrarum orbis domino Nabuchodonoso-i servire voluerit. Quod nisi tui me, montium fiduciâ, ontempsissent, nunquam ego meam in eos hastam vibra-issem. Sed ipsi sibi malum hoc conflaverunt. Ve-um dic mihi, quam ob causam ab eis ad nos perfuga ransieris. Nam ad salutem venisti. Sume animum: vi-es & in hanc noctem & in posterum, neque tibi quisquam

officiet; contráque, tecum bene agetur, quomodo ſolet cum ſervis domini mei regis Nebuchodonoſoris. J. Attende igitur quæ dicam, domine, & ea memoriæ manda. Dicam autem nihil vanum, (abſit;) ſed ea dicam, quæ ſi ſequi voles, rem tibi perfectam tradet Deus; neque tuus te conatus fruſtrabitur. Ita vivat omnium terrarum rex Nebuchodonoſor, & ejuſdem tibi concredita poteſtas, à quo ad omnes mortales corrigendos miſſus es, ut, per te non ſolùm homines illi ſervient, verùm etiam feræ, pecora, volucres, ſub ejus imperium tuâ virtute ſubjicientur. Nam non ſolum de tua ſapientia tuique ingenii acumine fama apud nos percrebuit; ſed etiam per omnes jam oras ſermones diſſipati ſunt, te unum eſſe toto in regno optimum, potentiſſimum, & in rei militaris prudentiâ admirabiliſſimum. Jam verò Achior, quæ in tuo concilio dixit, & quæ tu ei reſpondiſti, audita nobis ſunt. Nam comprehenſus à Betulienſibus, rem omnem eis expoſuit. Cujus tu cave, nè orationem negligas, ſed memoriæ tradas; eſt enim vera: neq; enim ſuperari, neq; armis debellari natio noſtra poteſt, niſi Deum ſuum ſcelere aliquo ſibi infeſtum reddiderit. Quare nè tuus labor irritus & inanis fiat, expectandum eſt dum ſcelus quoddam, quod jam in animis conceptum habent, commiſerint, quo ſcelere cùm Deum irritaverint, facilem & ſibi perniciem, & tibi victoriam conciliabunt. Cùm enim commeatu & aquâ deficiantur, ſtatuerunt pecora invadere: & quæ guſtare Deus in lege vetuit, omnia decreverunt inſumere, frumentique primitias, & vini oleique decimas (quæ ſervabant dicata ſacerdotibus, qui Hieroſolymis apud Deum noſtrum miniſtrant) conſumere habent in animo, quæ nec manibus tangere cuiquam profano fas eſt. Idque ut ſibi facere liceat miſerunt Hieroſolymam (nam & Hieroſolymitani eadem fecerunt) qui ſibi poteſtatem à ſenatu afferant: quâ poteſtate ad eos relatâ facturi ſunt quod dixi, & tum demum in tuam poteſtatem venturi. Horum ego omnium non ignara, ab eis aufugi, ejuſmodi erga te facinus ex Dei mandato editurus, ut ad ejus auditum omnes ſunt mortales admiraturi. Sum enim religioſa, cœlique præpotentem Deum no-

ctes

tes diéſque colo. Interea apud te commorans, domine, ocſtu itabo in vallem; Deúmque precabo: qui ubi me ertiorem de eorum perfecto ſcelere fecerit, veniam id tibi ndicaturam. Tum tu cum omnibus copiis, nullo ex eis re-ugnante, proficiſcêris. Te ergo per mediam Judæam ad oſam perducam Hieroſolymam, tuúmque currum in mediâ rbe fiſtam, ut eos tanquam paſtore deſtitutas oves abigas, ullo tibi nec cane oblatrante. Hæc ego, mihi præſignifica-& prænunciata, ut tibi enunciarem, miſſa ſum. *O.* Bene ecit Deus, quod te populo præmiſit, quæ res & nobis victo-am, & domini mei contemptoribus perniciem afferat.

Quod ſi tu, quum es & formâ eleganti, & oratione elo-uenti, tum præſtabis quæ locuta es; & Deus tuus mihi De- erit, & tu Nabuchodonoſoris domeſtica per totum or-em celebraberis. Agitè mei ſervi, ducite hanc in meam llam, eique de meo penu alimenta præbete. *J.* Dabis eniam; non licet mihi guſtare tua, niſi velim mihi malum onflare. Sed veſcar eis quæ mecum attuli. O. Quid? Ubi uæ tecum habes defecerint, unde tibi talia ſubminiſtrabi-us, cum veſtratia cibaria non habeamus? *J.* Sic tu bene vas, domine, ut ego non ante conſumpſero quæ habeo, iàm Deus per me effecerit quæ decrevit facere.

Sent. *Qui verum audire non vult, dignus eſt qui mendaciis de-piatur. Qui veritati non credit, is mendacio facilè capitur. ulieris pulchritudo & oratio fallax. Bonum conſilium qui re-diat, is in malum conſilium cadit.*

VIRAGO, Judithæ 13, *&* 14.

ARGUMENTUM.

Juditha noctu, caput Olofernis ferens, Betuliam portis aper-intrat, & caput illud oſtendens eis, quæ facta ſint opus præ-ibit. Deinde quonam pacto Olofernem interfecerit Achiori rrat.

Juditha, Excubitores, Cives, Ozias, Achior.

HEus, heus, vigiles! aperite, aperite portam. Deus, Deus noſter nobis adeſt, qui hodie inſignem & præclarum ſtoriæ honorem tradit Iſraelitis. *E.* Judithæ vox audi-ſocii; deſcendamus properè ad portam. Convocentur

huc ſenatores, vos incendite faces. *J.* Vide Abar, ut iſtud caput habeas in promptu, ut id, poſcente me, continuò de pera, unà cum velo, depromas. Jam hic aderit omnis civitas *C.* Prælucete funalibus vos ; apperite portam janitores : in trommittite eam ut videamus quid novi ferat. *J.* Laudate Deum, laudate Deum, qui ab Iſraelis ſtirpe miſericordiam ſuam non avertit, ſed hoſtes noſtros hâc nocte per mea manus fregerit. En vobis caput hoſtis noſtri Olofernis ſummi Aſſyriorum imperatoris ! en velamen in quo ille ja cebat ebrius, quem Deus meâ facie deceptum, muliebri ma nu occidit ; méque euntem, manentem, redeuntem, inviola tam, intemeratamque conſervavit, neque ab illo violari per miſit ! Et nunc & illum viciſſe, & me evaſiſſe, & vos libe ratos eſſe lætor ; voſque ut Dei bonitatem infinitámque mi ſericordiam prædicetis, exhortor. *C.* Agimus Deo noſtr gratias, qui tibi tantam virtutem tribuerit, ut hodie per t noſtros hoſtes in nihilum redegerit. *O.* O omnium mor talium fœminarum Deo acceptiſſima fœmina ! O cœli ter rarúmque creatoris Dei nunquam ſatis prædicandæ lau des ! qui tuum vulnus in caput principis hoſtium noſtrorum direxerit ; quo facto tantam tibi hodierno die nominis glo riam comparavit, ut tuæ virtutis laus, tamdiu in hominu mentibus hæſura, & linguis celebranda ſit, quamdiu hujus immortalis Dei facinoris memoria durabit, quæ quidem in tantis nationis noſtræ anguſtiis non dubitaveris vitæ tuam ruinæ opponere, & jam deſpondentibus animis ſub venire. *J.* Attendite nunc fratres. Hoc caput in pinnis mu rorum noſtrorum ſuſpendetis. Deinde orto ſole univerſi ar mati eruptionem facietis, ità ut ad eorum oppugnanda præ ſidia deſcendere videamini. Tunc accidet (id quod ex neceſſe) ut ad Olofernis tabernaculum concurratur quo invento mortuo, tantus illos timor occupabit, (præſidium ſibi in fuga ponant. Tum vos ſequimini, lic bitque eos paſſim, Deo concedente, obterere. Sed an accerſatur mihi Achior Ammonita, ut Iſraelitarum co temptorem (à quo ad nos tanquam ad certam necem a mandatus eſt) videat. Adeſdum, Achior. Deus Iſrael

tarum

tarum (cui tu teſtimonium dediſti, ultorem eſſe hoſtium ſuorum) caput omnium infidelium hâc nocte meâ manu truncavit. Quod ut ità eſſe credas, ecce tibi caput Olofernis, qui ſuâ arrogantiâ Deum Iſraelitarum deſpicabatur, tibique mortem in communi Iſraelitarum cæde aſſignabat! *A.* O te non ſolum in omnibus Judææ domiciliis, ſed etiam in omnibus gentibus felicem, cujus audito nomine, homines ad Deum laudandum excitabuntur! Sed jam narra mihi, ſi placet, quomodo te hac tota in re geſſeris. *J.* Principio cùm hinc (ut ſcis) profecta incidiſſem in vigiles, ab eis deducta ſum ad Olofernem, apud quem, magnâ omnium expectatione juſſa dicere cur adveniſſem, ſimulavi me eſſe perfugam, quæ deſperatione rerum noſtrarum ad eum tranſiiſſem, demonſtravique ea quæ ex te audiviſſet eſſe vera. Neq; enim genus hoc hominum poſſe ſuperari niſi aliquo facinore admiſſo. Sed jam fame preſſos Iſraelitas, cogitare veſci eis, quibus veſci lex prohiberet: quo ſcelere ſi ſe obſtrinxiſſent, facilè eos victum iri. Quare expectaret dum id ſcelus eſſet perpetratum; mihiq; interea in ejus caſtris verſanti faceret, quandocunq; vellem, exeundi poteſtatem, ut Deum precarer: & illo ſcelere commiſſo, à Deo certior fierem, eúmque de eo admonerem: tum demum enim eſſe ſuperaturum. Credidit ille, mihíq; omnia quæ petieram conceſſit. Ita triduo in caſtris verſatus ſum; noctu interim in vallem, Deum ſalutandi gratia, ventitans, Deíque præſens auxilium ſupplicitèr implorans: Quarto deniq; die ab illo ad compotationem accerſita adfui, oſtendíq; me quicquid imperâſſet eſſe facturam. Potatur; ipſe mei cupiditate ardens largius ſeſe invitat. Clauſa cœna, cùm cæteri vini pleni diſceſſiſſent, Bagoas eunuchus tabernaculum externè clauſit; me ibi ſola relicta cum Oloferne, qui ebrietate & ſomno oppreſſus, in lecto recubuerat. Hic ego, cùm pediſſequæ meæ mandaviſſem, ut extra cubiculum manens, exitum mihi tutum curaret, Deum (ad illius lectum ſtans) cum animo meo oravi, ut mihi tùm meíque adeſſet. Deinde ad lecti columellam, quæ erat propter caput Olofernis, accedo; inde acinacem detraho, & ad lectum me applicans, ſiniſtra

cæsariem ejus prehendo, Deumq; tacitè precata, ut me in ea re confirmaret collum summâ vi bis ferio: amputatóq; capite, corpus à stragula veste provolo; & ablato velo, exeo ac pedissequæ caput trado: quo in escariam peram indito, ambæ de more sic quasi ad supplicationem egressæ, huc tutò pervenimus. *C.* Salvi sumus, revixim us: ô tausstam noctem, quæ nos ab æterna nocte vindicas! *A.* Quanquam quod dixi Oloferni, de Dei vestri potestate, non aliter dixi quàm sentiebam: tamen nunc multò magis hâc re confirmatus, credo, volóq; deinceps non tam Israelitarum laudator, sed civis esse, & in vestrum numerum pignore circumcisionis adsciscí.

Sent. *Superbissimus quisque turpissimâ morte dignus est. Vel fœminæ manu potest Deus hospites suos ulcisci. Cæso duce, facilè vincuntur milites.*

SUSANNA. Dan. 13.

ARGUMENTUM.

Susanna à duobus senatoribus, quia ipsorum libidini obsequi recusâsset, accusata adulterii, ad supplicium damnata ducitur. Sed divinitus supervenit Daniel, qui interrogationis prudentiâ senatorum calumniam palam facit; atque ita in ipsorum caput supplicium convertit.

Duo Senatores, Concio, Susanna, Daniel, Puer.

AUdite, universa Judæorum concio, quamobrem in vestrum judicium adducta sit hæc Joacimi uxor Susanna. Heri, cùm nos deo Judice in hortis ejus mariti soli deambularemus, hæc cum duabus pedissequis ingressa est: quas ubi foras amandavit, hortorumque januam obseravit, venit ad eam quidam juvenis, qui tum in occulto latebat, & cum ea concubuit. Nos, qui in hortorum angulo eramus, animadverso tanto flagitio, accurrimus, & eos videmus quidem coeuntes, sed illum comprehendere nequivimus; Nam cùm esset valentior quam nos, apertâ januâ exiliit. Tantùm hanc prehensam rogabamus, quis esset ille juvenis: sed noluit nobis enunciare. Hæc nos, impositis huic reæ (sicut mos est) manibus, testamur. *C.* Satis explorata res est: Senatores sunt qui testificantur, & iidem judices: dubitari non potest. Plectatur capite, quemadmodum Lex jubet.

Su.

Su. O Deus immortalis, qui occulta nôsti, qui omnia etiam antequam facta sint perspicis: tu scis, ut hi falsum contra me testimonium dixerint; ac vides, ut capite dem pœnas cum nihil eorum commiserim, quæ isti contra me per calumniam, malitiamque commentiti sunt. *Sen.* Non est mirandum, si turpissimum facinus inficiatur. Sed interim ducatur ad supplicium, ut hoc tam detestabile facinus expietur ne tam fœda in populo macula hæreat. *D.* At ego testor, me in hujus sanguinem nullo modo consentire. *C.* Quidnam istud est, quod clamas tu? *D.* Itáne stulti estis, Israelitæ, ut neq; quæstione habitâ, neque veritate compertâ, Israelitidem condemnaveritis? revertimini in forum. Dico istos contra eam falsa esse testatos. *Sen.* Ergo tu sede in medio nostrûm & tuam nobis pronuncia sententiam, postquam tibi senatus divinitus datur. Sejungite procul alterum ab altero, ut eos examinem. Adducite huc mihi istum. Vetule annis, veterator malitiâ, nunc tua te scelera petunt, quæ factitabas antea, cum insontibus condemnandis, sontibúsque absolvendis, iniqua judicia faceres; Jova innocentem & justum interfici vetante. Nunc igitur, hanc siquidem vidisti, dic sub qua arbore congressos videris. *Sen.* Sub lentisco. *D.* Probè in tuum caput mentitus es. Jam enim Dei genius, mandato ab illo accepto, discindet te medium. Amovete hunc, adducite nunc alterum. Age genus Chananæum, non Judæum: te venustas decepit, tua tibi cupiditas mentem pervertit. Ità verò agebatis cum Israelitibus, quæ præ metu in vestrum congressum veniebant. Sed non Judæ proles vestram nequitiam sustinuit. Age igitur, sub qua illos arbore congressos deprehendisti? *Sen.* Sub ilice. *D.* Tu quoque probè in tuum caput mentitus es. Jamque præsto est Dei genius cum ense, qui te medium dissecet ambósque perdat. *C.* O Dei bonitatem immensam! à quo nunquam deseruntur, qui in eo fiduciam suam collocârunt. Abripiamus ad necem hos nequissimos & improbissimos vetulos, ut, ex lege eâdem pœna plectantur, quam innocenti moliebantur.

Sent. *Impii peccata peccatis tegere volunt. Deus innocentium preces exaudit. Impii in foveam cadunt, quam piis excavârunt.*

CHALDÆI. Dan. 2.

ARGUMENTUM.

Nabuchodonosor Babyloniæ rex Chaldæis jubet, ut somnium quoddam suum (quod ipsi exciderat) dicant, & interpretentur: quod cum illi non possent, imperat eos necari.

Nabuchodonosor, Chaldæi.

AGite verò conjectores, augures, harioli, Chaldæi, homines explicandi ea quæ sunt obscuritate involuta peritissimi, evellite hunc mihi ex animo scrupulum, meumq; mihi somnium aperite, cujus interpretationem anxius desidero: nam eam ob rem estis convocati. *C.* Vitam tibi rex sempiternam precamur. Eloquere sanè nobis somnium: & nos id interpretando evolvemus. *N.* Oblitus sum: quòd nisi vos & somnium mihi & somnii significationem edisseritis, & vos per summum dedecus vitam amittetis, & vestræ domus complanabuntur. Sin autem editis, multis à me muneribus & præmiis atq; honore afficiemini. Proinde facite si sapitis. *C.* At somnium dicere tuum est; nos interpretationem recipimus. *N.* Enimvero video vos ex eo excusationis occasionem arripere, quòd videtis eam rem mihi memoriæ excidisse. Sed nihil agitis, nisi enim me hâc suspicione levatis: non potest esse dubium, quin uno omnes animo statueritis, me longis quibusdam ambagibus pessimè deludere & tempus consumere dicendo. Quamobrem eloquimini mihi somnium, ut intelligam vos interpretari etiam posse. *C.* Nemo est in terra, qui istud præstare possit, neq; quisquam unquam rex, aut princeps, aut dominator, tale quid quæsivit ex ullo divino. Est enim, quod tu rogas, omnino difficilius, quam quod possit quisquam expedire, præter unos Deos, qui inter mortales non versantur. *N.* Papæ! ergò vos prorsus inutiles estis, & hominum animis, inani præclaræ rei possessione, tenebras offunditis? quis vestri erit usus? Comprehendite, satellites, colligate, abducite ad extremum supplicium istos omnes nebulones. Jubeo ego atque impero totum hoc indoctum, & insipiens doctorum & sapientûm genus, ad necem trahi: ut quorum nullus in vita usus est, eorum mors sit viventibus salutaris.

Sent;

Sent. *Deus ſapientum ſapientiam perdit. Deus ſapientes ejus mundi implicat inexplicabiliter.*

DANIEL. *Daniel* 2.

ARGUMENTUM.

Daniel Nabuchodonoſori ſomnium ipſius dicit & interpretatur, quod quidem eſt de quatuor mundi imperiis, videlicet Chaldæorum, Perſarum, Macedonum, & Romanorum: quibus ſuccedit Regnum Chriſti, quod omnia illa abolet.

Daniel, Ariochus, Nabuchodonoſor.

NOli interimere iſtos ſapientes, Arioche, quos juſſit rex occidi: ſed deduc me ad eum; ego ſuſcipio interpretationem. *A.* Placet: ſequere me. *D.* Sequor. *A.* Nactus ſum hominem ex captivis Judæis, O rex, qui pollicetur interpretationem. *N.* Tune is es, Baltaſar, qui poſſis mihi & quid in ſomnis viderim & quid id ſignificet, effari? *D.* Quod quæris arcanum, O rex, non ſapientes tibi, non conjectores, non harioli, non prodigiatores poſſunt explicare: verùm eſt in cœlo abditorum demonſtrator Deus, qui ea tibi prænonſtrat, quæ olim eventura ſunt. Igitur tuum ſomnium, & viſum quod tibi ſecundùm quietem occurrit, huiuſmodi eſt: Cùm in lecto cubiculari jaceres, in cogitationem veniſti, quod poſthac futurum eſſet: id quod tibi ignotorum ille doctor declarat; idemque mihi, non propter excellentem ſapientiam, quâ unus cæteris mortalibus præſtem; verùm mihi idem aperuit, quo tibi plana faciam ea, quæ tu cum tuo animo cogitaſti. Tibi in ſomniis objecta eſt ſpecies quædam inuſitata magnitudine ſimulacri, ante tuos oculos ſtantis, aſpectu terribili: cujus caput erat ex auro probatiſſimo, pectus & brachia argentea, venter & femora ærea, pedes partim ferrei partim cretacei. In eo ſpectando dum tu hæres, ſaxum ſuâ ſponte avulſum incidit in ejus pedes, eóſque contrivit: quo caſu confractum ſimul eſt ferrum, creta, æs, argentum, atque aurum, omniaque fragmenta ventus, tanquam æſtate ſtipulas ex area, ſic ſuſtulit, nè veſtigio quidem relicto: ipſum autem ſaxum, quo icta eſt ſtatua mutatum eſt in ingentem montem, qui totum terrarum orbem

orbem complevit. Et hoc quidem est somnium. Jam interpretationem addemus. Tu rex es regum; tibi cœlestis Deus nobilissimum regnum, & præclarissimam largitus est potestatem; omnesque homines, quotquot ubiq; terrarum sunt, terrestresq; bestias, & aereas volucres, sub tuum imperium ditionémque subjunxit. Ità tu caput aureum. Post te autem existet aliud regnum tuo deterius, id erit argenteum. Deinde æreum, cujus ditio latè in omnem terram patebit. Post, quartum surget, durum & plane ferreum. Ut enim ferri duritate omnia atteruntur & comminuuntur: ità ejus imperii violentia, & rigor, omnia violabit & contundet. Pedes autem pedúmque digitos quòd vidisti, partim ferreos, partim fictiles; regnum illud diffidens erit, & ex parte ferreum rigorem obtinebit, sicut vidisti ferrum cum argilla conjunctum; illa verò digitorum, partim ferro partim argilla constantium, diversitas, regni inæquabilitatem loquitur, quod partim valens, partim debile futurum est. Quódque ferrum vidisti argillæ conjunctum, illa quidem propinquitate inter se conjungentur, sed invicem non cohærebunt, quomodo ferrum in terram ferruminari non potest. Ejus regni tempore, suscitabit Deus regnum nullâ unquam temporum serie delendum, neque alii genti tradendum, quod quidem franget & abolebit omnia illa regna, ipsumque permanebit in sempiternum. Quemadmodum vidisti è rupe saxum nullâ manu erutum, quod ferrum, terram, æs, argentum, aurumque perfregit: Ità Deus ille maximus tibi præsignificat ea, quæ post hoc tempus futura sunt estque somnium certissimum, & cum re ad verbum conveniens. *N.* O immensam ineffabilémque sapientiam! O profundum & ingeniosum intellectum! afferte huc citò odores & libamina. Dignus est cui suffimina fiant, cuique divini honores præstentur. O Balsasar, vester Deus verè Deus est Deorum, regumque dominator, & obscurorum explicator, postquam tu rem tam profundâ ignorationis caligine demersam potuisti in lucem eruere.

Sent. *Deus arcana sua piis, & per pios etiam aliis patefacit, Omnia in deterius abeunt usque ad adventum Christi. Christi imperium æternum est.*

FOR-

FORNAX. Dan. 3.

ARGUMENTUM.

Nabuchodonoſor Babyloniæ Rex erectam à ſe ſtatuam auream erat à cunctis ſuis populis congregatis adorari. Hoc cùm Sidracus, Meſacus & Abednego, Judæi, facere recuſâſſent, in ignis fornacem conjiciuntur. Sed cum ab igne indemnes fuiſſent, Nabuchodonoſor ipſorum Deum ſolum eſſet confeſſus, imperat adori.

Sidracus, Meſacus, Abednego, Præco, Delatores, Nabuchodonoſor, Proceres.

QUorſum pertinet tanta hominum multitudo, à tam diverſis nationibus in hunc locum convocata? *M.* Nescio; niſi quod dum video immanem illam Statuam juſſu regis erectam, metuere incipio, nè quid rex impium cogitet. *A.* Ego quoque valde commoveor, ac, nè velit eam adorari, vereor. *S.* Quid agemus igitur, ſi juſſerit? *A.* Nos ergò non adorabimus: nam hoc quidem eſſet, Dei cultum renunciare. *S.* Quâ tandem iſtud ratione? *A.* Rogas? hominem, vivam Dei immortalis effigiem, ad pedes inanis & ſtupidi, rei mortalis, ſimulachri procumbere? quid indignius, aut magis impium fieri aut cogitari poteſt? *M.* At licebit, periculi deprecandi gratiâ, cultum ſimulare, dùm tamen animus in Deo ſemper fixus hæreat. *A.* Apageſis. Satíſne ſe viro probaret mulier, ſi, cùm alteri corpus ſuum proſtitueret, ſe tamen virum ſuum ſemper in animo ferre, diceret? Hæccine tibi juſta excuſatio videretur? *M.* Nequaquam. *A.* Atqui non minùs eſt hoc abſurdum. Túne, qui unus es, teipſum divides, & alteram tui partem Deo, alteram vero Jovi addices? Quæ tanta animi mollities eſt, aut quæ perverſitas, nos, quos honeſtum eſſet propter mortales Dominos quamlibet mortem oppetere, quique id in aliis laudamus, metu frangi, & ab officio & pietate, erga Deum immortalem deduci? *S.* Quid ergo cenſes? *A.* Subeundum quemvis cruciatum potiùs, & fortiter occumbendum, quàm tantillùm modò de via deflectendum. *S.* O maſculum pectus! laudo te. Equidem ità ſentiebam, ſed volui quid animi haberes tentare. Verùm edicitur ſilentium, & video in

loco

loco edito præconem : audiamus quid proclamat. *Præ.* P
fit rebus. Edico vobis qui ex quacunque natione, popul
lingua præsentes adestis, ut simul atque sonum audietis t
bæ, tibiæ, citharæ, sambucæ, psalterii, symphoniæ, & reliqu
rum concentuum, procumbatis, & Signum aureum adoreti
quod rex Nabuchodonosor erigendum curavit. Quod siqu
non paruerit, continuò in igne candentem fornacem injici
tur. *S.* Deum immortalem! quod scelus video? Eóne imp
etatis & insaniæ prolabi homines, ut id tanquam Deum c
lant, quod hominum manu factum, homine deterius est &
inferius? *M.* O vesaniam! illud videsis ut prociderunt om
nes! Ego certè centies mori malim. *D.* Videtisne illos tr
Judæos qui non procubuerunt? *Al.* Video; nunciandum i
est regi. *D.* Rectè sanè : eamus ad eum. *A.* Adeóne concidiss
constantiam, ut in tanto numero nullus sit, quem non labefa
ctaverit metus? *D.* Optamus tibi, rex vitam quàm longissi
mam. Tu edicto cavisti, ut omnes audito cantu musico pro
cumberent,& aureum simulacrum adorarent: rebellibúsq; pœ
nam descripsisti, ut igne cremarentur. Nunc homines qui
dam Judæi, quos procurationi Babylonicæ præfecisti, Si
dracus, Mesacus, & Abednego, tuum edictum contemnun
neque eosdem tecum Deos colere, neque Statuam adorare
curant. *N.* Itáne est? Ergo invenientur, qui meum imperium
detrectent? Ergò ego non maximus? Properate, adducite e-
os properé. *D.* Fiet. *N.* Jam ego eos docebo quid sit mihi non
obedire : jam efficiam,ut sciant me esse regem. *D.* Adducimus
tibi homines, O rex. *N.* Itáne est, Sidrace, Mesace, & Abed-
nego, ut vos neque meos Deos veneremini, neque auream
Statuam à me erectam adoretis? Quid? Nunc saltem non estis
parati, auditis concentibus musicis, accidere ad eam? Nam
nisi facitis, protinus in fornacem immittemini. Ecquis verò
est Deus, qui vos à meis manibus liberet? *S.* Nihil sumus
solliciti, quomodo tibi ad ista respondamus. Est Deus, quem
nos colimus, qui & potest nos ex flammis servare; & ex tuis
manibus, rex, profectò servabit. Quòd etsi non ità esset,
tamen omnino (nè tu erres) neque Deos tuos coleremus,
neque ante Statuam inclinaremur. *N.* Proh deûm atque
homi-

ominum fidem! tantâ esse quenquam audaciâ, ut ausit mi-
i in os repugnare? Ite, comportate ligna, subjicite igni a-
menta, efficite eum septuplum hujus qui nunc est. Vos
ero, O fortissimi viri totius exercitûs, comprehendite hos
res viros, colligate. Eja, quid statis? Nihil opus est detra-
ere vestes, vincite una cum omni amictu. Hem, sic volo;
præcipitate eos in flammam. Videamus quid possit eorum
Deus: properate, ignavi; ego vobis hoc sceptro comminu-
m capita. Papæ! Videte ut flamma eos hauserit, qui ipsi
n flammam alios conjecerunt. Sed quid? O rem miraculi
plenam! quid ego video? Eho mihi proceres, nonne tres vi-
os in ignem constrictos injecimus? *Pro.* Factum, rex. *N.*
Atqui ego video quatuor viros solutos in media fornace in-
grediente illæsos, & indemnes: quorum quartus formâ est
augustâ, & planè divinâ. O rem inauditam? accedam propi-
ûs ad ostium fornacis. Heus Sidrace, Mesace, & Abednego,
summi Dei cultores, exite huc. *S.* Adsumus, ô rex, è tor-
rida flamma divinâ benignitate erepti. *Pro.* Dii boni! quid
hoc rei est? Quanta miracula hodie cernimus! Videte
ut ignis in horum corpora nullam vim habuerit, ut nè pilus
quidem crematus sit, ut amictus integri nullâ flammæ no-
tâ inusti sint. *N.* Gratias ago Deo Sidraci, Mesaci, & A-
bednegonis, qui genium suum miserit ad liberandum sui cul-
tores, qui ipsius fiduciâ nixi, spreto regis edicto, malue-
runt sua corpora ad cruciatum tradere, quàm ulli Deo præ-
terquam suo, ullum cultum aut honorem habere. Itaque
decerni placet, decretumque in omnibus omnium lingua-
rum nationibus & gentibus promulgari, ut qui malè de hoc
Deo dixerit, turpissimo exitio plectatur, ejúsque domus
publicetur & evertatur, ut illius facinus memoriâ & nomine
loci notetur. Nam, præter hunc unum, præsens ac salutis
præpotens Deus, nullus est.

Sent. *Maxima pars mundi homines magis metuit quàm Deum. Mori satius est, quàm simulacra colere. In justissimum quemque gravissimè sæviunt principes hujus mundi. Deus suos novit vel ex mediis flammis eripere. Pii patiendo vincunt.*

BALSASAR. Dan. 5.

ARGUMENTUM.

Accersitus ex matris consilio à Balsasare Babyloniæ rege Daniel vates, ei legit & explanat scriptum manûs in pariete, quod Chaldæi non potuerunt.

Balsasar, Regina, Daniel.

NUllúsne est è vobis, qui hoc legere & explanare possit? O homines ad nullam rem idonei! Quid attinet vos in tanto honore esse, si cùm maximè opus est, tum minimè potestis? *R.* Regem multum diúque salvere jubeo. Audivi ut tu te crucies & æstues quòd nemo posset tibi hoc scriptum enucleare. Sed ne te afflicta, neve tantopere pertimesce. Vir quidam in tuo regno, mente sanctissimorum deorum præditus, cujus excellens perfectáque doctrina, peritia, sapientia, tempore patris cui cognita perspectáque fuit: quo nomine Rex eum magorum, hariolorum, divinorum, Chaldæorúmque magistrum esse voluit, quòd eum Danielem (nam id est ei nomen, quanquam rex Baltasarem nuncupavit) compertum esset singulari ingenio & prudentiâ valere, inque somniis interpretandis, ambiguisque aperiendis, & obscuris declarandis, longè alios omnes antecellere. Proinde, si me audies, eum advocabis, ut te istâ difficultate liberet. *B.* Evocetur sanè. *R.* Mox aderit, ne trepida. *D.* Adsum tuo accersitu, O Rex! *B.* Tune es ille Daniel, ex captivis Judæis, quos meus pater huc è Judæa traduxit? *D.* Etiam. *B.* Audio te afflatu augustissimorum deorum agi, scientiâque & prudentiâ atque sapientiâ facilè principem esse. Eam ob rem te advocavi. Sed quam ad rem audi. Cùm hic læto solutóque animo opiparè convivarer, unà cum mei regni optimatibus; ecce extitit quædam quasi manus, quæ digitis inscripsit in tectorio parietis, è regione candelabri, ea quæ tu vides: ad quæ explicanda evocavi omnes Babylonios sapientes: sed eorum nemo, non modi interpretari, sed nè legere quidem potest. Te autem accepi implicita evolvere, & obscura optimè declarare posse. Nunc itaque, si potes hoc legere, & mihi quid sit eloqui, purpurâ & aureo torque insignitus, tertium regni principatum

patum obtinebis. *D.* Tua tibi dona habeto, aut alii largior. Ego tamen hoc ſcriptum & legam, & tibi planum faciam: Itaque ades animo, O Rex! Nebuchodonoſori patri tuo olim largitus eſt Deus magnificum Regnum, ſplendoremque egregium: qua de cauſa omnes cum gentes & nationes trepide metuebant: quippe qui, quoſcunque viſum erat, interimeret, cæderet, efferret, deprimeret. Sed cum jam ſecundis rebus elatus intemperanter ſuperbiret & animos tolleret, de ſolio deturbatus eſt, &, omni ſplendore amiſſo, ex hominum conſortio ejectus: tum in brutam naturam, ſenſúmque tranſlatus, inter feras habitavit; & herbarum paſtu boum ritu delectatus, ventos imbreſque & omnes naturales cœli mutationes nudato corpore pertulit, donec tandem recognovit ſummum illum Deum terreſtris hujus imperii principem eſſe, & ei quem velit præficere. Tu quoque Balſaſar, qui es ejus ſatu editus, nihilo te modeſtiorem præbuiſti, cùm tamen ea omnia præclarè ſcires; ſed te contra cœlorum Dominum inſolentiùs geſſiſti, & nunc vaſa terreſtris ejus Domicilii proferri juſſiſti, quibus tu, tuique proceres & uxores, tum juſiæ, tum concubinæ, in bibendo vino abuſi eſtis. Quinetiam Deos celebraviſti aureos, argenteos, æreos, ferreos, ligneos, & lapideos, qui neque cernunt, neque audiunt, neque ſentiunt; Deo autem, in cujus manu tua vita & facta omnia ſunt, nullum honorem habuiſti. Quare ab eo miſſa eſt hæc manus, cujus ſcriptum hoc eſt *Menſus eſt, menſus eſt, ponderavit & diviſit.* Senſus autem: *Menſus eſt*, menſus eſt Deus regnum tuum, & id conſummavit: *Ponderavit*; ponderatus es in trutina, & inventus levior: *Diviſit*: diviſum eſt tuum regnum, & Medis Perſiſque diſtributum.

Sent. *Cum maximè opus eſt, tum minimè juvant hujus mundi ſapientes. Cùm trepidat, & nihil poteſt humana ſapientia, tum minimè ſeſe exerit divina. Qui alieno exemplo non ſapit, is ſuo periculo maloque dignus eſt. Hominum imperia in Dei ſunt arbitrio.*

HA-

HAMAN. Esteræ 7.

ARGUMENTUM.

Estera regina regi Assuero patefacit perfidiam Hamanis in Judæos eámque ob causam rex illum jubet in crucem tolli ab eo ipso erectam ad tollendum in eam Mardochæum Judæum.

Assuerus, Estera, Haman, Harbona.

LAtè sane & prolixè à te accepti sumus, regina, uxor charissima. Quamobrem roges jam quidlibet licet, id rogatum feres. Dic quid petas: vel tit dimidium regni mei, tamen impetrabis. *E.* Siquidem habeo te propitium, O rex, si ità tibi videtur, vitam mihi meisque popularibus concedes. Hoc unum peto. Nam sumus proditi, & indigniſſimo crudeliſſimóque exitio destinati. Quòd si servituti addiceremur equidem tacita ferrem: quamquam indignus esset hostis, qui tantum regi damnum compararet. *A.* O superi! Quis hominum est tam audax, ut id ausus sit etiam cogitare? Aut ubi is est; *E.* Ecce hîc adest hostis infestissimus, homo hominum quantum est pessimus, Haman. *A.* Proh Deum atq; hominum fidem! O Cœlum! O terra! ardeo: tantâ inventum esse quenquam audaciâ: *Ham.* Exiit irâ inflammatus. Quantum ego illum video, res mihi ad restim redit. Sed tamen tentabo animum reginæ, si forte misereſcat meâ: quòd si hoc non succedat, actum est, ilicet, perii. Regina, jam non deprecor culpam: merui, fateor; nec potest ullum supplicium majus esse meo crimine: Sed te supplex, genua amplexens, per istam clementiam. *A.* Quem neq, pudor, neq; mea Majestas deteruit. Sed quid video? Atat etiam ad lectum reginæ? O magne Jupiter! etiamne ut reginam domi apud me vi comprimat? corripite, velate vultum: Indignus est qui locum intueatur. *Harb.* At etiam sic scias quid machinatus sit in Mardochæum, hominem de te, rex, optimè meritum, utpote per quem facta in te conjuratio patefacta sit. Crucem ante domum suam in altitudinem cubitorum quinquaginta erigendam curavit, in quam eum tolleret. *A.* Percommodè cadit, autorem in eam tollite, ut eadem, quâ alios captat, viâ capiatur.

Sent. *Muliebrium illecebrarum magna vis est in utramque partem, hoc est, vel ad nocendum, vel ad juvandum. Malum*

consilium

consilium consultori pessimum. Impii suorum laqueo jugulantur.

ARTAXERXES. 2. *Esdræ* 2. *vel Nehem.* 2.

ARGUMENTUM.

Nehemias à rege Artaxerxe veniam & opes impetrat, eundi instauratum urbem Hierosolymam.

Artaxerxes, Nehemias.

QUi fit ut vultu sis adeò tristi, cùm non ægrotes? Mirum ni animi tristitia est. *N.* Rex, in perpetuum vive. Possúmne non tristi vultu esse, cùm urbs, in quâ sepulchra sunt majorum meorum, eversa sit, ejus portæ igne deflagraverint? *A.* Quidnam ergo petis? *N.* Si tibi videtur, & si quid apud te valeo, ut me dimittas in Judæam, ad instaurandam urbem patriam. *A.* Ego verò dimitto. Tu dicito, quid tibi ad istud fieri velis. *N.* Curabis, si placet, ut mihi dentur literæ ad prætores Syriæ, qui me curent deducendum, dum perveniam in Judæam. Deinde literæ ad Asaphum regiæ sylvæ custodem, qui mihi ligna suggerat ad reficiendas portas arcis, quæ est ædi conjuncta, urbísque mœnia, & domum, in quam sum diversurus. *A.* Dabuntur quæ petis. *N.* Ago tibi gratias, immortalis Rex, tibíque fortunatissimum longissimúmque regnum precor.

Sent. *Regis animum Deus habet in manu, eúmque quocunq; vult inclinat. Cui propitius est Deus, huic conciliat benevolentiam potentium.*

NEHEMIAS. 2 *Esdræ* 5. *vel Nehem.* 5.

ARGUMENTUM.

Expostulant pauperes Judæi de divitum erga se iniquitate avaritiæ. Et Nehemias divites cogit in ordinem.

Plebei, Nehemias, Primates, Sacerdotes, Populus.

MAgnus est tum nostrûm, tum nostrorum liberûm numerus; comparandum est undè frumentum, quo vivamus? *Al.* Oppignorandi sunt fundi nostri, & vineæ & domus; ut nos frumento contra famem muniamus. *Al.* Jam pro nostris agris, & vineis, ad tributum regi pendendum pecuniam sumpsimus mutuam. An æquum est, ut cùm ejusdem nobiscum consanguinitatis sint alti, eademque sit liberorum eo-

rum atque noſtrorum conditio; nos tamen liberos noſtros in ſervitutem dedamus, ſintq; jam filiarum noſtrarum nonnullæ emancipatæ, neque eas vindicare poſſimus cùm fundos & vineas noſtros teneant alii? *N.* O indignum facinus! Itáne vero, principes, fœnus à veſtris exitiis? Ergo nos conſanguineos noſtras Judæos, in exteras gentes venditos, pro noſtris viribus redimerimus, & vos eoſdem emetis, ut dominos non amiſerit, ſed mutaverint; Non rectè facitis. Nonne in metu Dei noſtri vivitis? ut barbarorum hoſtium noſtrorum vituperationem evitetis? Ego quoque, & mei cognati, atque famuli, argentum eis frumentúmque mutuò dedimus. Agite, remittamus hoc nomen. Reddite eis hodiè agros ſuos, & vineas, & oliveta, & domos: tum centeſimam condonate argenti, & frumenti, & vini, & olei, quæ iis mutuo dediſtis. *P.* Reddemus, neque ab eis quicquam exigemus: Sic faciemus ut tu hortaris. *N.* Vos verò, ſacerdotes, jurate vos ita facturos. *S.* Faciemus. *N.* Ergo quemadmodum ego meum gremium executio, ſic, quicunque non hæc præſtiterit, eum excutiat Deus ex domo & labore ſuo: ſicque eſto excuſſus, vacuúſque. *Po.* Amen.

Sent. *Avaro homine nihil eſt iniquius. Avarus animam venalem habet. Multum pollet, etiam apud iniquos, juſtus & gravis homo.*

VERITAS. 3. *Eſd.* 3, & 4.

ARGUMENTUM.

Darius Perſarum rex proponit optimatibus ſuis, trium ſtipatorum ſuorum ſententias, ad judicandum quænam eſſet optima. Sunt autem ea, de viribus Vini, Regis, Mulierum & Veritatis. His cum ſtipatores, juſſu regis, ſuæ quiſque ſententiæ rationem reddidiſſent, palmam obtinuit Zorobabel, qui veritati primas tribuiſſet: & à rege, præter ſtatutum diſputationis præmium, impetrat, ut Hieroſolymitanum fanum inſtauret.

Darius, Anagnoſtes, Stipator, Alter Stipator.
Zorobabel, Optimates.

HÆc cauſa eſt, mei proceres, cur vos juſſerim convocari. Cùm mei corporis cuſtodes, dormiente me, inter ſe

(ut

(ut fit) confabularentur, eò delapsi sunt, certatim ut dicerent suam quisq; sententiam, ecquæ res maximam vim habeat: eâ conditione, ut cujus dictum Ego & Perfidis triumvir doctissimum judicâssemus, huic Victori pronunciato ea darentur, quæ jam audietis. Recita schedulam. *A.* Cujus dictum sapientissimum erit, is à Dario rege ingentia dona, & victoriæ ornamenta consequitor, purpuráq; induitor; & auro bibito & in auro dormito, & in aureis trænis currum, byssiniámque cidarim, & torque circumdatum collum habeto, & secundum Darium primus propter suam sapientiam sedeto, Dariiq; familiaris dicitor. Primi sententia est hæc: *Maximam vim habet Vinum.* Alterius; *Maximam vim habet Rex.* Tertii; *Maximam vim habent Mulieres*, sed *Omnia vincit veritas. D.* Nunc evocentur huc juvenes, ut ipsi sua dicta declarent. Dicite, juvenes, suæ quisque sententiæ rationem. *St. prim.* Quantam vim habet vinum, ô viri! Omnes, à quibus bibitur, homines fallit: eandem regis ac privati, eandem servi ac liberi, eandem pauperis ac divitis mentem efficit; omniúmque animos ad lætitiam & hilaritatem convertit, neq; doloris ullius neque debiti memor, omnium animos divites reddit; oblitúmque vel regis, vel satraparum, efficiet, ut nihil nisi magnificum loquantur; utque cùm potaverunt homines, & fraternæ necessitudinis & amicitiæ memoriâ depositâ, continuò gladios stringant; neq; postea, ubi à vino resipuerint quid fecerint recordentur. O viri, nonne permagnam vim habet vinum, quod hæc fieri cogat? *Al.* O viri, nonne permagnam vim habent Homines, qui terras, & maria, quæque in eis insunt omnia teneant? Atqui *Rex* omnibus antecellit & dominatur, in eósque principatum tenet: ità ut, quicquid jusserit, facient. Si jubet ut inter se belligerent, parent: si contra hostes mittit, vadunt, & montes, & muros, & turres demoliuntur; occidunt, & occiduntur, neque regis edictum excedunt. Quod si vicerint, ad regem omnia referunt, tum quæ prædati sunt, tum cætera. Item qui non militant, neq; bella gerunt, sed terram colunt, hi quoq; ubi fata messuerint, ad regem referunt, cogitque alius alium tributa regi ferre. Is unus si jubet perimere, perimunt;

si dimittere, dimittunt; jubet verberare, verberant; jubet vastare, vastant; jubet construere, construunt; jubet exscindere, exscindunt; jubet serere, serunt: cunctúsq; ejus tum populus, tum magistratus eidem parent; eóq; interim accumbente, cibum capiente, dormiente circùm undiq; custodiam agunt; neque cuiquam discedere, & sua negotia curare licet, neque ejus dictis non parere. Quare sic statuo, viri, Regis maximam esse vim, cui sic obtemperetur. Z. Magnus quidem rex est, viri, & homines multi, & vinum multum potest. Quid qui his dominatur? Quis autem horum principatum tenet? Nonne mulieres? Mulieres regem genuerunt; & omne mortalium genus, qui mari ac terra dominantur, ab his ortum est: hæ ipsos educaverunt vinearum satores, ex quibus vinum fit: hæ hominum vestes faciunt: hæ hominibus gloriæ sunt, nec possunt sine fœminis homines esse. Quod si aurum, argentumve, aut aliquam rem præclaram comparavêrunt; nonne pulchræ alicujus & eleganti formâ mulieris amore capti, his omnibus omissis, in eam oculos defigunt? eam hiante ore intuentur? auróque, & argento & omni rerum pulchritudini anteponunt? Homo, omisso suo ipsius parente à quo educatus est, suâque patriâ, uxori adhæresci, & cum uxore vitam finit, & patris, & matris & patriæ immemor. Atque ut perspiciatis mulieres in vos dominari; nonne, quæ labore & industriâ paratis, omnia mulieribus datis atque affertis? Sumit homo gladium, & foras ad latrocinandum & furandum proficiscitur, & mare & flumina tranat, & leones videre sustinet, & per tenebras grassatur; atque ubi furatus, prædatus, gradâtus est, ad amicam omnia refert, plusq; diligit homo suam conjugem, quam parentes; usque adeo, & propter fœminas multi mente alienati, multi servi facti sint, multi perierint, multi lapsi sint & peccaverint. Quid? An mihi non creditis? Nonne ingens regis potentia est? Nonne omnes eum nationes vel tangere formidant? Atqui videbam, cùm hominis præclarissimi Bartaci filia Apame, regis concubina, ad regis dexteram sedens, de cujus capite diadema auferret, suóque imponeret: tum regis malam sinistrâ manu feriret, rege interea eam

eam ore hiante aſpiciente, & arridenti arridente, & ſuccenſentiblandiente, quo eam ſibi reconciliaret. Annon multùm valent mulieres, ô viri, quæ hæc faciant? Multùm ſanè & mulieres pollent, & ingens terra eſt, & excelſum cœlum, & ſol, curſu velox, qui uno die cœlum circumvectus, eódem recurrat unde profectus eſt, magnus ſanè eſt: ſed veritas maxima eſt, & omnium potentiſſima. Veritatem omnis terrarum orbis vocat: veritati cœlum ipſum favet: veritatem omnia reformidant, & tremiſcunt: neq; quicquam in ea vitioſum ineſt. Vitioſum vinum eſt; vitioſus rex, vitioſæ mulieres, vitioſi mortales omnes, & ejuſdem vitioſitatis ſunt certè opera omnia, in quâ vitioſitate veritatis expertes pereunt. At veritas æterna pollet, & perpetuò vivit, vigetque: neq; ea eſt quæ cujuſquam ratione de recto deflectat, ac non eadem ſit omnibus: ſed ab omni iniquitate & pravitate aliena, æquum facit, ejúſque facta probant omnes, nec ineſt in ejus judicio quicquam iniquum. Cæterum & ab hac, & à regia magnificentia, & à potentia, & à majeſtate ſæculorum omnium, laudatur Deus veritatis. *O.* Maxima veritas eſt, maximámque vim habet. *D.* Viciſti: pete quid vis, etiam præter ea quæ ſcripta ſunt: nos id tibi dabimus, quoniam doctiſſimus inventus es; & à me proximus ſedebis, meúſque familiaris vocabere. *Z.* Memento voti tui, quo te Hieroſolymam Inſtauraturum pollicitus es, tum cùm regnum aſſecutus es, omniaque vaſa Hieroſolymis exportata, eò remiſſurum, quæ ſepoſuit Cyrus, cùm de Babylone exſcindendâ votum fecit, eaque ſe illo miſſurum promiſit. Et tu recepiſti te inſtauraturum fanum quod igni cremârunt Idumæi, tum cum à Chaldæis pervaſtata Judæa eſt. Et nunc hoc eſt, quod à te poſtulo, rex domine, atque flagito: hæc eſt magnificentia, quam à te expecto. Oro igitur ut eorum præſtes quod cœli regi, tuo ipſius ore, nuncapaſti. *D.* Laudo te, & bene mones: faciam.

Sent. *Honeſta eſt de virtute contentio. Utinam inter ſeſe ſic certarent hodie ſtipatores principum! Utinam & principes bona veráque dicta ſic & judicarent & remunerarentur! Sed fuit illud ſæculum argenteum; noſtrum eſt ferreum:*

certe rara sunt hodie in aulis hujusmodi certamina. Omnia vincit veritas.

DIALOGORUM SACRORUM LIBER QUARTUS.

MARIA. Lucæ 1.

ARGUMENTUM.

Gabriel Genius Mariæ nunciat edituram filium Dei; quærentique modum, demonstrat id fore à Spiritu Sancto. Illa credens assentitur.

Gabriel, Maria.

SAlve ornatissima, Domino conjunctissima, mulierum fœlicissima. Quid metuis, Maria? Bono es animo; nam accepta es Deo. En ego tibi renuncio, te isto utero conceptum parituram natum, quem JESUM nomine vocabis. Is erit maximus, & filius summi Parentis censebitur, eúmque donabit rerum omnium præpotens Deus solio Davidis, autoris generis ejus. Itaq; posteris Jacobi regnabit in æternum, nec ullus erit ejus regni finis. *M.* Quomodo fiet istud, cùm ego viri notitiam non habeam? *G.* Spiritus sanctus sese in te insinuabit teq; Dei Opt. Max. vis gravidabit. Itaque sanctissimus iste fœtus, ut erit, ita etiam dicetur Dei filius. Elisabetha quoque (quò magis credas) tua cognata, jam senex concepit filium, & nunc sextum jam mensem fert uterus; & tamen inter steriles habebatur. Usque adeò nulla res est quam Deus non possit. *M.* Ecce me Domini servam! Eveniat mihi prout tu dixisti.

Sent. *Deo nihil arduum. Promittenti Deo credendum est, etiamsi quid naturæ contrarium promittat. Neque enim naturæ obnoxius est autor ipse naturæ.*

BAPTISTA. Matth. 3. *Mar.* 1. *Luc.* 3.

ARGUMENTUM.

Joannes Baptista populum docet vitæ correctionem, & de Christo vaticinatur.

Joannes

Joannes Baptista, Plebs, Publicani, Milites.

PRogenies viperina, quis vos summonuit futuram pœnam fugere? Edite ergo vitæ melioris Indices fructus, & ne ideo magnos vobis spiritus & arrogantiam sumite, quod patrem habetis Abrahamum. Dico enim vobis, Deum posse ex his saxis suscitare liberos Abrahamo. Jam verò securis arborum radici admota est, omnisque arbor fructum bonum non edens excindenda est, & in ignem injicienda. *Pl.* Quid ergo faciemus? *J.* Qui habet duas vestes, impertiat non habenti: & qui habet cibaria, idem faciat. *Pub.* Nobis autem, Magister, quid faciendum est? *Jo.* Nihil amplius, quàm quantum vobis decretum est, exigite. *M.* Quid etiam, nobis? *J.* Nè quem pulsate, aut per sycophantiam circumvenite, & stipendiis vestris este contenti. Sed audite universi, Ego quidem abluo vos aquâ ad vitæ emendationem. Sed me præstantior me subsequitur, & ità præstantior, ut ego non sum dignus qui ejus calceorum solvam corrigam. Is vos abluet sacro Spiritu & igne: qui quidem vannum manu tenet, aream suam perpurgaturus, frumentumque in horreum comportaturus, & paleam igni crematurus inextincto.

Sent. *Bona arbor bonos fructus edit. Abstinendum ab injustitia, si pœnas vitare velis.*

NATHANAEL. *Joan.* 1.

ARGUMENTUM.

Nathanael à Philippo monitus, venit Jesum, & in eum credit.

Philippus, Nathanael, Jesus.

DE quo scripsit Moses in nostra disciplina, & vates, eum reperimus: Jesum dico, filium Josephi, à Nazaretha. *N.* A Nazaretha potest aliquid bonum existere? *P.* Veni ut videas. *J.* Video huc venire vere Israelitam; id est, hominem ab omni fraude alienum. *N.* Unde me nôsti? *J.* Priusquam te Philippus appellaret, cum esses sub ficu, videbam te. *N.* Magister, Tu es filius Dei, Tu es rex Israelitarum. *J.* Quoniam dixi tibi, te à me sub ficu esse visum, ideo credis? majora his videbis. Credite mihi

posthac videbis cœlum apertum, & genios divinos ascendentes & descendentes ad me.

Sent. *Unde minimè speres, inde existit bonum. Adeundus est Christus, ut eum cognoscas. A minoribus, si credas, ad majora venies.*

NICODEMUS. Joan. 3.

ARGUMENTUM.

Jesus disserit cum Nicodemo de renascendo.

Nicodemus, Jesus.

MAgister, scimus te doctorem venisse divinitùs: nam nemo ista tam portentosa facere possit, quæ tu facis, nisi adsit ei Deus. *J.* Accipe igitur doctrinam eo dignam, qui venerit à Deo: Qui denuò natus non fuerit, mihi crede Dei regnum adipisci non potest. *N.* Quo pacto potest homo nasci, qui sit senex? numquis potest iterum in ventrem suæ matris ingredi, atque nasci? *J.* Cùm de Dei regno, quod divinum est, locutus sim, debes existimare, hanc quoque generationem, de qua loquor, per quam ad illud regnum perveniatur, esse divinam. Proinde omitte istam à muliere nativitatem. Nam si quis à muliere renascereretur, talis esset renatus, qualis fuisset antequam renatus, is divinus quidem & hic terrestris & humanus, propterea quod ex re terrestri & mortali quod nascitur (cujusmodi est mulier) id terrestre & mortale est: quandoquidem quæque res sui similem gignit. Et ex Spiritu qui fuerit renatus; id est, à Spiritu conveniente naturâ præditus erit: quoniam quod à Spiritu gignitur, id ejus simile est à quo originem habet, videlicet Spiritûs. Neque verò mireris, quod dixerim, vobis esse renascendum: quamvis hanc nativitatem non videas. Nam quod accidit in vento, cujus quamlibet in partem spirantis sonum audis, neque tamen oculis cernis unde veniat, aut quo feratur; idem fit & in omnibus ex Spiritu genitis, ut hæc generatio sentiri & intelligi possit, oculis aspici non possit. *N.* Quomodo possunt ista fieri? *J.* Tu Israelitarum Magister es, & hæc nescis? atqui hoc tibi confirmo, nos non ignota, aut tantùm audita dicere, sed perspecta & visa testari: & tamen testimonium nostrum vos non accipitis,

cipitis. Quod ſi terreſtria, quæ vobis dixi, non creditis: omodo, cœleſtia ſi dixero, creditis? Si hanc ſimilitudi-em, quam ego duxi à vento (quæ res terreſtris eſt, & ſub-cta ſenſibus) non capis. Ideoque non credis; quomodo telliges rem ipſam, ejus declarandæ causâ ſimilitudine us ſum, quæ res cœleſtis divinaque eſt, neque ſub ſenſus dit? Atqui hæc niſi à me didiceritis, à quo diſcatis nul-s eſt: neque enim poteſtis in cœlum aſcendere, & ea à eo diſcere. Nam in cœlum nemo aſcendit, præter eum ominem qui de cœlo deſcendit, qui quidem eſt in cœlo. autem ego ſum: à quo niſi hæc didiceritis, deſperanda obis cognitio eſt. Quocirca attende, quale ſit hoc renaſci, e quo loquor. Quemadmodum Moſes ſerpentem illum æ-eum extulit in deſertis in quem ſerpentem intuentes, à rpentum morſu ſanarentur: ità me oportet extolli, ut mnes in me intuentes, à me pendentes, mihiq; fidentes non reant, ſed vitam adipiſcantur æternam. Hæc eſt igitur naſcendi conditio ſuperiùs à me propoſita, ſine qua nega-quenquam poſſe regnum cœleſte conſequi. Nam qui mi-fidem habent, ita immutantur, tantoque melius fiunt plani renati dici poſſint, & cœleſti regno digni ſint. Et-nim tanto genus humanum proſecutus eſt amore Deus, ut nigenitum filium ſuum tradiderit; cui quicunque fidem abeat, non pereat, ſed ad vitam perveniat æternam. on enim miſit Deus Filium ſuum in hanc vitam, ut homi-es condemnet, ſed ut per eum ſerventur homines. Qui ei dem habet, non damnatur: qui vero non habet, is jam mnatus eſt, quod unigeniti Dei filii nomini fidem non djunxerit. In hoc autem damnantur homines, quòd cùm enerit in orbem lux, tenebras magis quàm lucem ament; uippe quorum prava ſint opera. Siquidem quiſquis vitio-facit, lucem odit, neque in lucem prodit, ne ejus facta rguantur. Qui verò recta facit, is in lucem prodit, ut pa-eſiant ejus opera, utpote facta divinitùs.

Sent. *Renaſcendum eſt, & ex carne in ſpiritum migrandum. Ut enim terreſtria, quæ gravia ſunt, in cœlum aſcendere, aut in cœlo eſſe, non poſſunt: ita injuſtitia, quæ res terre-*

ſtris

ſtris & grævis eſt, in regnum Dei venire aut ibi eſſe nequit. A ſolo Chriſto ſalus eſt.

SAMARITHANA. Joan 4.

ARGUMENTUM.

Jeſus apud fontem cum muliere Samarithana de vera potione veroque Dei cultu colloquitur. Cumque ſuperveniſſent emptum cibum apportantes diſcipuli, eos quoque de vero cibo docet.

Jeſus, Samarithana, Diſcipuli.

DA mihi bibere, mulier. *S.* Quomodo tu Judæus à me muliere Samarithanâ petis potum? Neq; enim habent ullum Judæi cum Samarithanis commercium. *J.* Si intelligeres munus Dei, & quis ſit qui à te potum petit, tu ipſa peteres ab eo; tibiq; ipſe daret aquam perennem. *S.* Domine, neq; ſitulam habes, & puteus eſt profundus: unde ergo habes iſtam aquam perennem? Num tu major es patre noſtro Jacobo qui tradidit nobis hunc puteum: quâ aquatione uſus eſt ipſe, & filii ejus, atq; pecora? *J.* Hæc aqua ſitim ad tempus tantùm explet, mea autem ad perpetuitatem; ità ut qui ex aqua à me accepta biberit non ſitiet unquam: nam ea aqua fiet in eo fons ſcatens in omnem perennitatem. *S.* Domine imperti me iſtâ aquâ, nè amplius ſitiam, neve huc ad hauriendum veniam. *J.* I evocatum virum tuum, & huc cum eo venito. *S.* Non habeo virum. *J.* Rectè ais te non habere virum, Quinq; enim viros habuiſti: nunc quem habes, non eſt tuus vir. Iſtud verum dixiſti. *S.* Video te eſſe vatem; itaq; non committam ut tibi fruſtra incidiſſe videar. Majores noſtri in monte hoc Deum coluerunt. Atqui vos contenditis, Hieroſolymis eſſe colendum. Quid tu cenſes? *J.* Mulier crede mihi, veniet tempus, cùm neq; in monte hoc neq; Hieroſolymis colētis patrem. Vos, quid colatis, neſcitis: nos quid colamus, ſcimus, quippe quia ſalus à Judæis eſt. Sed veniet tempus, & quidem jam eſt, cùm veri cultores Patrem animo & verè colent. Etenim à talibus ſe pater coli poſtulat. Animus eſt Deus, & qui eum colunt, animo & verè debent colere. *S.* Scio venturum eſſe Meſſiam. Is cum venerit, rem omnem nobis planam faciet. *J.* Ego ſum ille, qui tecum loquor. *D.* Vide

magiſtrum

gistrum ad puerum sedentem, & colloquentem cum qua-
n muliere. *A.* Mirum est, solum cum solâ. Sed scit ipse
id faciat. *S.* O faustum diem! Sed ego quid cunctor ire in
em, ut meos tam bono nuncio afficiam? *D.* Comparâ-
nus cibum, magister; vescere. *J.* Ego cibum habeo com-
endum, quem vos nescitis. *D.* Nunquis, absentibus no-
, attulit ei quod edat? *J.* Mihi pastus est, id facere quod
lt is qui me misit; ejúsq; opus absolvere. Vos quidem di-
is abhinc quatuor menses futuram messem: at ego sic,
igite oculos, & videte agros, ut jam ad messem flaveant,
messor præmium aufert, & sator fructum condit ad vi-
m perpetuum: ut satoris simul & messoris commodo
utum sit. In quo sane dictum illud comprobatur, quod
, *alium serere, alium metere.* Ego vos misi ad metendum
quo colendo vos non laborâstis. Alii laborârunt, vos in
rum laborem invasistis.

Sent. *Christus venit ad docendum servandumque fontes. Chri-*
s aternum vivificumque cibum potionemque dat. Deus animo
vere adorandus est, nullo locorum discrimine. Dei voluntа-
m exequi, cibus esse debet homini Christiano.

CENTURIO. Mat. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus à Centurione exoratus, ejus puerum, membris captum,
bo sanat.

Centurio, Jesus.

DOmine, puer meus jacet domi membris captus
gravitérque cruciatur. *J.* Ego ibo eum curatum. *C.*
t ego non sum dignus, cujus tu tectum subeas: sed tan-
m jube verbo, & sanabitur. Nam ego quoque qui sub
terius sum potestate, tamen obtineo autoritatem in eos,
ibus præsum milites, ac si quem jubeo ire, it; si venire
nit; si servum facere quid, facit. *J.* O rem admiratione
gnissimam! Credite mihi, nè in Israelitis quidem tantam
ducíam inveni. Et sine dubio multi ab oriente atque oc-
dente, profecti, accumbent cum Abrahamo, Isaaco,
Jacobo, in regno cœlesti: cum interea ii ad Quos
gnum pertinebat, in alta noctis caligine demersi, nihil

aliud

aliud quàm flebunt & frendebunt. Tu abi,&, ut confidi
sic obtineto.

Sent. *Christus tam facilè morbis imperat, quàm dux mi*
bus. Primi erunt ultimi, & ultimi primi.

PISCATORES. Lucæ 5.

ARGUMENTUM.

Petrus, jactis rete jussu Jesu, plurimos pisces capit.

Jesus, Petrus.

SUbduc in alteram oram, Petre, ut retia laxetis ad p
dam. *P.* Præceptor, totam noctem laborantes nihil c
pimus: sed tamen, postquam ità jubes, demergam re
O rem miram! Adeste socii, adjuvate nos. Rumpitur rete
ita multis piscibus est plenum. Corripe tu istas plagas
trinsecus, vos vero vergite in naviculam. Definite, Defi
te, sustinete rete: jam hæc plena est. Infundamus in alt
ram. O rem inauditam! penè submerguntur cimbæ. p
piscium multitudine. Quæso te, Domine, abi à me: n
homo nocens sum. *J.* Ne metue; deinceps jam homin
piscaberis.

Sent. *Absque Christo piscari, hoc est, homines docere, opera*
ludere est. Christo auspice felix est piscatura.

SIMON. Luc. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus miranti cum animo suo Simoni, apud quem ipse cibu
capiebat, cur se pateretur ab impudica muliere attrectari, ca
sam reddit.

Simon, Jesus.

JAmdudum spectо mulierem istam, quæ meum hunc ho
pitem tam molliter curat. Qui si vates esset, intelligere
utiq; quæ & qualis sit mulier, quæ ipsum attrectat, nam
prostitutâ pudicitiâ est. *J.* Simon, paucis te volo. *S.* Dica
licet, Magister. *J.* Duos debitores habebat quidem creditor
quorum alter quingentos, alter quinquaginta debebat dena
rios: ii cùm non essent solvendo, utriq; condonavit. Di
uter eum plus amare debeat. *Si.* Opinor, cui plus condonavit
J. Recte judicas. Vides hanc mulierem; Cùm introivissem
domum tuam, ne aquam quidem ad lavandos pede
meos

eos dediſti: ea & lacrymis eos perfudit, & ſui capitis ca-
illo exterſit. Tu mihi oſculum non dediſti: ea, poſtquam
n ingreſſus, non deſtitit mihi pedes deoſculari. Tu nec
eo mihi caput unxiſti: ea, unguento etiam mihi pedes per-
nxit: Quâ de cauſa ſic habeto, ei multa remitti peccata,
oniam multum amavit. Cui autem minus remittitur, mi-
us amat. Remittuntur tibi peccata, mulier; tua te fidu-
a ſervavit, abi cum bona pace.

Sent. *A ſiniſtris ſuſpicionibus abſtinendum. Ex conjectura*
dicare, temerarium eſt. Magno beneficio magnus amor conci-
tur.

JAIRUS. Mac. 5. Luc. 8.

ARGUMENTUM.

Jeſus à Jairo exoratus, ejus filiam it ſanatum; & inter eun-
m, mulierem profluvio ſanguinis laborantem ſanat. Deinde
i Jairi domum venit, ejus filiam, quæ interea deceſſerat,
vocat in vitam.

Jairus, Jeſus, Mulier, Petrus, Nuncius.

EST mihi unica filiola, optime Jeſu, duodecimum annum
agens, quæ nunc domi deſperato morbo laborat. Ob-
ecro, te & obteſtor etiam atque etiam, ut domum venias,
que manus imponas, ut reviviſcat & revaleſcat. *Je.* Fa-
iam verò: eamus. *M.* Salva ſum, ſi poſſum vel extremam
jus oram veſtis attingere. Conabor, nec me hæc hominum
urba impediet, quò minùs ad eam accedam. *Je.* Quiſnam
etigit mea veſtimenta? *P.* Tu vides quanta te hominum
ultitudo circumſiſtat & comprimat, & rogas quis te teti-
it? *Je.* Certè tetigit me aliquis; nam ſenſi vim quandam
xire à me. *M.* Perii miſera: non latui eum. Obſecro te ig-
oſce mihi: ego ſum illa. *Je.* Narra mihi rem omnem, ut ſeſe
abet. *M.* Ego miſera jam duodecim annos languebam pro-
luvio ſanguinis: cùm interea toto illo tempore multis ad-
ibitis medicis, & omnem rem inſumpſiſſem, neque quic-
uam profeciſſem, ſed indies deterius haberem; jamque ab
mnibus medicis eram deſperata. Cùm autem tuorum
factorum admirabilitatem famâ atque auditione acce-
piſſem, acceſſi ipſa, ſic mecum cogitans: O me fœlicem,

ſi

si vel limbum ejus togæ liceat tangere! Hoc animo per m
diam turbam accessi protinus, nec me spes fefellit: nam s
mulatque te tetigi, sensi vim omnem morbi fugatam esse, &
omnem sanguinis fluxionem constitisse. *Je.* Bono animo e
filia; tua te fiducia servavit: abi cum bona pace, ex tu
malo sana. *N.* Tua filia mortua est, Jaire; quid jam mo
lestus es magistro? *Je.* Ne metue, Jaire; tantùm confide &
evádet. Sed quem ego domi strepitum audio? introeamus
Eho! Quid tantopere fletis? Quid ejulatis? Pax sit rebus
Non est mortua puella, sed dormit. Exite foràs omnes: Vo
Petre, Jacobe, Joannes, & vos puellæ parentes manet
intus. Videbitis quanta sit Dei potentia. Cedò mihi ista
puellæ manum. Puella, surge. *Ja.* Bone Deus, quàm mirifi
cus es! O mea filiola, videóne ego te renatam? *Je.* Videt
diligenter nè quis hoc resciscat; & puellæ cibum præbete.

Sent. *Plus potest vel limbus vestis Christi, quàm univers
hominum scientia. Quæ aliis insanabilia, Christo sunt facilli
ma.*

PHILIPPUS. Mat. 14. *Ma.* 16. *Luc.* 9. *Joan.* 6.

ARGUMENTUM.

Jesus quinque panibus & duobus piscibus quinque virorum millia satiat.

Discipuli, Jesus, Philippus, Andreas.

VIdes quæ te circumstet hominum multitudo in tam va
sta solitudine, & jam dies multùm inclinavit: Itaque
censemus ut eos dimittas, ut in finitima rura, & vicos diver
tant, & sibi cibaria comparent. Hic enim, quod edant no
habent. *J.* Nihil opus est ut abeant. Præbete vos eis cibum. D
At non satis nobis suppetit, unde tantum hominum numerum
pascamus (sunt enim, quantum licet conjicere, plus minùs
quinquies mille virorū, ut mulieres & parvulos omittamus)
nisi fortè eamus emptum panes. *Je.* Unde autem eamus a
tam multos, Philippe? *P.* Equidem non video: nam ducen
tis denariis vix tantum emi possit, ut undè ad singulos mini
mum quantum perveniat. *J.* Quot habetis? Videte. *A.* Ad
est hic puer, qui habet quinque panes hordeaceos, & duo
pisces

ſces ; præterea nihil eſt. Sed hæc quantula ſunt ad tam ultos ! *J.* Afferte huc modo. Jubete omnes in viridi grami- diſcumbere catervatim, centenos & quinquagenos. Ce- mihi iſtos panes. Nunc, Pater cœleſtis, qui pro tua be- gnitate paſcis omnia, neque in multis paſcendis tenuior, eque in paucis copioſior es, qui nullâ lege rerum teneris, à o omnium natura pendet ; effice, rogo, eis tantillis ciba- s multiplicandis, ut hæc hominum multitudo admirabili- r ſaturata, tuam inexhauſtam liberalitatem recognoſcat. gite diſcipuli, diſtribuite hos cibos in omnes : ſatis ſupér- e erit, unde ad ſatietatem comedant.

Sent. *Chriſti cibus eſt inexhauſtus. Plus habet Chriſtus dm egent homines.*

PANIS. Joan. 6.

ARGUMENTUM.

eſus de vivifico pane, hoc eſt, de ſeipſo, diſſerit apud Judæos.

Judæi, Jeſus, Diſcipuli, Petrus.

MAgiſter, quando huc veniſti ? *Je.* Vos profectò me quæ- ritis non quia miracula vidiſtis, ſed quia pane ſatiati ſtis. Procurate cibum non interiturum, ſed in omnem pe- nnitatem permanſurum ; quem quidem ego vobis dabo. am me pater comprobavit Deus. *Ju.* Quid agemus, ut ivina opera faciamus ? *Je.* Hoc eſt divinum opus, ut fidem abeatis ei quem miſit Deus. *Ju.* Quod ergo tui ſpecimen das, t eo viſo, tibi credamus ? Quid tale facis, quale fecit olim oſes ? Quo duce majores noſtri Mannâ vixerunt in ſoli- ndine, quemadmodum literis proditum eſt, *Panem de Cœlo dit eis comedendum.* *Je.* Non Moſes (mihi credite) illum obis de Cœlo panem dedit : ſed meus Pater verum obis de Cœlo panem dat. Nam Dei panis eſt, qui de œlo deſcendit, & vitam dat hominum generi. *Ju.* Domi- e, da nobis perpetuò panem iſtum. *Je.* Ego ſum panis vita- , Qui venit ad me, non eſuriet : & qui mihi fidem habet, on ſitiet unquam. Sed hoc vobis dico. Et vidiſtis me, ne- ué fidem habetis. Quemcunq; mihi dat Pater ad me veniet : venientes ad me non ejiciam foras. Deſcendi enim de œlo, non ut meæ, ſed ut ejus qui me miſit volun-

tati,

tati præream. Hæc eſt autem ejus qui me miſit Patris voluntas, ut ex eo omni quod mihi commiſit nihil perdam ſed in ultimo die exſuſcitem. Hæc eſt autem ejus qui me miſit voluntas, ut quiſquis Filium aſpicit, eique credit, habeat vitam æternam adipiſcatur, & à me ultimo die in vitam revocetur. *Ju.* Nonne hic eſt Jeſus Joſephi filius, cujus nos patrem matrémque novimus? Quo pacto igitur ait, ſe de cœlo deſcendiſſe? *Je.* Nè muſſitate inter vos. Nemo poteſt ad me venire, niſi Patre, qui me miſit, trahente eum ad me ultimo die in vitam revocandum. Scriptum eſt in vatibus, *Omnes fores divinitùs doctos.* Quiſquis ergò ex patre audivit & didicit, is ad me venit; non quia patrem quiſquam viderit, niſi qui eſt à Deo, is Patrem vidit. Credite mihi, qui mihi fidit, is vitam habet æternam. Ego ſum panis vitalis. Mannâ uſi ſunt majores veſtri in deſertis, & tamen mortui ſunt. Hic eſt panis qui de cœlo deſcendit, ejuſmodi, ut qui eo veſcatur, non ſit moriturus. Ego ſum panis vivus qui de cœlo deſcendit; quo pane qui veſcetur, vivet in perpetuum. Panis autem quem ego dabo, caro mea eſt; quam pro humani generis vita dabo. *Ju.* Quomodò poteſt hic nobis carnem ſuam dare comedendam? *Je.* Hoc vobis confirmo, niſi & carnem meam comederitis, & ſanguinem meum biberitis, non habetis vitam in vobis. Qui comedit meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam & ego eum in vitam revocabo ultimo die. Caro enim mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus. Qui meâ carne veſcitur, meúmque ſanguinem bibit, is in me manet, & ego in eo. Quemadmodum vivit Pater qui me miſit: ità & ego per patrem vivo, & qui me comedit, is quoque per me vivit. Hic eſt panis qui de cœlo deſcendit: cujus longè alia vis eſt quàm mannæ; quâ uſi majores veſtri, tamen mortui ſunt. Hoc pane qui veſcitur, vivet in ſempiternum. *D.* Dura vox, quis eam audire poſſit? *Je.* Ergo hoc vobis abſurdum videtur? Quid ſi me videatis eò aſcendentem, ubi eram antea? Nonne multò vobis abſurdius videbitur, ut qui in cœlum aſcenderit, is in terris comedatur? Non ſunt mea dicta ità accipienda, ut dicam ipſam carnem meam

meam comedi. Nam caro quidem nihil juvat: ſed eſt divina quædam comedendi ratio, quâ vita æterna comparatur; de qua ratione verba facio. Nam quemadmodum qui panem comedit, is per panem vivit: ità qui per me vivit (id quod mihi credendo, & à me pendendo efficitur) is me comedere dicitur. Sed ſunt quidam ex vobis qui fidem non habent. Hanc ob cauſam, dixi vobis neminem poſſe ad me venire, niſi hoc ei datum fuerit à patre meo. Jam verò multi à me propterea diſcedunt. Quid vos? Num etiam vultis diſcedere? *P.* Domine, quem adeamus? Tu verba vitæ æternæ habes: & nos credimus & novimus, te eſſe Chriſtum Dei viventis Filium. *J.* Equidem vos duodecim elegi, ſed veſtrûm unus diabolus eſt.

Sent. *Animæ cibus magis eſt procurandus quàm corporis. Ut pane corpus, ſic veritate (qui Chriſtus) anima paſcitur.*

PRÆPOSTERI. *Mat.* 15. *Mar.* 7.

ARGUMENTUM.

Jeſus à Phariſæis & Scribis de diſcipulorum ſuorum illotis manibus reprehenſus, in illos reprehenſionem retorquet; demonſtratq; peccatum non extra ſed intus eſſe in animo.

Phariſæi & Scribæ, Jeſus, Diſcipuli, Petrus.

CUr faciunt diſcipuli tui contra inſtitutum antiquorum, ut cibum capiant illotis manibus? *J.* Cur & vos contra præceptum facitis de inſtituto veſtro? Deus enim (ut ait Moſes) parentem utrúmque coli præcepit; & ſiquis patri matrive maledixerit eum morte mulctari. At vos ità homines inſtituitis, ut parentibus demonſtrent, donaria à ſe in fiſcum templi collata, in ipſorum parentum utilitatem eſſe ceſſura. Ità eſtis in cauſa, ut nihil ad illam honoris ſpeciem addant, dum ſe ſatis parentibus facere arbitrantur ſi in templum donaria conferant: quamvis parentibus non, ut debent, ſubveniant; quo veſtro inſtituto Dei præceptum reſcidiſtis. Multa ſunt ejuſdem generis alia, in quibus dum hominum inſtituta teneatis, Dei præcepta omittitis: lotiones urceorum & poculorum, & cætera ejuſmodi. Ficti homines, rectè vaticinatus eſt de vobis Eſaias, ubi ita dicit, *Hic populus ad me ore acce-*

dit & me labiis colit: sed animo procul à me absunt. Verùm frustrà me ex institutis præceptisque hominum venerantur. Sed attendite omnis multitudo, & intelligite. Non quod intrat per os, coinquinat hominem: sed quod exit per os, hoc verò coinquinat hominem: Si quis habet aures ad audiendum audiat. *D.* Ecquid scis, Pharisæos isto tuo dicto esse offensos? Omnis stirps à Patre meo cœlesti non plantata, extirpabitur? *J.* Sinite eos: duces sunt cœci cœcorum. Quòd si cœcus cœcum ducat, ambo in foveam cadent. *P.* Edisseret nobis sententiam istam. *J.* Adeóne etiam vos tardi estis? Aut nondum intelligitis, nihil quod intrinsecùs in hominem intrat, posse eum coinquinare? Non enim in cor penetrat, sed in ventrem fertur, & in latrinam per excrementa ciborum ejicitur. Sed quæ ex homine per os exeunt, ea ex corde proficiscentia, coinquinant hominem. Hinc nascuntur malevolentiæ, hinc adulteria, hinc stupra, cædes, furta, falsa testimonia, sordes, malitiæ, dolus, protervitas, invidentia, maledicta, superbia, stultitia. Hæc tam multa intrinsecùs manentia, polluunt hominem. At illotis manibus cibum capere, non polluit hominem.

Sent. *Ficti homines speciem pietatis habent; ejusdem vim repudiant. Quo quisque plus tribuit rebus exterioribus, eò minus habet interiorum. Tantò minoris quisq; facit speciem, quantò plus habet rei.*

CHANANÆA. Mat. 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus à Chananæa exoratus, ejus filiam liberat à Furiis Chananæa, Discipuli, Jesus.

Miserere mei, ô tu Davidides: filiam habeo, quæ Furiis miserè agitur. Heu me infœlicem: nè respondere quidem dignatur. Obsecro te etiam atque etiam, miserere mei: respice me, utere tuâ in me clementiâ & mansuetudine. *D.* Absolve eam, quæsumus: clamore nos obtundit. *J.* Non sum missus nisi ad oves perditas domûs Israelis. *C.* Domine, subveni mihi. *J.* Sine primum saturari liberos. Neque enim convenit liberorum panem objicere catellis. *C.* Etiam sanè: & tamen catelli quoque comedunt de

de micis liberorum, quæ decidunt de mensa dominorum suorum. *J.* O mulier, magna est tua fides, Obtineto sanè quod vis; & propter istud dictum abi læta: nam Furia emigravit è tua filia.

Sent. *Christus exorabilis est, etiam iis quos maximè videtur excludere. Fide Christus expugnatur.*

FERMENTUM. Mat. 16. Mar. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus Discipulorum diffidentiam & tarditatem arguit: Qui quod ipse de fermento spirituali dixerat, intelligebant de carnali.

Jesus, Discipuli.

CAvete vobis diligenter à fermento Pharisæorum & Sadducæorum, tum etiam Herodis. *D.* Hoc dicit, quia panes non accepimus. *J.* Quid vobiscum cogitatis, diffidentes, panes è vobis esse omissos? Adeóne cœci animo estis? Adeóne sensum omnem amisistis, ut nihil intelligatis, neque vobis veniat in mentem illorum quinque panum, quos in quinque hominum millia dispertivi? Quot enim corbes frustis refertis abstulistis? *D.* Duodecim. *J.* Quid; cum septem panes in quatuor millia dissecui, quot frustorum canistra abstulistis? D. Septem. *J.* Qui fit, ut non intelligatis, me non de pane loqui, cùm jubeo vitari fermentum Pharisæorum, & Sadducæorum?

Sent. *Dicta Christi spiritualia interdum secundum carnem interpretantur etiam Christiani. Hominem à carne ad spiritum traducere est difficile. Diffidentia ex homine, quamvis pio, ægre pellitur.*

CLAVIGER. Mat. 16. Mar. 8. Luc. 9.

ARGUMENTUM.

Jesus Discipulos sciscitatus quænam esset hominum de se fama, & auditâ Petri confessione, ei claves regni cœli promittit: deinde ejus carnalem in cruce deprecandâ animum objurgat, & de hominis abnegatione docet.

Jesus, Discipuli, Petrus.

QUem me dicunt homines esse? *D.* Alii Joannem Baptistam, alii Eliam, alii Jeremiam, alii aliquem ex ve-

teribus vatibus, qui in vitam redieris. *J.* Vos autem quem me esse dicitis? *P.* Christum, Dei viventis filium. *J.* Beatus es, Simon Bar Jona: quoniam istud à carne & sanguine edoctus non es, sed à Patre meo qui est in cœlis. Et ego tibi vicissim dico, Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, quàm nè universæ quidem orci vires superabunt, tibique dabo claves regni cœlestis: ac quicquid obstrinxeris in terra, erit obstrictum in cœlis, & quicquid solveris in terra, erit solutum in cœlis. Cæterum, etiam atque etiam cavete, nè cuiquam indicetis me esse Christum. Me quidem oportet Hierosolymam proficisci, omnésque à senioribus & pontificibus & scribis contumelias & indignitates perpessum, interfici; tertióque post die resurgere. *P.* Respice te, Domine; nunquam istud tibi accidet. *J.* Abi è meo conspectu Satan: impedimento mihi es, quòd divina non sapis, sed humana. Quod si quis me vult sequi, renunciet sibiipsi, & me, crucem ferens quotidianam, subsequatur. Nam qui volet vitam suam servare, eam perdet: qui verò vitam perdiderit meâ causâ & evangelii, eam servabit. Quid enim prodest, quenquam etiam totum mundum lucrari? si vitæ suæ jacturam faciat? Aut quid habet quisquam, quod cum vita sua compensare possit? Etenim quem mei, meorúmque dictorum, in hoc adulterino sceleratóque hominum genere pœnituerit, ejus me vicissim pœnitebit, cum & meo & paterno splendore conspicuus veniam unà cum sanctis & divinis geniis. Nam venturus sum, & pro suis quemque factis remuneraturus. Quinetiam hoc vobis confirmo, quosdam esse ex hoc conventu, qui non sint obituri mortem, quin me regni divini præpotentem venisse viderint.

Sent. *Christi cognitio ab homine non proficiscitur. Sequendus Christus est, isque omnibus præferendus.*

LUNATICUS. Mat. 17. Mar. 9. Luc. 9.

ARGUMENTUM.

Jesus lunaticum, quem ejus discipuli sanare non potuerunt, sanat ab ejus patre exoratus.

Pater

Pater lunatici, Jesus, Dæmon, Quidam, Alius.

MAgister, oro te ut me, meúmque unicum filium, quem tibi hic adduco, respicias. Agitatur nescio quo furiali spiritu muto: credo eum Dæmonis incitatione ita misere infestari. Nam cùm subitò eum mala illa pestis corripit, tum verò admotis dolorum facibus repente divexatur, & cruciatibus fodicantibus horribiles gemitus & dentium stridores edens, spumas agit in ore: & vix tandem sævis cruciamentis perfractus, à tam immanium Furiarum vinculis laxatur. Eum deduxi ad tuos discipulos, & oravi ut eum à tanto malo liberarent; sed non potuerunt. *J.* O diffidens hominum genus & pravum! quousque versabor inter vos? Quem ad finem vos perferam! Huc mihi adducatur. *P.* Ecce eum tibi! Hei mihi! videsis ut repente, te viso, concidit: vide, ut spumas volutatur! *J.* Quampridem hoc ei venire cœpit? *P.* Jam à puero: ac sæpe in ignem, sæpe in aquam præceps ruit, ut dicas eum mortem ferre. Sed tu, si quid potes, opitulare nobis, nostri misertus. *J.* Si potes credere, nihil est quod credenti fieri non possit. *P.* Credo equidem, Domine: sed tu adjuva fidem meam. *J.* Spiritus mute & surde, ego tibi impero, ut istinc emigres, remigraturus nunquam. *D.* Brisoù. *Q.* Ut convulsus est! ut mortuo similis! *A.* Imò ego puto planè mortuum, ità nihil omnino movetur. *J.* Cedo mihi istam manum, surge: est incolumis. Trado tibi filium tuum omni morbo vacuum.

Sent. *Hominis imbecillitas diffidentiæ argumentum est. Fides est omnipotens. Christus etiam infirmæ fidei opitulatur.*

LAPIDANTES. Joan. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus de seipso cum Judæis disserit: eorum vanam ob Abrahamicam stirpem arrogantiam retundit; veram libertatem docet & lapidationem ab eis effugit.

Jesus, Pharisæi, Judæi.

EGO sum lux mundi. Qui me sequitur non ingredietur in tenebras, sed utetur luce vitæ. *P.* Tu de teipso testaris, testimonium tuum non est verum. *J.* Etsi ego testor de meipso, verum est tamen testimonium meum: quoniam

ſcio unde venerim, & quo abeam; id quod vos neſcitis. Vos more hominum judicatis; ego non judico quenquam. Et tamen, ut maximè judicem, judicium meum verum eſt, utpote qui non ſim ſolus, ſed una etiam adſit qui me miſit Pater. In veſtra quoque lege ſcriptum eſt, duorum hominum teſtimonium verum eſſe. Ego de meipſo teſtimonium dico, dicit etiam is à quo ſum miſſus, Pater. *P.* Ubinam eſt tuus Pater. *Je.* Vos neque me noviſtis, neque Patrem meum. Si me nôſſetis meum quoque patrem nôſſetis. Ego abiturus ſum, & vos me requiretis, atque in peccato veſtro moriemini. Quò ego abibo, vos non poteſtis venire. *Ju.* Num ipſe ſe interficiet: ut dicat, quò ipſe abiturus eſt, nos venire non poſſe? *Je.* Vos hinc infernè eſtis? ego ſupernè: Vos ex hoc mundo eſtis; ego non item. Ideòque dixi vobis, vos in peccatis veſtris morituros; id quod fiet niſi credideritis me eum eſſe. *P.* Nam quis tu es? *Je.* Jamdudum id vobis ſum elocutus. Equidem multa de vobis habeo verè dicere. Sed ut ille qui me miſit verax eſt, ità ego quoque ea demum quæ ex eo audivi, hominibus renuncio. Verùm enimvero cùm me extuleritis, tum demum intelligetis me eum eſſe qui meâ ſponte faciam nihil; contraque ſicut me docuit Pater, ità loquor, mecúmque habeam eum, qui me miſit. Neque enim me ſolum deſeruit Pater, ad cujus ego arbitrium omnia ſemper facio. Quòd ſi vos, qui mihi creditis (video enim eſſe non parum multos) in meis dictis manebitis; verè diſcipuli mei eritis, veritatémque intelligetis, quæ vos in libertatem vindicabit. *Ju.* Nos Abrahami progenies ſumus, neque cuiquam unquam ſervivimus: & tu audes dicere nos factum iri liberos? *Je.* Credite mihi, quicunque facit peccatum, ſervus eſt peccati. Atqui ſervo non eſt domi perpetua manſio, filio eſt. Ergò ſi vos filius libertate donabit, reipſa liberi eritis. Neque verò me præterit, vos eſſe progeniem Abrahami: ſed enim cupitis me necare, poſtquam mea in vobis oratio locum non habet. Ego quod cognovi à Patre meo loquar: itidem vos, quod didiciſtis à patre veſtro, facitis. *Ju.* Noſter quidem pater Abrahamus eſt. *Je.* Si Abrahami filii eſſetis, Abraha-

mo

no digna faceretis. Nunc cupitis me perimere, hominem qui verum vobis ſum effatus, id quod audivi ex Deo. At hil tale faciebat Abrahamus. Vos patre veſtro digna faci-. *Ju.* Atqui à ſtupro nati non ſumus. Unum patrem ha-emus Deum. *Je.* Si à Deo patre eſſetis, amaretis me, quip-e cùm à Deo profectus venerim. Neque enim meâ ſponte eni, ſed ab eo miſſus. Cur meam orationem non agnoſcitis? ur mea dicta audire non poteſtis? Vos ex patre Vejove ſtis, & patris veſtri libidinibus miniſtros vos libenter præ-etis. Ille jam ab initio fuit homicida, nec in veritate perſti-it, nempe veritate vacuus. Quòd ſi falſum loquitur, de ſuo oquitur, utpote mendax mendaciique pater. At mihi vos, uia verum dico, non creditis. Quis me veſtrûm coarguerit eccati? Quod ſi verum dico, cur mihi non creditis? Qui à eo eſt, Dei dicta audit. Vos ideo non auditis, quia à Deo on eſtis. *Ju.* Annon rectè dicimus te eſſe & Samaritanum furioſum? *Je.* Ego furioſus non ſum, ſed patrem meum d oro: vos verò me probro afficitis. Sed non ego meæ lau-i ſtudeo, eſt qui ſtudeat, & cum ratione. Credite mihi. ui mea dicta obſervaverit, mortem non videbit unquam. *Ju.* Nunc planè videmus te furere. Abrahamus ipſe mortuus eſt, & ipſi vates. Et tu eum à morte in perpetuum vindicas, ui tibi dicto audiens fuerit? Num tu major es patre noſtro brahamo, qui tamen mortuus eſt, ut etiam ipſi vates? Quem tu te facias? *Je.* Si ego meipſum laudarem, laudatio mea nulla eſſet. Pater meus eſt qui me laudat: quem vos ùm dicatis veſtrum eſſe Deum, tamen non noviſtis. At ego novi: id quod ſi negarem veſtri eſſem ſimilis, id eſt, men-dax: ſed novi eum, ejúſque dictis pareo. Abrahamus ille parens veſter geſtivit videre diem meum, & vidit, & vidiſſe gaviſus eſt. *Ju.* Quinquaginta annos nondum habes: & Abra-hamum vidiſti? *Je.* Imò, Antequam Abrahamus eſſet, ego eram. *Ju.* Proh ſcelus! hæccine nos tam indigna feremus? Quin eum cooperimus lapidibus? Agite, fiat lapidatio. Sed quid hoc eſt! Nuſquam comparet: evanuit.

Sent. *Patrem ſequitur ſua proles. Cui quiſque obedit, ejus filius aut ſervus eſt. Ex opere judicatur de homine, Im-*

pii ſunt ex diabolo nati. Servire juſtitiæ, ea demum libertas eſt. Simulatores dum ſe negant homicidas, in eo ipſo veſtigio homicidia moliuntur. Simulatorem ſi homicidii argueris, occidet te, ſi poterit, ut ſe non homicidam eſſe oſtendat. Utinam tantum ſaperet mundus, ut ex ſuis eos fructibus cognoſceret!

COECUS NATUS. Joan. 9.

ARGUMENTUM.

Jeſus cœcum natum ſanat. Phariſæi poſtquam hoc, etiam interrogatis ejus Parentibus, reſciverunt, de Jeſu malè dicunt & ſanatum, qui de Jeſu bene dicebat, rejiciunt. At Jeſus ei ſeſe aperit, & Phariſæos cœcitatis arguens, de ſeipſo, bono paſtore, diſputat.

Diſcipuli, Jeſus, Cœcus natus, Vicini, Phariſæi, Judæi, Parentes cœci, Nuncii.

MAgiſter, utrùm propter ſuum hic, an propter parentum peccatum cœcus natus eſt? *J.* Propter neutrum: tantùm ut divina in eo opera demonſtrarentur. Me oportet rem agere ejus qui me miſit, dum dies eſt. Venit nox, cùm agi non poterit. Donec in hac vita ago, lux ſum hominum. Sed agè jam huic homini lucem conferam. Confectum eſt. Abi lotum in piſcina Siloa. *C.* Faciam, & quidem libenter. O me felicem, ſi poſſum adipiſci id quod homines vocant lumen, quo ità delectantur, ut negent quicquam eſſe jucundius! At ego nunquam nè ſuſpicari quidem potui quale eſſet, neq; omnino animo & cogitatione comprehendere, quid album quidve atrum dicant. Ità mihi natura iniqua fuit ut mihi rem omnium prædicatione ſuaviſſimam invideret. Sed jam videor mihi ad piſcinam perveniſſe, lavabo me, ut ſum juſſus. O Deus immortalis! quid hoc rei eſt? Hoccine eſt videre? Ho, ho! vix ſum mei compos præ gaudio. Video ego cœlum, terram, homines! Bone Deus, quis eſt hodie tam fortunatus, quàm ego ſum? O populares, aſpicite, aſpicite eum qui ex utero matris cœcus exceptus eſt, nunc liquidò videntem. *V.* Eſtne hic ille, qui ſolebat ſedens mendicare? *Al.* Plane.

Planè. *Al.* Fieri non poteſt. Alius eſt ejus ſimillimus. *C.* Imò ego verò ille ipſe ſum. *V.* Quo pacto tibi aperti ſunt oculi? *C.* Quidam homo, quem Jeſum nuncupant, pulverem ſputo ſuo temperatum meis oculis illevit; deinde juſſit ut irem lotum in Siloa: quo facto, ſenſum videndi ſum aſſecutus. *V.* Ubi eſt ille? *C.* Me latet. *V.* Deducamus eum ad Phariſæos. *C.* Quò libet. *V.* Adducimus vobis hominem, Phariſæi, qui ait ſe, cùm à nativitate cœcus eſſet, videndi munus à Jeſu eſſe aſſecutum. *Ph.* Quo modo iſtud, amabò? *C.* Cœno mihi oculos illevit: quibus deinde ablutis video. *Ph.* Is homo non eſt à Deo profectus, ut qui Sabbatum non agat. *Al.* Qui poſſit improbus homo tam ſtupenda? *Ph.* Tu quid de eo cenſes, qui tibi oculos aperuit? *C.* Egóne? Vatem eſſe. *Ju.* Credibile non eſt eum qui nunc videt cœcum fuiſſe. Evocentur huc ejus parentes. *Al.* Sanè placet. Heus vos, accerſite eos. *N.* Fiet. *Ju.* Placet hanc rem altiùs ſciſcitari. *N.* Adſunt. *Ju.* Hiccine eſt filius veſter, quem vos prædicatis cœcum eſſe natum? Qui fit ut nunc cernat? *Pa.* Hunc filium eſſe noſtrum, & cœcum fuiſſe natum, ſcimus: quomodo nunc cernat, neſcimus: quiſve ei oculos aperuerit, nos fugit: ipſe jam grandis eſt, ipſum interrogate de ſe, ut eloquatur. *Ph.* Appelletur iterum. Ades tu, fatere verum. Nobis ſatis cognitum eſt hominem illum eſſe ſceleratum. *C.* Sceleratus ſit nèc-ne neſcio; unum illud ſcio, me, cùm cœcus fuerim, nunc oculis uti. *Ph.* Quid fecit tibi? Quomodo illuſtravit tua lumina! *C.* Jam vobis dixi, neque audiviſtis. Quid denuò vultis audire? Num vos quoque vultis ejus diſcipuli fieri? *Ph.* Abi in malam rem. Tu es ejus diſcipulus; nos Moſis ſumus diſcipuli. Satis ſcimus cum Moſe locutum eſſe Deum; at hic unde ſit, neſcimus. *C.* Ergò in eo eſt admirabilitas, quòd vos neſcitis unde ſit, cùm mihi oculos patefecerit. Jam ſcimus improbos à Deo non audiri, ſed ſi quis pius eſt, & Dei voluntati parens, eum audit Deus. Nunquam poſt hominum memoriam fando auditum eſt quenquam illuſtraviſſe oculos cœci nati. Quòd niſi eſſet is profectus à Deo nil poſſet. *Ph.* Tu ſcelerum plenus es: & nos doces?

Abi

Abi foras in malam crucem. *Je.* Audio eum, quem nativâ cœcitate liberavi, exactum esse à Judæis, ecce eum! Heus tu, habésne fidem Dei filio? *C.* Quis autem est is, ut ei fidem habeam? *J.* Vides eum; is ipse est, qui tecum loquitur. *C.* Ego verò fidem habeo. *Je.* Ego in hunc terrarum orbem ad hoc discrimen, & ad hunc delectum veni, ut qui non vident, videant; &, qui vident, cœci fiant. *Ph.* An tibi nos videmur cœci? *Je.* Si cœci essetis, non essetis in vitio: Nunc, quia dicitis vos cernere, peccatum in vobis hæret. Sic accipite: Qui non intrat per januam in aulam, sed aliâ transcendit, is fur est & latro. Qui autem intrat per januam, pastor est ovium. Huic janitor aperit. Hujus vocem exaudiunt oves. Hic suas appellat nominatim, eásque educit, eductisque præit viam: hunc oves consequuntur, ut cujus vocem agnoscant. Alienum autem non sequuntur, sed defugiunt: quoniam non agnoscunt alienam vocem. Verùm aût intelligatis quid mihi velim, sic habetote. Ego sum janua ovium. Omnes quicunque ante me venerunt, fures sunt, & latrones, nec eos audierunt oves. Ego sum janua. Per me qui intrabit, servabitur, & ingressum & egressum liberum habebit, & pascuum nanciscetur. Fur non aliam ob causam venit, quàm ut furetur, mactet, perdat: Ego veni ut vitâ fruantur, & meliùs habeant. Ego sum pastor bonus, Pastor bonus animam ponit pro ovibus. At mercenarius ille, non pastor, cujus suæ non sunt oves, si quando vidit lupum venientem, relictis ovibus, in pedes se conjicit; lupus oves agit, rapit. Ille mercenarius fugit; nempe mercenarius, nec curam habens ovium. Ego sum pastor bonus, & meas novi, vicissimque eis sum notus. Quemadmodum novit me pater, ità ego novi Patrem, & animam pono pro ovibus. Habeo autem alias oves quæ non sunt hujus ovilis, quæ etiam mihi adducendæ sunt, meámque vocem audient; atque ita fiet unum ovile, unúsque pastor. Ideo me pater amat, quia animam pono eam resumpturus: Eam quidem nullus mihi eripere potest; sed ipse meâ sponte eam pono; habeo enim potestatem eam ponendi rursúmque sumendi. Hoc mihi in mandatis dedit meus

Pater.

ater. *Ju.* Furioſus eſt, & inſanit. Quid eum auditis? *Al.* Hæc non ſunt furentis. Potéſtne Furia cœcorum oculos cis uſu donare?

Sent. *Quos ſanaturus eſt Chriſtus, priùs fœdat, hoc eſt, fœdos eſſe oſtendit. Simulatoribus nihil eſt vel pertinacius vel crudelius. Equidem ſi mihi perſuaſi, etiam ſi reliqui omnes veritati crederent, ſimulatores non eſſe credituros. Quos mundus rejicit, Chriſtus accipit, eiſque ſeſe aperit: quid divina ſapiunt mundo furere videntur. Aperi hic tandem oculos, O cœce munde, & noli continuo furoris arguere, ſi quis aliquid vel agit vel dicit, quod tu, O bellum centiceps, vel non approbas, vel non intelligis! Cognoſci iterum & iterum, tertioque, cognoſce antequam judicas. Nam ad pœnitendum properat, citò qui judicat.*

RENOVALIA. Joan. 10.

ARGUMENTUM.

Jeſus Judæis Chriſtum Deique Filium ſe eſſe fatetur: ob eámque cauſam, illi eum lapidare conantur.

Judæi, Jeſus.

QUamdiu noſtros animos ſuſpenſos tenebis? Si tu es Chriſtus, dic nobis apté. *Je.* Id dixi vobis, nec creditis; ea quæ Patris mei nomine facio, ſatis de me teſtantur. Sed vos non creditis, qui non eſtis ex ovibus meis: quemadmodum dixi vobis, oves meæ vocem meam audiunt: Ego eas cognoſco, ipſæ me ſequuntur; ego is vitam largior ſempiternam: non poſſunt unquam perire, neque mihi eas quiſquam de manu eripuerit. Pater meus qui mihi eas mandavit; maximus eſt omnium: nec eas poſſit quiſquam de ejus manu extorquere. Ego autem & Pater unum ſumus. *Ju.* O audaciam! videtis quam nefaria vox! Agite, obruamus, hominem lapidibus. *Je.* Multa ego vobis præclara opera, Patre meo autore, edidi: quod tandem eſt eorum, propter quod me lapidatis? *Ju.* Nullam bonam ob rem te lapidamus, ſed ob impia tua in Deum dicta: ſimul quod, homo cùm ſis, Deum te facis. *Je.* Eho! annon ita ſcriptum extat in veſtris literis: ego vos Deos appellavi? Si Dii appellati ſunt illi, ad quos Dei ſermo habitus eſt, quod ſcriptum reſcindi non poteſt; me, quem pater conſecravit, & in hunc terrarum

terrarum orbem misit, vos impium dicitis, si dixi me Dei lium esse? Si Patre digna non præsto, mihi ne credite: etiam, si non mihi, at factis credite: & tandem cognoscatis & Patrem in me, & me in Patre esse. *Ju.* Enimvero ista j non sunt ferenda: injiciamus ei manus: quid stamus? Papæ Ubi est? Nusquam est. Ubi est? Evanuit in auram præstigiator, at non semper evadet: tenebitur aliquando.

Sent. *Quæ non intelligunt, damnant imperiti. Homicidia suæ religionis nomine prætexunt simulatores. Vera dicta habet mundus pro impiis.*

THOMAS. Joan. 11.

ARGUMENTUM.

Jesus discipulos suos se comitari jubet, euntem ad Lazarum in vitam revocandum.

Jesus, Discipuli, Thomas.

ABeamus iterum in Judæam. *D.* Magister, modò te volebant lapidare Judæi: & eodem redis? *J.* Diei horæ sunt duodecim. Qui inter diu iter facit, non offendit: utitur enim communi hâc luce. Qui autem noctu, offendit: caret enim lumine. Jam verò Lazarus ille noster amicus obdormivit, cum eo expergefactum. *D.* At si obdormivit, salvus est. *J.* Planiùs dicendum est: Lazarus mortuus est, id quod equidem vestra causa gaudeo, ut rei fidem adjungatis, cum scitatis me non adfuisse ibi. Sed eamus eum. *T.* Eamus & nos morituros cum eo.

Sent. *Christo mortuum excitare tam facile est, quàm homini dormientem. Christo mors somnus est.*

LAZARUS. Joan. 11.

ARGUMENTUM.

Jesus Lazarum in vitam resuscitat.

Martha, Jesus, Maria, Judæi.

CUM essem domi, allatus est mihi nuncius, advenire Jesum. Itaq; ei extra vicum obviam procedo. Sed eum advenientem video: adibo, & salutabo. O Domine, si adfuisses hic meus frater non fuisset mortuus. Sed nunc etiam scio, te, quicquid à Deo petiveris, impetraturum esse. *J.* Revivisset frater tuus. *Marth.* Scio ego revicturum, cùm revivisc

ent

viſcent homines in illo noviſſimo die. *J.* Ego ſum ſurrectio & vita ità ut mihi confidentes omnes & mortui t revicturi, & vivi nunquam ſint morituri. Credis hoc? *arth.* Etiam Domine. Ego credo te eſſe Chriſtum illum Dei lium, orbi expectatum. Sed eo vocatum Mariam ſoro-m meam, quæ domi miſera luctu tabeſcit. *Je.* Quam mul-acerba, & perpeſſu aſpera evenire in hominum vita ne-ſſe eſt! Miſereſcit harum miſerandarum mulierculârum, æ chariſſimi fratris morte concuſſæ mœrore conficiuntur, jam ad me, ſicut ad certum aſylum, confugient, opemque eam & præſens auxilium implorabunt. Atq; ecce eas huc currentes, cum magnâ hominum multitudine! Ipſa autem laria ut plorat! ut lamentatur! ut ſuo luctu omnibus la-rymas excutit! jam, credo, mihi ad pedes jacebit ſuppli-ans. *Mar.* O Domine, ſi tu hic adfuiſſes, meus frater non uiſſet mortuus. *Je.* Ubi eum poſuiſtis? *J.* Veni viſum. Ut commotus eſt! ut lacrymarum vim profundit! Nimirum eum aldè amabat. *Al.* Non poterat is, qui cœci oculos recluſit, ficere ut hic non moreretur? ſed videte ut rurſum contur-batur. *Ju.* Hic eſt monumentum. *J.* Amovete ſaxum. *Marth.* At jam fœtet, Domine: nam quatriduum eſt. *Je.* Dixine ego tibi, te, ſi potes fidere, viſuram glorioſum & planè di-vinum factum? Tollite modo ſaxum. Pater, gratias tibi ago, quòd me audiviſti. Equidem ſciebam ut me ſemper au-dias: ſed dicebam propter circumſtantem hominum multi-tudinem, ut credent me à te eſſe miſſum. Lazare, veni fo-ras. *Ju.* O rem ſæculis omnibus inauditam! Videte, videte hominem è ſepulchro emergentem, vinctis pedibus & mani-bus faſciis, vultúque ſudario obvelato. O immenſam Dei potentiam! *Je.* Solvite eum, & dimittite liberum.

Sent. *Chriſti vox etiam à mortuis auditur; & nos vivi eam non audimus.*

REPUDIUM. *Mat.* 19. *Mar.* 10.

ARGUMENTUM.

Jeſus cum Phariſæis & diſcipulis de divortio colloquitur.

Phariſæi, Jeſus, Diſcipuli.

Licétne

Licétne viro repudiare uxorem, qualibet de causa? *J.* Quid vobis præcepit Moses? *P.* Moses permisit uxori nuncium remittere, scripto divortii instrumento. *J.* An non legistis, ut, qui eos principio fecit marem simul & fœminam fecerit? atque ita pronunciatum sit, propterea vir relicto utroque parente hærebit suæ conjugi, fiétque ex duobus unum corpus. Itaque jam non sunt duo, sed unum corpus. Proinde quod Deus conjunxit, homo ne disjungat. *P.* Cur ergé præcepit Moses, ei dare divortii tabulam, eámque repudiari? *J.* Habuit videlicet rationem vestræ pervicaciæ. Verum olim non erat ità factitatum. Quin hoc vobis confirmo. Quicunque repudiaverit uxorem suam nisi ob stuprum, & duxerit aliam, adulterat; & qui repudiatam duxerit, adulterat. Eadem in causa sunt & fœminæ. *D.* Si ea est viri cum uxore conditio, non expedit connubia conjungere. *J.* At non omnes id præstare possunt, sed ii duntaxat quibus datum est. Nam eviratorum alii ità ex utero matrum orti sunt, alii manu castrati sunt, alii seipsos castraverunt propter regnum cœleste. Qui hoc potest præstare, præstato.

Sent. *Deus ipse propter hominum pervicaciam aliquid interdum permittit, quod alioquin permittendum non esset. Olim fuit mundus minus malus: & omnia abeunt indies in deterius. Libidini resistere, nisi dono Dei, nemo potest.*

DIVES. *Mat.* 19. *Mat.* 10. *Luc.* 18.

ARGUMENTUM.

Jesus ab adolescente interrogatus, vitæ viam docet; & quàm sit ea divitibus difficilis ostendit, deque præmiis suorum disserit.

Adolescens, Jesus, Discipuli.

MAgister bone, quid boni faciendum mihi ut vitam æternam adipiscar? *J.* Quid me dicis bonum? Nemo bonus est nisi unus Deus. Quod si vis ad vitam pervenire, serva præcepta. *A.* Quænam? *J.* Nè adulterato. Nè occidito. Nè furator. Falsum testimonium nè dicito. Nè quem intervertito. Parentem utrúmque colito. Alterum ut teipsum diligito. *A.* Hæc omnia servavi jam à teneris. Quid mihi restat?

tat? Probo. Unum tibi deeſt. Si vis perfectus eſſe, I enditum rem tuam omnem, & pretium in pauperes ero ato, theſaurum habiturus in cœlo: deinde ad me ſequen ium, crucem ferens, venito. Eho! abit mœſtus, eſt enim erdives. O mei diſcipuli, quàm difficulter, qui rem habent, d regnum cœleſte perveniunt! Obſtupetis? O filii, quam ifficile factu eſt; ut, qui divitiis freti ſunt, in regnum divi um ingrediantur! Dicam iterum: facilius eſt rudentem traji i per foramen acûs, quam divitem in regnum divinum intro re. *D.* Ecquis igitur poterit ſervari? *J.* Hoc humanis quidem iribus fieri non poteſt, poteſt divinis: nam omnia, quan umvis hominibus ardua videantur, à Deo tamen fieri poſ unt. *D.* Nos quidem (ut vides) relinquimus omnia, ut te ſe queremur: quid ergò hinc aſſequemur? *J.* Vos quidem certè, ui me ſecuti eſtis, cum in renovata via in tribunali magni icus conſedero, ſedebitis etiam in duodecim tribunalibus, duodecim tribus Iſraelitarum judicantes. Et, omnino quiſ quis domum, aut fratres, aut ſorores, aut patrem, aut ma rem, aut conjugem, aut liberos, aut agros reliquerit, mei nominis & evangelii, regnique divini gratiâ, is & in hoc evo, etiam inter tot acerba, centuplum accipiet, & in futu râ ætate vitâ fruetur ſempiterna. Sed multi primi erunt ul imi, & ultimi primi. Nam in regno cœleſti idem uſu venit quod in quodam patrefamilias, qui primo mane exiit ad conducendos in vineam ſuam operarios; & cum ſingulis de nariis in diem cum eis decidiſſet, eos in vineam dimiſit. Ite rumq; circiter horam tertiam egreſſus, vidit alios otioſos in foro manentes, quos etiam in vineam ſuam dimiſit, ſéque eis quod æquum eſſet daturum promiſit. Item circa ſextam & nonam horam egreſſus, fecit. Horâ autem fere undecimâ egreſſus, cùm alios deſides inveniſſet: Quid hîc, inquit, ſtatis totum diem otioſi? Nemo nos conduxit, inquiunt illi. Tum ille; Ite & vos in vineam meam, & quod erit æquum, accipietis. Veſperi mandat vineæ Dominus procu ratori ſuo, ut operatores convocet, eiſq; præmium perſol vat, initio facto ab ultimis ad primos. Hic qui venerant ho râ fere undecimâ, ſingulos acceperunt denarios. At primi,

qui

qui ſeſe plus accepturos rati eſſent, cùm tantundem accep
ſent, murmurabant in patrem familias, quòd ultimos, q
unam horam opus feciſſent, ipſis æquaviſſet qui totius di
onus pertuliſſent & ardores. Tum ille uni ex eis, amice, i
quit, non facio tibi injuriam. Nonne denario mecum dep
ctus es? Aufer tuum, & abi. Libet mihi tantum dare hu
ultimo, quantum tibi. An mihi non licebit meis uti me
arbitrio? Eone tu oculum malignum habes, quia ego ſu
benignus? Ita in regno cœleſti ultimi primorum, & prim
ultimorum conditione erunt. Multi enim ſunt vocati, ſe
pauci electi.

Sent. *Divitiæ magno ſunt ad ſalutem impedimento. Dives a
vitiis, denique homines iis quæ habent, chariſſima renuncia
humanis viribus nequeant, divinis queunt.*

DIVES IMMISERICORS. Luc. 16.

ARGUMENTUM.

*Dives immiſericors apud inferos cruciatus nè tantulam qu
dem miſericordiam ab Abrahamo impetrare poteſt.*

Dives, Abrahamus.

PAter Abrahame, miſerere mei, & mitte Lazarum, qu
ſummo digito in aqua intincto, linguam mihi refrigeret
diſcrucior enim in hac flamma. *A.* Fili, memineris, te bon
in vita, Lazarum malis eſſe defunctum; Nunc viciſſim hic i
voluptate, tu in dolore es: Præterea, conſtat omnino inte
nos & vos vaſta vorago, ut hinc ad vos, aut iſtinc ad no
aditus tranſire volentibus non pateat. *D.* Saltem illud or
te, pater, ut eum mittas, in domum mei patris, ut mec
fratres (habeo enim quinque) commonefaciat, ne ipſi quo
que committant ut in hunc tam tetri cruciatus locum veni
endum ſit. *A.* Habent Moſem & cæteros vates, eos audiunto
D. Eſt illud quidem aliquid, pater Abrahame. Sed ſi quis a
mortuis ad eos fuerit profectus, faciliùs vitam corrigent
A. Si Moſem & vates non audiunt, nè ei quidem qui revix
erit obtemperaturi ſunt.

Sent. *Inclementes inclementer punientur, Qualem ſe quiſqu
alteri præbuerit, talem in ſe experiatur Deum. Impiorum
ſera*

ſera pœnitentia. Beati qui plorant: nam conſolatione afficientur. Væ gaudentibus: dolebunt enim. Nam rerum viciſſitudo eſt. Qui ſanctâ doctrinâ ad ſanitatem non revocatur, deſperandus eſt.

FILII ZEBEDÆI. Mat. 20. Mar. 10.

ARGUMENTUM.

Jeſus, Jacobo & Joanni regnum petentibus crucem proponit. Mater Jacobi & Joannis, Jeſus, Jacobus & Joannes.

MAgiſter, volebant quiddam à te petere hi mihi duo filii. *Je.* Quidnam id eſt? *Ja.* Ut tibi, cum ſplendorem & imperium fueris adeptus, alter dexter, alter ſiniſter, aſſideamus. *Je.* Neſcitis quid petatis: poteſtiſne idem mecum poculum ebibere, eadémque lotione ablui? *Ja.* Poſſumus. *Je.* Meum quidem poculum bibetis, meâque lotione lavabimini: Sed, ut mihi dextrâ lævâque aſſideatur, non eſt meum dare, niſi iis quibus id paratum eſt à Patre meo.

Sent. *Ad regnum Dei non niſi per crucem venitur; & tamen non hominis meritum, ſed Dei donum eſt.*

VINITORES. Mat. 21. Mar. 11. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jeſus à Pontificibus & Scribis, & Senioribus de autore ſuæ poteſtatis interrogatus, ipſos viciſſim de autore lotionis Joannis interrogat. Deinde per ſimilitudines, eis futurum prædicit, ut propter ſe repudiatum, regno priventur.

Pontifices & Scribæ, & Seniores, Jeſus.

DIc nobis, ex cujus autoritate iſta facias, & quis tibi dederit ut tantum poſſis? *J.* Ego viciſſim vos quiddam rogabo, de quo ſi mihi reſponderitis, dicam vobis ex cujus autoritate hæc faciam. Lotio Joannis unde erat? à cœlóne, an ab hominibus? *P.* Si à cœlo dicimus, dicet, cur ergo ei non credidiſtis? Sin ab hominibus, periculum eſt nè univerſus nos populus lapidet, omnes enim Joannem habent pro vate. Negemus ſcire nos. Agè, neſcimus. *Je.* Ego quoque non dicam vobis, quâ hæc autoritate faciam. Sed quid cenſetis? Habebat quidam duos natos, quorum priorem aggreſſus eſt his verbis; Nate, abi ad faciendum opus

hodie in vinea mea: Cui ille, non libet, inquit: poſt tamen, mutatâ ſententiâ, abiit. Alteri deinde eodem modo dixit: qui, pollicitus iturum ſe, ſed non venit. Uter paruit voluntati patris? *P.* Prior. *J.* Credite mihi, Publicani & meretrices antecedent vos in regnum divinum. Venit enim ad vos Joannes, vir integra vita, cui vos non credidiſtis: Publicani & meretrices crediderunt. Quod cùm videritis, nè ſic quidem mutaſtis animum ut crederetis. Accipite aliam ſimilitudinem. Fuit quidam paterfamiliâs, qui conſevit vineam: quam cum ſepibus circumdediſſet, torcularque in ea defixiſſet, & caſtellum extruxiſſet, elocavit agricolis, domóque poſtea multo tempore abfuit. Poſt ſuo tempore miſit ad agricolas ſervum, ad percipiendum fructum vineæ, quem illi malè acceptum plagis, inanem remiſerunt. Iterum mittit alium; eum quoq; illi lapidibus contuſum, & ictibus indigniſſimè mulctatum, vacuum remiſerunt. Nec ſatis. Addit tertium, quem etiam vulneribus confectum ejecerunt. Pergit mittere alios, atque alios, qui omnes vel pulſati vel occiſi ab eis ſunt. Et jam cum unum haberet filium, eúmque chariſſimum, ità ſecum cogitabat, Quid agam? mittámne ad eos filium, meas delicias? At mittam; fortaſſe ejus conſpectum reverebuntur: Itáque facit. At vinitores, eo viſo, ſic loqui inter ſe inſiſtunt; Hic quidem eſt hæres, interimamus eum, ut invadamus in hæreditatem. Itaque ejectum è vinea perimunt. Cum ergo redierit vineæ Dominus, quid faciet agricolis illis? *P.* Malos male perdet, vineam aliis tradet agricolis, à quibus fructum percipiet ſuo tempore. Sed abſit ut quid tale veniat. *J.* Nunquamne legiſtis dictum illud in monumentis literatum? *Quem lapidem improbaverunt ſtructores, adhibitus eſt ad caput anguli. A Domino profectum id eſt, mirum nobis videtur.* Quamobrem ſic ex me accipite. Auferetur à vobis regnum divinum, & dabitur genti ſuum fructum edituræ. Et quiſquis inciderit in lapidem eum, confringetur: at in quem lapis inciderit, eum conteret. Nam in regno cœleſti ſimiliter accidit, atque in rege quodam, qui nuptias filii ſui facturus, ſervos ſuos miſit, qui invitatos ad nuptias vocarent. Cúmque illi noluiſſent

luiſſent venire; alios item ſervos miſit, quibus negotium dedit, ut oſtenderent invitatis ipſum paraviſſe prandium, juvencos & altilia eſſe mactata, omnia denique eſſe parata ut venirent ad nuptias. At illi eum aſpernentes diſceſſerunt, alius in ſuum agrum, alius ad mercaturam. Cæteri comprehenſos ejus ſervos è vita per ſummam ignominiam ſuſtulerunt. Qua re auditâ iratus rex, eò ſuas copias miſit, & homicidas illos perdidit, eorúmque urbem incendit. Deinde ſuis ſervis mandavit, (ut quoniam paratæ erant nuptiæ, & qui ad eas erant vocati, non fuerant digni qui in eis adeſſent) per vias paſſim abirent; & ut, quemcunque inveniſſent, ad nuptias vocarent. Illi in trivia profecti, quoſcunque invenerunt, coegerunt, tum malos, tum bonos, ità ut compleretur cœnatio convivis. Ad eos contemplandos ingreſſus rex; animadvertit ibi quendam non nuptiali veſtitu indutum: Et amice, inquit, quid huc intrâſti ſine veſtimento nuptiali? Cúmq; ille obmutuiſſet, juſſit rex famulis, ut eum pedibus manibúſque conſtrictum, in teterrimas tenebras abriperent, ubi futurus eſſet ploratus, ſtridórque dentium. Multi enim vocati ſunt, ſed pauci electi.

Sent. *Publicani & meretrices ad Dei regnum ſunt aptiores quàm populorum magiſtri atque gubernatores. Qui divinis donis ornatus ingratum ſe præbet, is donis privatur. Optima quæque maximè improbantur à potentiſſimis quibuſque.*

DENARIUS. *Mat.* 22. *Mar.* 12. *Luc.* 20.

ARGUMENTUM.

Jeſus à Phariſæorum Herodiſque diſcipulis de tributo Cæſari pendendo malitiosè interrogatus, prudenter reſpondet.

Diſcipuli Phariſæorum. Herodiani, Jeſus.

MAgiſter, ſcimus ut verax ſis, divinámque vivendi rationem verè & ſincerè tradas, neque ullius omnino hominis gratiâ de veritate deducaris. Proinde dic nos quid tibi videatur: liceâtne nobis cenſum pendere Cæſari, necne? *J.* Quid me tentatis, ſimulatores? Exhibete mihi nummum tributarium. *P.* En tibi denarium! *J.* Cujus eſt imago hæc & inſcriptio? *D.* Cæſaris. *J.* Itaque reddite, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ Dei, Deo.

Sent. *Astutis astutè respondendum. Captiosa ad nocendum interrogatio, vitiosa est: sed ad eandem astuta ad seipsum tuendum responsio vitiosa non est.*

SADDUCÆI. *Mat.* 2. *Mar.* 12. *Luc.* 20.

ARGUMENTUM.

Jesus à Sadducæis de septem maritorum uxore interrogatus cujusnam futura esset in altera vita; docet, ibi nulla fore matrimonia & obiter resurrectionem fore ostendit. Deinde Legisperito de maximo legis præcepto respondet. Postremo illos quâdam interrogatione de genere Christi compescit.

Sadducæi, Jesus, Scribæ, Pharisæi, Legisperitus.

MAgister, Moses scripto sanxit, si quis mortuus fuerit sine liberis, superstite uxore & fratre, & is frater ejus uxorem duceret fratrique prolem suscitaret. Fuerunt autem apud nos fratres septem, quorum primus, ductâ uxore, sine liberis mortuus est, fratrique uxorem habendam reliquit. Eodem modo alter, & tertius, donec tandem singulis ad unum mortuis, ultima omnium moritur fœmina. Cùm ergò revixerint homines, cujus ex septem erit uxor, cùm omnes eam habuerint? *Je.* Erratis ignoratione literarum & divinæ potestatis. In hac vita homines connubunt, sed quibus contingit donari vitâ illâ novatâ, ii nullis inter se matrimoniis copulantur: siquidem nè mori quidem jam possunt, suntq; quasi cœlestes, & divini genii, Deique filii. Mortuos autem ad vitam revocari, vel Moses indicat in rubo (si forte unquam legistis) ubi Deus ait, Deum se esse Abrahami, Deum Isaaci, Deum Jacobi. Viventium nimirum Deus est, non mortuorum, cùm ei omnes vivant. Qua in re vehementer erratis. *L.* Quando hic tam expositè respondit, volo ego quoque ejus acumen explorare. Magister, quodnam est primum & maximum in lege præceptum? *J.* Audi, Israelita, Dominus Deus tuus, Dominus unus est. Dominum Deum tuum toto animo, omni curâ, studio, cogitatione, operâ, amato. Hoc est primum & maximum præceptum, Alterum ei simile est: Alterum ut teipsum amato. Majus his præceptum nullum est. Ab his duobus tota legis & vatum doctrina pendet. *L.* Præclare sane,

ſanè, Magiſter, dixiſti. Nam unus eſt Deus, præterea nullus: quem ſummâ animi ope, curâ, ſtudio, operâ, cogitatione amare, necnon alios, ac ſeipſum diligere, omnibus præſtat piamentis & ſacrificiis. *J.* Non longe abes à regno divino. Sed, ut vos ego viciſſim interrogem, Phariſæi, Quid cenſetis de Chriſto? Quo prognatum fore? *P.* Davide. *J.* Qui fit ergo, ut cum David numine afflatus, Dominum vocet, ad hunc modum? Dixit Dominus Domino meo, ſede ad dextram meam, donec tuos tibi hoſtes, ſcamni inſtar, calcandos tradidero. Si eum David Dominum vocat, qui fieri poteſt ut ſit Davide prognatus?

Sent. *Sublatâ morte, ſublata erunt matrimonia, utpote ad generis humani propagationem inſtituta: quâ propagatione jam nihil opus erit, nemine moriente. Amor legis perfectio.*

PETRUS. Luc. 22. Joan. 13. & 14.

ARGUMENTUM.

Jeſus moriturus diſcipulos ſuos modeſtiam amorémque docet; ſui deſertionem, & Petri abnegationem prædicit: deque ſuo ad Patrem diſceſſu, & Spiritûs ſancti miſſione diſſerit.

Jeſus, Petrus, Diſcipuli, Thomas, Philippus, Judas, Thaddæus.

INter gentes ut quiſque plurimùm opibus valet, ità maximè rex eſt, & potentiſſimus quiſque facillimè principis nomen obtinet. At veſtra longè alia eſt ratio: quantóque quiſque major eſt, tanto ſubmiſſius ſe gerat: quantò plus imperio pollet, tantò magis miniſtrum ſe præbeat. Uter enim major eſt? qui accumbit, an qui miniſtrat? Nonne qui accumbit? Atqui ego inter vos ſum ſicut miniſtrans, vobiſque (qui permanſeritis mecum in meis rebus adverſis) legatum mihi à Patre meo regnum ſimiliter lego! ut edatis & bibatis in eadem mecum menſa in regno meo; & in tribunalibus ſedentes, jus duodecim tribubus Iſraelitarum dicatis. Filioli, adhuc parumper vobiſcum futurus ſum; quæretis me, &, quemadmodum dixi Judæis, quò ego iturus ſum, eo venire non poſſe: ità vobis quoque nunc dico. Itaque hoc novum vobis præceptum do, ut ametis vos in-

ter vos, & ametis quemadmodum ego vos amavi. In eo cognoscent omnes, vos meos esse discipulos, si mutuo vos amore complectimini. *P.* Domine, quò abiturus es? *Je.* Quò ego abiturus sum, non potes me nunc sequi, sed postea sequeris. *P.* Quî minus nunc possum? Animam pro te ponam. *Je.* Animam pro me pones? Crede mihi, nondum cecinerit gallus, cùm tu me ter adjuraveris. Simon, Simon, Satanas ille (nè tu sis nescius) expetivit vos ad cribrandum, quasi frumentum: Verùm ego oravi pro te, ne tu de constantiæ gradu dejicereris. Tu vicissim aliquando recreatus confirmato fratres tuos. *P.* Atqui paratus sum, & carcerem tecum, & mortem subire. *Je.* Hoc tibi confirmo, Petre, gallum hodiè non cantaturum, quin tu, me tibi notum esse, ter negaveris. Porrò cum dimisi vos sine crumena, & pera & calceis num quâ re caruistis? *D.* Nullâ. *Je.* At nunc qui habet crumenam adhibeto, nec minus peram: quique non habet gladium, vendito pallium suum, & comparato. Nam in me (nè vos nesciatis) superest comprobandum scriptum illud; Et inter improbos habitus est, habéntque meæ res finem. *D.* Domine, ecce, hîc duo gladii. *Je.* Satis est. Cæterùm nolite animo perturbari: fidem habetis Deo; & mihi fidem habete. In domo patris mei mansiones multæ sunt. Quòd si secùs esset, dicerem vobis. Eo paratum vobis locum: id quod si fecero, reveniam ad vos mecum assumendos, ut ubi ero ego, ibi vos quoque sitis. Et quidem quò & quâ viâ proficiscar, scitis. *Th.* Nos verò nescimus quò eas, tantum abest ut viam tenere possimus. *Je.* Ego sum via, veritas & vita; nemo venit ad patrem, nisi per me. Si cognosceretis me, meum quoq; patrem cognosceretis, & jam nunc cognoscitis & vidistis eum. *Ph.* Domine, ostende nobis patrem: Id satis erit nobis. *Je.* Tantum jam tempus vobiscum versor, & tu me non nôsti, Philippe? qui vidit me, vidit patrem; quî fit ut tu jubeas vobis patrem ostendi? Non credis & me in patre, & patrem in me esse? Quæ vobis dico, meâ sponte non dico: sed ipse pater, qui in me manet, hæc agit. Credite mihi & me in patre, & patrem in me esse; aut certe de ipsis factis mihi credite. Hoc vobis confirmo, eum qui mihi fidem habebit,

eadem

eadem mecum, vel etiam majora facturum. Nam ad Patrem meum me confero, facturus quicquid per meum nomen petieritis, ut Patris gloria in Filio celebretur. Si quid (inquam) petieritis per nomen meum, id ego faciam. Si me amatis, præcepta mea conservate. Ego verò exorabo Patrem, ut alium vobis confirmatorem det, qui vobiscum perpetuò maneat: Spiritum illum certum veritatis autorem dico, quem hominum vulgus non potest comprehendere, qui eum neque videt, neque cognoscit: at vos cognoscitis, quoniam apud vos mansurus, & in vobis futurus est. Non relinquam vos pupillos, invisam vos. Post paulo jam me non videbunt homines; at vos videbitis: quia ut ego vivo & vos vivetis. Tum cognoscetis & me esse in Patre meo, & vos in me, & me in vobis. Qui tenet præcepta mea, eaque conservat, ille est qui me amat. Qui verò me amat, amabitur à Patre meo, eundemq; ego quoq; amabo, méq; ei aperiam. *Ju.* Quid causæ est, ut nobis teipsum sis aperturus, promiscuæ hominum multitudini non item? *Je.* Qui me amat, dicta mea vitâ exprimet, eúmq; meus Pater amabit, & ad eum veniemus, & apud eum degemus. Qui me non amat, dicta mea non exequitur. Sermo autem quem auditis meus non est, sed Patris qui misit me. Hæc quidem sum vobis elocutus, apud vos manens. Sed ille confirmator (Spiritum Sanctum dico) quem mittet Pater nomine meo, vos docebit, & recolet omnia quæcunq; dixi vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, nec eam qualem homines solent. Nolite animo perturbari, neque formidare. Audiviſtis ut dixerim vobis, abire me revisurum vos. Si me amaretis, gauderetis quia dixissem ire me ad patrem, qui major me sit. Et nunc dixi vobis, priusquam evenit; ut cùm evenerit, credatis. Jam non multa loquar vobiscum. Venit enim hujus mundi princeps, nec habet quod in me carpat, tantum eò res tendit, ut intelligant homines me amare patrem & ita facere uti mihi mandavit. Surgite, abeamus hinc.

Sent. *Inter Christianos quo quisque major, eò submissior. Ex charitate cognoscitur Christianus: Ut quisque sibi maximè confidit, ita facil limè labitur. Spiritus sanctus Christianum perficit.*

PILATUS. Matth. 27. Mar. 15. Luc. 23. Joan. 18.

ARGUMENTUM.

Jesum accusant Judæi. Pilatus interrogat: Jesus de suo regno & officio respondet. Pilatus eum ad Herodem mittit.

Pilatus, Judæi, Jesus, Pontifices.

QUodnam crimen affertis in hunc hominem quem mihi vinctum tradidistis? *Ju.* Nisi esset maleficus, nunquam eum tibi tradidissemus. *Pi.* Adducite eum vos, & ex lege vestra judicatote. *Ju.* Nobis non licet interficere quenquam. Sed si quæris crimina, eum deprehendimus pervertentem gentem, & prohibentem Cæsari tributa dari, séque Christum regem esse dicentem. *Pi.* Libet ex ipso scisciture. Heus, túne es rex Judæorum? *Je.* Tuáne istud sponte dicis, an ex aliis auditum? *Pi.* Quasi ego Judæus sim. Tui te populares & pontifices mihi tradiderunt. Quid commisisti? *J.* Regnum meum terrestre non est: quod si esset mei satellites pugnavissent, nè Judæis addicerer. Verùm regnum meum hic positum non est. *Pi.* Tu ergò rex es? *Je.* Rectè ais. Ego eò natus sum, & in hunc terrarum orbem ingressus, ut testimonium perhibeam veritati. Quisquis à veritate est, vocem meam audit. *Pi.* Quid est veritas? Heus Pontifices, & plebs Judæa? ego nullum deprehendo crimen in hoc homine. *Pon.* Atqui nemo est hodie nocentior, neque supplicio graviore dignior. *Pi.* Non audis quæ in te proferant crimina? Nihilne respondes? Vide, ut te graviter accusent. Quid, taces? Nequeo mirari satis. *Po.* Populum suâ doctrinâ à Galilæa ad hunc usque locum excitat. *Pi.* Estne is Galilæus? *Po.* Est. *Pi.* Percommodè cadit, quòd est ditionis Herodis, qui nunc in urbe est. Itaque eum ad illum duci jubebo.

Sent. *Autoritati suæ credi volunt calumniatores piorum. Christi regnum mundanum non est.*

BARABBAS. Mat. 27. Mar. 15. Luc. 23. Joan. 19.

ARGUMENTUM.

Pilatus Judæorum importunitate fatigatus, Jesum damnat ad crucem; Barabbamque latronem dimittit.

Pi-

Pilatus, Pontifices, Judæi, Jesus.

NUnc, Judæi, adduco vobis eum, ut intelligatis me nullum in eo crimen invenire. Ecce homo! *Po.* Crucifige, crucifige. *Pi.* Comprehendite eum vos, & crucifigite: nam ego nullum in eo crimen invenio. *Ju.* Nos legem habemus, quæ jubet cum morte plecti, quia Filium Dei se fecit. *Pi.* Metuo quorsum evadant hæc. Undenam es? Mihi non eloqueris? An nescis me potestatem habere tui vel crucifigendi vel relaxandi? *Je.* Non haberes ullam in me potestatem, nisi ea tibi data esset superné. Itaque qui me tibi tradidit, in majore culpâ est. *Pi.* Hic quidem mihi amittendus est, video. *Ju.* Si eum amittis, non es amicus Cæsari. Quisquis enim regem se facit, Adversatur Cæsari. *Pi.* Age jam educam eum ad vos, Ecce rex vester! *Ju.* Tolle in crucem? tolle in crucem. *Pi.* Regem ego vestrum in crucem! *Ju.* Nullum habemus regem præter Cæsarem. *Pi.* Nihil ago, video: cedendum est multitudinis libidini. Cedò huc mihi aquam, hic manuum lotione testatum volo, Judæi, me in sanguine hujus innocentissimi viri ab omni noxa abesse. Vestra culpa esto. *Ju.* Ejus sanguinem nos nostrique posteri luamus. *Pi.* Ergò Barabbam hunc latronem liberum habete; Jesum autem vestro arbitrio in crucem tollendum abducite.

Sent. *Potestas à Deo est. Cæsari malunt servire inimici Christi quàm Christo; latronem liberari, quàm insontem: Utinam non eadem fierent hodie!*

SIMON. Joan. 21.

ARGUMENTUM.

Jesus in vitam suscitatus, piscantibus suis discipulis apparet: Deinde cum eos prandere jussisset, Petro violentam mortem prædicit.

Jesus, Discipuli, Joannes, Petrus.

HEus juvenes! nunquid edulii habetis? *D.* Nihil. *Je.* Jacite rete ad dextram navis partem & invenietis. *D.* Faciemus. O miraculum! tanta est in nostro reti piscium multitudo, ut trahere non possimus. *Jo.* Dominus est. *P.* Ego igitur indusium succingam, & ad eum ad ripam natabo.

natabo. *D.* At nos navigabimus, neq; procul à terra abſum
Jam appulimus. Hic eſt prunæ impoſitus piſcis, & pan
Je. Afferte de piſcibus quos modo cœpiſtis. *P.* Attraham r
te ad terram. O magnum numerum piſcium? *D.* Quot ſunt
P. Enumerabo. Sunt centum quinquaginta tres. *D.* Miru
eſt rete non eſſe ruptum. *Je.* Venite pranſum: veſcimi
hoc pane, & piſce. Simon Joannides, diligis me plùs qua
hi? *P.* Etiam, Domine, tute ſcis quàm te amem. *Je.* Paſc
agnos meos. Simon Joannides, diligis me? *P.* Etiam, Dom
ne, tute ſcis ut te amem. *Je.* Paſce oves meas. Simon Joann
des, diligis me? *P.* Domine, tu omnia ſcis, tu nôſti quàm t
amem. *Je.* Paſce oves meas. Simul & hoc accipe; Cùm eſſe
juvenis, ipſe te cingebas, & ibas quò volebas: ſed cùm ſenue
ris, alius te cùm manus extenderis, cinget, & ducet quo no-
les. Sequere me. *P.* Hic autem quid? *Je.* Si eum volo
manere donec reveniam, quid ad te? Tu modo ſequere me.

Sent. *Jubente Chriſto qui piſcatur, fœliciter piſcatur; id quod de hominibus ſecundum ſpiritum accipiendum eſt. Qui Chriſtum amat, huic Chriſtus oves commendat. Diſcipuli eadem conditio eſt quæ magiſtri.*

LINGUÆ. Act. 2.

ARGUMENTUM.

Cum Chriſti diſcipulos novis linguis loquentes, Judæi putarent ebrios eſſe; Petrus ad eos orationem habens, demonſtrat illud eſſe donum Spiritus ſancti à Chriſto in vitâ excitato effuſi. Hoc audito illi pœnitentiam agunt, & in Chriſti nomine lavantur.

Judæi, Petrus.

NOnne omnes hi qui loquuntur, Galilæi ſunt? *Al.* Sunt. *J.* Ecquid eſt, quod noſtrûm quiſque vernaculam ſibi linguam audiat? Parthi, Medi, & Elamitæ, Meſopotamiæ incolæ & Judææ, & Cappadociæ, Pontique & Aſiæ, & Phrygiæ, & Pamphyliæ, & Ægypti, & ejus Libyæ partis quæ eſt ſecundum Cyrenen, & peregrinantes Romani, tum Judæi, tum adventitii, Cretenſéſque, & Arabes, audimus rerum divinarum amplitudinem noſtris cujuſque linguis

quis eloquentes. Hoc quidem jam non humanum eſt. Eidem ſic obſtupeſco, ut neſciam, vigilémne, an ſomniem. id hoc rei eſt? *Al.* Bacchi agitatio eſt. O Bacche, pater eloquentiæ. *J.* Quid ais. *Al.* Vini pleni ſunt: mera temulentia eſt. Unde enim tam multas linguas, tam diverſas, in repentè didiciſſent? *P.* Viri Judæi, & Hieroſolymæ inclitæ omnes, attendite, & mecum quæ dicam recognoſcite. Non ſunt hi temulenti, quemadmodum vos arbitramini: (eſt enim hora diei tantùm tertia) ſed viget illa vatis Joelis prædictio. Ultimis autem temporibus (inquit Deus) omne hominum genus meo ſpiritu perfundam, ita ut veſtri filii ſimulque vaticinentur, & juvenes viſis, & ſenes inſomniis edocentur. Quinetiam ſervi & ancillæ, tunc meo ſpiritu delibuti, vaticinabuntur. Sed id ſignis quibuſdam præſignificabo tum ſuprà in cœlo, tum infra in terra, videlicet ſanguine, & igne, & fumido vapore. Ipſe ſol tenebris obducetur, & luna ſanguine, antequam Domini magnus ille & inſignis dies veniet. Quiſquis autem Domini nomen invocaverit, evadet. Audite verba hæc, viri Iſraelitæ: Jeſum Nazarenum (ut quem virum!) qui vobis à Deo repræſentatus eſt portentis, miraculis, ſignis, quæ per eum Deus in medio veſtrûm edebat, ut ſcitis, hunc vos, definito Dei conſilio & providentiâ traditum, hominum impiorum opera comprehenſum, ad palum alligatum ſuſtuliſtis: quem Deus ereptum ex mortis doloribus, in vitam revocavit, quatenus fieri non poterat ut à morte teneretur. David enim dicit de eo, Propoſitum mihi Dominum ob oculos ſemper habeo: eóque mihi dextero, nullâ re commoveor. Nec verò ſolùm mentis atque animi lætitiâ geſtio, verùm etiam ipſo corpore fidenter perſto, quod tu animam meam apud inferos non deſeres, nec permittes ut is, qui tibi ſuâ pietate placet, interitu deleatur, ſed me viam vitæ docebis, mihique cumulatiſſimam apud te voluptatem præſtabis. Si licet apud vos, viri, fratres, libere de ſummo patre Davide loqui, is & vitam finivit, & ſepultus eſt, & ejus monumentum apud vos ad hoc tempus extat. Sed cùm vates eſſet, & ſciret Deum ſibi juraviſſe, ſeſe ex fœtu lumborum ejus, quod ad humanam conditionem

nem pertinet ſuſcitaturum Chriſtum, & in ejus ſolio co locaturum, præſcius Chriſti reſurrectionis dixit, ejus neq animam apud inferos relinquendam, neque corpus interi tu eſſe delendum. Hunc Jeſum ſuſcitavit Deus, cujus no omnes teſtes ſumus. Is Dei dextrà elatus, & promiſſum ſancti Spiritûs à Patre conſecutus, effudit hoc quod vo nunc videtis & auditis. Neque enim David aſcendit in cœ lum, ſed is ipſe loquitur ad hunc modum: Dixit Dominus Domino meo, ſede ad dextram meam, donec tuos tibi ho ſtes inſtar ſubſellii calcandos tradidero. Hoc igitur pro certo habeat omnis Iſraelis poſteritas, Dominum & Chriſtum factum à Deo eſſe hunc ipſum Jeſum, quem vos crucifixiſtis. *Ju.* O nos impios! quid agemus, viri fratres? *Pe.* Mutate priſtinam mentem, & abluimini cuncti in nomine Jeſu Chriſti, ad remiſſionem peccatorum; & accipietis munus ſancti Spiritus: ad vos enim pertinet promiſſio, & ad omnes remotiores, quoſcunque vocaverit Dominus Deus noſter. Quamobrem habete curam ſalutis veſtræ, & eripite vos ex hoc perverſo hominum genere. *Ju.* Bene & liberaliter dicis: & nobis omnino, ſi placet, eluamur.

Sent. *De Spiritualibus carnaliter judicant carnales.*

CLAUDUS. Act. 3. & 4.

ARGUMENTUM.

Claudum ſanant Petrus & Joannes. Deinde concurſu facto populi, Petrus ad populum de Jeſu (in cujus nomine fuerit ſanatus ille) verba facit. Hic ſuperveniunt ſectæ Doctorum & Apoſtolos in vincula dant.

Claudus, Petrus & Joannes, Populares, Sacerdotes, Antiſtites fani, & Sadducæi.

REſpicite hunc miſerum claudum, viri optimi, quem mater claudum peperit, ità ut nunquam ſeſe pedibus potuerit ſuſtinere. Date mihi aliquid honoris & amoris Dei gratiâ, ut vobis Deus ſeſe viciſſim benignum præbeat. *Pe.* Aſpice nos. Neque argentum mihi, neque aurum eſt, ſed quod habeo hoc tibi do. In nomine Jeſu Chriſti Nazareni, ſurge & ambula. *C.* O mirum miraculum! Ut mihi roborati ſunt

unt pedes! Ut nunc firmiter incedo! O quàm dulce eſt, conſecutum eſſe bona, quibus caueris! Ago tibi gratias, Deus optime maxime, cujus tanto ſùm beneficio ſanatus. Vah! quam juvat ingredi & ſalire! *Po.* Nonne hic eſt mendicus ille claudus, qui ſolebat pro foribus templi ſedens mendicare? *Al.* Planè is eſt: nec poſſum ſatis mirari hunc tam expeditè nunc ingredi, qui antea loco ſe movere non poſſet. *Al.* Videor mihi ſomniare. Subſequamur eum: ingreditur in porticum Solomonis. *Pe.* Quanta huc concurrit multitudo! Quid hoc admiramini, viri Iſraelitæ? aut quid nos intuemini, quaſi privatis viribus, aut pietate effecerimus, ut hic incederet? Deus Abrahami, & Iſaaci, & Jacobi, patrum noſtrorum, illuſtravit puerum ſuum Jeſum, quem vos in conſpectu Pilati adductum repudiâſtis, cùm ille abſolvendum judicâſſet. At vos, ſancto innocente repudiato petiiſtis hominem homicidam vobis condonari, & vitæ autorem occidiſtis quem Deus à mortuis excitavit. Cujus nos teſtes ſumus: ejúſque nominis fiduciâ, hic, quem videtis & noſtis, corroboratus eſt, & illius confidentia integerrimam valetudinem in veſtro omnium conſpectu conſecutus. Et nunc, fratres, ſcio vos per imprudentiam feciſſe, ut etiam veſtros principes. Sed Deus, quæ tot ſuorum vatum voce prædixerat paſſurum eſſe Chriſtum, ea hoc modo perfecit. Quamobrem revertimini ad ſanitatem, ut deleantur veſtra peccata, donec recreationis tempora veniant à Domino, cùm prænunciatum vobis Jeſum Chriſtum mittet: quem oportet cœlo contineri uſque ad tempora inſtaurationis omnium, quæ Deus tot ſuorum ſanctorum voce vatum jam olim prædixit. Moſes enim majoribus noſtris ita dixit: Vatem vobis ſuſcitabit Dominus Deus veſter, ex veſtra conſanguinitate, mei ſimilem: ei parebitis ad omnia quæ vobis dicet. Quod ſi quis vati illi dicto audiens non fuerit, is ex numero hominum tolletur. Eodem modo tam multi vates, qui à Samuele deinceps fuerunt, qui hæc tempora prædixeruut, & tantò antè denunciárunt. Vos eſtis ex vatibus orti, & in fœdere comprehenſi, quod percuſſit Deus cum majoribus noſtris cum diceret Abrahamo, Per ejus ſemen fœlicitatem conſecuturas omnes orbis

bis terrarum nationes. Ad vos primùm Deus ſuſcitatum puerum ſuum Jeſum miſit, qui vobis ſœlicitatem afferret, modo veſtrûm unuſquiſque à ſuis vitiis diſceſſerit. *Sa.* Enimvero jam ferendum non videtur, tantam eis licentiam dari, ut populum publicè doceant. Nam quid futurum eſt? *Sad.* Quid, niſi, vobis relictis, omnes ad eos tranſeant? Nam quòd reſurrectionem mortuorum, per neſcio quem Jeſum futuram prædicant, facilè animos imperitæ multitudinis in ſuam ſententiam pertrahunt. *Ant.* Itáque mature occurrendum huic malo eſt. Comprehendite eos, ſatellites, conjicite hos nugatores in vincula. Hâc illi nocte garriant cras nobiscum ſeriò diſputati: non jam cum indoctis rationem habebunt, quos poſſint facilè ſeducere; ad pontifices eis, & principes, & ſenatores, & ſcribas veniendum erit, qui eorum argutias vehementiùs refutabunt. Nam plebem quidem habent omnia ſequacem.

Sent. *Chriſti nomen eſt omnipotens. Veritati ſolent invidere & adverſari docti hujus mundi.*

PRIMATES. Act. 4.

ARGUMENTUM.

Petrus & Joannes de ſanato claudo apud primates dicunt, & illis interdicentibus nè deinceps Jeſum doceant, obtemperaturos negant.

Senatores, Petrus & Joannes, Primates, Annas, Caiphas.

QUanam poteſtate, & cujus nomine hoc feciſtis? *P.* Si nos hodie decollato in hominem infirmum beneficio interrogamur, principes populi, & Iſraelitarum ſenatores, quanam re ſanatus ſit: hoc vobis omnibus cunctóque Iſraelitarum populo, notum eſſe volumus, ſanatum eſſe in nomine Jeſu Chriſti Nazareni, quem à vobis crucifixum Deus à mortuis excitavit. Per eum hic aſtat in veſtro conſpectu ſanus. Hic eſt lapis à vobis ædificantibus rejectus, qui adhibitus eſt ad caput anguli; nec eſt in alio ullo ſalus, nec ullum aliud nomen eſt ſub cœlo hominibus datum, per quod nobis liceat ſervari. *Pr.* Hoc ſupra omnia mira mirabile eſt, homines illiteratos & idiotas tam confidenter & ſcitè loqui. *S.* Atqui erant hi Jeſu comites, & hic homo vere ſanatus

natus adeſt. Jubeantur exire pauliſper è concilio, ut hac re inter nos conſultemus: exite pauliſper. Quid faciemus hominibus his? Nam conſpicuum ab eis miraculum editum ſe, omnibus Hieroſolymæ incolis manifeſtum eſt, nec poſſumus negare. *C.* Ità eſt. Sed nè hæc res in vulgus dimanet diùs minemur eis acerrimè, nè ampliùs hoc de nomine quiquam mortalium verbum faciant. Nam quâ ratione in os animadvertamus, non video. Omnis populus hac de re Deum laudat: homo, cui tam difficile in re tam præſens auxilium oblatum eſt, annum agit ſupra quadrageſimum, éſtq; omnibus notiſſimus. *An.* Bene mones. Intromittantur. *P.* Attendite, Galilæi. Interdicitur vobis, nè omnino vocem mittatis, néve doceatis nomine Jeſu. *P.* & *Jo.* Utrùm æquum ſit, & Deo probari poſſit, vobis obtemperare potiùs quàm Deo, vos videritis. Nos quidem non poſſumus quæ vidimus, & audivimus, non dicere. *C.* Vos, niſi malo coacti, rectè facere neſcitis. Sed niſi parebitis, veſtræ contumaciæ pœnas acerbiſſimas luetis.

Sent. *Beneficia divina pro maleficiis habent primates orbis, veritatemq; prædicari non patiuntur. Veritatem ſuam celavit Deus ſapientes & literatos, eámque patefacit parvulis. Deo magis obediendum eſt quàm hominibus.*

GAMALIEL. Act. 5.

ARGUMENTUM.

Cùm fuiſſent Petrus & Johannes ex vinculis divinitus liberati, primates, eo cognito, illos evocant: ut illi doctrinæ ſuæ cauſam dicant. Tum Gamalielis ſuaſu dimittuntur.

Apparitores, Antiſtes fani, Quidam, Pontifices, Sacerdotes, Petrus, Gamaliel.

CArcerem quidem invenimus clauſum diligentiſſimè, & cuſtodes foris ante januam aſtantes, ſed ubi aperuimus, neminem intus invenimus. *An.* Videor videre rerum naturam inverti. Nunquam hujuſmodi monſtra nè fando quidem audita ſunt. Quid? Egreſſóſne eſſe clauſo carcere? *Q.* Homines illi, quos vos in cuſtodiam dediſtis, ſunt in fano, & ibi populum docent. *An.* Hæc ſunt ejuſmodi, ut quemvis de mente dejiciant. Sequiminí me, apparitores: adducam

bis terrarum nationes. Ad vos primùm Deus ſuſcitatum puerum ſuum Jeſum miſit, qui vobis ſœlicitatem afferret, modo veſtrûm unuſquiſque à ſuis vitiis diſceſſerit. *S.* Enimvero jam ferendum non videtur, tantam eis licentiam dari, ut populum publicè doceant. Nam quid futurum eſt? *Sad.* Quid, niſi, vobis relictis, omnes ad eos tranſeant? Nam quòd reſurrectionem mortuorum, per neſcio quem Jeſum futuram prædicant, facilè animos imperitæ multitudinis in ſuam ſententiam pertrahunt. *Ant.* Itáque mature occurrendum huic malo eſt. Comprehendite eos, ſatellites, conjicite hos nugatores in vincula. Hâc illi nocte garriant cras nobiscum ſeriò diſputati: non jam cum indoctis rationem habebunt, quos poſſint facilè ſeducere; ad pontifices eis, & principes, & ſenatores, & ſcribas veniendum erit, qui eorum argutias vehementiùs refutabunt. Nam plebem quidem habent omnia ſequacem.

Sent. *Chriſti nomen eſt omnipotens. Veritati ſolent invidere & adverſari docti hujus mundi.*

PRIMATES. Act. 4.

ARGUMENTUM.

Petrus & Joannes de ſanato claudo apud primates dicunt, & illis interdicentibus nè deinceps Jeſum doceant obtemperaturos negant.

Senatores, Petrus & Joannes, Primates, Annas, Caiphas.

QUanam poteſtate, & cujus nomine hoc feciſtis? *P.* Si nos hodie decollato in hominem infirmum beneficio interrogamur, principes populi, & Iſraelitarum ſenatores, quanam re ſanatus ſit: hoc vobis omnibus cunctóque Iſraelitarum populo, notum eſſe volumus, ſanatum eſſe in nomine Jeſu Chriſti Nazareni, quem à vobis crucifixum Deus à mortuis excitavit. Per eum hic aſtat in veſtro conſpectu ſanus. Hic eſt lapis à vobis ædificantibus rejectus, qui adhibitus eſt ad caput anguli; nec eſt in alio ullo ſalus, nec ullum aliud nomen eſt ſub cœlo hominibus datum, per quod nobis liceat ſervari. *Pr.* Hoc ſupra omnia mira mirabile eſt, homines illiteratos & idiotas tam confidenter & ſcitè loqui. *S.* Atqui erant hi Jeſu comites, & hic homo vere ſanatus

natus adeſt. Jubeantur exire pauliſper è concilio, ut hac re inter nos conſultemus: exite pauliſper. Quid faciemus hominibus his? Nam conſpicuum ab eis miraculum editum ſe, omnibus Hieroſolymæ incolis manifeſtum eſt, nec poſſumus negare. *C.* Ità eſt. Sed nè hæc res in vulgus dimanet diùs minemur eis acerrimè, nè ampliùs hoc de nomine quam mortalium verbum faciant. Nam quâ ratione in os animadvertamus, non video. Omnis populus hac de re Deum laudat: homo, cui tam difficile in re tam præſens auxilium oblatum eſt, annum agit ſupra quadrageſimum, éſtq; omnibus notiſſimus. *An.* Bene mones. Intromittantur. *I.* Attendite, Galilæi. Interdicitur vobis, nè omnino vocem mittatis, néve doceatis nomine Jeſu. *P.* & *Jo.* Utrùm æquum ſit, & Deo probari poſſit, vobis obtemperare potiùs quàm Deo, vos videritis. Nos quidem non poſſumus quæ vidimus, & audivimus, non dicere. *C.* Vos, niſi malo coacti, rectè facere neſcitis. Sed niſi parebitis, veſtræ contumaciæ pœnas acerbiſſimas luetis.

Sent. *Beneficia divina pro maleficiis habent primates orbis, veritatemq; prædicari non patiuntur. Veritatem ſuam celavit Deus ſapientes & literatos, eámque patefacit parvulis. Deo magis obediendum eſt quàm hominibus.*

GAMALIEL. Act. 5.

ARGUMENTUM.

Cùm fuiſſent Petrus & Johannes ex vinculis divinitus liberati, primates, eo cognito, illos evocant: ut illi doctrinæ ſuæ cauſam dicant. Tum Gamalielis ſuaſu dimittuntur.

Apparitores, Antiſtes fani, Quidam, Pontifices, Sacerdotes, Petrus, Gamaliel.

CArcerem quidem invenimus clauſum diligentiſſimè, & cuſtodes foris ante januam aſtantes, ſed ubi aperuimus, neminem intus invenimus. *An.* Videor videre rerum naturam inverti. Nunquam hujuſmodi monſtra nè fando quidem audita ſunt. Quid? Egreſſóſne eſſe clauſo carcere? *I.* Homines illi, quos vos in cuſtodiam dediſtis, ſunt in fano, & ibi populum docent. *An.* Hæc ſunt ejuſmodi, ut quemvis de mente dejiciant. Sequímini me, apparitores: adducam

adducam eos in consilium. *Po.* Sed sine vi: etenim concitares in nos vulgi seditionem, & statim ad saxa veniretur: nam magnum est plebis in eos studium. ✠. Nisi providemus actum de nobis est: jam nullo in pretio sumus, omnium oculi in eos sunt conjecti. Prospiciendum aliquâ ratione est. *An.* Ecce homines! *Pi.* Nonne vos vetuimus isto nomine docere? Atqui repleviſtis Hierosolymam doctrinâ vestrâ, & vultis in nos illius hominis sanguinem derivare? *Pe.* Parendum Deo magis est quam hominibus. Deus majorum nostrorum Jesum suscitavit, quem vos in patibulo suspensum interfeciſtis. Hunc Deus Doctorem & Servatorem suâ dextrâ extulit, ut per eum Israelitis ad saniorem vivendi rationem reversis, veniam daret peccatorum. Et nos sumus ejus testes harum rerum; necnon sacer ille spiritus, quo Deus eos obedientes afflavit. *Po.* O audaciſſimos impostores! Quid agimus viri? Quin de his pœnas sumemus. G. Jubete, si placet eos pauliſper foras discedere. Considerate, viri Israelitæ, de hominibus his quid eis sitis facturi. Superioribus diebus extitit Theudas quidem, qui sese jactabat esse aliquem cum quo homines ad numerum quadringentorum sese conjunxerunt. Is occisus est, & quotquot ei parebant dissipati, & ad nihilum redacti. Post eum extitit Judas Galilæus, tempore professionis, multúmque ad sese hominum traduxit: sed & is periit, & omnes qui ei obtemperabant profligati sunt. Nunc quoque vos summoneo, ut vobis ab his hominibus temperetis eosque missos faciatis. Nam si hoc consilium & opus ab hominibus est, dissolvetur: sin à Deo est, id dissolvere non poteſtis, nisi fortè vultis videri Deo repugnare. *An.* Non malè consulit Gamaliel, ut mihi quidem videtur. *Po.* Sed evocemus homines, eósque virgis cædamus, & vetemus ullam Jesu nominis mentionem facere.

Sent. *Nihil est ad veritati credendum durius primoribus hujus mundi. Boni consiliarii maxima est utilitas. Qui Dei operibus repugnant, Deo repugnant.*

STEPHANUS. *Act.* 6, & 7.

ARGUMENTUM.

Accusatus impietatis Stephanus, causam dicit tanto spiritu,

tu, ut ei resistere non valentes Judæorum primi, eum lapident.

Testes, Pontifex, Stephanus, Senatores, Scribæ.

HIc homo non desinit impiè contra hunc religiosissimum locum, & contra legem loqui. Etenim audivimus eum dicere, Jesum Nazarenum eversurum esse hunc locum; & traditos nobis à Mose ritus mutaturum. *P.* Suntne ista vera? *St.* Attendite fratres & patres. Deus gloriosus apparuit patri nostro Abrahamo cùm esset in Mesopotamia, antequam Charræ degeret, eique mandavit, ut ex solo natali digrederetur, veniretq; in terram quam ipse ei ostenderet. Tum ille ex terra Chaldæa profectus, Charræ habitavit, unde eum (mortuo ejus patre) Deus in hanc terram transtulit, quam vos nunc incolitis: in qua nullam ei possessionem tradidit ne vestigium quidem pedis: & tamen promisit, sese ei possessionem daturum, & ejus post eum soboli, cùm liberos non haberet: Locutus est autem cum eo ad hunc modum, Ejus posteros, peregrinos fore in terra extraneorum, eorúmque servitutem & injurias per quadringentos annos perpessuros: sed illam ego gentem cui servient (inquit) ulciscar; exibúntq; postea & me hoc ipso in loco adorabunt: Eámq; rem, inito cum eo circumcisionis fœdere, firmavit. Is genuit Isaacum, eúmque octavo die circumcidit: Isaacus, Jacobum, Jacobus duodecim summos patres. Summi patres, invidiâ adducti, Josephum in Ægyptum ducendum vendiderunt. Sed adfuit ei Deus, eumque ex omnibus angustiis eripuit & effecit ut Pharao Ægypti rex ei suâ sibi sapientiâ commendato, totius Ægypti, totiúsque suæ familiæ principatum traderet: cùm autem, ortâ fame in omni Ægypto & Cananæa, patres nostri in magnâ essent difficultate cibariâ; Jacobus, qui audivisset frumentum esse in Ægypto, eos illò semel atque iterum dimisit; éstque Josephus altero itinere à fratribus suis agnitus, ejusque genus Pharaoni declaratum. Tum Josephus patrem suum Jacobum, & familiam omnem ad homines septuaginta quinque accersivit. Descendit igitur Jacobus in Ægyptum: ubi cùm vitam finivisset, ipse & patres nostri translati sunt Sichemam, & in sepulcreto positi, quod ibi Abrahamus argenti pretio à filiis Emoris emerat. Interea pro-

propinquante promissi tempore, de quo Deus Abrahamo juraverat, crescebat populus in Ægypto multiplici numero: donec extitit rex alius, qui Josephum non noverat. Is nostrum genus frustrari conatus, patres nostros eousque afflixit, ut etiam fœtus eorum exponi curaret, nè conservarentur. Quo quidem tempore natus est Moses, vir Deo acceptus, qui domi paternæ tres menses enutritus, cùm tandem expositus esset, sublatus est a filia Pharaonis, & ab ea pro filio educatus: fuitque Moses in omnibus Ægyptiorum disciplinis eruditus, & dictis factisque potens. Cumq; jam quadragesimum ætatis annum compleret, venit ei in mentem consanguineos suos Israelitas visere: cúmque vidisset quendam injuriâ affici, eum defendit, ejusque injuriam, cæso Ægypto, ultus est. Arbitrabatur autem consanguineos suos intelligere, Deum ipsis per ipsum salutem dare, quod illi non intelligebant. Postero die conspicatus eos contendentes, pacem inter eos conciliari studebat, consanguineos esse commemorans, Cur alios alii nocerent? sed qui alteri faciebat injuriam, eum repulit, quærens quis eum principem & judicem in eos constituisset: Num se vellet interficere, quo modo pridiè interfecisset Ægyptum? Eo ex dicto Moses aufugit, & in terra Medianitarum peregrinus fuit, ubi filios duos genuit. Peractis autem quadraginta annis, apparuit ei in solitudine montis Sinæ Genius Domini in flamma & ardore rubi. Quo spectaculo admiratus, cùm ad visendum accederet, audita Domini ad eum vox hujusmodi est; Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Jacobi. Hîc cum tremefactus Moses non auderet intueri, Detrahe tibi, inquit ille, calceos de pedibus, nam locus in quo tu stas, sacer est. Vidi afflictionem populi mei qui est in Ægypto; eorúmque gemitu audito, ad eos liberandos descendi. Itaque volo mittere te in Ægyptum. Hunc Mosen, quem illi repudiaverant, quærentes quis eum principem & judicem constituisset; hunc ipsum Deus principem & liberatorem misit ductu Genii, qui ei in rubo apparuerat. Hic eos educit miraculâque fecit & prodigia, tum in Ægypto & mari rubro, tum in deserto, annis quadraginta. Hic est Moses ille, qui

dixit

dixit Iſraelitis, Dominum Deum ipſorum, vatem eis ex eorum conſanguinitate ſuſcitaturum, ipſi Moſi ſimilem, cui parerent. Hic ille eſt, qui in multitudine fuit in deſertis cum Genio, qui cum eo locutus eſt in Monte Sinâ, & cum majoribus noſtris, qui vitalem accepit doctrinam, quam nobis traderet: cui noluerunt dicto audientes eſſe majores noſtri; ſed eo rejecto, animis ſeſe in Ægyptum converterunt, & ab Aarone petiverunt, ut ſibi faceret Deos qui ſe antecederent. Nam Moſi illi, à quo eſſent ex Ægypto educti ſeſe neſcire quid accidiſſet. Itaque vitulum tum fecerunt, & ſacrificium ſtatuæ peregerunt, delectati operibus manuum ſuarum. Et Deus averſus, eos ſivit prolabi ad cultum aſtrorum, quemadmodum in vatum monumentis ſcriptum eſt: Nunquid mihi victimas, & ſacrificia obtuliſtis quadraginta annis in deſertis, poſteri Iſraelitis? An non adhibuiſtis tabernaculum Molochy & ſydus Dei veſtri Remphanis? quæ vos ſimulacra feciſtis ad adorandum: ob quæ ego transferam vos ultra Babylonem. Tabernaculum oraculare habuerunt majores noſtri in deſertis, ſicut præſcripſerat is qui Moſi rationem ejus faciendi oſtendit. Quod ab illis acceptum, eorum ſucceſſores unà cum Joſua introduxerunt, tum cùm invaſerunt in fines earum gentium, quas Deus eorum adventu exterminavit; donec ventum eſt ad tempora Davidis: qui uſus Deo favente, voluit domicilium invenire Deo Jacobi. Solomon autem ædem ei ædificavit. Sed non in Templis manu factis habitat Supremus ille; quemadmodum dicit vates, Cœlum mihi ſedes eſt, & terra pedibus eſt ſcabellum: Quam mihi vos domum extruetis, (inquit Dominus) aut quis mihi locus requietis erit? Nonne mea manus fecit iſta omnia? Pertinaces, & animo & auribus incircumciſi, vos ſemper Spiritui ſancto reſiſtitis, & vos & majores veſtri. Nam quem illi vatum non ſunt inſectati? An non eos necaverunt, qui adventum Juſti prænunciaverunt? cujus vos modo proditores fuiſtis & interfectores: qui geniorum adminiſtratione acceptam legem non ſervâſtis. *Po.* Diſrumpor præ iracundiâ. Hunccine tam arroganter? *St.* Ecce autem, video cœlos apertos, & Filium hominis Deo ad dextram aſtantem. *Se.* & *Se.* O impudentiam!

pudentiam! Quid eum audiamus amplius? Invadamus eum universi, ejiciamus eum ex urbe. Agite, jam lapidetur. Vos testes; vestrum est initium facere lapidationi, sustinete partes vestras. *T.* Nos verò perlibenter. Atque ut simus expeditiores, hic apud te, adolescens, vestimenta nostra deponemus. *S.* Quid cunctamini? Ferite, ferite, etiam atque etiam geminate. Vos omnes cooperite hunc lapidibus, conjicite universi, jacite grandine densiùs. *St.* Domine Jesu, accipe spiritum meum. *Sc.* Properemus, obruamus eum lapidibus. *St.* Domine, noli in hos vindicare hoc facinus.

Sent. *Veritatem impietatis loco habent rectores hujus sæculi. A quibus veritate vincuntur, eis vim inferunt. Sic pugnant rectores tenebrarum hujus mundi.*

CORNELIUS. Act. 10.

ARGUMENTUM.

Accersitus à Cornelio Centurione Petrus, eum de Jesu docet, & in ejus nomine lavat.

Cornelius, Petrus.

AUdivi modò intus advenire eum, quem curavi accersendum. Itaque ei exeo obviam. O salve multùm. *P.* Ah! quid agis? Surge, quid me ità accipis? Ego quoque homo sum: ne tu me divinis honoribus afficias, Ingrediamur. Quinam sunt isti, quos hîc conveniſse video? *C.* Mei sunt cognati & necessarii atque amici, quos huc jussi convocari. *P.* Vos scitis, ut nefas sit homini Judæo hærere, aut congredi alicui extero. Sed me Deus docuit neminem profanum aut immundum censere hominem. Quamobrem accersitus nihil dubitavi venire. Nunc scire velim quam ob causam me accersiveritis. *C.* Quarto abhinc die, ad hanc horam eram jejunus, & domi meæ horâ nonâ precationes faciebam: Ecce autem vir quidam extitit in meo conspectu veste splendidâ, & tua, inquit, precatio, Corneli, exaudita est, tuáque misericordia & benignitas Deo in memoria insedit. Mitte ergò Joppen, accersitum Simonem cognomine Petrum; (is diversatur apud Simonem coriarium ad mare) qui, ubi advenerit, colloquetur tecum. Ego continuo misi ad te, & tu rectè feciſti, quod veniſti. Nunc nos omnes in Dei conspectu

ctu adſumus, ad audienda omnia tibi à Deo mandata. *P.* Reipſa comperio, nullum Deo perſonarum eſſe diſcrimen; contráque, apud omnes Nationes, qui eum metuunt, vitámq; innocenter inſtituerunt, ei eſſe acceptos. Omnium ſumma eſt in diſciplina, quâ curavit erudiendos Iſraelitas, quos læto pacis nuncio affecit per Jeſum Chriſtum. Vos ſcitis quæ res acciderit per totam Judæam uſque à Galilæa, poſt lotionem quam publicavit Joannes: de Jeſu loquor Nazareno, ſacro Dei numine & potentia prædito: qui ultrà citraque commeans, multa multis beneficia conferebat, omneſque ſanabat, quotquot à Vejove illo divexabantur: quippe cùm Deus ei adeſſet. Et nos teſtes ſumus omnium quæ fecit cùm in reliqua Judæa, tum in Hieroſolymis. Quem ipſi Judæi palo affixum ſuſtulerunt, eum Deus tertio die in vitam revocavit, & manifeſtò oſtendit, non vulgo, ſed nobis deſignatis divinitus teſtibus, qui quidem cibum potionemque ſumpſimus cum eo poſtquam à morte revocatus eſt. Ac munus ab eo aſſignatum habemus vulgo prædicemus, & teſtificemur eum viventium eſſe mortuorúmque judicem à Deo deſtinatum. Hunc omnes vates teſtantur eum eſſe, per cujus nomen veniam peccatorum conſequantur, quotquot ei confidunt. Sed quid hoc novæ rei eſt? Numine corripiuntur omnes qui me audiunt, & jam diverſis linguis loqui incipiunt. Nunquid cauſa eſt cur minùs aquâ abluantur, qui eodem nobiſcum numine afflati ſunt? abluantur ſanè nomine Domini.

Sent. *Nullius conditionis hominem non admittit Chriſtus. Apud omnes nationes, quicunque Deum metuunt, innocenterque vivunt, Deo accepti ſunt.*

CIRCUMCISI. Act. 11.

ARGUMENTUM.

Reprehenſus à Chriſtianis Judæis Petrus, quod cum Cornelio extraneæ gentis homine congreſſus fuiſſet, cauſam dicit, & obtinet.

Chriſtiani, Petrus.

NOs quidem factum tuum probare nullo pacto poſſumus, ut libere loquamur. *P.* Quodnam id eſt tandem? *C.* Quòd homines præputio præditos convenifti, & cum eis cibum

cepisti. *P.* Si vobis videtur, rem omnem, prout sese habet, enarrabo, vos eâ auditâ judicabitis. *C.* Placet: enarra. *P.* Cùm in oppido Joppa orarem, visus sum mihi videre (cùm essem extra me raptus) vas quoddam descendens, quasi linteum magnum, quod quatuor capitibus de cœlo demissum, ad me usque pervenit. Id cùm attentus contemplarer, vidi quadrupedia terrestria, & feras, reptilia, & aereas volucres, simúlque audivi vocem dicentem mihi; Agè, Petre, macta & vescere: tum ego; Minimè, Domine, nihil enim unquam immundum aut impurum per os meum intravit. At illa vox iterum de cœlo inquit; Quæ Deus purgavit, tu nè pollue. Id quater factum est; & tum demum omnia in cœlum subducta sunt. Tum continuò præsto fuerunt tres homines in ea domo, in qua eram, ad me Cæsareâ missi. Cum his ut abjectâ omni cunctatione congrederer, divino afflatu admonitus sum. Iverunt unà mecum sex fratres hi, ac nobis hominis domum ingressis renunciavit ille, ut genium domi suæ vidisset astantem, & sibi præcipientem, ut mitteret Joppen homines, qui accurserent Simonem cognomine Petrum, ex quo ea audiret, quæ & ipsi essent, & ipsius toti familiæ salutaria. Hic cùm ego loqui cœpissem, illi divino afflatu correpti sunt, quemadmodum & nos fuimus principio. Tum recordatus sum illud Domini dictum quo dixerat; Joannem quidem abluisse aquâ, sed nos Spiritu sacro ablutum iri. Quod si eodem illos munere effecerat Deus, quo nos, cùm in Jesu Christi Domini fidem venissemus: ego quis eram ut possem obsistere Deo? *C.* Jam nihil addimus: sed gratias Deo agimus, qui etiam exteris per vitæ castigationem aditum ad vitam patefecerit.

Sent. *Imitanda est Petri modestia, qui quod divino jussu fecerat, ejus tamen causam hominibus reddere non dedignatur. Quos Deus admittit, eos repudiare nemo debet.*

RHODE. Act. 12.

ARGUMENTUM.

Adductus divinitùs ex carcere Petrus Christianis narrat quemadmodum fuerit eductus.

Petrus, Rhode, Christiani.

Aperite

APerite mihi has fores aliquis. *R.* Neſcio quis pulſat oſtium: proviſo qui ſit. *P.* Ecquis mihi aperit tandem? *R.* Petrus eſt, Petrus eſt, O me fœlicem! O populares ſalvi ſumus: Petrus præ foribus veſtibuli ſtat. *C.* Inſanis? *R.* Minimè vero. Agnovi ejus vocem. *C.* Genius ejus eſt. *P.* Heus, heus, an expectatis dum ego haſce effringam fores. *R.* Non auditis eum pulſantem? *C.* Aperiamus. O mirum miraculum! Tûne ergo verus ades Petrus? *P.* Pax ſit rebus. Audite, ut me Dominus eduxerit è carcere. A quater quaternis militibus per vices cuſtodiebar. Cumque hâc nocte dormirem inter duos milites, vinctus duabus catenis, carcerémque cuſtodirent ante januam cuſtodes; ecce adeſt Genius Domini, cujus in adventu domus ſplendore illuſtrata eſt. Is me pulſato latere expergefactum juſſit ſurgere, confeſtim, continuoque mihi è manibus exciderunt catenæ. Tum ille: Præcinge te, inquit, & indue ſandalia. Atque ità feci, juſſûſque amicire pallium, & eum ſequi, parebam, cùm jam egreſſus nondum intelligentem rem veram agi, ſed mihi viſum cernere viderer. Et jam prætergreſſi primos & ſecundos cuſtodes, venimus ad portam ferream, quâ itur in urbem: quam ultro nobis patefactam egreſſi proceſſimus vicum unum; atque ibi me reliquit ille. Tum ego, ubi ad me redii, apertè intellexi, eum à Domino miſſum eſſe ad me ex Herodis manu, & tantâ Judæi populi expectatione eripiendum. Hæc vos Jacobo & fratribus nunciabitis. Mihi aliò concedendum eſt.

Sent. *Deum nulli carceres, nullæ catenæ prohibent, quo minus liberet ſuos. Quos liberare vult Deus, tenere nemo poteſt.*

PHILOSOPHI. Act. 17.

ARGUMENTUM.

Paulus Athenis de Deo, & Chriſto, & reſurrectione locutus, à Philoſophis deridetur, à Dionyſio Areopagita admittitur.

Stoici, Epicuri, Paulus, Dionyſius.

POſſumúſne ex te ſcire, quæ ſit iſta tam nova doctrina quam affers? Nam inaudita quædam noſtris auribus affers, Jeſum neſcio quem novum Deum, & alteram vitam prædicans. Hæc qualia ſint, velimus ex te diſcere. *P.* Video vos animo, Athe-

nienſes, paulò ſuperſtitioſiores. Nam cùm præteriens veſtra ſpectarem ſacra, aram quoque offendi in qua inſcriptum erat, *Ignoto Deo.* Eum vobis ego Deum, quem ignorantes colitis, annuncio. Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo conſtant, cùm ſit cœli terræq; Dominus, non habitat in templis manu factis: nec hominum manibus colitur, quaſi ullâ re egeat, qui ipſe omnibus vitam, ſpiritum, omnia denique conferat: quique ductum ex unius ſanguine omne hominum genus, in omni terræ ſolo collocaverit: quibus ſtata vivendi tempora, certóſque inhabitandi terminos præfinivit, ut ſuum Dominum quærerent, ſi fortè perveſtigare & invenire eum poſſent: cum tamen non procul abſit ab unoquoq; noſtrûm; cùm in eo vivamus, moveamur, & ſimus: ut quidam etiam veſtrorum Poetarum dixerunt. Ejus enim genus ſumus. Quod ſi genus ſumus Dei; non debemus exiſtimare, auro, aût argento, aut lapidi arte & induſtriâ humanâ cœlato, numen eſſe ſimile. At nunc omiſſis ignorantiæ temporibus, Deus omnibus ubique hominibus denunciat, ut vitam corrigant. Statuit enim diem, in quo univerſos homines cum ſumma æquitate judicaturus eſt, per virum quendam, per quem id facere decreverat: quem dum à morte revocavit, certam ejuſdem conditionis adipiſcendæ ſpem fecit omnibus. *E.* Feſtivum nugatorem, qui hic nobis homines morti eripit! *S.* De hoc ſatis in præſentia; alias te de eadem re audiemus. *D.* At ego ità affectus ſum tuâ oratione, peregrine, ut jam nihil dubitem quin ita ſit; ſtatuique à te non diſcedere (ſi tibi moleſtum non eſt) niſi iſtâ doctrinâ quantum ſatis eſt inſtructus. *P.* Mihi verò nihil jucundius fieri poteſt, quam & tecum & cum omnibus ità animatis ea communicare, quæ divinitus edoctus, paſſim divulgare ſum juſſus.

Sent. *Mundana ſapientia divinam pro ſtultitia habet. Deus ex ſuis operibus, ſicut opifex, cognoſcitur.*

LYSIAS. *Act.* 21, 22.

Arg. *Comprehenſus in templo Paulus à Judæis illis eripitur à Lyſia Tribuno; ejuſque permiſſu apud Judæos cauſam dicit. Sed illis tumultuantibus, Lyſias eum virgis cædi jubet; verùm, ubi civem Romanum eſſe cognovit, ſolvit.*

Judæi, Lyſias, Paulus, Centurio. Suc-

Succurite, viri Iſraelitæ. Hic eſt homo ille qui contra populum, legem & locum hunc, omnes ubique docet. Quinetiam Græcos introduxit in ſacrum, & ſanctum hunc locum profanavit. *Al.* Extrahamus eum è fano, interimamus eum. Quid expectamus? Jampridem debuit interfici. Quod ſi factum eſſet, has turbas evitaſſemus. *Al.* Vapula, homo ſeditioſe. Hic nos te ictibus trucidabimus. Hem tibi. *Al.* Deſinamus hunc verberare, populares: nam video huc venire tribunum cum militibus. *L.* Unde tam ſubitò tanta orta eſt ſeditio? Eho! hiccine in cauſa eſt? comprehendite nunc milites, & ei injicite catenas. Quiſnam eſt? Aut quid fecit? Tacete, clamoſi homines, Poſſumne ex vobis ſcire quidnam commiſerit? Alius aliud neſcio quid clamat: nihil intelligo. Abducatur in caſtra. Quæ (malum!) hæc tanta violentia eſt? Hic jam credo, opprimemur in turba. *J.* Interime eum. *P.* Licétne mihi te alloqui? *L.* Sciſne Græcé? Nonne tu es Ægyptius ille, qui ſuperioribus diebus concitatâ ſeditione, eduxiſti in ſylvas illa quatuor millia hominum ſicariorum? *P.* Ego homo ſum Judæus, Tarſenſis, civis non obſcuræ Ciliciæ civitatis. Sed oro te, permitte mihi ad populum loqui. *L.* Permitto. *P.* Audite meam hanc ad vos defenſionem, fratres & patres. Ego homo Judæus ſum. Tarſi in Cilicia natus: & in hac urbe educatus ad pedes Gamalielis, patriis legibus accuratè inſtitutus, & Dei cupidus quemadmodum vos omnes eſtis hodie: qui hanc vivendi viam ſum capitaliter inſectatus, viros ſimul & mulieres conſtringendo, & in carcerem conjiciendo. Teſtis eſt mihi Pontifex, totúſq; ſenatus, à quibus etiam epiſtolas ad fratres acceperam, & Damaſcum proficiſcebar, eos quoque qui ibi eſſent, vinctos Hieroſolymam ad ſupplicium adducturus. Sed in eo itinere, cùm appropinquarem Damaſco, circiter meridiem, repentè de cœlo multa me lux circumfulſit; & collapſus ad terram, vocem audivi dicentem mihi, Saule, Saule, quid me inſectaris? Tum ego; Quis es, Domine? Atque ille: Ego ſum Jeſus Nazarenus, quem tu inſectaris. Qui autem mecum aderant, lucem viderunt illi quidem, & territi ſunt, ſed vocem non audiverunt alloquentis me. Tum

ego

ego: Quid agam, Domine? Et Dominus, Surge, inquit, & proficiscere Damascum. Ibi tibi dicentur omnia quæ te facere statutum est. Cúmque præ lucis illius splendore non viderem, manu ductus à meis comitibus, perveni Damascum. Ananias autem quidam vir pius, & legi convenienter vivens, testimonio omnium illic habitantium Judæorum, venit ad me, & adstans mihi, Salve frater, inquit, aspice: Cúmque ego eodem temporis vestigio in eum intuitus essem: Deus Patrum nostrorum, inquit ille, destinavit te ad cognoscendum ejus voluntatem, & ad justum videndum, vocémque ex ejus ore audiendum: quoniam testis ei futurus es apud omnes homines, earum rerum quas & videris & audiveris. Et nunc quid cunctaris? Agedum, abluere, & invocato Domini nomine peccata tua elue. Reverso autem mihi Hierosolymam, & in templo oranti accidit, ut, extra me ipsum raptus, viderem eum dicentem mihi, Propera, & Hierosolymâ celeriter exi: non accipient enim tuum de me testimonium. Cui ego, Domine, inquam, sciunt ipsi ut ego solicitus sim in custodiam dare, & per collegia virgis cædere eos qui tibi confiderent: utque cùm tui testis Stephani sanguis effunderetur, ego adessem, & ejus neci consentiens, vestimenta custodirem eorum qui eum interficiebant. Tum ille, Vade, inquit: nam ego te ad procul remotas gentes amandabo. *J.* Tolle istum ex orbe terrarum; neque enim convenit eum vivere. *L.* Nihil unquam tale vidi. Necesse est graviorem aliquam esse causam quæ universum populum in hunc commoveat. Neque enim ità clamarent, & vestes discinderent, pulveremque in aerem jacerent. Hæc non solent sine maxima causa fieri. Milites, intromittite eum in castra, & virgis cædite, causam fateri propter quam ita in eum clametur. *C.* Fiet. Dispolietur jam, & funibus deligetur. *P.* Licérne vobis hominem Romanum indemnatum verberare? *C.* Vide quid agas, Lysia? nam hic homo Romanus est. *L.* Itanè; Adibo eum, Dic mihi, ésne Romanus? *P.* Etiam. *L.* Ego ipse magno pretio in istam civitatem susceptus sum. *P.* At ego natus sum. *L.* Desistite milites; jam satis superque factum est.

Sent.

Sent. *Iniqui homines veritatem vi opprimere conantur. Pellitur è medio ſapientia, ubi vi res geritur. Romana civitas plus habet autoritatis apud homines, quàm Chriſtiana. Sic fit & hodie. Si cujus præpotentis civitatis aut principis autoritate commenderis locum ubique invenies; ſin nihil niſi juſtitiam habeas, viliſſimus eris.*

ANANIAS. Act. 23.

ARGUMENTUM.

Paulus vinctus Ananiam pontificem acerrimè reprehendit, ut legem. Deinde dicens ſe ſperatæ reſurrectionis reum, Phariſæos & Sadducæos inter ſe committit, & ab illis adverſus eos defenditur.

Paulus, Ananias, Aſſiſtentes, Lyſias, Sadducæi, Phariſæi.

FRatres, ego ad hoc tempus, Deo conſcio, optimè mihi conſcius fui. *An.* Percutiatur ei os. *P.* Percuſſurus eſt te Deus, paries incruſtate. Ergò tu ſedes, ut de me ex lege judices; & contra legem jubes me pulſari? *Aſſ.* Pontifici Dei convitiaris? *P.* Neſciebam, fratres, eum eſſe Pontificem. Scriptum eſt enim, Principi populi tui nè maledicito. Verum audite, fratres, qui in hoc concilio adeſtis. Ego Phariſæus ſum Phariſæi Filius, ſperatæ reſurrectionis mortuorum reus ſum. *S.* Lepidum nugatorem! hoc ſe modo evadere poſſe ſperat. *Ph.* Non malè loquitur: nihil in eo mali video; Quòd ſi Spiritus cum eo locutus eſt, aut aliquis genius, nè Deo repugnemus. *S.* Ideo eum defendetis vos, quia ſe vobiſcum ſentire clamat. *Ph.* Nos eum ideo defendimus quia defenſione dignus eſt. Quid enim commiſit? Vultis opprimere inſontes? *S.* Imò vos vultis tueri ſontes. *L.* Videndum nobis eſt, nè hic ab iſtis diſcerpatur. Tu jube huc deſcendere exercitum, ut eis eripiatur, & in caſtra abducatur.

Sent. *Injuſtus judex, incruſtatus paries. Piis proſunt interdum adverſariorum inter ſe controverſiæ; quemadmodum, inter ſe rixantibus canibus, evadunt homines. Si quando tuetur ſimulator pium, id magis ſui, quàm æqui amore facit.*

NEPOS PAULI. Act. 27.

ARGUMENTUM.

Lyſias à Pauli nepote de Judæorum in Paulum conjuratione certior

certior factus, copias parandas curat, quæ Paulum ad Felicem Prætorem tuto perducant.

Centurio, Lysias, Nepos Pauli.

PAulus is, qui est in vinculis, me evocatum rogavit, ut hunc ad te adolescentulum adducerem: habere enim eum aliquid ad te. *L.* Cedò mihi manum, adolescentule. Dic mihi hîc in occulto quid habeas quod velis mihi enunciare. *N.* Judæi constituerunt petere à te, ut cras in concilium educas Paulum, quasi aliquid diligentiùs in eum quæsituri. Sed tu noli eis obtemperare: nam insidiantur ei homines ex eis supra quadraginta; qui sese devoverunt si vel comederent, vel biberent, quin eum interfeciſſent. Et nunc parati tuum mandatum expectant. *L.* Laudo te, quòd me scire admonuisti. Discedes hinc, & nemini hæc indicabis, quæ mihi demonstravisti. Vos duo centuriones, paratos habete milites ducentos, qui Cæsaream proficiscantur, & equites septuaginta, hastatosq; ducentos ad horam tertiam noctis; & jumenta adhibete, ut eo impositum Paulum ad Felicem Prætorem perducant. Ego ad eum epistolam scribam.

Sent. *Ficti homines piis pertinaciſſimè insidiantur. Sæpe minus est in gentibus iniquitatis, quàm in iis qui se Dei populum gloriantur.*

TERTULLUS. Act. 24.

ARGUMENTUM.

Paulum accusat Tertullus orator, apud Felicem Prætorem. Paulus crimina diluit. Felix causæ cognitionem differt in adventum Lysiæ Tribuni, Paulumque jubet remissius custodire.

Felix præses, Tertullus orator, Paulus, Concio Judæorum.

ADest hîc reus ille Paulus, Anania Pontifex, & vos seniores: supereſt ut vester orator accusat. *T.* Quod maximâ pace per te fruimur; quodq; tuâ prudentiâ hæc provincia recte administratur; nobis omnino gratissimum est, optime Felix, & agimus gratias quas possumus maximas. Sed nè tibi diutiùs sim molestus, quæso ut nos pro tua æquitate paucis audias. Invenimus hominem hunc pestilentem & seditiones omnibus ubique terrarum Judæis concitantem, ac sectæ Nazarenorum principem, eousque ut etiam Fanum profanare

are cognitus sit. Eum nos comprehensum voluimus ex nostra lege judicare : Sed interceſſit Lyſias tribunus eúmque magna vi à manibus noſtris eripuit, ac juſſit ut ejus accuſatores apud te adeſſent. Ex quo quidem Lyſia, poteris, ſi quærere voles, certior fieri de omnibus criminibus de quibus nos hunc inſimulamus. Atque hæc ità ſe habere, teſtis eſt univerſa Judæorum, quos adeſſe vides, concio. *C.* Ità eſt. *P.* Licétne mihi cauſam dicere? *F.* Licet. *P.* Equidem eo confidentiùs pro me dico, quòd ſcio te multos jam annos huic genti jus dicere : ut poſſis intelligere, me non plures duodecim compleviſſe dies, ex quo Hieroſolymam ad divinum cultum conſcendi. Neq; vero me in templo invenerunt cum aliquo colloquentem, aut vulgi ſeditionem facientem, neq; in collegiis, neque oppidatim : nec me eorum poſſunt convincere, de quibus accuſant. Illud autem libenter apud te confitebor, me ex inſtitutione, quam ſectam dicunt, Deum colere patrium, fidemque adjungere omnibus, quæ in diſciplina noſtra & vatibus ſcripta extant : tantumq; mihi de Deo ſpondere, ut exploratum habeam, mortuos tum bonos, tum improbos, aliquando revicturos : id quod ne ipſi quidem non ſperant. Atque equidem in id incumbo, ut rectam conſcientiam Deo ſemper hominibúſq; probare poſſim. Veneram autem poſt annos complures, ut muneribus egeſtatem nonnullorum meorum popularium allevarem, ac certe libarem : cùm me expiatum offenderunt in fano, nulla cum turba aut tumultu. Ii ſunt quidam ex Aſia Judæi; quos oportebat apud te præſto eſſe, & accuſare, ſi quid in me haberent. Aut etiam hi, ſi quod deprehenderunt in me crimen, dicant ſanè, dum adſto in concilio. Niſi fortè criminoſa eſt una hæc vox, quam inter eos ſic clamavi : Ego hodie à vobis reus agor, defenſæ mortuorum reſurrectionis. *F.* Jam finem facite. Cum Lyſias tribunus venerit, cognoſcam de veſtra cauſa. Interea tu Centurio, Paulum cuſtodi ità ut remiſſiùs habeatur : néve aliquis neceſſariorum ejus aditu aut famulatu prohibeatur.

Sent. *Veritatis profeſſionem, ſeditionem interpretatur calumnia. Calumniatores, modo ementiendo, modo torquendo nihil candidè dicunt. Calumniatoribus calumnia impune*

eſt,

est, insontibus innocentia non item, O judices ubinam dormit lex talonis.

FESTUS. *Act.* 25, & 26.

ARGUMENTUM.

Paulus ad Agrippam regem causam dicit, in quâ de sua legatione, mortuorumque resurrectione disserit. Festus præses eum insanum appellat; Agrippa insanum judicat.

Festus præses, Agrippa rex, Paulus.

VIdetis hunc hominem, Agrippa rex, & omnes viri qui hîc adestis, de quo omnis me Judæorum multitudo, tum Hierosolymis, tum hîc interpellavit, clamans, indignum esse eum vivere ampliùs. Ego verò cum comperirem nihil eum capitale admisisse, & ipse ad Augustum provocavisset, statui mittere, & tamen quid certe de eo scribam ad dominum, non habeo. Ea de causa produxi eum ad vos, & maximè ad te, rex Agrippa, ut, re discussitâ habeam quod scribam. Absurdum enim mihi videtur, mittere vinctum, neque crimina quæ ei imponuntur, significare. *A.* Liberum est tibi pro teipso dicere. *P.* Quòd omnia, de quibus à Judæis postulor hodie sum apud te, rex Agrippa, defensurus, hominem Judaicarum consuetudinum atque controversiarum vel imprimis peritum æquidem beatum me existimo. Quamobrem oro te ut me æquo animo audias. Ac meam quidem actam ab ineunte ætate vitam (principio enim versatus sum Hierosolymis inter meos populares) norunt omnes Judæi, jam diu scientes (modò velint fateri) me vixisse Pharisæum: quæ exactissima nostræ religionis secta est. Et nunc hic sto reus speratæ præstationis eorum, quæ majoribus nostris à Deo promissa sunt: quo quidem se perventuras duodecim tribus nostræ, Deum noctes diesque assiduè colendo, sperant. De hâc spe, rex Agrippa, à Judæis accusor. Itáne vero incredibile apud vos judicatur, à Deo mortuos excitari? Equidem statueram multa mihi contra Jesu Nazareni nomen esse facienda; itáque feci Hierosolymis, multósq; sanctos per potestatem quæ mihi à pontificibus permissa erat, in carceres conclusi, & capite meâ sententiâ damnavi. Quin eos per omnia collegia tormentis sæpe cogebam nefaria dicere: jamq; immodicè in eos furens, persequebar

bar etiam ad exteras urbes. Cúmque aliquándo proficiſcerer Damaſcum, cum poteſtate mihi à pontificibus permiſſa, die medio, Rex, in itinere vidi de cœlo ſolis ſplendore majus lumen, quod me meoſque comites circumfulſit. Cúmque omnes ad terram corruiſſemus, vocem audivi aſtantis me, & Hebræo ſermone dicens, Saule, Saule, quid me inſectaris? Durum tibi fuerit contra ſtimulos calcitrare. Tum ego, Quis es, inquam, Domine? Ego ſum, inquit ille, Jeſus, quem tu infeſtas: verùm ſurge, & conſiſte in pedes. Nam eò tibi apparui, ut te miniſtrum & teſtem conſtituam eorum quæ vidiſti, quæque tibi demonſtrabo, vindicando te à populo & gentibus ad quas te nunc mitto, ad eorum oculos aperiendos, ut è tenebris in lucem, & ex Satanæ poteſtate ad Deum ſe convertant, & ità peccatorum veniam conſequantur, & ad eandem cum iis ſortem perveniant, qui quia in fidem meam venerunt, ſancti facti ſunt. Nec ego, rex Agrippa, cœleſti viſioni non rebelli dicto audiens: quin primum eis, qui Damaſci erant & Hieroſolymis, perque omnem Judææ regionem, necnon ipſis gentilibus, correctionem vitæ denunciarem, & exhortarer, ut ad Deum ſeſe converterent, & vitæ correctionem factis oſtenderent. Hâc me cauſa Judæi in fano comprehenſum, conabantur interficere: Sed divino præſidio ad hunc uſque diem ſteti, parvos juxta ac magnos commonefaciens, neque quicquam dicens extra ea, quæ tum cæteri vates, tum Moſes futura antè denunciaverunt: Chriſtum videlicet eſſe mortem paſſurum primúmque ex mortuis in vitam revocatum, lucem populo & gentibus nunciaturum. *F.* Inſanis, Paule: Nimiæ te literæ ad inſaniam redigunt. *P.* Non inſanio, optime Feſte: ſed veracis & ſobrii hominis verba profero. Scit rex, ad quem confidenter loquor, ut quem nihil horum latere putem: neque enim in tenebris geſtum eſt. Crediſne, rex Agrippa, vatibus? Credis, Scio. *A.* Propemodum mihi perſuades, ut Chriſtianus fiam. *P.* Deus faciat, ut non propemodum, ſed planè, non ſolum tu, ſed etiam omnes qui me audiunt hodie fiant tales, qualis ego ſum; exceptis his vinculis. *F.* Surgamus, diſcedamus hinc, hic homo mihi videtur, nihil morte dignum aut carcere, commiſiſſe. *A.* Poterat abſolvi, niſi revocaviſſet ad Cæſarem.

Sent.

Sent. *Vera ſapientia ſtultorum judicio inſania eſt. Licet interdum ex calumniatorum mente magis quam verbis crimina diluere. Neq; enim nominatim accuſabatur Paulus de reſurrectione mortuorum: ſed cùm eſſet in ipſius doctrina (quæ ei crimini dabatur) etiam reſurrectio ſervivit non injuſtè cauſæ ſuæ.*

JUDEX. Matth. 25.

ARGUMENTUM.

Chriſtus in ultimo adventu ſuo de bonis malisque ſententiam pronunciat.

Jeſus, Judex, Dextri, Siniſtri.

VEnite, Beati Patris mei poſſidete paratum vobis regnum ab orbe condito. Nam cùm eſurirem, dediſtis mihi comedere, cùm ſitirem, bibere; hoſpitem me accepiſtis, nudum veſtiviſtis, ægrum viſitaviſtis, in cuſtodiam datum inviſiſtis. *D.* Domine, quando te vidimus eſurientem, ut aluerimus? aut ſitientem, ut potum dederimus? Quando autem hoſpitem, ut acceperimus? aut nudum, ut veſtiverimus? Quando ægrum aut in vinculis, ut inviſerimus? *Je.* Credite mihi, quatenus minimo horum fratrum meorum feciſtis, mihi feciſtis. Vos autem abite à me execrabiles, in ignem æternum, Vejove, ejuſque geniis paratum, qui me neque eſurientem cibo, neque ſitientem potione refeciſtis? hoſpitem non ſuſcepiſtis, nudum non veſtiviſtis, infirmum & in carcerem conjectum non inviſiſtis. *S.* Domine, quando te vidimus eſurientem, aut ſitientem, aut hoſpitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, neq; ſubvenimus? *J.* Credite mihi quatenus horum minimo non feciſtis, mihi non feciſtis.

Sent. *Pro ſuis quemque factis remunerabitur Chriſtus. Quod cuivis Chriſtianorum fit, id ipſi Chriſto fit.*

FINIS DIALOGORUM.

Decem Dei Præcepta, & alia deinceps ſequentia quæ ad reipublicæ inſtitutionem pertinent; ex Exod. cap. 20. *& reliquis.*

DEus hæc omnia Iſraelitis ad hunc modum effatus eſt: Ego ſum Jova Deus tuus, qui te eduxi ex domicilio ſervitutis Ægyptiæ.

1. Deos

1. *Deos alios nullos præter me habeto.*

2. *Simulacrum ullius rei, quæ extet aut ſuprà in cœlo, aut ſubtùs in terra, aut in aquis ſub terra, nè facito; néve ea venerator, néve colito. Nam ego ſum Jova Deus tuus, Deus impatiens ſocii, qui parentum culpam etiam in liberos perſequor, vel ad tertiam uſque quartamque ſtirpem oſorum mei, clementiâque utor ad milleſimam uſque ſtirpem erga mei amantes, meáque præcepta conſervantes.*

3. *Jovæ Dei tui nomen inaniter nè adhibeto: neq; enim habet impunitum Jova, qui ejus nomen inaniter adhibuerit.*

4. *Diem Sabbati ſanctè agere memento. Sex diebus agito, quáque opera omnia parato: Septimo autem die, quod Jovæ Dei tui Sabbatum eſt, nullum opus facito, nec tu, neu tuus filius, aut filia, neu tuus ſervus, aut ancilla, neu tuum Jumentum, neu apud te degens peregrinus. Nam cùm ſex diebus feciſſet Jova cœlum, terram, mare quæque in eis ſunt omnia, feriatus eſt die ſeptimo; qua de cauſa Jova diem Sabbati fauſtum ſanctumque fecit.*

5. *Parentem utrumque honorato, ut diu ætatem producas in terra, quam tibi Jova Deus tuus donat.*

6. *Nè hominem occidito.*

7. *Nè adulterato.*

8. *Nè furator.*

9. *Falſum teſtimonium contra alterum nè dicito.*

10. *Alterius domum nè concupiſcito; alterius uxorem nè concupiſcito; néve ſervum, aut ancillam; néve bovem, aut aſinum, nihil denique quod ſit alterius.*

Hic univerſus populus, viſis fragoribus, fulgetris, tubæ ſonitu, & montis fumo, perterriti abſceſſêre, & procul ſtantes à Moſe petiêre, ut ipſe eis audientibus loqueretur, non Deus, ne morerentur. Quibus Moſes, nè metuite, inquit: nam ad vos tentandos venit Deus, utque vos ejus timor ob oculos propoſitus à peccando deterreat: Igitur procul ſtante populo acceſſit ad illam caliginem ubi Deus erat. Et Jova Moſi ſic fatus eſt, Commemorato Iſraelitis, ut me ſecum de cœlo viderint loquentem, nè præter me Deos ſibi argenteos aut aureos fabri-

centur. Sed mihi cæspitium altare fiat, in quo solida sacrificia & pro salute balantibus bobúsve faciatis; quocunque in loco mei nominis monumentum posuero, ibi vos auditurus, & prosperaturus. Quod si mihi altare lapideum fiet, nè ex quadrato lapide ex itarote: nam id ferramenta admovendo profanaretis. Neve per gradus ad meum altare ascenditote, nè in eo obscœna vestra appareant.

Hæc autem eis Jura propones: Si emeris servum Hebræum sex annos servito; septimo autem anno manumittor gratuito. Si cœlebs, manumittor, sin maritus, uxor cum eo manumittitor. Si Dominus ei uxorem dederit ex qua filios aut filias procreaverit, fœmina & nati domini sunto: ipse solus manumittitor. Quod si servus captus amore sui domini, & uxoris, & filiorum, noluerit manumitti, eum dominus ad recuperatores adducito, eique ad valvam aut ad postem applicato aurem subulâ perforato, & ille ei perpetuum servito.

Si quis filiam suam vendiderit in famulatum, eo nè servorum in morem manumittitor. Si ea Domino displicebit, nec is eam despondebit, adhibeto. In extraneam gentem emancipium potestas nè esto, quia eam effecit ignominiâ. At si eam filio suo destinaverit, eodem jure cum ea quod cum liberis agito. Si aliam duxerit, hanc victu, vestitu, congressu nè fraudato. Si tria hæc ei non confecerit, manumittitor gratis sine pretio.

Qui hominem pulsaverit, si is mortuus fuerit, capitale esto. At qui non captaverit, sed in eum fortè fortunâ incurrerit, statuam vobis locum, quo confugiat. At si quis alterius necem per dolum de industria machinatus fuerit, is vel ab ara mea, ad necem abstrahitor.

Qui patrem aut matrem pulsaverit, capitale esto.

Qui hominem clepserit, eumque vendiderit, aut is apud eum inventus fuerit, capitale esto.

Qui patri aut matri maledixerit, capitis pœna esto.

Si quis alterum oratâ contentione percusserit lapide, aut pugno; si ille non fuerit mortuus, sed in lecto decubuerit: si surrexerit, & foras baculo innixus iverit, percussor sine fraude esto, tantum illius cubatum & medicationem præstato.

Siquis

*Siquis ſervum ſuum aut ancillam baculo percuſſerit, ſi præſens mors ſecuta fuerit, tenetor. Verùm ſi unum aut alterum diem ſuperſtes fuerit, nè tenetor, quoniam * pecunia ejus eſt.*

* Id eſt, ejus juris eſt, utpote emptus.

Si qui dimicando mulierem gravidam vulneraverint, & abortum intulerint: ſi pernicies non fuerit, ad æſtimationem mariti mulieris multa eſto, & ad eam rem arbitri ſunto. Sin autem pernicies fuerit, vitam pro vita pendito, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, ſugillationem pro ſugillatione, vulnus pro vulnere, vibicem pro vibice.

Lex talionis.

Si quis ſervi ſui aut ancillæ oculum percuſſerit, eumque corruperit, eum manumittito pro oculo. Et ſi ſervi ſui aut ancillæ dentem decuſſerit, eum manumittito pro dente.

Si quem bos virum, aut fœminam cornu petiverit, & is mortuus fuerit; bos lapidator, ejus caro nè comeſtor, dominus bovis impunitus eſto. At ſi bos antea fuerit petulcus, & ejus dominus admonitus fuerit, neque tamen cuſtodierit, ſi virum aut fœminam occiderit; & bos lapidator, & ejus dominus morte plectitor. Sin ei multa imponetur, tantum vitæ ſuæ pretium dato quantumcunque ei fuerit impoſitum. Sive puerum petiverit: Sive puellam, idem juris eſto. Si ſervum bos, aut ancillam, petiverit argenti triginta ſicli domino illius ſolvuntor, bos dilapidator.

Si quis foſſam vel aperuit vel demiſerit, nec obduxerit, & eo deciderit bos aut aſinus; autor foſſæ præſtato, argentum domino illius ſolvito, ipſe mortuum habeto.

Si cujus bos alterius bovem vulneraverit, & ille mortuus fuerit, bovem vivum venduntо, & ejus pretium dividunto, & mortuum etiam dividunto. At ſi notum fuerit, bovem antea eſſe petulcum, neque eum dominus ejus cuſtodiverit, bovem bove penſato, ipſe mortuum habeto.

Vivum bovem pro illo reddito.

Si quis bovem, pecuſve clepſerit, mactaveritque, aut vendiderit, quinque boves pro uno reddito, & quatuor balantes pro una.

Si fur in furripiendo deprehenſus, illum fuerit
Furti pœna, & indè mortuus, homicidii pœna nè eſto, niſi or-
c. 22. to ſole; tum homicidii pœna eſto. Si habet unde reddat, reddito: ſi non habet, venditor pro ſuo furto.

Si deprehenſum fuerit furtum penes eum, bos, aſinus, ovis, capra vivens, duplum reddito.

Si quis emiſſo pecore compaverit fundum aut vineam alterius, damnum ſarcito de optima parte fundi ſui, aut vineæ.

Si in ſpinas emiſſus ignis, metam, aut ſegetem, aut meſſem corripuerit; autor ignis detrimentum præſtato.

Si quis apud alterum argentum ſupellectilemque depoſuerit, idque de illius domo ſurreptum fuerit; ſi fur deprehenſus fuerit, duplum reddito. Sin autem fur non deprehenſus fuerit, tum dominus domûs ad recuperatores vocator, ni rem alterius interverterit. Quacunque in re crimen ſtatuetur, in bove, in aſino, in ove, in capra, in veſte, quæcunque res erit amiſſa, quæ cujus dicatur, cauſa amborum ad recuperatores defertor; utrum condemnaverint recuperatores, alteri duplum reddito.

Si quis alterius fidei, aſinum, bovem, ovem, capram, aut quodvis pecus commiſerit: ſi id nullo vidente fuerit mortuum, aut fractum, aut abactum, jusjurandum Jovæ interponitor, illum rem alterius ad ſe non advertiſſe, eámque ſatisfactionem dominus rei accipito, neque fiduciarius rem reddito.

Quod ſi ei furto ablatum fuerit, damnum præſtato domino rei. Sin raptum à feris fuerit, teſtem exhibeto, neque raptum præſtato.

Si quis quid ab altero utendum acceperit, & id fractum aut mortuum fuerit, domino rei abſente; damnum præſtato. At præſente, ne præſtato, ſi conductitium & pretio addictum erat.

Si quis virginem non ſponſam pellexerit, & cum ea concubuerit eam ſibi in matrimonium dotato.

Si puellæ pater eam locare illi nolet, argentum pendito, ut fert dos virginum.

Sagas vivere ne ſinitote.

Quicunque rem habuerit cum beſtia, capitale eſto.

Qui

Qui deis ſacrificaverit, ſacratus intereat, niſi uni Jovæ.

Peregrinum nè premito, néve angito: nam peregrini fuiſtis in Ægypto.

Viduam nullam, aut pupillum premito: ſi preſſeris, cùm ad me conquerentur, eorum ego querelas exaudiam iratúſque ferro vos trucidabo, eruntq; veſtræ conjuges viduæ, & liberi pupilli.

Si cui meorum pauperi tecum verſanti pecuniam mutaveris, nè tu ei fœneratorem præbeto, nè ei uſuram imponito.

Si alterius veſtem in pignus acceperis, ante ſolis occaſum reddito: nam id unum habet operimentum, eum cuticulæ amictum in quo recubet: qui ſi apud me queſtus fuerit, exaudiam ut ſum miſericors.

Magiſtratui nè maledicito, nec eum execrator, qui eſt in tua natione princeps.

Fruges & liquorem tuum nè avertito.

Primogenitum filiorum tuorum mihi dato. Idem in bobus & balantibus facito: Septem dies cum matre ſua eſto, octavo die id mihi dato.

Præſtatote vos mihi puros homines: & carnem rure raptam nè guſtatote, ſed ad canes projicitote. Cap. 23.

Auditionem falſam nè accipite.

Societatem cum impio nè coito, ut ſis teſtis injurius. Multitudinem in vicio nè ſequitor, néve in lite de recto in ſententiam multitudinis deflectito. Inopi in lite nè indulgeto.

Si adverſarii tui bovem, aſinum offenderis errantem, ei reducito. Si inimici tui aſinum videris oneri ſuccubuiſſe, nè ei auxilium denegato, ſed opitulator.

Inopis tui jus in lite nè depravato.

A re falſa abeſto inſontem & juſtum nè interficito: nam ego iniquum non abſolvam.

Neve donum accipito: nam donum cœcat etiam perſpicaces bonorumque virorum orationem pervertit. Peregrinum ne vexato: ſcitis enim vos quæ ſit mens peregrinorum, ut qui peregrini fueritis in Ægypto.

Sex annos arvum tuum conſerito, ejúſque proventum percipito: at ſeptimo intermittito, remittitoque ad cibatum egenorum popula-

populariúm tuorum, & (ſi quid illis ſuperfuerit) beſtiarum terreſtrium. Idem in vinea & in oliveto facito.

Sabbatum. *Sex diebus opus tuum parato, at ſeptimo ſeriator, ut requieſcat bos tuus, aſinúſque, utque reſpiret natus ancillæ tuæ, peregrinúſque.*

Omnia quæcunque dixi vobis, ſervatote.

Nominis alienorum deorum memoriam ne uſurpato, néve in ore habeto.

Feſti dies. *Tribus temporibus in anno mihi feſta agito. Azymalia ſervato, per quæ ſeptem dies azymis veſcêris (ut præcepi tibi) ſtatuto tempore menſis verni, (quia in eo emigrâſti ex Ægypto.) Ergo coram me vacui ne apparento. Item meſſalia primitivarum frugum operis tui, quas in agro ſeveris. Item conditalia in exitu anni, ubi tuas fruges ex agris condideris.*

Ter quotannis omnes tui mares in conſpectum Domini Jovæ ſiſtuntur.

Cum meæ victimæ ſanguinem, eam mactando, effundes, fermentum ne habeto.

Mei feſti adeps in poſterum diem ne pernoctato.

Principium primitivarum frugum tui fundi in ædem Jovæ tui inferto.

Hœdum in ſanguine matris ſuæ ne coquito.

Catalogus Dialogorum Sacrorum.

Liber I.

Adamus Pag. 1
Cainus 3
Lotus ibid.
Abramus 7
Ephron 8
Rebecca ibid.
Idumus 10
Venator 11
Jacobus profugus 13
Laban ibid.
Jacobus redux 15
Joſeph. venditus 16
Joſeph. captivus 18
Joſeph. conjector 19
Joſeph. agnitus 20
Moſes expoſitus 23
Dumus 24
Vitulus 26
Conquirentes 27
Calebus 28
Balaamus 31
Tranjordani ib.
Rachaba 33
Gabaonitæ 34
Joſua 35
Jael 37
Gideon triturans ib.
Gideon 38
Jephtha 40
Rutha 41
Boozus 42
Diſcalceatus 43
Samſon 44

Liber

Catalogus Dialogorum Sacrorum.

Liber II.

Elis Pag. 45
Saulus 46
Samuel 47
Sortilegium 49
Obedientia 50
Goliathus 51
Jonathan 54
Novilunium 55
Ahimelechus 56
Doegus 57
David latitans ib.
Abigail 59
Abisæus 61
Phœbas 62
Achis 64
Amalachitæ ib.
Nathan 65
Thecuana 66
Semeis 68
Achitophel 69
Absolomus 70
Berzeleus 72
Bethsaba 73
Solomon 74
Roboamus 75
Sarepthana ib.
Elias 76
Michæas 80
Sunamitis 82
Naaman 83
Hazael 85
Jehu. 86
Joas 87
Jonas 88
Rabsaces 90
Ezechias 92
Jeremias 93
Ananias 95
Sedecias 97

Liber III.

Tobias 101
Asmodæus ib.
Raguel 102
Tobæus 104
Raphael 105
Achior 106
Judith 109
Olofernes 111
Virago 113
Susanna 116
Chaldæi 118
Daniel 119
Fornax 121
Baltasar 124
Haman 125
Artaxerxes 127
Nehemias ib.
Veritas 128

Liber IV.

Maria 132
Baptista ib
Nathanael 133
Nicodemus 134
Samaritana 136
Centurio 137
Piscatores 138
Simon ib.
Jairus 139
Philippus 140
Panis 141
Præpositeri 143
Chananæa 144
Fermentum 146
Claviger ib.
Lunaticus 146
Lapidantes 147
Cæcus natus 150
Renovalia 153
Thomas 154
Lazarus ib.
Repudium 155
Dives 156
Dives immiser. 158
Filii Zebedæi 159
Vinitores ib.
Denarius 161
Sadducæi 162
Petrus 163
Pilatus 166
Barabbas ib.
Simon 167
Linguæ 168
Claudus 170
Primates 172
Gamaliel 173
Stephanus 174
Cornelius 178
Circumcisi 179
Rhode 180
Philosophi 181
Lysias 182
Ananias 183
Nepos Pauli ib.
Tertullus 186
Festus 188
Judex. 190

FINIS.

Æ*Sopi Fabulæ cum Indice præfixo.*
——— *Idem Anglo Lat. per Hool.*
Apothonii Progymnaſmata cum Scholiis Lorichii.
M. Corderii Colloquia Scholaſtica.
——— *Idem Anglo Lat. per Hool.*
Catonis Diſticha cum Scholiis Eraſmi.
——— *Idem Anglo Lat. per Hool.*
M. T. Cicero de Officiis, item de Amicitia, de Senectute: Paradoxa: & de Somnio Scipionis, cum Indice. 8vo.
Illuſtrium Poetarum Flores.
Iſocratis Paræneſis, hoc eſt ad Demonicum, ad Nicoclem, de Regno &c. Gr. Lat. 12o.
——— *Orationes tres ad Demonicum, Nicoclem. Item Plutarchus de liberis educandis.* 8vo. *Gr.*
Comenii Janua linguarum reſerata. The Gate of the Languages unlock'd.
Linguæ Latinæ Exercitation. Joan. Lud. Vive Auctore. 8vo.
B. Mantuani Adoleſcentia ſeu Bucolica brevis Commentariis Badii. 8vo.
Chriſtianæ Pietatis prima Inſtitutio ad uſum Scholarum Gr. Lat. Scripta Per A. Nowel. 12o.
P. Ovidii Naſonis Heroidum Epiſtolæ. Lib. 3. Amorum, de Arte Amandi, de Remedio Amoris. 8vo.
——*De Triſtibus Lib. 5. cum Annotationibus.* 8vo.
—— *Cum Notis Minellii.* 12o.
——*Metamorphoſis ex accuratiſſimis virorum doctiſſ. caſtigationibus emendata.*
——*Faſtorum Lib. 6. Triſtium Lib. 5. de Ponto Lib. 4. in Ibin ad Liviam ex accuratiſſimis diverſorum caſtigationibus.*
Poſſelii Colloquia familiaria. Acceſſit Dialogus de ratione ſtudiorum recte inſtituenda. Gr. Lat. 8vo.
Pueriles Confabulatiunculæ Auctore Ev. Gallo à mendis repurgatæ.
——*Idem Anglo Lat. per Hool.* 8vo.
M. T. Ciceronis Epiſtolarum Lib. 4. cum poſtremis H. Stephani & D. Lambini Editionibus collati & quàm accuratiſſimè emendata à J. Sturmio. 8vo.